

100/39

מדינת ישראל

משרד הדתות

~~100~~

מס' 100

הכנת המסמך

15/14/36/כ

1971-1973

תיק מס'

משרד

מחלקה

15/14/36/כ

11 ס' 100

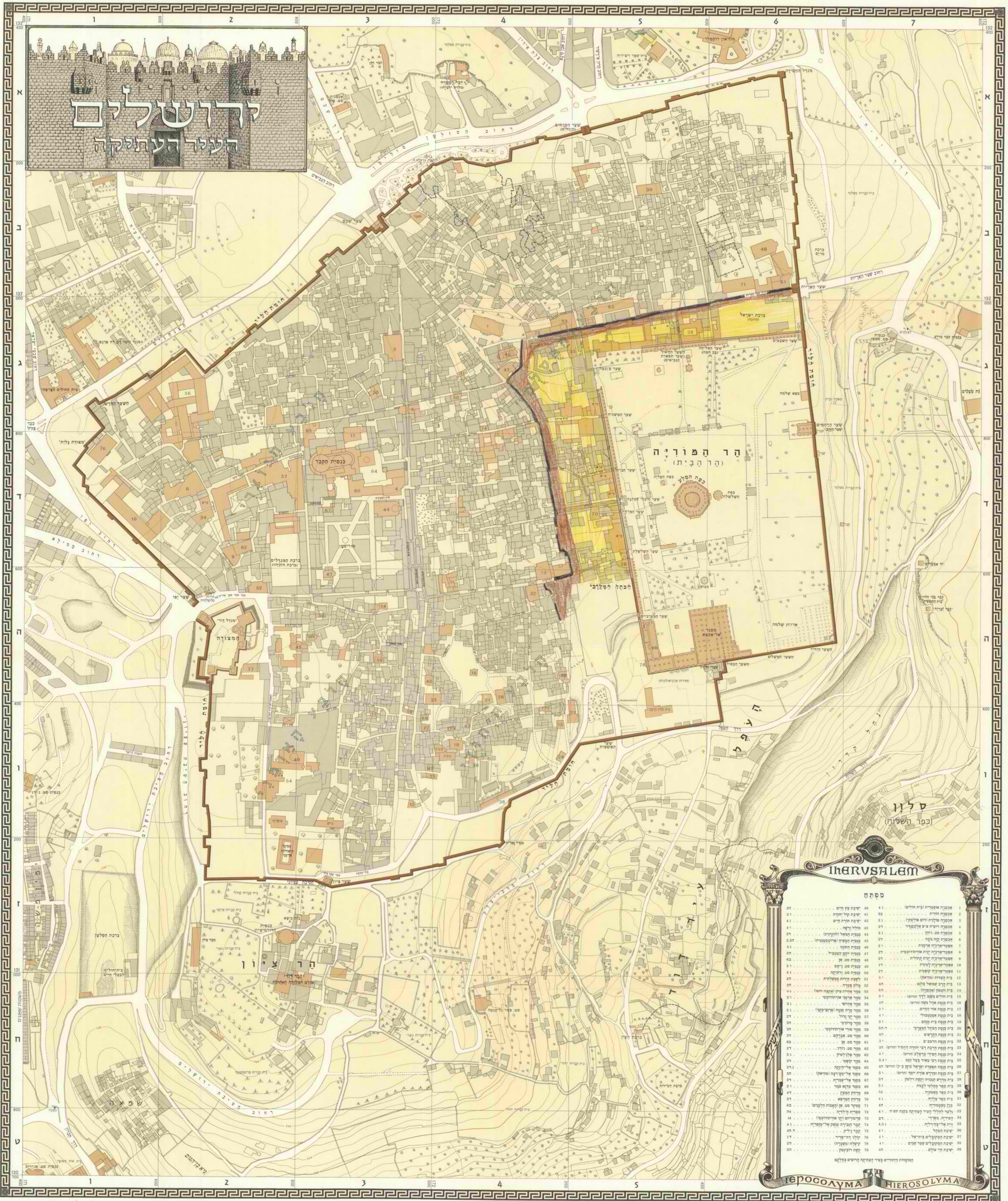

שם: הנהלת המשרד - הכותל המערבי כרך

גל - 12252/4⁵

מזהה פיזי: 98.0/15 - 57
מזהה לוגי: 02-106-07-08-08
כתובת:

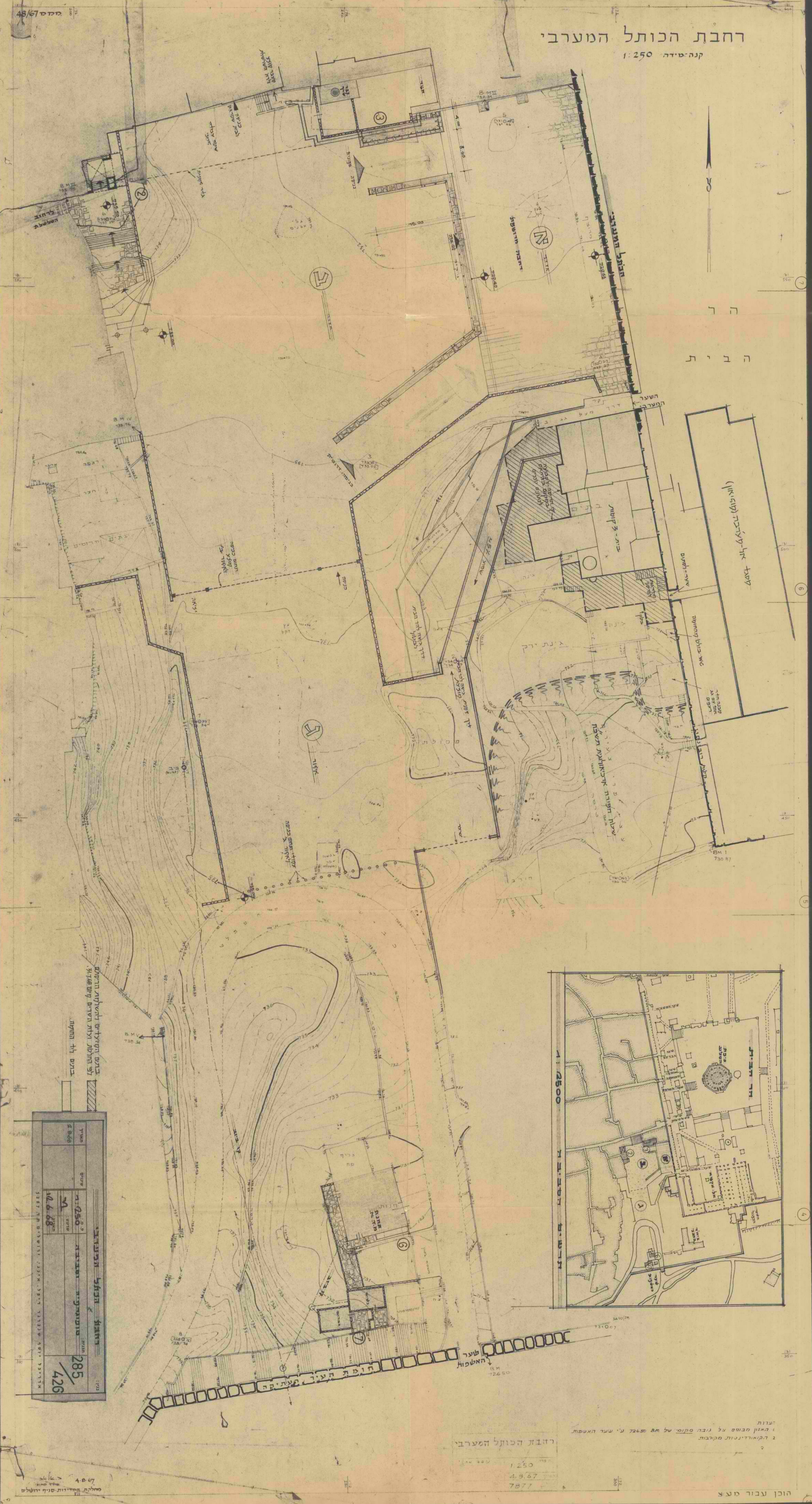
27/05/2007

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200
201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300
301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400
401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500
501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600
601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700
701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800
801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900
901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000

רחבת הכותל המערבי

קנה-מידה 1:250

הערות
1. האזן מבוסס על גובה פקום של 726.50 מ' מעל פני הים.
2. הקואורדינטות מקיבויות.

רחבת הכותל המערבי

1:250
48/67
7877

הוכן עבור מ"מ

מספר תוכנית: 48/67
מספר תוכנית: 285/426
מספר תוכנית: 103

א. מוקמת בזה ועדה לרחבת הכותל.

הרכב הועדה יהיה כדלקמן:

יושב-ראש: מנכ"ל משרד הדתות מר דולגין
חברים: מנכ"ל משרד הפנים מר קוברסקי, ממלא מקום היושב-ראש
מנכ"ל משרד המשפטים, מר צ. טרלו
מנכ"ל משרד החוץ, מר מרדכי גזית
ניצב שאול רוזוליו
נציג שר הבטחון
נציג ראש עיריית ירושלים
האדריכל י. שנברגר
היועץ המשפטי למשרד ראש הממשלה מר מאיר ארן

ב. הועדה תתכנס בקביעות אחת לחודש לפחות, או במועד תדיר יותר
כל אימת שבקשו זאת שלושה מחבריה.

ג. על הועדה להציע לוועדת השרים העליונה לענייני ירושלים הצעות
בדבר עקרונות התכנון והפעולות בשטח רחבת הכותל שבבולותיו
מסומנים בחשורים המצורף להחלטה זו, ובדבר הגדרת תחומי האחריות
של הגורמים השונים הפועלים בו.

ד. (1) הועדה תמנה בישיבתה הראשונה שתתכנס עוד בשבוע זה ועדת
בטיחות אשר תהיה כפופה לה.

(2) ועדת הבטיחות תתכנס בקביעות אחת לשבועיים, או במועדים
תדירים יותר על פי הזמנתו של היושב-ראש או על פי בקשת
שניים מחבריה.

(3) ועדת הבטיחות תמסור לוועדת רחבת הכותל דוחות חודשיים על
הבטיחות ברחבת הכותל וכן תדווח לוועדה בכל עת אחרת שתבקש
ללשות כן.

ועדת הבטיחות תהיה רשאית להתייעץ במומחים ובבעלי מקצוע
שאינם חברי הועדה.

ה. (1) ועדת רחבת הכותל תפקח על החפירות והציע לוועדת השרים הצעות בדבר היקפן וצורתן ובדבר בטיחות מבנים שבשטח.

(2) כל התכניות לבטיחות החפירה והמבנים שמעליה טעונות אישור מוקדם של הוועדה לבטיחות ושל ועדת רחבת הכותל.

(3) ועדת הבטיחות תקיים מעקב שוטף אחרי ביצוע הנוראותיה.

ו. ועדת הבטיחות תוודא כי החפירות המתנהלות בחלקו הדרומי של הכותל המערבי ודרומית לכותל הדרומי לא יסכנו את הסוללה ואת הדרך שעליה המובילה לשער המוגרבים ויאפשרו את התנועה דרך שער האצפות.

11
The first of these is the fact that the
of the first of these is the fact that the

of the first of these is the fact that the
of the first of these is the fact that the

of the first of these is the fact that the
of the first of these is the fact that the

of the first of these is the fact that the
of the first of these is the fact that the

מדינת ישראל

כוחות
אבטלה

משרד הדתות

לשכה ראשית

ירושלים

תאריך א" בכסלו תשל"ג
7 בנובמבר 1972

14/36/72

מספר

אל

מנכ"ל משרדנו, הרב י' דולגין

מנהל המחלקה למקומות קדושים במשרדנו, הרב ד' פרלא

הנדון: הצעות ב"כ הצלמים בשטח הכותל

סימוכין: מכתב הרב פרלא ללשכתנו מיום כ"ח בחשוון תשל"ג, 5.11.72

הרבנים פרלא, גץ ומר זליקוביץ שוחחו עמי אתמול בענין הנדון, והראו לי את החומר הסצוי ברשותם, שעיקר ענינו מתן החר בלעדי לקבוצת צלמים לצלם ברחבת הכותל המערבי, לתקופת נסיון של חודש ימים. כמו-כן הובא אלי אתמול מכתבו של הרב פרלא ללשכתנו, המאזכר לעיל. והרי חוות דעתי לה מסכים גם מר חפץ:-

1. לאור הנוסח הברור של החקנה 2(ב) לחקנות השמירה על המקומות הקדושים (הגבלות על עיסוק בתחום הכותל המערבי), תשל"ג-1972, אין כב" השר מוסמך כלל ועיקר לתת לצלם או לקבוצת צלמים החר לעסוק במלאכתם ברחבת הכותל המערבי, ולצלם כל דיכפין בתמורה מסחרית. ההחר יכול להנתן ע"י שר הדתות רק אם -

"הצילום נעשה למטרות חינוך, תרבות או דת, או לשם הצגה בקולנוע או בטלוויזיה".

2. גם אם היה מוסמך השר להחר צילום למטרות מסחריות (ועל מנת שיהא מוסמך לכך נחוץ ראשית לכל לשנות את לשון החקנות) - גם אז לא יהיה כב" השר מוסמך לדעתי לתת רשיון לקבוצת אנשים מוגדרת, ולהפכם למחזיקי מונופולין בלעדי לצילום ברחבת הכותל. דבר זה נוגד את ההגיון הציבורי, השולל מונופולין מעיקרא, אלא את הוסדר הדבר בחיקוק. על כב" השר במקרה ותשחננה החקנות, לעבד מערכת הנחיות, על פיהן הוא יכריע בכל מקרה בו יחבקש למסור רשיון לפלוגי לצלם ברחבת הכותל המערבי. ועל פי מערכת הנחיות זו יפעל בעתיד. הסכם שיערך ע"י משרדנו והמבטיח כלעדיה ומונופולין לקבוצת צלמים כל שהיא, לא יוכל לעמוד בבקורת המשפט.

נראה לי שסיכוייהם של הצלמים בפניהם לבב"ג - , אם אומנם יפנו אליו, - הינם קלושים.

ב ב ר כ ה

מ"ח בן-עמי, עו"ד
סגן היועץ המשפטי

עותק: מר ח' חפץ, עו"ד, היועץ המשפטי

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

1. SECRET

SECRET

2. SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

מדינת ישראל

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

משרד הדתות

תאריך: 27.4.73

דחוף ביותר

מספר:

לכבוד

הרב ד. פריד

מנהל המחלקה למקומות הקדושים

15/14/36/כ

הנדון: נר זכרון ליד הכותל המערבי

הרב פריד הנכבד,

בהקשר למכתבך למר פינק, אגף השיקום משרד הבטחון,
בענין הנ"ל, מבקש להקציב מסגרת תקציבית של 15,000.- ל
לעיצוב ובצוע הנר.

אני מציע להזמין את העיצוב של האמן בצלאל שן
אשר הכבן וביצע את הדפוסות ע"י הכותל; בבקשה ממנו האצה
לעיצוב והשרכה להוצאות הבצוע.

אבקש את אשור חשב המשרד להזמנת ההצעות אתל מר
בצלאל שן והקצבת חלקים מידית למטרה זו בסך 1500.- ל

בכבוד רב

דוד בן יוסף
[ירושלים]

התקצוב מר הדתות
חשב המשרד מר י. ישרי

1944, 1945

1944, 1945

1944, 1945
1944, 1945
1944, 1945

1944, 1945

1944, 1945

1944, 1945

1944, 1945

15/14/36/5

מחלקת מבדחה
בחדר ירושלים
ת.ד. 132

אלו
כב' חורב 3. שילם
המחנה על הקומות הקדומות
שנדר הוצאות
ירושלים

11

מספרים בעזרת חומר חקירה

במסגרת לטיחות ב"ן מר זליקוביץ ושר גמל חקק שוב להעפיר לבן
אם התקצבות המעצמות

50,000.-	1. עבודות חוץ בית המדרש
500,000.-	2. הטיפות הנכונות המעריב

סע לא געבט אהן העקטונג גענויך להחסיק את העבודה ולכן אבקש לזרז את הטיפול בהקצית העובדים.

בבית
לוקסמבורג
עיר לוקסמבורג
ס/מחוז המזרח
ב/מחוז המזרח

החוק
משרד המשפטים
~~לשכת המבחן~~
מבט משרד המשפטים
משרד המשפטים
תאריך תשלום
5/32/2/6/2
5/32/2/6/6

[Faint handwritten marks]

RECEIVED
JUL 10 1961
U.S. AIR FORCE
OFFICE OF THE
JUDGE ADVOCATE
GENERAL

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

ישכר נולדרם

רח' אתרוג 7
רחם-אפער 52-960
סל 754481

כ/4/36/15

בסד

רחם אפער. י"ז אדר א' תש"ז

19.2.73

אזאבי

אדם של הנכד ר"ה שלומי,

כבוד לא פדא אפערן ע"י הכותל המערבי

המצבתנו שנתן לעצמנו את האשף והחיל והיה לנו
מחשבות שלחן הים שהנחנו בננו קורס קצין הים הספר - של
היה קרובין כותב עז איתנו בפלטה את הקורס.

כבר מצאנו רבות להבין בננו את הצרכים

והצרכים הרי הם מאד יחידים ע"י הצרכים החלשים והקטנים
המצרכים הנתונים ע"י הכותל המערבי והחלשים
של שנינו עברו ושאנו קצין מוכנים בננו כל הזמן את
הצרכים האחרים של יחידים ועל אף הצרכים של
ישראל לא פתחו מתקנות להלכה את יחידים מידיו.
אפוא בארץ הארץ שלחם מצבות אף גדולות וצבאות
על יחידים יחיד מידיו של יחידים חוצבי ארץ ואלו
מפארת המצבת - הברכה תמצקנו ידיו!! צבאות
שנינו תפסו את גדולתם ומאזנה - איתנו היחידים הנאמן
מזה 1900 שנה לא הכותל - הצבאות ולא בחסד - צבאות של
כבוד הרי הם צבאות של גדולים וצבאות מותן.

לאחרונה דיוקן החברה אף מרשימה להודעה

אשר ע"י מלכי הדת "פרק חדש בגאולות הכותל המערבי
תל"ז - תש"ז" וספרנו כי כפופק יאל אפרונו ארשיה.
אזכר את אחד בהושלך אפרונו הילך אלא ארשיה את החברה
הוא ארשיה כיון.

ושלם בהרבה ואיתנו הצלחה במלחמת הקורס

אלק אני מצפה להשגת המהדר.

הברכה

שלם גאולות

סדנתו של

קפל ראשון

מס. 754481

מיגרת שהושג בה דבר לא תחזקל למשלוח בדואר רשום

קפל שלישי

השולח **ישכר גולדברג**

רח' אמרונג 7

רחוב-הפסל 52-900

מל. 754481

זכור לדוסיך את המיקוד

מספר לשימוש בלבד

המספרים הללו משמשים
לזיהוי המכתב
במקרה של אי-הגעה

מכתב
הוא מכתב
לדוסיך

מספר לזיהוי בלבד

**זכרון דברים בענין הקמת צוות הכנון לאיזור
הכותל (מיטות 15.5.72/10.8.71)**

הקדמה

1. החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי (להלן "החברה") מטרתה את הכנת תכנית אב ותכנית בנאי לגוש 38 וחזית הרובע כלפי הרחבה לידי האדריכל משה שמדיה.
2. כב' שר הדתות חזמין וקיבל סקר הכנוני - ד"ר פרלימנרי (להלן "הסקר") מאת אדריכל יוסף שנברגר וצוות מיוחד להכנת הסקר - האדריכלים אהרונסון - קוט'ר טורנר ומנצ'ל.
3. המסלחת הארכיאולוגית (להלן "המסלחת") המועלת בחלק טל השטח שמדובר עליו, ובדידת המידע והאפשרות להציע הצעות לשיקום ולשיחזור השטח.
4. קיימות מספר נקודות מעטיות אשר דורשות פתרון מתאים, והן:
 - א. שמירת הערכים הדתיים ההיסטוריים והארכיטקטוניים והאסתטיים באיזור הכותל.
 - ב. דרכי גישה, תוך התחשבות ומציאת פתרון לבעיות תחניה, אנושבושים ומזנויות וכו', וגישה לרחב פרטי לאיזור הכותל.
 - ג. בדיקה צידי הולכי רגל מכל הכיוונים, לרבות בגוש 38 המתוכנן ק"י אדריכל שמדיה.
 - ד. בדיקה לגבול מפלסים בכל האזור.
 - ה. חיזום שדות תשתית עם כל יתר חלקי העיר העתיקה.
 - ו. מיקום שדות כגון מגן דוד אדום, משרד, מבני אש וכו'.
 - ז. חיזום מערכת צידי הליכה בין הרובע היהודי אל הכותל, וזה בהתחשב עם הכניסות השונות לעיר העתיקה כגון שער יפו, התנין ברובע היהודי וכניסות אחרות, הן למתפללים והן לתיירים.
 - ח. חנאי בסידור של הצורך הנצפה שימור באיזורים אלו.
 - ט. מיקום מוסדות צבור תורניים ואחרים באיזורים הבנויים.
 - י. התייחסות לגישות לכותל דרך גוש 38, לקד היקף בגוש 38 ולמיקום שטח הבניינים בגוש 38 במקום המגיע עם רחבת הכותל המערבי.
 - יא. כל שנוי במפלסים תעשה אך ורק בהסכמת שר הדתות.

א. לצורך שיפול בנוסאים הנ"ל והכנת תוכנית אב כוללת, יוקם צוות עבודה מאתף שהצדדים ימנו את נציגיהם בצוות, לחלן הצדדים: - משרד הדתות, העירייה, והחברה לשיקום הרובע.

המטרות העיקריות של הצוות יהיו להכין תכנית אב אשר תסתרע על כל השטחים בהם הם מועלים, כל זאת בהתחשב בשטחים הגובלים והמשפיעים על תכנון השטח המגודר.

לצורך קידום המטרות הנ"ל נסגרו הצדדים: כב' שר הדתות ד"ר ורהטשיג ראש העיר מר קולק הנהלת החברה, מד תמיר ומר אבניאלס ואישרו בעקרון את הנקודות הנ"ל, כמו כן סמכו את ידם על הרכב הצוות כדלקמן: -

ננ

מטעם שר הדתות - אדריכל יוסף שוברגר
מטעם ראש העיר והחברה לשיקום הרובע - אדריכל מ. ספדיה.

(ב) שטח המקלות

1. הכנית אב שהוזמנה מצד החברה אצל אדריכל ספדיה לגוט 38
2. שטח רחבת הכותל בגבולות:
צפון: בנין מחכמה, בית שטרויט וכו'
מערב: גושן 38
דרום: חומת העיר
מזרח: חומת העיר
הכותל הדרומי והמערבי

(ג) תפקיד הצוות

1. רכוז מידע לשטחי המקלות.
2. בחינת הרעיונות המופעים ב"סקר" שהוגש לשר הדתות.
3. הכנת הכנית אב כוללת תוך שימת לב לנקודות שפורשו בהקדמה הנ"ל (4)
4. תכנון שלבי בצוע בהתחשב עם לוח זמנים מאוחר בתאום עם "המשלחת"
הארכיאולוגית לשתרור הדרגתי של שטחי מקלות.
5. הצוות יחוייב לקבל הנחיות בעניני הלכה מהרבנות הראשית ובנושא
הארכיאולוגי מהמשלחת הארכיאולוגית.

(ד) תכנית אב

- התכנית תתואם על ידי כל הצדדים ובמסגרת תכנית זו יפעל כל צד.
- (ה) שום צד מהצדדים לא יהיה רשאי לתת פרסום תכנית בטרם תאושר לפרסום על ידי הצדדים.
- (ו) כב' שר הדתות מקבל על עצמו להביא לידיעת יו"ר ועדת ירושלים את הסיכום המצוי.
- (ז) שר הדתות יתאגדק בענין עם הרבנות הראשית.
- (ח) לאחר אישור התכנית יטמסו מבצעים כיועצים לביצוע בסקר.

החברה לשיקום ושתוח הרובע
היהודי בעיר העתיקה

ראש העיר

שר הדתות

ירושלים

חקר תכנוני לאזור הכותל המערבי

הוכן על ידי

ארתור קוצ'ר, אדריכל; שלמה אהרונסון, מתכנן עירוני ואזורי

יועצים:

יוסף שביד, אדריכל

מיכאל טרנר, אדריכל

אהוד מנצ'ל, אדריכל

מנחה:

יוסף שנברגר, אדריכל, יועץ לשר הדתות

ה ק ד מ ה

הדו"ח המוגש בזה מהווה סיכום ביניים של עבודת הצוות שהוקם לבחינת תכנון רחבת הכותל. חשיבותו הייחודית של הכותל מצדיקה בחינה חוזרת ושקילה מדוקדקת של כל עניין מן העניינים שנידונו בעבודה זו. ברם, נראה לצוות, כי עיקריה של הגישה לבעיה וכמה מן המסקנות שהתגבשו במהלך העבודה, בשלים להצגה לפני הרשויות האחראיות לעניין, כבסיס להחלטה על המשך הטיפול בנושא.

ה ב ע י ה

איזור הכותל לא יוכל להישאר זמן רב במצבו הנוכחי.

- * דמותו הנוכחית של איזור הכותל, אשר נוצרה בעיקרה עם תום מלחמת ששת הימים, כעיצוב זמני בהתאם לפעילויות שנדרשו בשטח והתנאים שהתפתחו בו – אינה הולמת את חשיבותו הרוחנית העצומה של הכותל. הכרחי לעצב את כל המרחב סביב הכותל בצורה שתבטא במלואם את הרגשות העמוקים הקשורים במקום.
- * הקהל הנוהר לכותל עתיד לגדול ויהיה צורך להתאים את האיזור ומבואותיו לקליטת הקהל הגדול והמגוון לכל שכבותיו, בנחיות ובבטיחות.
- * באיזור צפויים שינויים פיזיים שיתרחשו במשך תקופה ארוכה יחסית: בנייה מסביב לאיזור ובתוכו, שינויים בכניסות לאיזור, שינויים במיפלי הקרקע באיזור ובדיקות ארכיאולוגיות, המשנות לפחות זמנית את פני השטח, והעשויות לגלות שרידי מבנים שיצדיקו קביעת עובדות פיזיות חדשות באיזור. יש להבטיח ששינויים אלה לא יפריעו לפעילות המתרחשת במקום ולא יפגמו במראהו.

מ ט ר ת ה ע ב ו ד ה

מטרת העבודה היא ליצור את הכלים הדרושים לעיבוד תוכניות פיזיות לאיזור הכותל, לניתוח תוכניות כאלה ולהערכתן.

הכלים שנראו דרושים למטרה זו כוללים:

1. מידע כללי ומידע טכני על איזור הכותל – המצאי הפיזי הידוע והמשוער, הפעילויות המתבצעות באיזור והפעילויות העשויות להתבצע בו בעתיד, מידע מתחום ההלכה היהודית והמסורת היהודית הקשורות בקדושת המקום, ההיסטוריה והארכיאולוגיה.
2. עזרים טכניים הדרושים לתכנון – מפות, חתכים, תרשימים, תצלומים וכדומה.
3. קריטריונים להערכת תוכניות פיזיות – הבהרת השיקולים שיש לשקול בהערכת התוכניות וגיבושם במתכונת של קריטריונים תיפקודיים וקריטריונים חזותיים.

ההנחה היסודית בעבודה זו, כי רחבת הכותל לא תעוצב עיצוב מוגמר וסופי תוך זמן קצר, אלא תעוצב באופן חלקי במשך תקופה ארוכה. לפיכך, מה שנראה כדרוש לאחראים

לטיפול בשטח האתר הוא לא תוכנית עבודה שיש לבצעה בשלבים, כי אם מערכת עקרונות "עשה ולא-תעשה", אשר באמצעותה יוחלט על כל שינוי במבנה הפיזי של האתר בשנים הקרובות. עיבודם של עקרונות אלה מחייב ברור והערכה של האפשרויות המעשיות לארגון האתר, תוך המחשה חזותית של האפשרויות היותר מבטיחות. לפיכך, עשוי ניתוח זה להגדיר את מרחב האפשרויות הבאות בחשבון ולהצביע על הכיוון הכללי הרצוי לעיצוב האתר.

גבולות שטח החקירה

השתרעות רחבת הכותל כיום מוגדרת למדי, אולם ארגון נאות של הפעילות ברחבה ועיצוב דמותה מחייבים טיפול גם באיזורים הגובלים. מפה מס' מציגה את גבולות השטח שנחקר ומסבירה את הנושאים שנבדקו ועומק הבדיקה בחלקים השונים של השטח.

מידע כללי

סיכום המידע הכללי שנאסף יוכן בנפרד במועד מאוחר יותר. הנתונים שנראו רלבנטיים יופיעו להלן בתיאור שיטת העבודה. המידע שנאסף מתייחס לנושאים הבאים:

- * קדושת ירושלים והר-הבית על פי ההלכה;
- * מסורות יהודיות ומנהגים יהודיים הקשורים בכותל;
- * ארכיאולוגיה והיסטוריה של האתר;
- * התיירות באתר;
- * יציבות הכותל.

מידע טכני

רובו של המידע הטכני מוצג בצורת מפות, חתכים ורישומים פרספקטיביים, והוא משולב על כן במערכת העזרים הטכניים שעובדו ע"י הצוות.

המפות וחתכים מראים את ממדי האיזור והעצמים בתוכו, ואת מיפלסי הקרקע ופני הסלע שמתחת. המידע החשוב ביותר הוא כי בזמן בניית הכותל היו פני הרחוב שהשתרע ממערב לו נמוכים בשבעה מטרים בקירוב מפני הריצוף הנוכחי ברחבת התפילה, וכי ניתן להנמיך את פני הרחבה למיפלס ההירודיאני בלי לסכן את יציבותו של הכותל. לפי המידע הקיים כיום הנמכת הרחבה מתחת למיפלס זה כרוכה בהריסת מבנים תת-קרקעיים קדומים ועלולה לסכן את יציבות הכותל, לפיכך תהא אפשרית רק אם תלווה במערכת תמיכות לכותל. יתכן, כמובן, כי מידע מהימן חדש יוכיח כי אפשר לבצע הנמכה נוספת זו ללא תמיכות. מתחת לסוללת העפר המוליכה לשער המוגרבים, קיים שער קדום הידוע בשם שער ברקלי. שער זה הולך ממיפלס הרחוב ההירודיאני אל רחבת הר-הבית. לא ברור עדיין אם הנמכת הרחבה למיפלס ההירודיאני תאפשר כניסה להר-הבית בשער זה.

שיטת העבודה

תהליך גיבוש הקריטריונים להערכת תכניות פיזיות אפשריות לרחבת הכותל החל
בנסיון להגדיר את משמעותו הייחודית של הכותל. לאור משמעות זו נבחן האתר בחינה
חיפוקדית ובחינה חזותית. התוצאה המשולבת של שתי בחינות אלו איפשרה לגבש מספר הנחיות
בסיסיות. בהמשכה של העבודה מוצע לעצב מספר תכניות פיזיות אלטרנטיביות ולבחון אותן
לאור ההנחיות שגובשו. בחינה זו תאפשר לנסח את ההנחיות מחדש בצורה מעודנת יותר.
התקדמות העבודה בדרך זו, יתכן מאד שתביא לעיבודם של מספר פתרונות פיזיים לכמה
מחלקי הרחבה אשר יוכחו כפתרונות בלעדיים.

בשלב זה של העבודה לא הגביל הצוות את עצמו בתנאים ובהסדרים הקיימים, הן
הפיזיים, הן האופרטיביים והן הפוליטיים, אף לא נכנס לבעיות ההסדרים הזמניים שיידרשו
בשלבי הביצוע השונים.

ההבחנה בין הבחינה החיפוקדית לבין הבחינה החזותית נועדה לפשט את תהליך לימוד
הבעיה ובירור הפתרונות. אולם, אין לשכוח כי כל פעילות וכל עצם הינם בעת ובעונה אחת
בעלי משמעויות חיפוקדיות וחזותיות כאחת. ולפיכך, הבדלה בין שתי הבחינות יש לה סעם
רק כל עוד היא מסייעת להבנת העניין. הבחנה זו נוחה במיוחד להצגת הנושא, אולם כתוצאה
מהחלוקה לבחינה החיפוקדית והבחינה החזותית נידונים נושאים מסויימים משתי הבחינות תוך
חזרה על דברים שכבר נאמרו.

ראוי להדגיש, כי שתי הבחינות נעשו באורח סימולטני, ורק מיגבלת ההצגה המילולית
חייבה להציג כל בחינה בנפרד כאשר האחת באה לפני השניה. הסימולטניות והשילוב שבמהלך
העבודה מתוארים בדיאגרמה המצורפת.

משמעותו של הכותל

הכותל, שהינו חלק מחומת הר-הבית מימי בית שני, הוא שריד המבנה היקר ביותר
והמקודש ביותר ליהודים. אין הוא המקום המקודש ביותר ליהדות - המקום המקודש ביותר
הוא מקום קודש הקודשים, שעל פי ההלכה היהודית אסור לבוא בו ובתחום המוגדר על ידו עד
שייווצרו תנאי הסהרה הדרושים כשתבוא הגאולה השלמה. לפיכך, הכותל הוא האתר המקודש
ביותר שמוחר לה קרב אליו כדי מגע, אולם מצב זה, ככל שימשך, הוא זמני, ובסוף הימים
אפשר יהיה לעבור מרחבת הכותל אל הר הבית המקודש ממנו.

במסורת היהודית הפך הכותל למקדש מעט, והכיסופים אל הכותל לתמצית
הגעגועים לשיבת ציון. לפיכך, אף על פי שלעתיד לבוא לא יהא הכותל אלא בחינת פרוודור
לטרקלין, הרי לגבי היהודי הנכסף לגאולה השלמה והרוצה לבטא את כיסופיו, הכותל שהוא
סמל לכיסופים אלה, הינו תכלית בפני עצמה. בכך, משמש הכותל סמל לשאיפה אל השלמות
הדתית ואל השלמות הלאומית כאחת.

אף שנודעת לכותל קדושה גם בעיני המוסלמים והנוצרים, אין קדושתו מופלגת בעיניהם.

לכל אדם רגיש מבחינה תרבותית מהווה הכותל אתר רב-חשיבות, שריד מפואר מכמה
עליה התרחשו מאורעות הרי-גורל לאנושות כולה, מקום מקודש, יפה-נוף ומלא ענין בפרטיו
הארכיאולוגיים.

הבחינה התיפקודית

קהל רב ומגוון מגיע אל הכותל, שווה לידו ויוצא מאיזור הכותל. הבחינה התיפקודית עוסקת בקהל זה, בדרכים ובאופנים בהם המבקרים מגיעים ויוצאים, ובפעילויות השונות המתבצעות באיזור הכותל.

מימצאי הבחינה מוצגים בצורה מרוכזת בגליונות הבאים:

גליון 1.101 - דרכי הגישה לכותל

המפה מראה את מיקומו של הכותל בעיר, את החניונים המוצעים ע"י מוסדות התכנון בסמוך לכותל, את הכניסות העיקריות לעיר העתיקה, ומשמעות עובדות אלה לגבי דרכי הגישה אל הכותל (והיציאה ממנו) היום משמשת הדרך ממערב כגישה עיקרית, אולם נראה כי בעתיד עשוי חלקן של הגישות מדרום ומצפון להיות מכריע. התפתחות זו עשויה לגרור פיתוח שירותים מסחריים לאורך הציר משער שכס. מאידך, קיימת אפשרות לפתח ציר תנועה שאינו מלווה במסחר לאורך דרך הגיא ובמרתפי המבנים הסמוכים לכותל.

גליון 1.102 - מבואות ותנועה

המפה מראה את המבואות השונים של איזור הכותל, את קיבולתם ואת צירי התנועה ברחבה. כן מראה המפה שינויים משוערים שיחולו או שעשויים לחול במבואות. השינוי החשוב ביותר מתייחס לשער האשפות ולכביש החודר דרכו לעיר, מתפתל בקצה הרחבה ועולה מערבה לאורך החומה. פתרון בעיות התנועה והחנייה של רכב מנועי בתחומי הרובע היהודי ורחבת הכותל, ייעשה כנראה ע"י בניית חניונים תת-קרקעיים מחוץ לחומה או בתוך העיר, כאשר גישת הרכב אל החניונים תהיה מדרום - מחוץ לחומה. פתרון זה יאפשר לבטל את הכביש הקיים ברחבה, לארגן מחדש את השטח ליד השער, הן ברחבה והן מחוץ לחומה. אם ימצא צורך אפשר יהיה לשנות גם את מיפלא הכניסה בשער האשפות.

גליון 1.103 - שימושי קרקע קיימים

המפה מתארת את הפעילויות העיקריות ברחבה וכוללת אומדן של קיבולת השטח.

ברחבה מתבצעות או מתבצענה הפעילויות הבאות:

- התייחדות עם הכותל (אם ע"י תפילת יחיד מסורתית אם בצורה אחרת) - בסמוך לכותל;
- תפילה במניינים - בסמוך לכותל;
- ביקורי יחידים ברחבה, בעתיקות ובהר-הבית (כולם או חלקם) - תוך תנועה בכל הרחבה ומעבר להר-הבית;
- ביקורי קבוצות ברחבה, בעתיקות ובהר-הבית (כולם או חלקם) - תוך תנועה בכל הרחבה ומעבר להר-הבית;
- חגיגות קבוצתיות (כגון חגיגות בר-מצווה) - בריחוק מהכותל;

- עצרות זוטא (דוגמת שביתת עולי בריה"מ) - בריחוק מהכותל;
- עצרות-עם במועדים (בדרך כלל במשולב עם תפילה) - בכל הרחבה;
- חפירות ארכיאולוגיות ועבודות בנייה - בחלקים שונים של הרחבה, בהתאם להתקדמות העבודה ולאפשרויות ארגון הרחבה.

רחבת הכותל משמשת כיום גם כמעבר לחושבים ערביים משער האשפות אל השוק, ומשער האשפות אל שער המוגרבים.

מסקנות - בינויים

* בשל הפרש הגובה הגדול בין הרחבה לבין האיזור שממערבה, ובשל הבינויים הקיים מצפון לרחבה לא תיתכן כניסת רכב לרחבה מאיזורים אלה. רכב יוכל להיכנס - אם ימצא צורך בכך - רק בשער האשפות ואולי גם בדרך הקיימת מדרום-מערב לאורך החומה. שער האשפות הנמצא במיפלא קרוב מאד למיפלא הריצוף ההירודיאני יוכל לשמש ככניסה לרכב גם אם יוחלט על הנמכת מיפלא הרחבה עד לריצוף ההירודיאני.

* הרחבה מיועדת להולכי רגל ואין זה רצוי לאפשר לרכב לחדור אליה. אולם, יש לאפשר כניסה מבוקרת של רכב במועדים מתאימים לשירותי הבטחון, לשירותי העזרה הראשונה, לשירותי הניקיון, לבונים ולחופרים בשטח, ולנכים.

* פיתוחו של שער האשפות ככניסה לרכב חירום יצדיק פיתוח איזור שירותי חירום (משטרה, עזרה ראשונה) בסמוך לשער, בפנים או מחוץ לו. איזור שירותים זה, שניתן לצרף אליו בתי שימוש ושירותי תיירות, ראוי להקימו כמבנה תת-קרקעי.

* הכניסה הקיימת מצפון-מערב הינה בעלת קיבולת קטנה מדי ויש לבחון אפשרות להרחבתה.

* אפשר לפתח כניסה לרחבה דרך המבנים שמתחת למחכמה. כניסה זו הסמוכה מאד לכותל עלולה לגרום להפרעות למתפללים, אלא אם כן תהיה הפרדה בין מיפלא הכניסה והתפילה. פתח המעבר יכול להיות צפונה מרח' השלשלת; הדבר תלוי בתכנון הכללי ושיקומו של אזור זה.

* לא ברור אם קיימת אפשרות להיכנס לרחבת הר-הבית בשער ברקלי. לפיכך, ככל הידוע כיום, יהיה צורך לקיים את הכניסה בשער המוגרבים למשך תקופה בלתי מוגדרת. כניסה זו תחייב הקמת מבנה שיאפשר עליה במדרגות או ברמפה ממיפלא הרחבה למיפלא השער. מבנה זה יהיה גבוה יותר אם יוחלט על הנמכת הרחבה.

* אפשר, מבחינה פיזית, להחליף את שער המוגרבים בפתח חדש שימצא באותו מיפלא, אך קצת דרומה לו. שינוי זה לא ישפיע במידה ניכרת על מבנה הכניסה או על הרחבה.

- * שימוש בשער ברקלי כמעבר להר-הבית עלול לגרום לחיכוך בין העוברים לבין המתפללים, אלא אם כן תהיה הפרדה פיזית - אם ע"י גידור או ע"י הפרשי-מיפלים - בין שטח התפילה לבין המסלול המוליך לשער. הפרדה כזאת עשויה לחייב הפסקה ברציפות הרחבה של אורך הכותל מצפון ומדרום לשער.
- * אפשר לפתוח את השער הקיים בחומה המזרחית וליצור קשר בין החלק הדרומי-מזרחי של הרחבה לבין פארק שיפוח מחוץ לחומה.
- * יתכן שאפשר לחבר את רחבת הכותל עם מרכז תחבורה מחוץ לעיר העתיקה באמצעות מיתקן הסעה המוני תת-קרקעי (רכבת או מדרכות נעות). מיתקן זה ימצא, כנראה, בעומק ניכר והיציאה ממנו לרחבה תצריך מדרגות נעות. תכנון הרחבה חייב לשמור פתח לאפשרות זו.
- * פרט לעצרות-עם המחייבות שימוש אחד בכל הרחבה, זקוקות הפעילויות השונות המתבצעות ברחבה רק לחלק מהשטח. חלקן אינן מפריעות אלו לאלו, אם בשל אופיין או בשל איתורן הנבדל בשטח, אך חלקן כרוכות בהפרעות הדדיות.
- התפילה במניינים מחייבת הקציית איזורים נבדלים, אך סמוכים לגברים ולנשים. ביקורים של אנשים שאינם מתפללים, ובעיקר ביקורים קבוצתיים עלולים להפריע לתפילה במניינים, לפיכך רצוי להקצות בסמוך לכותל שטח מגודר לתפילה במניינים, ולייעד שטחים אחרים בסמוך לכותל להתייחדות ולביקורי יחידים וקבוצות, תוך שמירת האפשרות להתאמת השימוש בשטחים השונים ובזמנים השונים לצורכי הקהל שימצא ברחבה.
- * הפרדת איזור התפילה במניינים ניתנת להיעשות ע"י הנמכתו ממיפלים הרחבה (המצב כיום) או ע"י הגבהתו ממיפלים הרחבה בדמות במה. בשתי הצורות אין זה רצוי שההפרדה תגרום לניתוק בין הרחבה לאיזור התפילה ולמצב בו תיהפך התפילה למעין הצגה בפני הקהל ברחבה.
- * חלוקת הרחבה למיפלים שונים אפשרית בתנאי שהקהל שיתכנס לעצרות-עם לא יופרד במידה שתמנע תחושת אחדות של כל הגוברים.
- * חלוקת הרחבה למיפלים שונים חייבת להיעשות בצורה שתאפשר תנועה בטוחה של המונים גדולים.
- * באם יוחלט לבנות את הרחבה הסמוכה לכותל בצורת סיפון מעל למיפלים נמוך יותר, יש להניח כי המיפלים העליון ייוחד לתפילה במניינים בלבד ואילו המיפלים התחתון, הסמוך לכותל, ישמש לתפילה, להתייחדות ולביקור.
- * רצוי לייעד ברחבה איזורים מוצלים ומוגנים מגשם.
- * רצוי לארגן את הרחבה כך ששינויים העשויים להידרש בחלקיה בשל גילויים ארכיאולוגיים או בשל סיבות בלתי צפויות לא יחייבו שינוי של כלל הרחבה.

הבחינה החזותית

הבחינה החזותית עוסקת במרכיבי דמותו של הכותל ובמרכיבי דמותה של רחבת הכותל ומנסה להבהיר את הליקויים שבדמות ואת הדרכים לתקנם. בשים לב לאכזבה מדמותו הנוכחית של הכותל, אכזבה שבוטאה בעיקר ע"י אנשים שהכירו את הכותל בדמותו לפני יצירת הרחבה שלפניו, ראינו צורך לנסות להבהיר גם מה היו מרכיבי הדמות הקודמת.

הכותל

הכותל מצטיין בממדיו הגדולים, הבולטים במיוחד בהשוואה לממדי המבנים הרגילים בעיר העתיקה. אולם היסוד המרשים ביותר בדמותו הוא גודל האבנים מהן הוא בנוי. כן מרשימה היא טקסטורה של הכותל – הסיתות המיוחד, האבנים שכורסמו בשיני הזמן והאבנים שלוטשו מהתרפקותם של אלפי המחפלים. מרכיבי דמות אלה נראים כהלכה רק מקרוב. בזמן שרחבת הכותל היתה קטנה וצרה זכה המבקר לראות את הכותל מקרוב מיד עם פגישתו בו; כיום רואה המבקר את הכותל מרחוק ורושם מראה זה שולט בהרגשתו עם שהוא מתקרב אליו. גורמים אחרים לרושמו העז של הכותל בעבר היו: ההפתעה שבמיפגש הפתאומי ומקרוב כל-כך עם היציאה מסבך הסמטאות אל מול הכותל; ההכרח שנוצר בשל הרחבה הצרה, להרים ראש למעלה כדי לראות את הכותל למלוא גובהו; האפקט הפרספקטיבי של גובה-יותר שנוצר ע"י המעבר המודרג מנדבכים גדולים למטה לנדבכים קטנים למעלה – אפקט המשפיע כשעומדים בסמוך לכותל, אך מאבד מכוחו כשמסתכלים עליו מרחוק; והאינטימיות שבחלל הרחבה הקטנה.

גליון 1.201 – מבואות ומבטים

התרשימים מציגים אילו מראות מתגלים להולכים אל איזור הכותל לאורך דרכי הגישה עד למבואות השונים תוך הדגשה של המבנים השולטים במרחב החזותי של הכותל. ניתן לראות בהם כי הגישה מדרום מצטיינת בכך שכבר מרחוק יכולים עולי הרגל להבחין במבנים המאפיינים ומזהים את מרחב הכותל.

גליון 1.202 – חללים ורצפים בעיקר העתיקה

המפה מבליטה מספר חללים עירוניים (חצרות וככרות) והרחובות המתקשרים איתם ומצטרפים יחד איתם לכדי רצפים מרחביים עירוניים. השוואתם של החללים והרצפים הללו עם רחבת הכותל מאפשרת להעריך ביתר בהירות את הרחבה, איכותה וקשריה עם העיר העתיקה. כן מודגשת במפה החלוקה הבסיסית הקיימת בעיר העתיקה למשבצות שוות-מידה פחות או יותר. חלוקה זו קיימת גם ברחבת הר-הבית, אינה מודגשת כיום ברחבת הכותל משום שצירי התנועה המגדירים משבצות אלה אינם נמשכים ברחבה.

גליון 1.203 - מבואות, מוקדים חזותיים וצירי תנועה

התרשימים מציגים את המראות המתגלים לנכנסים אל איזור הכותל במבואות השונים ולאורך צירי התנועה בתוך האיזור, תוך ציון המבנים השולטים במרחב החזותי של הכותל הנראים לאורך כל ציר תנועה. צוינו המבנים המהווים מוקדים חזותיים במרחב הכותל וכן המבואות והצירים המושפעים על ידם במיוחד.

כן מובלטים מספר חללים עירוניים סמוכים לרחבה שניתן לפתח מהם מבואות מעניינים חדשים אל הרחבה.

גליון 1.204 - איזורים חזותיים

התרשימים מראים את חלוקת הרחבה לאיזורים המאופיינים בהתאם למוקדים החזותיים הנצפים מהם כיום (מגובה עין אדם הניצב על מיפלאס פני הקרקע הנוכחיים) ובהתאם לכיווני המשיכה החזותיים העיקריים המאפיינים אותם.

גליונות 1.205 - מיפלאס-תצפית

התרשימים מראים מספר נקודות תצפית נבחרות במיפלאס שונים, החל מנקודות תצפית הנמצאות גבוה מעל לאתר וכלה בנקודות התצפית הנמוכות ביותר בתוך הרחבה.

כן מראה המפה צירי תנועה נבחרים בתוך הרחבה, מהם קיימים ומהם אפשריים בתנאי שיותאמו להם נתיבי תנועה. מפה 1.205 מנתחת את תכונותיהם של המראות הנצפים משני צירי תנועה קיימים ומצביעה על הגורמים להרגשת ההרמוניה המלווה אותם.

במפה מוצגות נקודות התצפית מהן צולמו הפנורמות שהוכנו לצורך העבודה.

גליונות 1.206 - שפות הרחבה

גליונות אלה מראים את שפות הרחבה, היינו את רצף העצמים הפיזיים המגדירים את חלל הרחבה לגבי המסתכל מן הרחבה החוצה. מוצגות ארבע שפות שונות, שכל אחת מהן הינה הרצף המגדיר את תחום הראייה של אדם הניצב בנקודת תצפית ברחבה. נקודות התצפית שנבחרו נמצאות בקצוות שונים של הרחבה ובמיפלאס שונים, כך שמתקבלת תמונה ברורה מהשוני בתחומי הראייה הנצפים מחלקי הרחבה השונים.

גליונות 1.406-1.401 - ניתוח חללים עירוניים היסטוריים

בטרם ננסה לברר מה טיבה של רחבת הכותל כחלל עירוני וכיצד ניתן לעצבה, מן הראוי לבחון מספר חללים עירוניים היסטוריים ולברר את תכונותיהם, כבסיס להשוואה עם רחבת הכותל. ראשית, נברר את ממדיו הפיזיים ותכונותיו הפיזיות של כל חלל, אחר ננתח את העקרונות הקונצפטואליים ומקורות ההשראה המחשבתיים שהינחו את מעצבי החללים הללו, ולבסוף נבדוק באיזו מידה יש בדוגמאות ההיסטוריות הללו קוים מנחים לעיצוב רחבת הכותל.

החללים שנותחו הם רחבת כיפת הסלע, פיאצה סן-מרקו בוונציה, פיאצה קמפידוליו ופיאצה סן-פייטרו ברומא, ורחבת בית המשפט בשאנדיגאר. השוואת רחבת הכותל לחללים אלה מראה עד כמה שונה היא מהם. מכאן מתבקש לרחבה פתרון מיוחד שאינו מבוסס על הדוגמאות ההיסטוריות הקלסיות.

בגליון הכלול בחוברת מוצגת רק פיאצה סן-מרקו, בהשוואה לרחבת הכותל.

מסקנות - ביניים

* איזור הכותל הוא איזור-מעבר בין העיר העתיקה להר-הבית ובין העיר העתיקה לנוף הפתוח, אולם קישורה של הרחבה אל שלושת החטיבות החזותיות השכנות הוא מקרי ואינו מניח את הדעת.

* דרך הגישה העיקרית הנוכחית (מהשוק לרחבה) דחוקה הן מבחינה פיזית והן מבחינה חזותית. אין לה כל קשר חזותי עם הכותל; הבאים בה נזרקים ממנה לרחבה ללא כל הכנה חזותית לפגישה עם הכותל. גם דרכי הגישה האחרות המוליכות בתוך העיר העתיקה אינן מכינות את הבאים מבחינה חזותית לחווית הפגישה עם הכותל. הגישות מדרום, המאפשרות ראייה מרחוק של המבנים באיזור הכותל, אף הן אינן מספקות, כי יחסן החזותי למבנים אלה הוא מקרי.

רחבת הכותל אינה מקושרת אורגנית במירקם העיר העתיקה, חלוקת העיר למשבצות אינה מורגשת ברחבה ומערכת התנועה בעיר אינה מוליכה לרחבה בצורת משמעותית מבחינה חזותית.

* המוקדים החזותיים השולטים במרחב החזותי של הכותל, הם ברובם מחוץ לרחבה ובחלקם רחוקים ממנה ואיתורם מקרי ביחס אליה. כתוצאה מכך, רק צירי תנועה בודדים ומקריים ברחבה קשורים בקשר בעל משמעות חזותית אל מוקדים אלה, והמבואות לרחבה אינם מעניקים לבאים חוויה חזותית.

* חלוקת הרחבה לחללי-משנה היא שרירותית ומקריה מבחינה חזותית. חללי-משנה בעלי איכות חזותית אינם בשימוש כיום בשל חלוקת הרחבה; בחלקם הריהם סגורים לקהל (שטחי החפירות).

* ממדי הרחבה הנוכחיים, צורתה, והפרופורציות של מרכיביה השונים גורעים מהדרו של הכותל במקום שיוסיפו עליו.

המבנה המלבני הנוכחי של הרחבה מדגיש לעין הבאים מדרום ומדרום-מערב את הדופן הצפונית עם בנין המחכמה, בעוד הכותל נותר בה במעמד משני.

יחס גובה הדופן של רחבת הכותל לרוחב הרחבה הוא 1:7 ולאורכה 1:10, בעוד שהיחס המצוי בחללים עירוניים המורגשים לצופים כחללים מוגדרים וברורים הוא בין 1:3.5 ל-1:5.

ביחסי המידות הנוכחיים אין הרחבה מעניקה תחושת חלל מוגדר.

* רחבת הכותל אינה כוללת בתוכה שום מבנה הממקד את המבט - פתרון מקובל לרחבות שחללן אינו מוגדר בבהירות ע"י הדפנות.

* מן החללים העירוניים ההיסטוריים ניתן לאמץ לעיצוב הכותל שני עקרונות ששימשו לעיצוב החללים של ימי-הביניים:

- א. ריבוי המבואות לרחבה;
- ב. בינוי החלל במשך תקופה ארוכה ע"י מתכננים שונים תוך שמירה על הסתגלות הדדית והתאמה, אך לא על פי תכנית אחידה.

* בשל האפשרות של שינויים במיפלי הרחבה, מחייב עיצוב הכותל מערכת עזרים משוכללת להראות בברור - ע"י תצלומי מודלים גדולים על - ידי רשומים מדויקים - כיצד ישפיע כל פרט מוצע על מראה הרחבה מכל מקום ומקום. (בשלב זה לא הוכן מודל בקנה-מידה מתאים בשל ההוצאה הגדולה הכרוכה בכך).

1. 501-1. 601 - אלטרנטיבות לעיצוב הרחבה

השלב הבא בעבודה הסתכם במספר רב של מיתווים פרספקטיביים המראים אפשרויות שונות לארגונה המרחבי של הרחבה.

המשתנים העיקריים במיתווים אלה הם: מידת חשיפתו של הכותל - באורך ובגובה; מיפלי הרחבה; חלוקת הרחבה לחללי-משנה באמצעות הפרשי-מיפלים.

מיתווים אלה אינם עוסקים בפרטי עיצוב, אלא בממדים העיקריים של הרחבה. אין הם פתרונות לבעיית עיצוב הרחבה ואין בהם התייחסות לבחינות התיפקודיות; מטרתם היא רק לאפשר הערכה חזותית של שינויים אפשריים בממדים העיקריים של הרחבה. לעומתם עובדה ע"י הפסל איסמו נגוצ'י אלטרנטיבה אחת בפירוט, כפתרון ממשי, והוצגה בצורת מודל.

המסקנות המתבקשות מהמיתווים הן:

* אין צורך חזותי בהרחבת הרחבה צפונה. לפיכך, אפשר לראות בבנין המחכמה מרכיב קבוע בעיצוב הרחבה.

* הנמכת מיפלי הרחבה כך שהכותל ייחשף עד למיפלי הרחוב ההירודיאני מבטיחה שהופעתו של הכותל תהא מרשימה בהרבה מהופעתו בגובהו הנוכחי. הנמכה זו נראית כשינוי רצוי מאד.

* חשיפת הכותל למלוא אורכו מבנין המחכמה ועד לפינה הדרומית מבטיחה שהופעתו תהא מרשימה ביותר, במיוחד לגבי הצופים מרחוק. שינוי זה המשפיע על מבנה הכניסה לשער המוגרבים, נראה רצוי מאד. מאידך, עם חשיפה זו יש למצוא פתרון להגדרת שטח אינטימי לתפילה במגיינים וביחידות.

* מבנה הכניסה לשער המוגרבים עשוי להשתלב בקלות יחסית עם פתרון המחלק את רחבת הכותל לחללי-משנה מוגדרים.⁽¹⁾ מבנה זה יהווה בעיה קשה ויחייב עיצוב מיוחד אם יוחלט על ארגון הרחבה שלפני הכותל המערבי כחלל אחד.

(1) ראה גם הצעת איסמו נגוצ'י, המציע מבנה של גשר המפריד בין שטחים פונקציונליים שונים.

הפתרון שהוצע ע"י הפסל איסמו נוגוצ'י

הפסל איסמו נוגוצ'י מארה"ב, שביקר בירושלים מספר פעמים ולקח חלק בכמה עבודות ובכמה דיונים הקשורים בעיצוב פיזי בעיר, הוזמן ע"י שר הדתות לחוות דעתו על עיצובה של רחבת הכותל. מר נוגוצ'י למד את הבעיה וסיכם את רעיונותיו בהצעה לעיצוב הרחבה.

פתרון זה מתייחס למספר בעיות תפקודיות וחזותיות, אולם בעיקרו הריהו ממחיש קונצפציה סימבולית. לפי קונצפציה זו חובה עלינו לשמר כמזכרת היסטורית את המסגרת הפיזית של הכותל, כפי שהיתה בזמן הגלות, ולא להניח למסגרת זו להיעלם במרחב החדש שנוצר. מרכיבי היסוד של מסגרת פיזית זו הם:

- * המיפלס הנוכחי של הריצוף לפני הכותל, שהוא לא שונה בהרבה מהמיפלס שהתקיים במאות השנים האחרונות;
- * החלל המצומצם, יחסית, לפני הכותל;
- * חלקו של הכותל בין שער ברקלי לבין המחכמה.

על פי ההצעה ישאר מיפלס הריצוף הנוכחי ללא שינוי, מבנה הכניסה החדש לשער המוגרבים יתחום את קטע הכותל כפי שהוא תחום כיום, ומצבת אבן גדולה מול הכותל תגדיר את הרחבה המצומצמת שלפני הכותל. הודקרותה של המצבה מול הכותל תיצור הרגשת מתח בין המצבה לבין הכותל, ובכך תגביר את רושמו של הכותל.

הרחבה במיפלס הנוכחי תיבנה כתקרה מעל למיפלס ההירודיאני. החפירות הארכי-אולוגיות תוכלנה להימשך מתחת לתקרה זו בלי הפרעה לפעילות ברחבה. החלל שייווצר לאחר החפירות ישמש בחלקו לתפילה ולביקורים ובחלקו לתצוגת עתיקות.

מצבת האבן, המסמלת את העם היהודי העומד בתפילה לפני הכותל, תגיע למיפלס ההירודיאני שמתחת לרחבה, ומתחת לה עד לסלע. בכך תסמל את רציפות קיומו של העם מראשיתו, במשך תקופותיו השונות ועד סוף הימים.

הפתרון מבוסס על פיתוח שער האשפות כמבוא עיקרי לרחבה, כאשר המצבה הנצפית מהשער מושכת את עיני הבאים אל עיקרה של הרחבה - הכותל. כן ניתן בו מענה מניח את הדעת לבעית הכניסה להר-הבית ע"י מבנה כניסה חדש לשער המוגרבים. יצירת החלל התת-קרקעי פותרת את בעיית המחסה משמש ומגשם. המצבה, בהיותה מוקד חזותי מרכזי (אמנם צנוע ולא במרכז הרחבה) מסייעת בחיזוק תחושת החלל ותחושת כיוון החלל. לגבי הרחבה שמול קטע הכותל המשמש לתפילת מניינים, רחבה המוגדרת בצורה רפה ע"י הכותל, הדופן הצפונית, הדופן המערבית, ומבנה הכניסה לשער המוגרבים.

הפתרון אינו מתייחס למבואות האחרים של הרחבה, אינו מאפשר חישוף הכותל במלוא הדרו, מגדיר כרחבה לעצרות-עם קטע קטן יחסית של הרחבה, ומפריד באופן קיצוני (במודע - מטעמים סימבוליים) בין איזור התפילה שעל הסיפון לבין איזור המעוצב כאיזור ארכיאולוגי

ונמצא ברובו מתחת לסיפון. מאידך, הארגון הרב-מיפלסי של הרחבה מאפשר וויסות תנועת הקהל וריכוזי המבקרים בהתאם לצרכים המגוונים.

חשיבותו של הפתרון היא במשקל הגדול הניתן בו למשמעות הסמלית של מרכיבי החלל, ובעובדה שהוא מאפשר להעריך בצורה מוחשית את מורכבותה של הבעיה; וזאת על אף שנוסח כהצעה רעיונית בעיבוד ראשוני ובלתי מפורט.

כדי שאפשר יהיה לגבש עמדה מוגדרת יותר לגבי עיצוב הרחבה, יהיה צורך לעצב מספר פתרונות נוספים במתכונת הפתרון המעניין שהוצע ע"י מר נוג'צ"י.

מסקנות העבודה

מסקנות שלב זה של העבודה כוללות מספר הנחיות עקרוניות שנתגבשו במהלך העבודה ומספר קריטריונים להערכת תוכניות אפשריות. פירוטן של ההנחיות והשיקולים המונחים ביסודן מופיעים תוך כדי הדיון בעבודה. חלקם מוצגים באופן תמציתי במיתווים הסכמתיים המסכמים את הניתוח החזותי.

1. קדושת המקום, משמעותו הסמלית המיוחדת של הכותל, איתור הרחבה כאיזור מעבר בין השטח המבונה של העיר העתיקה לבין הר-הבית ופתיחותה לנוף מדרום לעיר, מחייבים עיצוב המאפשר לחוש במשולב בכל חזונות המקום.
2. עיצוב הרחבה חייב לבטא את היותה איזור מעבר להר-הבית לא רק מהבחינה הפיזית כי אם גם מהבחינה הדתית והסמלית.
3. בעיצוב הרחבה יש להתחשב בהנחיות ההלכתיות.
4. ייחודו של המקום מחייב עיצוב מעולה מיוחד למקום, ואין להעתיק לצורך זה דוגמאות היסטוריות או סגנון חולף.
5. רחבת הכותל לא תעוצב באופן סופי ומוגמר תוך זמן קצר. לפיכך, אין לארגנה במתכונת קשיחה. כל תכנית לעיצוב הרחבה חייבת לאפשר שינויים בחלקים בלא שדמות הרחבה בכללותה תיפגע.
6. המבואות מהעיר העתיקה לרחבה חייבים להתקשר באופן אורגני עם מירקם הרחובות של העיר העתיקה.
7. המבואות מהפארק סביב החומות חייבים להוות נקודת שיא בצירי תנועה המכניסים את הבאים, מבחינה חזותית, למיפגש עם הכותל.
8. המבואות לרחבה חייבים למקד את מבטי הבאים על הכותל, ואם אפשר גם על הר-הבית.
9. המבואות לרחבה טעונים עיצוב הולם מפנים ומחוץ.
10. המבואות לרחבה חייבים לאפשר מעבר נוח ובטוח לקהל הגדול הצפוי במועדים.
11. שער האשפות ניתן לעיצוב כמבוא הרחב ביותר והמפואר ביותר; הוא מקשר בין הנוף הפתוח לבין השטח הבנוי. לכך יש לבנותו מחדש, אולי תוך שינוי מיפלסו. שער זה יוכל לשמש גם לכניסה מבוקרת של רכב חירום. לידו יש להתקין במבנים תת-קרקעיים חניוני רכב ושירותים לציבור.
12. מבוא תת-קרקעי מצפון שיפתח לרחבה בסמוך לכותל יהיה המבוא הדרמטי ביותר לרחבה.
13. מבוא חדש מהרובע היהודי בציר שער המוגרבים עשוי להעניק למבקרים את תחושת הכניסה ההרמונית המושלמת ביותר.

14. חישוף הכותל עד למיפלאם ההירודיאני יעניק לכותל תוספת גובה, שהינה חיונית להגדרה חזותית ברורה של חלל הרחבה וליצירת פרופורציות נעימות בין מרכיביה.
15. חישוף הכותל כחסיבה רצופה מבנין המחכמה ועד לפינה הדרומית יוסיף לכותל הדר והוא רצוי ביותר.
16. חלוקת הרחבה ע"י הבדלי מיפלאים אפשרית בתנאי שלא תיפגע בהרגשה אחדות הקהל הרב המתכנס בה בימי מועד ובתנאי שלא תיפגע בטיחותו.
17. שינויי מיפלאים ברצפת הרחבה עשויים לתרום לחיזוק תחושת חלל הרחבה ותחושת כוון חלל זה לקראת הכותל.
18. חלוקת הרחבה לחללי-משנה חייבת להתחשב במבנה המשבצתי הבסיסי של העיר העתיקה.
19. חלוקת הרחבה לחללי-משנה חייבת לאפשר תנועה לאורך צירים הממוקדים על מבנים שיקלו על ההתמצאות ועל הבנת מבנה הרחבה.
20. חלוקת הרחבה לחללי-משנה חייבת להקל על הפעילויות השונות שהתבצעה ברחבה, לצמצם חיכוכים בין פעילויות אלו, ולאפשר שימוש מגוון בהתאם לצרכים במועדים השונים.
21. עיצוב המבנים מצפון וממערב לרחבה חייב להיעשות כך שיתרום להדגשת חשיבותם של הכותל והר-הבית.
22. המעבר מהרחבה להר-הבית - בין אם יהיה בשער המוגרבים או בשער ברקלי - הוא בעל חשיבות סמלית ראשונה במעלה, כי הוא ממחיש את היחס בין הרחבה לבין הר-הבית. עיצובו של המעבר חייב לבטא את משמעותו הסמלית.
23. יש ליצור ברחבה איזורים מוגנים משמש ומגשם.
24. בשל האור העז ובשל ההומוגניות החזותית של האבן שתהווה חומר עיקרי ברחבה, רצוי להשתמש ברחבה בחומרים ובטקסטורות שיקלו על ההבחנה בין חלקי החלל. שימוש נאות באבנים קטנות בריצוף ובחלקי מבנים הסמוכים לכותל עשוי להגביר את רושמו של הכותל.
25. חשיבותו של האתר מחייבת שימוש בחומרים מעולים שיעוצבו ויעובדו באיכות המעולה ביותר, גם כשהמדובר בפריטים זמניים.

מדינת ישראל

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

משרד הדתות **אדריכל יועץ לשר הדתות**
(ירושלים)

תאריך: כ"ה, ירושלים, רח' ניסן תשל"ג,
3.4.73

מספר:

לכבוד

שר המשפטים

מר י.ש. שפירא

יו"ר ועדת השרים לענייני ירושלים

כב' השר הנכבד!

הנדון: סקר בטיחות איזור הכותל

בכדי לאפשר את המשך הסקר לפי הצעותי מיום 15.2.73
(העסק רצוף לזה), ולהגיע לידי החלטה בוצעה, הבטיח
כב' השר את בקורו באחר.

הנני מבקש מאד לקבוע את הזמן לבקורו.

בכבוד רב, י. י. ש. שפירא

המנהל הכללי של המבחן

ההרבה

אברהם
היה לי יוסף אפי נקלה
מה' הלו

י. י. י.

דודיכל יוסף שנברגה

ירושלים דח' שטראוס 11

מדינת ישראל

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: כ"ה, ירושלים, רח' ניסן השל"ג
3.4.73

מספר:

סירטא

לכבוד
מר טפי קולק
ראש העיר
ירושלים

הנדון: כור ליד הכוחל הקטן
מכתב מיום 20.2.73

ראש העיר הנכבד !

לרעתי הנך טועה לגבי העניין הנ"ל. במצב הנוכחי לא הייתי חבציה נקוי הכור משומכין; דבר שסודר בהצלחה על ידי פעולת העיריה, להטיח הכיור. הכור הוא מבנה קרום הראוי לשפוף, לפי מידע שנמסר על ידי "משמר המונומנטים", ופיהו נקודה מפתח להמשך חשיפת הכוחל. ככדי לבדוק את יציבות קירותיו הוכנה חכניה מפורטת והמלץ על בצועה ע"י ועדה בטיחות בישיבתה מיום 9.11.72 ומיום 21.12.72, אחרי בדיקת המרטים על ידי מהנדס העיר, מהנדס גיל ואדריכל שנברגר. בצוע העבודה הפסל על מחלקת עבודות צבוריות, כתאום עם העיריה. בישיבת הועדה לעניני ירושלים כיום 13.2.73 הבינתי מהודעתך שאמנם התחילו בבצוע העבודה באותו יום, או יהחילו למחרת. הייתי, על כן, מבקש שתתן הוראה לנוגעים בדבר מצד העיריה לעזור לבצוע העבודה, כתאום עם מחלקת עבודות צבוריות.

בברכה,

העתק: אדריכל שנברגר
מהנדס גיל, מחלקת עבודות צבוריות

עשרה עשרה

15/14/36/5

מדינת ישראל

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

משרד הדתות - המחלקה למקומות קדושים

תאריך: כ"ה, כ"ז ניסן תשל"ג
29 באפריל 1973

מספר:

לכבוד
רכני הכותל
בוות הסדרנים
רחבת הכותל

א.נ.,

ביום ה' ר"ו אייר תשל"ג בשעה 1.00 אחת"ג, התקיים
אי"ה מסיבת ר"ח במשרדנו ברחבת הכותל, בהשתתפות
מנכ"ל משרדנו, הרב א.י. דולגין.

ב ב ר כ ה,

הרב ד. פרלא
מנהל המחלקה.

העמק: הרב א.י. דולגין, מנכ"ל

2/10/1944

SECRET

SECRET

SECRET
NO 10
SECRET

SECRET

SECRET

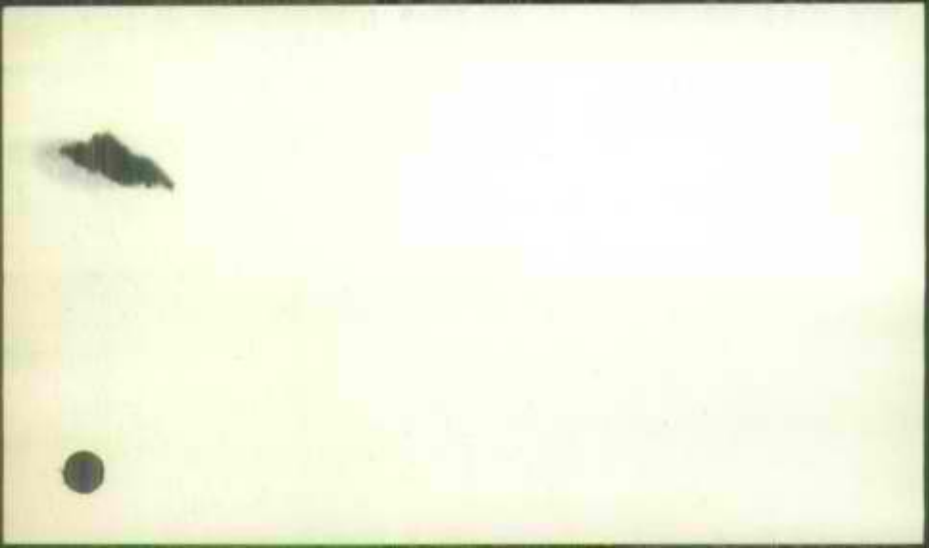
ההכרה

לגבי של המור

והיה

כ 15/14/36/

אדריכל יוסף שנברגר
ירושלים רח' שעדאוס 11

מדינת ישראל

משרד החוץ

ירושלים

תאריך: א' באייר תשל"ג
3 במאי 1973

מספר:

לכבוד
אדריכל י. שיינברגר
רחוב שטראוס 11
ת.ד. 5287
ירושלים

מר שיינברגר הנכבד,

ברצוני להודות לך על שחוף הפעולה
הנאה מצדך בעת בקורו של המנהל הכללי של
אונסק"ו, מר רנה מאהו.

חזמן שהקדשת להסבר נושא המחילות
ע"י חכותל תרס תרומה מכובדת ורצינית להצלחת
הביקור.

מנכ"ל אונסק"ו הזכיר כמה פעמים את
הרושם החזק שהשאיר עליו הביקור במחילות.

בתודה ובברכה,

נחן בר-יעקב

- המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, כ' ניסן תשל"ג
22 באפריל 1973

✓
כ- 15/14/36

לכבוד
מר א. מרנק
ראש אגף חשיקות
רח" אבן גבירול 10
משרד הבטחון
תל - אביב

א.ג.א.

הנדון: בר המצות הכותל המערבי
מכתב: מחיריק י"א בניסן ש.ז.

הנני להודיע לכב' שבתחמם להוראה בכ' הער, משרד הדתות
באמצעות המחלקה למקומות קדושים קבלת על עצמה בצד
הקטן בר המצות הכותל כולל כיסויי החקציבי לסימון
הטריקט.

בכבוד רב
ובמרכה מועדים לשמחה,

חתיב ד. מרלא
מנהל המחלקה
העמק: כב' מר הדתות

מר י. ישעיהו, יו"ר הכנסת
עוזר מר הבטחון
מנכ"ל משרד הבטחון
מר י. שנקגר, יועץ אדריכלי לש' הדתות

ב"ה, כ"ח אדר"ב תשל"ג
1.4.73

כ 36/10/15

לכבוד
הרב י.מ.ג.
רב הכותל,
ב א נ.

שלום רב,

הנדון: הטעת הלוואים בכותל.
מכתבך מ"ב אדר"ב ש.ז. (29/3/73).

בחוובה למכתבך בנדון ולאחר שחתנו עם חשב המשרד
הנני להודיעך כי בקשה ממנו לשלם את העבר במלואו.

באשר לשנה החקציית הנוכחית קבענו חוצאה חדשית שלא
תעלה על 300 ל"י לכיסוי חוצאות הנסיעה.

בכבוד רב,

ישראל צ.וינברג
סגן מנהל כללי.

העמק: מר י.יערי.

2/2/11

Mr. J. H. [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

STATION

15/11/36/כ

1-4
13

ב"ה כ"ה באדר ב' תשל"ג
29 במרס 1973

לכבוד
הנהלת משרד הדתות
לידו הרב ישראל זינברג
באמצעות הרב מרלא
ירושלים

נכבדי,

כידוע לכו"ז, זכינו מאז נכנסתי לתפקידי בכותל לארגן שעורי תורה לתלמידי חכמים מובהקים, לבעלי בתים ולסתם "עמך", בבערב ובבקר.

מיטב מגידי השעורים בירושלים ה"ו מטים שכם לענין קדוש הה. משעה 4.00 בבקר, נוהרים עשרות רבות של בעלי בתים להשמיץ רינה של תורה במקום שרש בית קדשנו ותמארתנו אשר פיוח עם ישראל מונות אליו בתפילה ובתחנונים.

הצלחתי כהונך ה' לגייס עשרות כלי רכב האוספים את הלומדים מכל מנות העיר.

אך עוד לפני כוא הקהל הרחב מתיחרים עם קונס יחיד סגולה לאספדת חצות ומעמדות וכשאך הללו יוצאים באה קבוצה תלמידי חכמים משעה 2.00 ועד לאחר תפילה שחרית ללמוד, להסעת אחרונים אלו הוקצב סך 250 ל"י לחדש בשנת 1968, אך ההוצאות התיקרו מאד מאד ואני מבקש שכם לאשר לי הקצבה חדשה של 400 ל"י לחודש.

דל כחי לחביע במלים אה רחשי לכו על הנחיצות בקיום והמשך מפעל קדוש זה ואשרכם שוכות זו מתגלבלח על ידכם.

בתודה ובכבוד רב,

הרב מ. י. גץ

העתק: למר י. יערי, חשב משרדנו

11/14/47

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE
WASHINGTON, D.C.

TO: Mr. [illegible]
FROM: Mr. [illegible]
SUBJECT: [illegible]

[The following text is extremely faint and largely illegible due to the quality of the scan. It appears to be a memorandum or letter body.]

Very truly yours,
[Signature]

cc: Mr. [illegible]

כ-15/14/36

31851

יושב ראש הכנסת

ירושלים, כ"ה באדר ב' תשל"ג
29 במרץ 1973

לכבוד
שר הדתות
ד"ר ז. ורהפטיץ
שלום רב

מכובדי,

בהתאם למדובר בינינו הנני ממציא
לך העתק מכתבי אל מנהל אגף השיקום במשרד
הבטחון בענין נר התמיד ברחבת הכותל המערבי.

לידיעתך ולטיפולך.

בכבוד רב,

ישראל קופרמן

Wednesday, March 14, 1968

One of the most important things to

remember

is that

the "A" is not the

same as the "B".

Of course

the "A" is not the same as the "B".

It is a common mistake to

assume that the "A" is the same as the "B".

It is not.

Remember that

the "A" is not the

15/14/76/2

31851

יושב ראש הכנסת

ירושלים, כ"ה באדר ב' תשל"ג
29 במרץ 1973

לכבוד
שר הדתות
ד"ר ז. ורהפטיג
שלום רב

מכובדי,

בהתאם למדובר בינינו הנני ממציא
לך העתק מכתבי אל מנהל אגף השיקום במשרד
הבטחון בענין נר התמיד ברחבת הכותל המערבי.

לידיעתך ולטיפולך.

בכבוד רב,

ישראל יסעיהו

יושב-ראש הכנסת

ירושלים, כ"ה באדר ב' תשל"ג
29 במרץ 1973

לכבוד
מר אריה מינק
מנהל אגף לשיקום
משרד הבטחון
הקריה, ת"א

טכובדי,

ועדת האגדרטה לחללי צה"ל בישיבת מיום ג' באדר ב'
תשל"ג 6.3.73 ובסיום שערך ברחבת הכותל המערבי ביום ד' באדר ב'
תשל"ג 7.3.73 בהשתתפות שר הדתות סיכמה בדבר הקמה נר התמיד
ברחבת הכותל, שייקשה מתומר מתכתי ויהיה צנוע, כלומר שלא יחרוג
ממחוז סבירה של נר נשמה לזכר הלוחמים.

וכיון שלדעת כל המשתתפים בדיוני הועדה יש צורך
שהנר ייקשה לקראת יום הזכרון הקרוב הריני מבקש מכם להיפגש עם
שר הדתות או נציגו לשם עיצוב גדלו ופורתו של נר התמיד וכמובן לשם
הקמתו במקום ע"י אנשיו של שר הדתות בהיאום אתכם.

בכבוד רב,

ישראל ישיעהו

העתק: שר הדתות

15/14/366

ב"ח, כ"ח אד"ב תשל"ב
1.4.73

לכבוד
ח"כ י.מ.ג.
ר"ב הכותל,
ב א ז.

שלום רב,

הנדון: הסעת תלומדים בכוחל.
מכתבך מכ"ח אד"ב ט.ז. (29/3/73).

בתשובה למכתבך בנדון ולאחר שיחתנו עם חשב המסד
תנני להודיעך כי בקטחי ממנו לשלם את העבר במלואו.

באשר לשנה התקציב הנוכחית קבענו הוצאה חדשה שלא
תעלה על 300 ל"י לכיסוי הוצאות הנסיעה.

בכבוד רב,

ישראל צ.וינברג
סגן מנהל כללי.

העוק: סר י.יערי.

15/14/36/6

ב"ח ירושלים, כ"ח באדר ב' תשל"ג
1 באפריל 1973

לכבוד

מר אלמר לוי

רח' שלום עליכם 50

תל-אביב

א.נ.נ.

היינו לאשר קבלת סכתבך לשד הדיחות בענין הביקור בכוחל המערבי.

זר הדיחות מאשר לך להכנס עט מכוניה עד לרחבה הכוחל המערבי

בחול המועד פסח ובחול המועד סוכות.

חשר מאהל לך בריאות וכל טוב.

ב ב ר כ ה ,

דאב רודנברג
עוזב העד

מדינת ישראל

דיריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: כב' אדר ב' חשל"ג
28.3.73

מספר:

15/14/36/כ

לכבוד

שר הדתות

דר' ז. ורהפטיג

משרד הדתות

כב' השר הנכבד

הנדון: בור ליד הכותל הקטן

מכתב ראש העיר מיום 20.2.73 לשר הדתות

בקשר לענין הנ"ל ולמכתבו של ראש העיר, אנסה להבהיר את הענין:

1. הבור שמש כבוד שופכין, נוקה על ידי העיריה וכן סודר ביוב עירוני במקום, המונע שמוש חי של הבור.
2. כחחית הבור נמצאה פלוי אדמה ושרידי מפולה וביבים יבשים.
3. הבור הוא מבנה קדום הראוי לשקום ושפוצ' (לפי מידע שנמסר ע"י מר יוחנן מינסקר, משמר מונומנטים באגף העתיקות).
4. הבור הוא נקודה מפחה לבדיקה יציבות להמשך חשיפת הכותל.
5. בתאום עם מהנדס גיל (מע"ץ), מהנדס העיר והחחום מטה, הוכנה על ידי מהנדס קיסין הכנית מפורטת לבור נסיון כחור ה"בור", לשם בדיקה מצב הקירות של המבנים לחזק קירות הבור ולשם בדיקה האפשרות להמשך חשיפת הכותל. הכנית זו אושרה על ידי ועדה הבטיחות בישיבתה מיום 9.11.72 ו 21.12.73.
5. בצוע העבודה הוטלה על מחלקת עבודות צבוריות בתאום עם העיריה, וראש העיר הודיע בישיבת ועדה השרים לעניני ירושלים ביום 13.2.73 שאמנם התחילו באחר יום או יתחילו למחרת בנקוי הנוסף של הבור.
7. למעשה מתעכבת העבודה מחוסר הסדר עם מחזיק הבית (שוהאבי), וחוסר ההלטה ברורה מצד ועדה השרים לעניני ירושלים להמשך עבודת חשיפת הכותל והוראת מלאה לכל זרופות הבצוע (העיריה-מע"ץ) לפעול בהתאם להחלטה.

בכבוד רב,

לחנן אהרן
מ/ס יוא אביג -
ח'טח מ/מלכא ה' אביו. שיקביר

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

1945-1946

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך:

מספר:

המשך העמדה עם אבר. מיועדי
(ה) הכנת העמדה מתוך האגדה הלא-
בהינה אלה, הסטטוס לו א' העמדה מילק
כז אבר ה - אלק אביה,
(א) העמדה א' העמדה מילק
האברהם,

מדינת ישראל

אדריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: כ"ה, ירושלים, כד' אדר ב' חשל"ג
28.3.73

מספר:

לכבוד

שר הדתות

ד"ר ז. ורהפטיג

משרד הדתות

הנדון: תערוכה: חכנון איזור הכותל

כב' השר הנכבד !

בשיחתנו מהיום אשר כב' השר את הצעתי להכנת תערוכה
חכנון איזור הכותל ,

חך ניצול החומר שהוכן ע"י צוות האדריכלים (קוצ'ר-אהרונסון).

התערוכה יכולה להיות מוכנה כמקביל להופעת חוברת ב' על
חכנון הכותל, וחשיבותה היא לקראת כל דיון בנושא.
התערוכה יכולה להערך כאולם שהוכן לצרכי בית הדין הרבני
ואחר כך בבית שטרובס.

הוצאות להגדלת הצלומים, לוחות עץ ועריכה, נערכו לסך
9,000.- ₪.

כמבין התערוכה ומרכז אני מציע את צבי שטיינר, שעסק בחמר
ובקי בנושא.

אבקש את אשר כב' השר והוראות לחשב המשרד לבצוע ההזמנות
הדרושות.

בכבוד רב,

העחק: צבי שטיינר

מדינת ישראל

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

משרד הדתות

תאריך: ב"ה, ירושלים, כד' אדר ב' תשל"ב
28.3.73

15/14/36/5

מספר:

לכבוד

שר הדתות

ד"ר ז. ורהפטיג

משרד הדתות

הנדון: הערוכה: חכנון איזור הכותל

כב' השר הנכבד !

בשיחתנו מהיום אשר כב' השר את הצעתי להכנת הערוכה
חכנון איזור הכותל ,

הנך ניצול החומר שהוכן ע"י צוות האדריכלים (קוצ'ר-אהרונסון).

ההערוכה יכולה להיות מוכנה במקביל להופעת חוברת ב' על
חכנון הכותל, וחשיבותה היא לקראת כל דיון בנושא.
ההערוכה יכולה להערך באולם שהוכן לצרכי בית הדין הרכני
ואחר כך בבית שטרויס.

ההוצאות להגדלת הצלומים, לוחות עץ ועריכה, נערכות לסך
9,000.- ₪.

כמכין ההערוכה וסדכז אני מציע את צבי שטיינר, שעסק בהמר
ובקי בנושא.

אבקש את אשר כב' השר והוראות לחשב המשרד לבצוע ההזמנות
הדרושות.

בכבוד רב,

15/14/36/5

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה כד' באדר"ב תשל"ג
28 במרץ 1973

לכבוד
גב' מ. לוקסמבורג,
ס. מהנדס מחוז ירושלים
מ.ע.צ..

ג.ב.

הגדרות באזור הכותל המערבי

כפי שידוע לכם, בתאריך 14.11.72 התקיימה ישיבה במשרדי מ.ע.צ.
לשם קביעת עדיפויות העבודה באזור וברור מסגרת התקציב.

בהתאם לסיכומים מהישיבה הנ"ל העברנו לרשות מ.ע.צ. בתאריך 12.1.73
סך - 100,000 ל"י והתחייבות בוספת ע"ס - 50,000 ל"י, מהתקציב לשנת 73/74,
וכל זה לפי הערכת תקציב שהעברתם אלינו לשם בצוע מספר פרויקטים כדלהלן:

1.. מסד בית שטראוס (תכנית פרייהויך).

2. ארונות קודש (כביסה לחדר החשמונאים)

3. אורזור בשירותים שבבית שטראוס.

תמוה שער היום טרם נעשה דבר חרף העברת הכספים לרשותכם כנ"ל והנהלת משה"כ הנמצא
בשטח ושהחלט מוכנים ובידם לבצע מה שגורע לסעיפים 1-2 טרם קבלו שום
הוראה בגדרון.

רצ"ב העתק מכתב שקבלנו מחברת משה"כ, שהגבר מעבירים לתשומת לבכם.

לתשובתכם החיובית ובהקדם הננו מצפים.

בכבוד רב

הרב ד. פרלא
מנהל המחלקה

העתק: לכב' השר
אדריכל מר י. שויברג

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

משה ב' חברה לשכון בנין ופתוח בע"מ

המשרד הראשי : תל-אביב, רח' לילינבלום 27, ת.ד. 2770 טל. 58144 (5 קווי)
סניפים : ירושלים, רח' הגידם 1 טל. 224181
חפה, רח' אולוז'וב 3 טל. 668049
באר-שבע, דרך מצדה 55 טל. 3000

המען למבוקשים : טרקליון, ת"א

בית. כ"צ באדר א' תשל"ג
25 בפברואר 1973
מספרנו 168/73

לכבוד
הרב פרלא
משרד הדתות
ירושלים

א.נ.א.

נודע לנו שהנכם עומדים למסור ביצוע עבודות סביב
הכותל ובית שטראוס לקבלן אחר, מבלי לבא אתנו בדברים, ומבלי לקבל
אפילו הצעת מחירים על אותן העבודות.

קשה להאמין, ומפלא מאוד הרבר והגישה המוזרה הזאת
מצידכם.

חושבנו שאין צורך להזכיר, עבודתנו המסורה, נאמנה,
ויעילה זה מעל חמש שנים, לשביעת רצון כל הגורמים. גם היום
אנו נמצאים בשטח ולמרות התנאים הקשים והמיוחדים במינם,
אנו משרתים אוהכט בנאמנות.

אנו רואים את הענין כחפור וכפגיע בחברתנו, ומבקשים
הבהרה.

בכבוד רב,

מנהל הטניף.

10/11

15/14/36/5

ראש העיר
رئيس البلدية
MAYOR OF JERUSALEM

ירושלים, י"ח אדר א' תשל"ג
20.2.73

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
שר הדתות
משרד הדתות
ירושלים

כבוד השר,

הנדון: בור השופכין ליד הכותל הקטן

הן אנשי מע"צ והן אנשי מהנדס העיר והמחלקה לשפור פני העיר
בעיריה - בדקו את בור השופכין המצוי מתחת לבית אשוהבי ע"י
הכותל הקטן.

הם מצאוהו נקי לחלוטין. תוצאת הבדיקה אף הגיונית כיוון שקרוב
לשנה אין בור זה בשימוש היות והעיריה הרכיבה ביוב מסודר לקבוצת
הבתים הללו מיד כשנחגלה הפגע. הפעם חששנו שמא חדרו מי גשמים או
אולי חקלה בלתי צפויה אחרת - אך דעת המומחים והמהנדסים פוסקת
שהמצב תקין ואין חשש סביר שהבור יתמלא או יתלכלך.

מעניין היה לדעת כיצד נוצרה השמועה שהבור עדיין בשימוש ?

בברכה,

מדי קולק

SECRET, AND NOT TO BE DISCLOSED

71.0.0

SECRET
U.S. GOVERNMENT
OFFICE OF
SECURITY
SECRET

SECRET

TOP SECRET - SECURITY INFORMATION

It is the policy of the United States Government to protect the national defense against espionage and sabotage and to prevent the unauthorized disclosure of information relating to the national defense.

Information of this kind is classified as "TOP SECRET - SECURITY INFORMATION" when its unauthorized disclosure would be expected to result in the identification of sources of intelligence information, the disclosure of methods and techniques of intelligence gathering, or the disclosure of information which would be of substantial aid to the enemy in the conduct of hostilities.

Information of this kind is classified as "TOP SECRET - SECURITY INFORMATION" when its unauthorized disclosure would be expected to result in the identification of sources of intelligence information, the disclosure of methods and techniques of intelligence gathering, or the disclosure of information which would be of substantial aid to the enemy in the conduct of hostilities.

SECRET

SECRET

11/14/36/3

מדינת ישראל

משרד התיירות

תאריך: 15.12.1972

י' בשבט תשל"ג

מספר:

לכבוד

מר דב פרלא

מנהל המחלקה למקומות קדושים

משרד הדתות

ירושלים

שלום רב,

הנדון: פעילות צלמים ברחבת הכותל

רצ"ב תמצא רשימה של תלונות שנחקבלו במשרדנו בגור צלמים הפועלים ברחבת הכותל וסביבתה. פעולת הצלמים היא מקור לתלונות מאת תיירים להם מציעים הצלמים שירותיהם.

לפי שמשרדכם מופקד על רחבת הכותל, אודה לך אם תודיעני באיזה אמצעים אתם עומדים לבקום כדי למנוע מהצלמים להסריר את התיירים ולהציע להם שירותים שאינם מהימנים.

בברכה

יוסף שובל

הממונה על אזור ירושלים

העמק: לשכת שר הדתות.

לשכת שר התיירות.

REPORT

REPORT NO.

DATE

BY

FOR

1. TITLE
2. SUBJECT
3. SUMMARY

4. INTRODUCTION

5. MATERIALS AND METHODS

6. RESULTS AND DISCUSSION

7. CONCLUSIONS

8. REFERENCES

9. APPENDICES

חלונות על צלמי הכוחל שנה 1972

תאריך החלונה	מס'	שם החלונן ומעונו	גוד הצלם/צלמת
1.9.71	806	ל. אדלר - ארה"ב	פוטו אומן ס.ד. 14137
13.12.71	1035	מרייל א. אדלסון - ארה"ב	צלם בלתי ידוע למחלונן.
25.11.71	1026	יוסף מילר	סלאח שנואר
26.6.72	1338	מורטון מייזל	צילומי הכוחל
19.9.72	1497	פלסטר ג'ימס	הצלמת רחל אהריות
9.7.72	1426	אליס גאבי רוז קמאל	רחל קיטון רחל קיטון
28.5.72	1344	מרגריט קלר	רחל קיטון אמסטרדם/אסטנבורג
19.6.72	1427	ליאו מלקס	משה גולדרינג

TABLE OF CONTENTS

Page	Chapter	Section	Page
1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5
6	6	6	6
7	7	7	7
8	8	8	8
9	9	9	9
10	10	10	10
11	11	11	11
12	12	12	12
13	13	13	13
14	14	14	14
15	15	15	15
16	16	16	16
17	17	17	17
18	18	18	18
19	19	19	19
20	20	20	20
21	21	21	21
22	22	22	22
23	23	23	23
24	24	24	24
25	25	25	25
26	26	26	26
27	27	27	27
28	28	28	28
29	29	29	29
30	30	30	30
31	31	31	31
32	32	32	32
33	33	33	33
34	34	34	34
35	35	35	35
36	36	36	36
37	37	37	37
38	38	38	38
39	39	39	39
40	40	40	40
41	41	41	41
42	42	42	42
43	43	43	43
44	44	44	44
45	45	45	45
46	46	46	46
47	47	47	47
48	48	48	48
49	49	49	49
50	50	50	50
51	51	51	51
52	52	52	52
53	53	53	53
54	54	54	54
55	55	55	55
56	56	56	56
57	57	57	57
58	58	58	58
59	59	59	59
60	60	60	60
61	61	61	61
62	62	62	62
63	63	63	63
64	64	64	64
65	65	65	65
66	66	66	66
67	67	67	67
68	68	68	68
69	69	69	69
70	70	70	70
71	71	71	71
72	72	72	72
73	73	73	73
74	74	74	74
75	75	75	75
76	76	76	76
77	77	77	77
78	78	78	78
79	79	79	79
80	80	80	80
81	81	81	81
82	82	82	82
83	83	83	83
84	84	84	84
85	85	85	85
86	86	86	86
87	87	87	87
88	88	88	88
89	89	89	89
90	90	90	90
91	91	91	91
92	92	92	92
93	93	93	93
94	94	94	94
95	95	95	95
96	96	96	96
97	97	97	97
98	98	98	98
99	99	99	99
100	100	100	100

בס"ד, ר"ח אדר א' תשל"ג
2.2.73

15/14/36/2

אל: שר הדתות, ד"ר זרח ורהפטיג
ד. גלס, סמנכ"ל המשרד.
מ.ע. דרוק, דובר המשרד
מאח: ישי יובל

הנדון: תנאי עבודה בספריה הכותל ובארכיון חיינו הדתיים

בהתאם לסיכום שנחקל בישיבה מיום ו' כ"ב שבט ש.ז. (26.1.73) הריני מחבר להעביר לעיונכם ולהחלטתכם את תנאי העבודה בספריה הכותל ובארכיון חיינו-הדתיים כפי שנראים לי.

א. ספריה הכותל

1. אישור תכנית העבודה הרצ"ל (נספח 1)

2. אישור רכישת ריהוט הכרחי, לפי הרשימה הנמצאת בידי ועדת הרכישות ע"ס של כ- 10.000 ל"י (עשרת אלפים לירות).

3. שחרור יתרת תקציב הספריה לשנת הכספים הנכחיה לשם המשך רכישת הספרים או כל חומר אחר.

4. העברת האחריות לספריה מהמחלקה למקומות קדושים לידי מי שיהיה אחראי גם לארכיון.

5. הסכמה שפעילות הרבותית בספריה תמומן מתקציב הספריה ללא צורך שיחוף מחלקות אחרות במשרד, פעילות זו כוללת: הרצאות, כנסים, פרסומים שונים וכיו"ב.

ב. הארכיון

1. אישור תכנית העבודה רצ"ל (נספח 2)

2. אישור תקציב ביניים ע"ס - 5000 ל"י עד סוף שנה תקציב זו.

3. הבטחת תקציים לשנה התקציב הבאה שיענה על הצרכים כפי שבאים לידי ביטוי בתכנית העבודה הנ"ב.

4. מתן עזרה של 1/2 מזכירה בעבודה.

ג. תנאי עבודה התחלתיים

1. קביעות בעבודה החל מחודש פבואר, כולל כתב מינוי. זאת בהתחשב שהנני עובד כארעי כבר 27 חודשים (!) ברציפות.

2. דרגה של 30 נקודות החל מחודש זה.

3. משכורה לפי 3/4 משרה. זאת בהתחשב ב- 20-25 שעות עבודה בפועל לשבוע: וב- 1-1/2 - 1 שעות לנסיעות.

4. כחפופות חופשה של בחיה"ס אעבוד 8 שעות ליום.

5. העמדה קומה קטנה לרשותי.

6. הגדלה משמעותית של קצובת נסיעות בהתאם לדרישות התפקיד.

ד. תנאי עבודה קבועים

1. דרגה של 32 נק'

1. The first part of the report
2. The second part of the report
3. The third part of the report
4. The fourth part of the report

THE SECOND PART OF THE REPORT

The second part of the report deals with the results of the investigation. It is divided into three sections: (a) the results of the field work, (b) the results of the laboratory work, and (c) the results of the statistical analysis.

- a. The results of the field work
- b. The results of the laboratory work
- c. The results of the statistical analysis

- d. The results of the statistical analysis
- e. The results of the statistical analysis
- f. The results of the statistical analysis

- g. The results of the statistical analysis
- h. The results of the statistical analysis
- i. The results of the statistical analysis

- j. The results of the statistical analysis
- k. The results of the statistical analysis
- l. The results of the statistical analysis
- m. The results of the statistical analysis
- n. The results of the statistical analysis

- o. The results of the statistical analysis
- p. The results of the statistical analysis
- q. The results of the statistical analysis

ה ש ש ך

2. 2. 30 שעות נוספות לחודש כפיצוי על הפיצול בעבודה וניהול.
 3. מימון לימודים בבית"ס לספרנות שליד האוניברסיטה העברית והבטחה לדאוג לקבלתי ללימודים.
 4. בגמר הלימודים - דירוג אקדמאי.
 5. השתתפות (חלקית) באחזקה טלפון.
- הנאי העבודה ההתחלתיים הם לתקופה של 6 חודשים מחודש זה. תקופה זו יהיה לכל אחד מהצדדים תקופה נסיון והמשרד יוכל להחליט לפטרני באם לדעתו הנסיון לא עלה יפה.
- עם קבלת תשובה המשרד על מכתב זה אוכל להחליט סופית על עמדהי.

בכבוד רב,

ישי יובל

ישי יובל

1. The first thing I noticed when I stepped out of the plane,

was the cold, crisp air. It felt like a blanket, but in a good way.

2. The second thing I noticed was the sound of the engine.

3. The third thing I noticed was the view.

4. The fourth thing I noticed was the feeling of being home.

5. The fifth thing I noticed was the feeling of being alive.

6. The sixth thing I noticed was the feeling of being loved.

7. The seventh thing I noticed was the feeling of being safe.

הצעה לתכנית עבודה בספריה הכותל

ההצעה מבוססת על מספר הנחות - יסוד:

- א. מיקומה הנוכחי של הספריה, בבית שטראוס, יהיה גם מיקומה הקבוע. אולם בעתיד הקרוב נראה שביט שטראוס ימשיך לשמש גם את ביה"ד הגדול. הספריה, לכן, חוכל לגצל את המקום רק בזמנים קצרים (אחה"צ או בפגרה) או שתועבר זמנית למקום סמוך אחר.
- ב. הספריה הקיימת כבר במקום והמכילה למעלה מ-1000 ספרים (כלי חוברות) הינה גרעין טוב. אולם יש למיין ולקטלג את הספרים וכן להכניס להשאלה.
- ג. נושא הספריה - הר הביית והכותל - מקיף, נוסף לספרים, גם קטעי עתונות מאמרים בכ"ע ומאמרים, חומר חזותי (תמונות, מפות, איורים) וחומר אחר (סרטי-קול, סרט, תשישי קדושה וכיו"ב).
- ד. פרט לחומר הנ"ל יש מקום להרחיב את המסגרת מספריה מיוחדת בלבד למעין "מכון-מחקר" על נושאים שונים ומגוונים הקשורים להר-הביית, לכותל, ולירושלים בכלל בעיר-קודש ליהודים ולדתות אחרות. זאת ניתן לבצע ע"י קיום מחמיר של הרצאות וכנסים וכן ע"י פרסומים סדירים (כתב-עת) או מיוחדים על הנושאים הנ"ל. יש לציין שנושאים אלו מעוררים עניין רב בקרב חוגים שונים ומגוונים בארץ ומחוצה לה ועד היום אין כמה נאותה להעלותם בפני הציבור. יפודה העיקרי של הספריה הינו, לכן, למלא חלל זה.

לאור הנחות אלו תבוצע תכנית העבודה כדלהלן:

1. השלמת כל פריטי ציוד וריהוט החסרים לשם הפעלתה של הספריה. יש לעכב, עם זאת, רכישות שההיינה לתועלת רק עם עזיבת ביה"ד את המקום.
2. המשך והעמקת רכישת ספרים ביחוד ספרים ישנים ועתיקים על נושאי הספריה.
3. חתימה על כל כתבי העת, עתונים ופרסומים אחרים החשובים לנושא: רכישת כרכים קודמים, וכריכת החומר.
4. מיון וקטלוג החומר הקיים והעומד להכנס. פעולה זו תעשה בהדרכה מקצועית מהאימה.
5. התאמת הספריה לספריה השאלה ויצירת קשרים עם פרטים ומוסדות הזקוקים לשירות הספריה כזו.
6. ארגון וקיום הרצאות וכנסים בנושאי הספריה למוסדות חינוך וציבור וכן לקהל הרחב. ההרצאות שתתנה חושארנה בידי הספריה כדי להעשיר את גיוון החומר.
7. קיום פרסומים קבועים ומיוחדים בנושאי הספריה מחוץ חומר המצוי בה ובשיתוף אנשי מחקר ומדע הבקיאים בנושאים.
8. הבאת דבר קיומה של הספריה לתודעת הציבור ע"י תערוכות משעם המפריה, תחרויות כתיבה וצלור וכדומה.

SECRET

MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR

1. The following information was received from the [redacted] on [redacted] regarding the [redacted] of the [redacted] in the [redacted] area.

2. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

3. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

4. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

5. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

6. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

7. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

8. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

9. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

10. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

11. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

12. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

13. The [redacted] of the [redacted] was [redacted] on [redacted] at [redacted] and [redacted] on [redacted] at [redacted].

הצעה לתכנית עבודה
בארכיון חיינו הדתיים

הנחות יסוד:

- א. החומר המצוי בידי המשרד וכן זה שיועמד לרשות הארכיון ע"י אצט"ל היכל-שלמה יהוו בסיס להקמתו.
- ב. המטרה ביסוד הארכיון הינה לתת תמונה מקיפה ומגוונה ככל האפשר על מכלול החיים היהודיים הדתיים במדינה ובהתייחסותם אל צורות-חיים ודמות אחרים.
- ג. הארכיון ישרה את הציבור הרחב וכל מי שיפנו לשרותיו. במקביל יבצע הארכיון פעולות פרסומיות בדעת הקהל במדינה על נושאים השייכים לתחומי פעולתו.

תכנית העבודה תבוצע כדלהלן:

1. ריהוט וציוד הארכיון לפחות בפריטים ההכרחיים לשם הקמתו והפעלתו הראשונית.
2. איסוף כל החומר המצוי כעת בידי המשרד וספריית היכל שלמה.
3. הכנסת סדר ושיטתיות באיסוף חומר שוטף.
4. נקישת צעדים לרכוש חומר ישן ממקורות שונים לטובת הארכיון.
5. גיבוש שיטות מיון וקטלוג שיהלמו את היקף הארכיון בעתיד, תוך התיעצות עם מומחים לדבר.
6. גיבוש והגדרה של תחומי האיסוף וגבולותיהם. פעולה זו תבוצע תוך כדי מחלקת העבודה ובחאום עם הנהלת הארכיון.
7. מכל מקרה יעשה סידור מיידי וארעי שיאפשר שימוש בחומר המצוי בהקדם האפשרי.
8. בתאריך שיקבע, חכונס שוב הנהלת הארכיון לדון בבעיות שתוצרנה.

CHAPTER 1
GENERAL PRINCIPLES

1.1 INTRODUCTION

- 1.1.1 The purpose of this chapter is to provide a general overview of the principles of the subject.
- 1.1.2 The chapter is divided into two main parts: the first part deals with the general principles, and the second part deals with the specific principles.
- 1.1.3 The chapter is intended for students who are studying the subject for the first time.

1.2 SCOPE OF THE SUBJECT

- 1.2.1 The subject is concerned with the study of the principles of the subject.
- 1.2.2 The subject is divided into two main parts: the first part deals with the general principles, and the second part deals with the specific principles.
- 1.2.3 The subject is intended for students who are studying the subject for the first time.
- 1.2.4 The subject is concerned with the study of the principles of the subject.
- 1.2.5 The subject is divided into two main parts: the first part deals with the general principles, and the second part deals with the specific principles.
- 1.2.6 The subject is intended for students who are studying the subject for the first time.
- 1.2.7 The subject is concerned with the study of the principles of the subject.
- 1.2.8 The subject is divided into two main parts: the first part deals with the general principles, and the second part deals with the specific principles.
- 1.2.9 The subject is intended for students who are studying the subject for the first time.
- 1.2.10 The subject is concerned with the study of the principles of the subject.

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

ב"ה, ירושלים, כז' אדר-א תש"ג
26.2.73

תאריך:

מספר:

לכבוד

מהנדס גמר

מחלקת עבודות צבוריות

ירושלים

הנדון: עבודה באיזור הכותל

מר גמר הנכבד !

בהקשר לפגישתנו במקום מהיום עם המהנדסים קיסין וקוזניץ, הנני מסכת את ההוראות שניתנו:

1. פיר על יד עמוד באולם הראשון

להעמיק הפירה עד לאבני ספולה (בערך 1.50 - 2.0 מ')

לתפוך דפנות על ידי הגדרה בסון לפי פרט שיוכז על ידי מהנדס קיסין.

מעקה לפי פרט במיר "וורד".

2. הנסכת הרצפה על יד האכנים הגדולים.

לבצע לפי תכנית שהוגשו על ידי מהנדס קיסין בשני שלבים :

שלב ראשון עד איזור מדרגות העץ.

שלב שני אחרי בדיקה נוספת.

מהנדס קיסין יודיע על פרטי התכנית למהנדס אלקלעי (מהנדס העיר).

3. החלפת קיר בעובי 50 ס"מ השמור לכוהל בחסימה על ידי פסיט לפי תכנית קיסין

מספר .

לדחוף בצדע על לאחר כדור נוסף על ידי פתיחת 2-3 מחזים בקורה בגודל של

50-60 ס"מ רוחב וגובה 1.0 מ' לפי סימון במקום על ידי מהנדס קיסין ובאשור

מהנדס גמר כהוראה כיומן.

4. עבודה באיזור "אולם החשמונאים".

להמשיך בנקוי. נדרש מקום ארכיאולוגי.

חרב מדלא יספול בענין באופן דחוף.

אדריכל/יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

העמק: כז' אדר
חרב מדלא
מהנדס קיסין
מהנדס קוזניץ

15/14/36
הבט

א' אד"ש חשל"ג
אישי השר !

"קול המון כקול ש-די" - ובתור אחד מהמון בית ישראל
באתי לחזק ידיך בקשר להצעה לסדר איוזה "זכרון" לזכר
צה"ל בשטח כותל המערבי,

עם כל הכבוד לצה"ל, הריני חושש כי הצעה זו - אם חס
וחלילה תוצא לפועל, עלולה לגרום כאבי ראש וצרות צרורות
להמפד"ל, כי הזכרון שבדעת בעל ההצעה עלולה להפוך לרועץ,
כי ההנצחה עלולה ~~לגרום~~ לההיחפך למקום פולחן, ועוד בשטח
המקום הכי מקודש לנו כיום.

שמע והקשב: המפד"ל, מסבות שאכמ"ל, נמצא בחדשים ~~האחרונים~~
האחרונים במדרון, ח"ו, ואל תוסיפו פצעים על פצעים.
באתי לזרזו לעמוד על המשמר ולא לתת בשו"א מקום למחשבת
פיגול שכזו, אפשר לעשות זאת בכל מקום שהוא $\frac{1}{4}$ (אולי על
הר ציון, אולי ?) ובשו"א לא בשטח הר הבית - וכותלנו.
אינני חושב ראוי להביע אומר ודברים

בנושא כה חשוב, ולכן אני מעלים את שמי. ואמנם, ~~לפני~~
שעה קלה רציתי להקשר בטלפון - בעילוס שם - והמזכירה לא
הסכימה ולכן אני נאלץ לשלוח דעתי בכתב, ושלוש על ישראל.

נ.ב. מובן, כי השם המופיע על המעטפה
הוא שם בדוי מכל וכל. אתו הסליחה.

ב"ה, ירושלים, כא' מרחשון תשל"ג
29.10.72

תאריך:

מספר:

כ/36/10/15

כבוד

שר הדתות

ד"ר ז. ורהפטיג

משרד הדתות

ירושלים

הנדון: צוה מתכננים לאיזור הכותל

כב' השר הנכבד !

הנני מתכבד למסור לכב' השר את מצב הנושא הנ"ל:

1. בחודש יוני שנה זו סוכם בין כב' השר, ראש העיר והחברה לשקום הרובע היהודי על הקמת צוה מתכננים משותף להכנת חכנית כוללת לאיזור הכותל.
2. אחרי אשור כב' השר לפרטי זכרון הדברים (כמצורף לזה), וקבלת חתימה מצד הנהלת החברה לשקום הרובע, העברתי את זכרון הדברים לראש העיר, וקבלתי את אשור עוזרו מר יצחק גרוסמן לחתימה מצד ראש העיר.
3. לצערי לא חתם ראש העיר עד היום, ועל כן לא הועבר ההסכם לחתימת כב' השר. צוה המתכננים לא הופעל.
4. אני מבין שראש העיר ראה לבכון לפנות בענין לשר המשפטים, ולהעדרו, ליועץ המשפטי לממשלה.
5. נמסר לי על ידי אדריכל ספדי, כיום 25.10.72, שהחברה לשקום הרובע הטילה עליו נוסף על תפקידו ממעם החברה לתכנון גוש בנינים הגובלים עם רחבת הכותל, גם את עבוד חכנית לאיזור הכותל, ואמנם חכנית כזו נמצאת בתכנה על ידי משרד.
6. חכנית זו הוכנה מבלי לברר מקודם את הנתונים הרעיוניים וההלכתיים, ובלי עבוד הנתונים הפיזיים שסוכמו כסך לתכנון הרחבה, שהוכן על ידינו כיסוד להמשך התכנון המפורט.
7. הזמנת חכנית שלא כמסגרת הצוה המשותף כהתאם לזכרון הדברים המשולש, חורגת מסמכות החברה לשקום הרובע.

כבוד רב

אדריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

עיריית ירושלים

بلدية اورشليم - القدس

ירושלים ט"ז בתמוז תשל"ב
28.6.72 اورشليم - القدس

לכבוד
ד"ר זרח ורהפטיג
שר הדתות
ירושלים

אדוני השר,

הנדון: הסכם משולש להכנון אזור הכותל

ראש העיר נמצא כרגע בחו"ל, ומיד כשיחזור
יחתום על הנוסח כפי שסוכם.

ב ב ד ב ה
יצחק גרוסמן
עוזר אישי לרה"ע

UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE

ST. LOUIS, MO.
JAN. 10, 1934

Dear Sir:
The enclosed
contains
information

which may

be of interest to you.

Very truly yours,
J. Edgar Hoover

J. Edgar Hoover
Director
Federal Bureau of Investigation
U. S. Department of Justice

תאריך: כ"ה, ירושלים, יז' מר חשוון תשל"ג
25.10.72

מספר:

צוות הכנון איזור הכותל

פגישת *לוי* *ספי*

1. ראש העיר פנה לשר המשפטים בדבר יסוד צוות ההכנון לפי זכרון דברים מיום...

שר המשפטים רואה לנכון את הכנת התכנית והבאתה לדיון, מבלי לפחור מקודם בעיות מדיניות עקרוניות. שר המשפטים הציע להתחיל בעבודה בלי הסכמים פורמליים.

2. לאור העובדה שספדי מכין תכנית בנוי לגוש 38, הוא הודיע לחברה שקום הרובע שעליו להפסיק את עבודתו על יד הבתים הצמודים (קצה רחבה הכותל) או לתכנן את המבנים כולל תכנון מוקדם לרחבה הכותל, על אף שהצוות המשותף עדיין לא פועל.

3. החברה הטילה עליו את התפקיד והוא הכין הצעה כמונסטרל.

4. ספדי בקש ממני לעיין בתכנית, להעיר הערותי ולהציגה בפני שר המשפטים.

5. הערה: בסיוטת זכרון הדברים לתקמת הצוות נזכר:

שר הדתות מביא את הענין לידיעת שר המשפטים פרסום: אין לפרסם תכנית אלא באשור כל הצדדים.

6. לאור אי תחילת זכרון הדברים לתקמת הצוות ואי הקמתו למעשה, הודעתי שלא אוכל לעיין בתכנית וכו' לפי (4) ולא אוכל להיות שותף לתכנון כל זמן שלא פועל הצוות כמסכם.

7. לודעתי צריך ראש העיר לפנות לשר הדתות ולהבהיר את הענין.

8. באם שר הדתות והעירייה וחברת השקום יסכימו להקים את הצוות, אשמח לשתף פעולה לפי הקווים שנקבעו.

9. באם יוקם הצוות אמליץ להביא את תכנית הפעולה של הצוות ואת התכנית המוקדמת לידיעת הרבנים הראשיים על ידי משה ספדי ויוסף שנוברגר.

10. בדבר מקום בית הדין והתכנית המוצעת יש לברר מחדש את עמדת הרבנים הראשיים.

תאריך: כ"ה, ירושלים, י' בכסלו תשל"ג
16.11.72

מספר:

לדיון עם כב' שר הדתות

22 צוות תכנון (ספדי)

2. המשך חשיפת הכותל

הכנית קיסין

ואשורה ע"י ועדת הבטיחות

3. ועדת בטיחות

והסקר

4. עבודות שוטפות

דו"ח מע"ץ 14.11.72

5. יחס למשלחת הארכיאולוגית

"חשמונאים" וסקר ארכיאולוגי

הצעה להכנת דו"ח בהדרכת המשלחת

6. חוברת האזרחי

7. חניה לפני שער האשפות

1. 11/16 - כניסה

מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

1. מסמך מס' 1000

2. מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

3. מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

4. מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

5. מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

מסמך מס' 1000

6. מסמך מס' 1000

7. מסמך מס' 1000

מדינת ישראל

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ב"ה, ירושלים, ה' כסלו תשל"ג
14.11.72

מספר:

לכבוד
סר מיכאל ניר
סגן מזכיר הממשלה
מזכירות הממשלה
ירושלים

הנדון: ועדה בסיחות לאיזור הכוהל - מכחבן 19.10.72

א.נ.

בהמשך למכתבי הנדון מיום 30.10.72, הנני מהבד למסור
דו"ה שני.

1. הועדה התכנסה כועדה הגוי לסקר כיום 9.11.72 וסכמה את
ההנחיות לעריכת הסקר על ידי מע"ץ.
ההנחיות הועברו למע"ץ.
מע"ץ מכין חכניה פעולה מפורטת ולוח זמנים.

נא להביא את הנ"ל לידיעה כב' שר המשפטים כיו"כ ועדת
השרים לענייני ירושלים.

בכבוד רב,

הממונה על הדת
י.ל.

FORM NO. 1

UNITED STATES

DEPARTMENT OF
COMMERCE
BUREAU OF
MARITIME

NAME

ADDRESS

CITY

STATE

COUNTRY

DATE

TIME

PLACE

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

REMARKS

9.11.72

תאריך:

מספר:

ועדה הבטיחות - ועדה הבדיקה

הנחיות למע"צ

המטרה: סקר בטיחות של המקומות הקדושים והחפירות ליד חומות הר הבית (הדורמים והמערביים).

הגדרה: הועדה מוגדרת לעומת במסגרת המטה כדלקמן:

- (א) המקומות הקדושים - חומות הר הבית.
- (ב) בטיחות - יציבות החומות והמבנים הסמוכים.

המטרה: מאחר ומבוצעות פעילויות שונות לאורך חומות הר הבית, העלויות להסמית על יציבות חומות הר הבית ועל מבנים סמוכים - יש לערוך סקר שיראה באילו הנאים ניתן להמשיך לקיים פעילויות אלו.

הפעילויות: הועדה מהימשת בסיועה לפעילויות הבאות:
הסירות לגילוי קדמוניות ירושלים המבוצעות באמצעות פשרו הוותיק, המסלחת הארכיאולוגיה וגורמים אחרים; בניה ושיקום של איזורים הסמוכים לחומות הר הבית.

החוק: מוגדר לפי ספה מצומצמת ומחולק לשני איזורים:

- איזור 1 - מוגדר על ידי הקו הירוק במרחק כ 30 מטר מהחומה, ויבוצע בשלב ראשון.
- איזור 2 - מוגדר על ידי הקו האדום שהוא רחוב הגיא וגבולו המזרחי של הרובע היהודי וחומת העיר הירומית ויבוצע בשלב שני.

חיקת הסק: בשטח המאוכלס בחומות איזור 1, 2 - הועדה מחיטת בסקר שיערך גם לבדיקת מקיפת יותר של בעלות, צמיחה, מצב סניטרי, ערכים היסטוריים.

הנחיות: ריכוז חומר ומידע קיים.

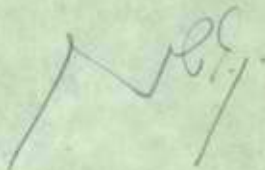
עריכת סקרים, בדיקות, מדידות וכו' נוספים להשלמת החומר הקיים והוספת כנדרש להשגת המטרה. תבנה דוחות קדומים על התקדמות הסקר הכולל עם מות דעה והמלצות.

לוח זמנים: הועדה מתקפת מסע"צ המבצעת את הסקר הכולל להגיש לה לוח זמנים וטבלים של הסקר. בחור עדימות ראשונה יש לשלם באיזור מספר הברזל צפונה.

מאוחר על ידי ועדה הבטיחות כועדה הבדיקה לסקר בישיבתה מיום 9.11.72

9.11.72

יוסף גורן
יו"ר

תאריך: ב"ה, ירושלים, ה' בכסלו תשל"ב
14.11.72

מספר:

הנדון: עבודות באיזור הכותל באמצעות מע"ץ

ישיבה במשרדי מע"ץ עם מהנדס גמר, רב פולא, זליקוביץ, אוריכל שנכרבר
הפגישה נקבעה לשם ברור המסגרת ההקציבית ועדיפותיה העבודה.

א. הקציב

1. לפי מכתב מע"ץ מיום 31.10.72 והפרוט מיום 30.10.72, קיימת רזרבה מצל מע"ץ בסך
₪ 65,000.-
 2. לאחר ברור מפורט כוונתה ההזמנה ^{למסדה} לדרך
לשער המוגרבים (ראה סעיף ב - עבודות)
ושחרר הקציב בסך
₪ 40,000.-
 3. המחלקה העביר למע"ץ סכום נוסף
₪ 100,000.-
- ס"ה הקציב בידי מע"ץ
₪ 205,000.-

ב. עבודות

1. גודר הדרך לשער המוגרבים:
כלל האופי הזמני של הדרך וההגבלה ההקציבית,
יהוקן הגדר על ידי הוספת עמודים וחזקם בלבד,
מותקן רשת חזקה בגובה 1.50
העבודה תבוצע במסגרת פעולה משהב לפי הדרכת
מהנדס גמר.
2. אגודת השוחטים -
מע"ץ הוציא מכרז בין קבלנים.
ההקציב של 25,000 מכוסה כרוך הסכומים
שפורטו ברשימה מע"ץ מיום 30.10
3. מעקה ברוגזה נוסף (שץ)
תבוצע נדחה
4. חשיכת הכותל (קבוצה משהב)
ר. ר. ל 3 חודשים (נובמבר-דצמבר-ינואר)
₪ 90,000.-

5. עבודות נגרות באולם הראשון (ארון חשמל וכו')
עבודות נגרות וכניה באולם שני (הכניסה לאולם
החשמונאים) לאכסון ספרי חורח
ההכניה חוזמן אצל אדריכל יקונס
הקציב משוער כולל

20,000.- ₪

6. ארונות קודש בשטח החיצוני -
נדחה

7. מסד ביה שטרונים ושטח מרוצף לפניו, לפי
הכניה מפורטת (פרייריך)
להגיש בקשה לרשיון
להוציא מכרז לכצוע פיירי וגמר עד פסח
אומדן ראשוני כולל הכנון

150,000.- ₪

10,000.- ₪

8. פקוח מע"ץ (על חשבון)

270,000.- ₪

205,000.- ₪

הקציב קיים לפי (א)

65,000.- ₪

גרעון

9. א. לנצחן החימה חוזה עם הקבלן אשר יזכה לעבודה
"מסד ביה שטרונים".

יעביר משרד הדתות ההחייבות למע"ץ אחרי קבלת
חוצאות המכרז שהסכום החסר יכוסה מהון הקציב
1973/74.

דבר סביר היות וחלק מההשלומים יחולו רק אחרי
אפריל 1973.

ב. בענין הסך חשיפת הכוחל (קבוצה "משהב")
בחדשים פבואר-מרץ ייבוק המצב בינואר בהאם
להיקף העבודה אשר יידרש. לפי הצורך יעביר
משרד הדתות סכום נוסף או ההחייבות למע"ץ.

ג. עבודות שוטפות (קבוצה משהב)

1. יוסל על "משהב" לכצע את גורר הדרך לשער המוגרבים לפי 12.

2. כור נקוז באולם קשת וילסון - הוראה בצוע פינתה למשהב בבקור

ביום 17.11.72 8.00

3. התקנת מצרבות מעבר - הבעיה חבוק בבקור ביום 17.11.72

יוסף שונברגר • דיפל. אינג. אדריכל • ירושלים
JOSEF SCHONBERGER • DIPL. ENG. ARCHITECT • JERUSALEM
רחוב שטראוס 11 • ת.ד. 5287, פ.ד. 8 • Tel. 24797 • שטח 24797

י' בסיון תשל"ב
23.5.72

כ 15/14/36

לכבוד

ד"ר א. בירן

מנהל אגף העתיקות

משרד החינוך

הנדון: ועדת בטיחות - איזור חומת הר הבית

ד"ר בירן הנכבד !

בהתאם לפניהך מיום 1.3.72 לכב' שר הדתות בענין הצטרפותו של
אדריכל מינסקר לוועדה, שהועברה אלי ע"י כב' השר, הזמנתי את
אדריכל מינסקר לישיבת הועדה שהתקיימה בשיום 8.5.72, בה דנו
על הצעות להגדרת שטח פעולתה של הועדה, וסמכותה.

לאור מחנדותו הנמרצת של חבר הועדה מר בן דב, נציג המסלחת
הארכיאולוגית, לנוכחותו של מר מינסקר בישיבת הועדה, ולאור
העובדה שחברי הועדה נתמנו על ידי ועדת השרים לענין השמירה
על המקומות הקדושים (1.9.68) ועל ידי ועדת השרים לענין עקדתו
החכנון והפעולות באיזור רהבת הכוחל (24.8.70), יש צורך במכרז
רשמי לפי החלטת ועדת השרים.

באופן אישי אבקש את סליחתו של מר מינסקר על אי הנעיצות שנגרנו

בכבוד רב,

יו"ר הועדה

העמק: כב' שר הדתות

1. 1944-1945

2. 1946-1947

3. 1948-1949

4. 1950-1951

5. 1952-1953 - 1954 - 1955

6. 1956-1957

7. 1958-1959 - 1960 - 1961

8. 1962-1963 - 1964 - 1965

9. 1966-1967 - 1968 - 1969

10. 1970-1971 - 1972 - 1973

11. 1974-1975 - 1976 - 1977

12. 1978-1979 - 1980 - 1981

13. 1982-1983 - 1984 - 1985

14. 1986-1987 - 1988 - 1989

15. 1990-1991 - 1992 - 1993

16. 1994-1995 - 1996 - 1997

17. 1998-1999 - 2000 - 2001

18. 2002-2003 - 2004 - 2005

19. 2006-2007

20. 2008-2009

21. 2010-2011

תאריך: 15.5.72

מספר:

צווח סחכנניס

מגישח במשרד ספדי (הרובע היהודי בעיר העתיקה)
שר הדתות, ראש העיר, סר יהודה המיר, אבניאל, -נכרנר

נוכחיס: הרב פרלא, זאב רוזנברג, עובדי משרד ספדי

1. השר קבל הסכרים לחכניה ספדי לבוש 38, והצעותיו לאיזור הכותל
(יהודה המיר, ראש העיר והשלסח אדריכל שנברגר)

2. לשט פיון נוסף הובסחו על ידי משרד ספדי:

א. צלוסי החכניות

ב. העתק החתך

ג. חכניה סכמסיה על דקע החכניה המצבית

ד. ציון אחר בית הדין חרכני הטוצע על החכניות.

3. השר נתן הערות עקרוניות ראשוניות בענין:

1. צמצום שטח הרחבה הנוכחית על ידי הבניה המודרגת הטוצעת

2. הטגסה הכללית לשמידת מבנים מחקופות הסטוריות שונות באחר

3. כעיות השורות בשניי מפלסים וחפירות במקום.

4. התקיים דיון על הקמת הצוות המשותף (ספדי-שנברגר) לפי זכרון הדברים

מיום 10.8.71 ומכתב הרב פרלא מיום 18.1.72

סוכס:

1. לאור הצורך לתאם את החכנון ואת השלכותיו של כל מחנית מפורסח חלקית על האזור

כולו, ולאור החיחות הענין, ככדי לפתור בעיות שקוס במקום,

אושר עצם הקמת הצורה בטחכונל הטוצעת בזכרון הדברים מיום 10.8.71,

בחקונים דלחלן:

1. להסכס יוכנסו 2 החקונים המוצעים על ידי שר הדתות במכתב מיום 18.1.72

(פרס לפסקה המזכירה את הרבנות הראשית).

2. שר הדתות יאשח אח/מסכס בחוספת, שמצדו יתיעץ עם הרבנות הראשית.

3. המשלחת הארכיאולוגית אינה מהוה צד בהסכס.

4. הצורה יחויב להתיעץ בעניני הלכה עם הרבנות הראשית ובענין סידע

הסטורי-ארכיאולוגי עם המשלחת הארכיאולוגית.

5. נסוח סופי של ההסכס הושל על מד אבניאל, אדריכל יוסף שנברגר, כחשהחששות

הרב פרלא

י. ש. ש.

הנדסה: 10.10.1971

מסמך

מס' 1000

1. מטרת המחקר (המחקר נעשה במטרה להבין את תהליכי התפתחות המוח)

2. השאלות המחקריות (המחקר נעשה כדי להשיב על השאלות הבאות: מהו תפקיד המוח?

3. הנחות המחקר (הנחות המחקר הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

4. השיטות המחקריות (השיטות המחקריות הן: שיטת המבחן, שיטת המדידה, שיטת המיקוד)

5. התוצאות (התוצאות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

6. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

7. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

8. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

9. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

10. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

11. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

12. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

13. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

14. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

15. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

16. המסקנות

17. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

18. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

19. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

20. המסקנות

21. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

22. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

23. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

24. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

25. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

26. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

27. המסקנות (המסקנות הן: המוח הוא איבר המרכזי בתהליכי החשיבה)

28. המסקנות

מדינת ישראל

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ב"ה, ירושלים, י' בסיון תשל"ב
23.5.72

מספר:

לכבוד

שר הדתות

ד"ר ז. ורהפטיג

משרד הדתות

ירושלים

הנדון: חפירות ארכיאולוגיות ע"י חומת הר הבית

הר נכבד!

הנני רואה חובה להביא לידיעת כב' ה'ד את העובדות דלהלן:

בישיבת ועדה משנה של הוועדה המחוזית סס' 141 מיום 16.5.72, הובאו לדיון ואשרו לפי מסלול ועדה משנה המקומית סס' 17 מיום 16.2.72 הבקשות של החברה להפירות א"י ופחיתותה דלהלן:

1. חיק יב"מ 5691 חפירות ארכיאולוגיות מתחת לכניס ישיבת חיי עולם חיק עזריה ע/334

השטח מסומן בסמך מסומן 23

2. חיק יב"מ 5470 חפירות ארכיאולוגיות מדרום לתר הכות חיק עזריה ע/451

מדרום לחומת הסדרקיה

3. חיק יב"מ 5692 חפירות ארכיאולוגיות ליד שער אשפות מחוץ לחומת וחלק בשטח העופל

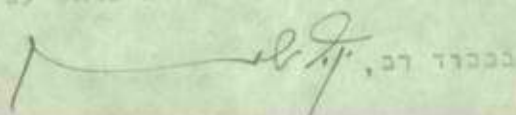
חיק עזריה כנ/72/203

4. נוסף על כך קיים חיק המסומן יב"מ 5470, ע/67, המכיל את ההחלטות העניינים בסביב לכניס בית הדין הרבני,

וכן סמך שהיא העתק מסמך דק אורגוניזציה שהוסמלה בפעו על ידי למשלחת ובה סומנו שטחי החפירה על ידה הפינה הדרומית המערבית באושרן להפירות בשנת 68 בסמך (ב) ובקו מרוסס הסמך ביו שער המוגרבים לטחכסס, אשר לא אשר עדיין להפירות.

בתוקף הפקודי כיועץ הסר עינותי כחוקים הנ"ל, כל ההחלטות מכילות הנאים בדבר בסיסות החומה והמסיבה, לפי הנחיות מהנדס העיר וסחלקו של ועדה מומחים. חיק ע/451 מכיל הנאי של הסכס מראש בין החברה למשרד הדתות. הנני מסליץ: 1. שנויג הסדר (ייתכן היועץ המשפטי של הסדר) יקבל את הפרטים הסדוקים והעמקי החלטות של הפירות ויכין את הדו"ס למימוש ופלווי הננאים שהם חלק מהאשרות הנ"ל.

2. שער הדתות יבקש מיו"ר הוועדה המחוזית לצרף לאשרורים הנ"ל הנאי שכל העבודות באיזור דורשות התאמת מדאש עם משרד הדתות, בדבר עצם העבודה ועמיו הבצוע.

בכבוד רב,

SECRET

FORM 100-1
JAN 1955
REVISED

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

15/14/36/3

זכרון דברים בענין הקמת צוות חכנון לאיזור הכותל
(עגישות 15.5.72/10.8.71)

1. הקדמה
החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי (להלן "החברה") מסרה את הכנת תכנית אב ותכנית בנוי בגוש 38 וחזית הרובע כלפי הרחבה לידי האדריכל משה ספדיה.
2. כב' שר הדתות הזמין וקיבל סקר חכנוני - דו"ח פרלימינרי (להלן "הסקר") מאת אדריכל יוסף שנברגר וצוות מיוחד להכנת הסקר - האדריכלים אהרונסון-קוצ'ר, טורנר וסנצל.
3. המסלחת הארכיטקטית (להלן "המסלחת") הפועלת כחלק של השטח שמדובר עליו, ובירח המידע והתאשרות להציע הצעות לשיקום ולשתרור השטח.
4. קיימות מספר נקודות מעשיות אשר דורשות פתרון מתאים, והן:
 - א. שמירת הערכים הדתיים ההיסטוריים הארכיטקטוניים ותאסטרטיים באיזור הכותל.
 - ב. דרכי גישה, חוף התחשבות ומציאת פתרון לבעיות תחניה, אומבונטים ומוניות וכו' וגישה לרכב פרטי לאיזור הכותל.
 - ג. בדיקה צירי הולכי רגל מכל הכיוונים, לרבות בגוש 38 הממוכנן ע"י אדריכל ספדיה.
 - ד. תיאום שרותי תשתית עם כל יתר חלקי העיר העתיקה.
 - ה. בדיקה לגבש מפלסים בכל האיזור.
 - ו. מיקום שרותים כגון מגן דוד אדום, משטרה, מכבי אש וכו'.
 - ז. תיאום מערכת צירי הליכה בין הרובע היהודי אל הכותל, וזה בהתחשב עם הכניסות השונות לעיר העתיקה כגון: שער יפו, התניון ברובע היהודי וכניסות אחרות, הן למתפללים והן לתיירים.
 - ח. תנאי בטיחות של הצבור הנמצא שיבקר באיזורים אלו.
 - ט. מיקום מוסדות צבור תורתיים ואחרים באיזורים הבנויים.
 - י. התייחסות לגישות לכותל דרך גוש 38, לקו הדקיע בגוש 38 ולמיקום שטח הבנינים בגוש 38 במקום הסגור עם רחבה הכותל המערבי.ימש כל שנוי במפלסים תעשה אך ורק בהסכמת שר הדתות.
- א. לצורך סיפול בנושאים הנ"ל והכנת תוכנית אב כוללת, יוקם צוות עבודה משותף שהצדדים יסנו את נציגיהם בצוות, להלן הצדדים: - משרד הדתות, העירייה, והחברה לשיקום הרובע. המטרות העיקריות של הצוות יהיו להכין תוכנית אב אשר תשתרע על כל השטחים בהם הם פועלים, כל זאת בהתחשב בשטחים הגובלים והמשפיעים על חכנון השטח המבוקר. לצורך קיבול המטרות הנ"ל נמנשו הצדדים:
 - כב' שר הדתות ד"ר ורהפטיג
 - ראש העיר מר קולק
 - הנהלת החברה, מר חסיר ומר אבניאלי
 - ואישרו בעקרון את הנקודות הנ"ל, כמו כן סטכו את ידם על הרכב הצוות כדלקמן:-

פטעם שר הדתות - אדריכל יוסף שנברגר
פטעם ראש העיר והחברה לטיקוס הרובע - אדריכל מ. ספדיה.

(ב) שטח הפעולות

1. חכנית אב שהוזמנה מצד החברה אצל אדריכל ספדיה לגוש 38
2. שטח דומה הכוהל בגבולות:
צפון: בנין מחכמה, בית שטרויס וכו'
מערב: גוש 38
דרום: חומת העיר
מזרח: חומת העיר
הכוהל הדרומי והמערבי

(ג) תפקיד האות

1. רכוז מידע לטחמי הפעולה
2. בחינת הרעיונות המופעים ב"סקר" שהוגש לשד הדתות.
3. חכנה חכמה אב כוללת חוף שימה לב לנקודות שפורטו בחקירה הנ"ל (4)
4. הכנון שליבי בצדק בהחשבה עם לוח זמנים משוער בהאום עם "הפעולה"
לשחזור הדרגתי של שטחי פעולתם.
5. הצוות יחוייב לקבל הנחיות בענייני הלכה מהרבנות הראשית ובעניין מידע
ארכיאולוגי מהמשלחת הארכיאולוגית.

(ד) חכנית אב

- החכנית תחזק על ידי כל הצדדים ובמסגרת חכנית זו יפעל כל צד.
- (ה) שום צד מהצדדים לא יהיה רשאי לתת פירסום לחכנית בטרם האושר לפירסום על ידי הצדדים.
 - (ו) כב" שר הדתות מקבל על עצמו להביא לידיעה יו"ר ועדה ירושלים את הסיכום המוצע.
 - (ז) שר הדתות יתקף בעניין עם הרבנות הראשית
 - (ח) לאחר אישור החכנית ישמשו מבצעים כיועצים לביצוע בשטח.

החברה לשקום ומחוז הרובע היהודי
בעיר העתיקה

ראש העיר

שר הדתות

ירושלים

מדינת ישראל

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ב"ה, ירושלים, כז' באייר תשל"ב
11.5.72

מספר:

15/14/36/0

בית הדין הרבני הגדול

אזכור הכותל

בקור במשרד אדריכל ספדי
עם אדריכל שושני - אדריכל ראשי מע"ץ
אדריכלים עצמון ולביא - מע"ץ
יוסף שנברגר - יועץ לשר הדתות

1. מר ספדי הסביר את הקוים הכלליים של חכנית הכניסה שהוכנה על ידו לבנין 38
בו נכלל השטח המיועד לבית הדין הרבני הגדול.

2. חכנית הכניסה היא לבנין 38, בעל השלכות נכדורה על כל אזכור הכותל, וניתן
להשלימה רק במסגרת החכנית הכללית לאזכור ולרחבה הכותל.

3. בהתאם לסוצק חוכן החכנית הכללית על ידי / צורה הכניסה משותפת של החברה לשקום
הנוכח היהודי, העירייה, ותמלחה הארכיאולוגיה המיוצגת על ידי אדריכל ספדי
ושל משרד הדתות המיוצג על ידי אדריכל שנברגר, בהשחפחה האדריכלים אהרונסון-
רוצ'ר שהכינו את התקן החכנוני לאזכור רחבה הכותל.

4. לשטח התחלת התכנון האדריכלי המעשי לבית הדין, יש צורך בנחונים מדויקים של
בבולות המבנה במסגרת חכנית הכניסה, ושל ספלי קרקע מוצעים; כמו כן לנחונים
מדויקים לצרכי גישה לחולכי רגל ולרכב (מתחם למבנים).
נחונים אלו ניתן לקבל רק עם השלמה חכנית הכניסה הכללית לפי (2) ו (3) הנ"ל.

5. הזמן המסוער להכנה חכנית הכניסה היא 3 חדשים.
בדיקה החכנית וקבלה האשורית הדרושים - 3 חדשים נוספים.
לחכנון בית הדין עצמו יש להביא בחשבון שנה ל לבנין בית הדין : שנהיים.

העקף: ככ' שר הדתות

מנכ"ל משרד הדתות הרב דולגין
אדריכל שושני - אדריכל ראשי מע"ץ

REPORT OF

DATE OF REPORT
REPORT MADE
BY

TO THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY

RE:

THE BOARD OF DIRECTORS

OF THE COMPANY

THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT
THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT

THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT

THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT

THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT

THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT

THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT

THE BOARD OF DIRECTORS
OF THE COMPANY
HAS THE HONOR TO
ADVISE YOU THAT

ב"ה, ירושלים, כו' באייר תשל"ב
10.5.72

תאריך:

מספר:

15/14/36/כ

ועדת הבטיחות לאיזור הכוחל
ישיבה מס' 14 כיום כו' באייר (8.5.72)

משתתפים: אדריכל יוסף שנברגר - יו"ר
מהנדס י. יניב - משרד הבטחון
מהנדס א. גיל - מע"ץ, משרד העבודה
מהנדס ע. יפה - מהנדס העיר - העיריה
מר ס. בן דוד - המשלוח הארכיאולוגית
הוזמנו: אדריכל יוחנן מינסקר - אגף העתיקות
הרב ד. פרלא
מהנדס ד. קיסין

סדר היום: הכנה מצע ממורט לפעולות הועדה:

הגדרת המקידי הועדה:

סמכויות,

שטח פעולתה,

מכשירים לבצוע ולפקוח

בהתאם להצעת הועדה בישיבה מס' 13 ומכתב יו"ר הועדה לשר הדתות מיום 12.72@1
הערה: עקב רצון הממשלה להפעיל את ועדת הבטיחות, נחבקש היו"ר ע"י
שר הדתות להכין את המצע הנ"ל.

לפני הדיון על סדר היום בקש מר בן דוד לקיים את הדיון בין חברי הועדה
בלבד, ובמיוחד התנגד להשתתפותו של האדריכל יוחנן מינסקר, היות והועדה
מונחת כשעתה ע"י ועדה שרים ואין לצרף חברים לועדה בלי מוי מיוחד ע"י הממשלה.
כמו כן הציע מר בן דב לא לקיים דיון על סדר היום המוצע, היות וסטטוס
הועדה לא היה ברור ואין לקיים דיון הועדה לפי בקשת שר הדתות אלא לפי
החלטת הממשלה או ועדה שרים מתאימה.

אחרי דיון בנושא הציע האדריכל מינסקר לשחרר אותו מנוכחותו כישיבה, והצטרפו
אליו הרב פרלא ומהנדס קיסין. היו"ר נענה להצעתם.

סוכנו: 1. לקיים את הדיון על סדר היום המוצע ולהגיש את ההצעות למעכירות
הממשלה.

2. היו"ר ינסח את הצעות הועדה כפי שסוכמו בדיון ויעביר אותם להערות
לחברי הועדה.

יוסף שנברגר

יו"ר הועדה

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב

השנה: 1955

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב
השנה: 1955
המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב
השנה: 1955

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב
השנה: 1955

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב
השנה: 1955

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב
השנה: 1955

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב

המחבר: ד"ר יצחק שניידר
המקום: תל אביב

המחבר: ד"ר יצחק שניידר

המקום: תל אביב

תאריך: י"ד באייר תשל"ב
1.5.72

מספר:

איוור הכותל

עבודת המנהרות ובית שטרוס

מגישת תאום 24.4.72

מהנדס גמר + מע"ץ

מהנדס קוזניץ - משהב

פנחס - משהב

בחלק מהמבני - הרב גץ

אדריכל שנברגר

1. סדורי עבודה כלליים - נקבע וחוזר ונקבע שיש לתאם את כל סדרי העבודה עם מהנדס גמר - מע"ץ.

הוראות מהנדס גמר יירשמו ביומן ושהוים מוסמך לבצוע.

מהנדס קוזניץ מהייב לקבל אשר מסר גמר על כל שנוי מהוראות אלו וכן עליו לרשום למהנדס גמר באופן מחטיב.

2. הקציב עבודה החשיפה - הרב פרלא יודיע על הפס גרה הכללית של הקצבב העבודה עד 15.5.72 בכדי לכוון את היקף העבודה.

3. בית שטרוס - מהנדס פרייריך הכין חכניה מחוקנה לטרותים לפי הנאי המקום וכן חכניה השלמה ושנויש של המדרגות לקומה ב' בבית שטרוס. הקבלן ליפשיץ נחבקט להגיש הצעת מחירים לשנויש לאשר מע"ץ. על מהנדס פרייריך להוסיף נקודת נקוד לרצפה האולם לפי הרב גץ.

4. נחקבל ואור לבצוע חכניה החשיכונה של מהנדס קיסין לפי יומן מיום 23.4.72

5. המסך חשיפה : מר קיסין מכין חכניה מפורטה להמוכנה בכדי לאפשר המסך העבודה.

6. אדריכל שנברגר מסר אינפורמציה על שנוי מדרגות הגישה מרה' השלשלח לרחבת הכותל. העבודה דרושה בקשר למנהרת הטרותים שנמסרה לבצוע לקבלן על ידי הממרה לשקום תרובע היהודי.

המדרגות יבוצעו על ידי החברה לשקום תרובע היהודי, ובחשיכה. יתר הנאי הבצוע לפי מכחב שנברגר לחברה מיום 11.10.70 הרב גץ יקבל העתק ממכתב זה, ויהיה אחראי לתאום במקום. הודעה מפורטה בענין במסרה לרב פרלא.

15/14/36/ק

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

תאריך:

מספר:

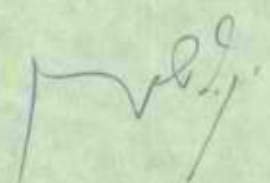
קיימת חכנית להמשך הרחבה ושפוח המסד לבית שטרויס (חכנית מדייריין, חכנית קונסטרקציה חסרת לשקום הרובע, אוסדן הוצאה 100,000 י"י - 80,000 י"י) בצד עבודה זו הלוי: 1. בסדורי עבודה במקום (הוצאות חסדים, עבוד בבית שטרויס) 2. במחזור תקציב לבצוע בחור סגרת התקציב השנתי.

7. בקשר לעבודות הסדרות לפי (5) יש לק קבלן הרצוף את הצריף מהמקום. (הוראת ע"י מהנדס גמר)

8. רצוף הרחבה - בשלב זה נגמר הרצוף. יש ליצר את הקצוות על ידי משטחי הצץ בכדי לחנוע רכוש מים. (הוצאות בצד: מע"ץ)

9. בקשר לגמר הרצוף נחשור הצורך למנוע עליה בלי רכב לשטח הסדוף. הגישה לכלי רכב היתה לחלק הכלתי מרצוף בלבד, ^{הגובה} במקרה חרום. על כן יש להכניס גושי אבן או בטון בעצוב מתאים. גושים אלו יוצבו במרחק של 1.50 מטר בקצה הרצוף. להכנון: י. שוברגר

10. ביור לבטילה ידויק: להחליף ביור אבן קיים בכיור עם כלי קברל יותר גדול וכן להכין נקוד ברצפה.

15/14/36/כ

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, ב' שבט תשל"ב
18 בינואר 1972

לכבוד
מר מדי קולק, ראש העיר
ירושלים

הנדון: הצעת הסיכום פגישה של שר הדתות עם ראש העיר מיום 10.8.71

לאור העובדה שרחבת הכותל הינה מקום קדוש ליהודים, וחלות עליה הוראות חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז - 1967 בדבר שמירה בטני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחומש הגישה של יהודים אליה או ברגשותיהם כלפיה, ובדבר התייעצות עם הרבנות הראשית לישראל לצורך החקנה הקנות בכל הנוגע לפיזורת של ההוראת הקודמת, מציב שר הדתות תיקון הצעת הסיכום הנ"ל על ידי הכנסת שתי פסקות כדלקמן:

1. ברחבת הכותל, כפי שהוגדרה בחקנות הכותל המערבי (הגבלות על עיסוק), תשל"ב - 1972 לא יהוכנו ולא ייעשו כל שינויי מפליטים משמעותיים ולא כל הפירות ארכיאולוגיות ללא הסכמת שר הדתות, לאחר שקיים התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל.

2. רחבת הכותל בהיותה מקום קדוש ליהודים, תישמר מפני כל חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחומש הגישה של יהודים אליה להפילה ולהתייחדות או ברגשותיהם כלפיה.

נראה למד הדתות גם כן, כי בסעיף 4 (א) יש להקדים את הערכים הדתיים באיזור הכותל ליתר הערכים.

הכנסת התקין הנ"ל בפנים ה"סכום" דרושה במיוחד לאחר שאושר בועדה המקומית בישיבתה בתאריך 17.11.71, הפירה ארכיאולוגית באזור הומת הר הבית המערבי והדרומי הכולל גם רחבת הכותל, שם תבוצע יסאבה פגיעה חמורה בקדושת הכותל המערבי ולבישה אליה להפילה והתייחדות, כודאי שבדעת כל הצדדים למנוע טגיעות ולקדם עצם התכנון.

לאיזור.

בכבוד רב,

הרב ד. פריא
מנהל המחלקה.

העתיק: לידו ח"ה מר חסיר ומר אבניאלי, החברה לשקום ומחוזת הרובע היהודי ירושלים
למרום ב. מזר, המשלחת הארכיאולוגית
לאדריכל י. שנברגר, יועץ לשר הדתות

הכלל - שם פי' אש
פסקת חלוקה
אש או שם
אש או שם

15/14/36/כ

הכוחל-הקטן

השקנות על עתיקות של הבית הרעוע ליד "הכוחל-הקטן" אין להם אסמכתא מדעית - זאת
גילה הוקר ירושלמי מהאוניברסיטה העברית שהגיש חומר זה לגורמים המסלתיים העוסקים
בנושא.

קביעתו של ר"ר א. בירון מנהל אגף העתיקות במשרד החינוך שהבית המטושטש כלע מהלוקה
מזוהה עם "מדרסה אלהנבליה" שבנתה לפני 600 שנה, קביעה שעליה הסתמך גם משרד
החוק במסלחו לספק את הבית, מיוסדת על שקר גאוגרפית.

"מדרסה אלהנבליה" נמצאת במרחק של עשרות מטרים מהר-הבית. רשימה של ההיסטוריון
הערבי הנודע מוג'יר א-דין שחי לפני 470 שנה (1495 לסנח"ס"נ) בירושלים, הכוללת
את כתי המסר הערבי, מחולקת לבתי מסר (מדרסות) המסודרים לתר-הבית ובתי מסר
שאינם מסודרים אל החומה, מדרסה "אלהנבליה" כלולה ברשימה כתי המסר שאינם מסודרים
לחומה תרי הבית.

ערות נוספת נגד קביעה מופקיה זו נמצאת במסרו של ההיסטוריון הערבי בן-דודנו, עארף
על עארף הישיש, הכותב שהבנין בו היתה בעבר מדרסה "אלהנבליה" משמשת היום בית
מגורים של משפחה קטנה. לעומת זאת הבית המסודר המסודר אל הכוחל שייך למשפחה שיהאבי
המבוצרת, לזכרית, בבית זה מזה דורות. ואילו משפחה קטנה גרה יותר מערבה במרחק
של 25-35 מטר לערך מהר-הבית, כך שלדעה יודעי דבר נשמרכבו קביעותיו של ר"ר בירון,
מבלי שיהיה להם יסוד מדעי מבוסס.

מקור נוסף המסר על קביעה זו מצוי במסר "מורבי" אוף ווסטרן מלשיין" המסמך את
הובאות החקירות של קסטן צ'רלס וורן, המחקר הכריטי שחבר ובדק את יסודות הכוחל
הערבי לפני כמאה שנה.

בעמוד 279 (כרך 3 ירושלים) נכתב נקודה עומק של שכבה הסלע המכוע במרחק 80 רגל
מצדון לשער הברזל. נקודה זו נקבעה על ידי המהנדס שייק מחוקרי ירושלים בשנה שחברו
את יסודותיו של הבית הרעוע שבו גרה היום משפחה שיהאבי, וורן אף מסר שהמבנה
שגר על פיטר לו שהוא בנה את הבית, מזה מחברר שכיה זה נבנתה מהקדמת ההחירות של
ווארן, כלומר לפני 100 שנה בלבד.

נכתב זו מהאשרה גם מהוך המונה שמורטמה מסר של בריפור-מונטון שהוטיק לפני 108
שנה, מהמונה זו מחברר כי בחקופה 885 האמורה לא עמד בים במקום זה. המונה דומה
מאותה תקופה מהמורטמה במסר אחר של ג'וין-למסר. לפני 300 שנה היתה דרך לאורך

הכולל המרכזי מסער הברזל עד לשער הספגיה, כפי שנראה בצורה ברורה במפת
שחור-סגור ספר של הנזק החולני דמי החומים לפני 290 שנה. כך שלל ספר נכבד
הכמים במקומה מאוחרת הרבה יותר.

עובדות אלה בעליו, כנראה, מידעו על מנהל אגף העתיקות, ר"ר הברזל בירן
בעה שנה את חוות דעה שלו, יחד על כך, אפרו אנשי חוק, מאין כל היסוד להרוס
בית עתיק מעורר, אולם מייבשים לגלם אותו לפרוך עליו הרשימים לצרכי החיפשויות
לפני שהורמים אותו.

ב"ח, ירושלים, ל' מרחשון תשל"ב
18.11.71

תאריך:

מספר:

דעת המסיחה באיגור הכותל
ישיבת ע"פ 13

כז' סר חסון תשל"ב
18.11.71

נכבדי: הדריכל יוסף שנברוד - יו"ר

המנדט י. יניב - סגן המספר

המנדט י. גיל - סגן, סגן המנדט,

מ. ב. נכבדי: יו"ר - עיריית ירושלים

מ. ב. בן זב - המפקח הארציאולוגי

הרב ד. מרלז - מנהל המפקח לעבודות קדושים - סגן המנדט

המנדט קיסין - יועץ קבוע של המנדט

1. לפני הישיבה סידר חלק מהחברים בעבודות המסיחה של הכותל לצד ארון.
2. היו"ר הזמין את המנדט מ. קיסין, המפקח על עבודות המסיחה של הכותל סטט הקבלן המכס, אליהם נוכח בישיבה במידה ויהיה אורך באינפורמציה מכינת. מ. בן זב אמר את המסקנות בישיבה באי המסקנות של המנדט קיסין, וזה בהתאם על דיון המנדט בישיבה מ"פ 24.8.69.
- הדן המפקח לכבוד את רצון חבר המנדט מ. בן זב, וסמלי המנדט למרשים על זרע המדינה, מן המנדט גיל בוריסה מ. בן זב.
- המנדט קיסין נתבקש לא להשתתף בישיבה, אבל לעמוד לרשותו לשיח חסוד.

3. דיון והחלטות היו"ר:

- היו"ר סדר רו"ח קצר על מצב העבודות המבוצעות באי זורז.
- א. עבודות המסיחה של הכותל לצד ארון נמשכות כסדר, תחת פקדה עליון סגן המ"פ והקוד המנדט קבוע של המנדט קיסין. בהתאם לאורך ה"מבצעות" המבצעים של כ 80 מטר (רחבה כ 1.0 מטר) יש צורך במעורבות בסיחה לפועלים, ע"י יצירת הרחבות למרוגין, וכן יצירה תחת לעם הרוב. לפי תכלית המ"פ יתבקש מפקח משרד המנדט ליעוץ ולהוראות. בסדר כך יהיה צורך בקביעת המיכה יציבה באולם המאולב (נקודה).
- ב. בענין מכנס בית חרין הרבני, נחקלה הוראה מנרי והריסת ע"י המנדט העיר. (ראו התראות קודמות היו"ר המנדט ובמיוחד מיום 16.5.71).
- ג. היו"ר סמך להחלטה לה הועדה את מצב המנדט המלחי מספיק לאורך כביש המדינה מידע המספרות לרחבת הכותל, ופעולות תחירת נוספות בקרבתה, המסכנות לעצור, את הכביש. (ראו התראות היו"ר בענין זה מיום 16.5.71)

הר פאיר בן רב ספיר שלא נעדרה שום פעולה משפוט, ולדעתו הכביש מושגת
של ספירי מבנים ועל כן הוא יציב.
ד. ספקר יציבות של הכוחל ע"י הסכנוון :
היו"ר טנה וחזר רפנה לסכנוון בעניין המסך הכריסות. בהקבלת הטובה היובית
בעניין ספירי וויססן ביום 16.7.71, אולם למעשה לא הספירי הסכנוון
את המסך המסך.
ה. באיזור פעולה המסירה הארכיאולוגית, לא המסיריט פקוח בסימחתי מטעם
הידעת.

4. ויוון:

מר יוניב בקר ליוון על עקרונות המעולה של הועדה. בהון הועדה במזאית, אסנת,
3 מהורסים נוסף על היו"ר וקיריט פקוח הנרסי באסועות מהנדס קיסין,
אולם בלי הגדרה במורכב של המסירי הועדה ואיזור אחריה, ובמידה האם
הועדה אחראית גם לשם המסירה הארכיאולוגית, ובלי יכולת הועדה להפסד
בעת הסכנוון המעולה, אין הוא טרביט שמועדה יכולת להיות אחראית למעולות
הנעשה באחר.
מר סכנוניסלי הועדה היא לארכי "בסימחתי" בלבד והיא לא נחבטת למסד
המסירה פעולה. במורה זו, ועד המבוס הועדה לעמים והמקרה בלבד - אין היא
יכולת לתקן גושטקא לנפשה, ואין הועדה יכולת לקבל על עצמה אחריה למעולות
שמשות. קיימות בעיות עקרונות רבות של הכנוון האחר על כל הלקיר והמקדיר.
יש להגדיר את המסירי הועדה, המסיריטית, ולקבוע את המסיריט לבצוע ולמקוח,
לבני פעולות המסירה למסכן, הוויססן מר סכנוניסתי על דו"ח היובית מטעם שליש
מיוזם מטעם (ראת נסחה).

הרב פרלאגמביא למסירה לב הכרי הועדה שמבטות ועדת המסירה במסירי המסירה היא
המסירה המלאה חלל בין המסירה המעולה במקום וחמאם כידנהם, אף על פי
המסירי המסיריטית היא למסירה כמסירה בלבד.
פאיר בן רב: אינו מוכן להיות חבר בוועדה "מטעם" משרד הדתות, ועל כן הוא
מסיריט ונרדמה להגדיר מהדס את המסיריט הועדה ראת סכנונת.
מסכנון קרטיסן: מסכנון דו"ח על אופן פעולתו במקום הנרסי. באיזור המסירה למסכן
(מסירה) הוא המסך סכ. במסכ. הוראריט ממסלאות. באיזור הוראריט
(המסירה ארכיאולוגית) אין פקוח מסכנון הועדה ולא ברורה מסכנון הועדה לבני
אזור זה, והיינון פקוח על יציבות המסך המסירה בלבד ובמסכן מסכנון מטעם,
או פקוח המסירה בולו כולל גם כנניה כמדך מטעם ודרכי גישת.

מאיד כן יבנו דורש מקום ארכיאולוגי יום-יומי בשטח הציפה הכומר צמון.
הרב פרלא: מר מאיד כן דב מנקר ברצונו במקום ואשר מכתב אה הנעשה.
המנדט גילובצית מקום ארכיאולוגי אינה במסגרת מכוונת ועדה זו.

1. בעידה בטיחות שוטפות באיזור הצמודי מכוונת ק"י מקום הנרכי הקיים
מחשב המ"ץ, המנדט קימין ויו"ר הועדה.
הועדה ספליצה על מקום מהמיד יומר .

2. לאור הדיון הנ"ל על הודעות הפקיד הועדה וסמכויותיה, מטיל הועדה
על היו"ר לנהל לוועדה השרים אשר מנהל אה הועדה ולבקש הבורה מחדש
של הפקיד הועדה,
שעה מצולחת,
סמכויותיה,
מכשירי הצדע ופיקוח.

מחומר הבורה זו אין הועדה רואה את עצמה אחראיה לנעשה בשטח ואינה רואה
שעה בהתמנסות.

15/14/36 / כ

ב"ה ירושלים, כ"ב כסלו תשל"ב
10 בדצמבר 1971

לכבוד
שר הדתות
ד"ר ז. ורהפטיג
משרד הדתות
ירושלים

א.נ.נ.

הנדון: ועדת הבטיחות

הנצי מעביר לכב' השר פרוטוקול מישיבה מס' 13 של הועדה, שהתכנסה ביום כ"ז חשוון תשל"ב (15.11.71).

לפי החלטת הועדה, הנצי פונה אל כב' השר להביא לפני ועדת השרים את בקשת הועדה להגדרה מחדש של תפקידה וסמכויותיה.

הועדה קבלה על עצמה את תפקידה לפי מנזי ועדת השרים מאלול תשכ"ח (1.9.68), והסלמות בהגדרת תפקידה והרכבה מיום כ" חשוון תשכ"ט (1.11.68), 13.8.69 וכן 24.8.69 (ראה נספח א').

הועדה מלאה את תפקידה בכדיקת האתר, הטלצה על חכניות בטיחות ויציבות שונות ופקוח על בצוצ המלצות אלו.

בענין השטח על יד שער המוברבים, המליצה הועדה על מספר אלטרנטיבות.

עד סוף שנה תשל"ל (1970) טפלה הועדה באחר כולו, אולס, לאור קשיים בהגדרה שטח באוגרפי של פעולתה והגדרת סמכויותיה אין הועדה יכולה להיות אחראית לנעשה באחר, אלא אם יוגדרו מחדש:

1. תפקידי הועדה,
2. שטח פעולתה,
3. סמכויותיה,
4. מבטיות לבצוע ולפקוח.

הועדה מוכנה להכין מצע מפורט לנושא.

בכל הכבוד,

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ב באב תש"ל
24 באוגוסט 1970

ס ו ד י

אל : מר י. שייבמנדל, יו"ר ועדת המומחים
לבדיקת בטיחות על-ידי הכותל

מאת: מזכיר ועדת השדים לענין עקרונות התכנון
והפעילות באזור רחבת הכותל

הנני מתכוון להביא לתשומת-לבך סעיף ב' של
החלטת ועדת השדים לענין עקרונות התכנון והפעילות
באזור רחבת הכותל, ביישומה שהיום:

"תכנון הפעילות באזור רחבת הכותל"

ס ה ל י ט י ס :

(ב) להעביל על האדריכל י. שייבמנדל לכנס
בועדים את ועדת המומחים לבדיקת בטיחות
על-ידי הכותל, להמשיך הדיון בענין הקצת
סכין שער המוגרבים וטוטת התפירות
הנערכות כיום על-ידי המשלוח הארכיאול-
וגית.

ב' כ ה

מיכאל ביר

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ט באב תשכ"ט
13 באוגוסט 1969

לכבוד
אדריכל י. שינברגר
משרד הרוח
ירושלים

א. נ.

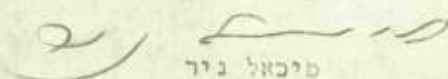
הנני מתכבד להביא להשומת לבך החלטות ועדת השרים לשמירה על
המקומות הקדושים, בשיבתה מיום כ"ט באב תשכ"ט (13.8.69):

"השטח" בהפנה מאורי הריש מבה דאר-אבו-טקוד

ס ה ל י ט י מ : להטיל על ועדת הבטיחות, בראשות האדריכל שינברגר,
להציע לוועדת השרים לשמירה על המקומות הקדושים, תוך 10 ימים,
פתרונות בנקודות כדלהלן:

- א. הבטחת סוללת הגישה לשער המוגרביט ושיפועה.
- ב. אפשרות קיום חפירות ארכיאולוגיות וגישה למהפלים בשטח מקצה
השיפוע דרומה לפי הקו שיקבע ע"י ועדת הבטיחות.
- ג. יצירת גישה ממער האשפות למקום ההפילה, כאמור בסעיף ב', וכן
הבטחת צורה נאותה לדרך ממער האשפות לרחבת הכוחל.
- ד. הקמת גידור נאות של שטח החפירות.
- ה. ער לאיטור הצעות ועדת הבטיחות ע"י ועדת השרים לשמירה על
המקומות הקדושים, נשארה בתוקפה החלטת ועדת השרים בנדון זה
מיום ה' באב תשכ"ט (23.7.69).

מכבוד רב

מיכאל ניצן
סגן מזכיר הממשלה

מוכירות הממשלה

ירושלים, ט' באלול תשכ"ח
2 בספטמבר 1968

אל : ✓ שר הדתות
שר הבטחון
שר המשפטים
שר העבודה
ראש עיריית ירושלים

מאח: מזכירות הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת לבכם החלטת ועדת השרים לענין השמירה על
המקומות הקדושים, בישיבתה מיום ח' באלול תשכ"ח (1.9.68):

"פינוי השטח מתחת למחכמה"

מ ח ל י ס י מ :

1. להמשיך בניקוי השטח מתחת לבית שטראוס בכוון לקשת וילסון, תוך
הבטחה מלאה של בטיחות המבנים מעל למקום הניקוי.
2. הבטחה בטיחות במבנים תיעשה ע"י ועדת מוכחים, אשר בנוסף לאמור
במעיק 1 דלעיל, תציע לוועדה השרים הכנית להבטחה בטיחות המבנים
והחומה, במידה ויוחלט על שיפוצים או מחקר ארכיאולוגי נוסף.
- הרכב הוועדה: נציג משרד הדתות - יו"ר, נציג משרד הבטחון - חבר,
נציג מחלקת עבודות ציבוריות - חבר, נציג עיריית ירושלים - חבר,
נציג המסלחה הארכיאולוגית - חבר.
3. שר המשפטים יבדוק את הצד המשפטי הקשור בביצוע עבודות המחקר
והשיפוץ.

ב ב ר כ ה

מיכאל ניר

מזכירות הממשלה

ט ו ד י

פ ר ט י כ ל

ישיבת ועדת הסרים להמירה על המקומות הקדושים
י"א בניסן תשכ"ט - 30.3.69

נכחו הסרים: ז. ורהפטיג - יו"ר, מ. בגין, י. יטעיהו, ח.מ. ספירא, מ. קול, י.א. טעון.

נעדרו הסרים: א. אבן, מ. דייך, י.ס. ספירא (בחול).

מ. ארנון	- מזכיר הממשלה
מ. בנבנישתי	- עיריית ירושלים
הא"ל ס. גזית	- משרד הבטחון
פרות" ב. מזר	- האוניברסיטה העברית
הרב ד. פרלא	- משרד הדתות
מ. קולק	- ראש עיריית ירושלים
ז. רטוח	- משרד החוץ
אדריכל י. סינברגר	- משרד הודעות
מ. טמגר	- היועץ המקומי לממשלה

י. ליחנסקי - מזכירות הממשלה

בנין אבו-סעוד

ראש העיר ירושלים פותח.

מדיון משתתפים: הסרים מ. קול, ז. ורהפטיג, מ. בגין, ח.מ. ספירא, א. טעון, י. יטעיהו וה"ה ס. קולק, ב. מזר, ט. סינברגר, ס. גזית וצ. רטוח.

כ ה ל י ס י מ :

א. לבקש את האדריכל י. סינברגר להכין חכנית אופרטיבית לענין המעבר לסער המוגרביט.

ב. ראש העיר ירושלים יוציא צו הריסה לחלק המסוכן של בנין אבו-סעוד.

ג. טר הוחלט יודיע על ההחלטה הנ"ל לסר החוץ ויחאם אתו זמן להריסת יתר חגי סלים של הבנין האמור.

ד. יחואה ענין טחן הפיאזונים לאשה אשר גרה בחלק העומד להריסה, כאמור לעיל, של בנין אבו-סעוד.

ה י ק י כ ה נ נ ע ל ח

עיריית ירושלים
بلدية اورشليم - القدس

17.12.71 - ירושלים 1701 תשל"ב
اورشليم - القدس

6048

35/69 בנ"מ

מס' התיק
رقم الملف

לכבוד

מר י. שיינברגר

רח' שטראוס 11

ירושלים

מר שיינברגר הנכבד,

הנדון: ועדת בטיחות איזור הכותל המערבי
סמוכין: מכתבך מיום 10.12.71

קבלתי מכתבך מיום 10.12.71 בצרף צלום מכתבך הקודם
מיום 8.7.71 אשר לצערי לא הגיע לידי.

אולם, ידוע לך על הטפול שנעשה בנדון והנני מצרף צלום
ממכתבי למנכ"ל משרד הדהות מיום 1.10.71 המפרט את מצב הבנין.

באשר ליציבות כביש הגישה לאזור הכותל, הוא נבדק ע"י
סגני ביום 18.8.71 ונמצא כי אין כל חשש ליציבותו פרט אם יעבור
עליו רכב כבד במיוחד וזה אינו טביר באזור הכותל. גם אני בבקורי
באזור נמצא באותה דעה.

באשר להצעתך לצרף אותי לוועדה הבטיחות הנני מוכן לקבלה
כמובן באם יוצא מגוי רשמי באשור ראש העיר.

בברכה,

מהנדס העיר

לוסה צלום

כ/36/41/15

ב"ה ירושלים, ט' בשבט תשל"ב
25 בינואר 1972

אל: ש"ל המשפטים, יו"ר ועדת ירושלים

הגדרון: ועדת הבטיחות

ועדה זו עושה ועשתה עבודה חשובה ביותר בכל אזור רחבת
הכותל המערבי, תוך כדי עבודתה התברר שעל מנת לאפשר
לה עבודה טובה ויעילה יש להרחיב את סמכויותיה ולהגדירם
בדיוק.

אבקשך להעמיד לסדר היום של ועדת ירושלים ענין זה.

ב ב ר כ ה ,

ד. ורהפטיג

ב"ה ירושלים, כ"ב כסלו תשל"ב
10 בדצמבר 1971

לכבוד
שר הדתות
ד"ר ז. ורהפטיג
משרד הדתות
ירושלים

א.נ.א.

הנדון: ועדת הבטיחות

הנני מעביר לכב' השר פרוטוקול משיבה מס' 13 של הועדה, שהתכנסה ביום כ"ז חשוון
תשל"ב (15.11.71).

לפי החלטת הועדה, הנני פונה אל כב' השר להביא לפני ועדת השרים את בקשת הועדה
להגדרת מחדש של תפקידיה וסמכויותיה.

הועדה קבלה על עצמה את התקידה לפי מנזי ועדת השרים מאלול תשכ"ח (1.9.68),
והחלטות בהגדרת התקידה והרכבה מיום כ"ז חשוון תשכ"ט (1.11.68), 13.8.69 וכן
24.8.69 (ראה נספח א').

הועדה מלאה את התקידה בבדיקה האחר, המלצה על תכניות בטיחות ויציבות שונות ופקוח
על בצוע המלצות אלו.

בענין השטח על יד שער המוגרבים, המליצה הועדה על מספר אלטרנטיבות.

עד סוף שנת תשל"ל (1970) ספלה הועדה באחר כולו, אולם, לאור קשיים בהגדרת שטח
גאוגרפי של פעולתה והגדרת סמכויותיה אין הועדה יכולה להיות אחראית לנעשה באחר,
אלא אם יוגדרו מחדש:

1. תפקידי הועדה,
2. שטח פעולתה,
3. סמכויותיה,
4. מנשירה לבצוע ולפקוח.

הועדה מוכנה להכין מצע מפורט לנושא.

בכל הכבוד,

15/4/36 >

החשיבות בהתייחסות כל הכותל המערבי

- (1) הערבים בנו ליד הכותל במזם, חדרי שירותים, בורות מים ובורות שופכים, כשהכותל משמש קיר לבתים ולבורות. לעתים קרובות חצבו לתוך הכותל כדי להכניס לתוכו קורות וקשתות, באופן שהכותל חומך בתקירות הבתים והבורות. לעתים קרובות חצבו מעל עובי הכותל עצמו. יש לחסיר את כל המבניות האלה, ולנקות את הכותל מהזחמחה. המצב הנוכחי הוא חרפה לעם ישראל. מבניי אנשים בבתים שהכותל הוא אחד מקירותיהם, מביאה לשימוש בזוי ליד הכותל, ומוגעת באופן חסר בקדושתו.
 - כאשר ישב עם ישראל על אדמתו, היתה גינה וריים ליד הכותל המערבי מחוץ לחי הבית, מול מקום בית המקדש (ראה מפרטי המענה הוטמנה יום טוב ותפארת ישראל למידה פרק א' / ב' מסנה ב'). במקום הזה נתבלה נדבך אבנים גדולות בגובה של 6 אמות (יותר מ-3 מטר), ובאורך של 12 מטר, אשר בדומתה אין במקום אחר. כיום נמצא במקום הזה בית שימוש ציבורי.
 - (2) עם חסימת הכותל, יחבלה הכותל בכל חדיו.
 - (3) כל העולט, כולל הערבים, מורים שהכותל קדוש ליהודים. כאשר הוא ייחטף כולו, הוא יודק לאורך לבה של העיר, ויטחיש לעיני כל את יחידותה של העיר העתיקה, בעוד שהיום נראה כאילו רק מינה בדורם מזרח העיר העתיקה היא יהודית.
 - (4) חנוכה יהודית בחלק נוסף של העיר העתיקה תחזק את האחדותנו ושלטוננו בא.
 - (5) הרחבת הרחבה המתייחסת את הצמיחה בימי חג וימי החכמות, ויאפשר ליחידים להתבודד ליד הכותל.
 - (6) הומת העיר העתיקה נחשבת עתה למי הכנית מימי השלטון האנגלי, מנימוקי יוטי, רושם והיסטוריה נישומים אלה כוחם יפה על אחת כמה וכמה גם לגבי כחלי חר הבית.
- החשיבה הכותל היא למעשה שחרור הכותל

- 1) The first of these is the fact that the American Medical Association is a voluntary association of physicians and surgeons, and is not a government agency. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 2) The second of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 3) The third of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 4) The fourth of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 5) The fifth of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 6) The sixth of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 7) The seventh of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 8) The eighth of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 9) The ninth of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.
- 10) The tenth of these is the fact that the American Medical Association is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same. It is a body of men who are interested in the health of the community, and who are willing to work for the betterment of the same.

15/14/56/כ

לשכת שר הדתות

סדר היום לוועדה ירושלים

הצעת שר הדתות

15/14/56/כ

1. הבית הרעוע בכותל הקטן (מציע לתת לדיירים דיור אלטרנטיבי הולם)

2. המשך החשיפה (החלפת חמיכות העץ בתמיכות ברזל והמשכת החשיפה)

3. ועדת הבטיחות - בעית הסמכויות (מכתבו של שינברגר)

4. הסכם עם קולק, החברה לפיתוח העיר העתיקה ומשרד הדתות

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1. THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

2. THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

3. THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

4. THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

תאריך: י"ט כסיון תשל"ב
1.6.72

מספר:

כ"ב

שר הדתות

ד"ר ז. ורמז

משרד הדתות

ירושלים

הנדון: הפסח עבודות החשיפה ועבודות באיזור הכותל

שר נכבד מאד !

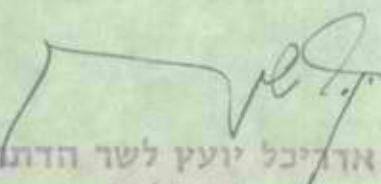
הבני סגיש כזה לכב' השר מזכיר, הסהות פרוגרסה לעבודות באיזור הכותל, ומשמש
הדריך למחלקת עבודות צבוריות לבצוע העבודות בשנת 72/73.

אבקש להביא לחשומה לב מיוחדת של כב' השר את 2ב ; ד - ג , של התקדמה בפנין
הפעירה הכוללות של פנוי ושקום האיזור הצמוד לחומה הר הכית.

נראה לי שרצוי להביא את הפעירה על "שלחן המלכים" לשם החזרה קו כללי לפעילות
כאיזור ביזסה שר הדתות.

הדבר נחוץ ביותר היות ואיזור החשיפה האחרון, בכרון צמון, קצור ככר בפעירה
הכלליות של יציבה מכנים קיימים, פנוי אוכלוסיה, ובעירה סביבתיות אחרות.

עבודתנו כחשיפה הכותל סתחת למכנים היא סובסלת מאד, ותפקידנו ב"גורמי כיבים"
חור דכיקות נסחרת בגלוי שרידי הכותל צריכה להגבלות על ידי פעולה כעלה
אומק רחב יותר כשקום האיזור.

אדוניכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

SECRET

FORM NO. 10
JAN 1954
GPO

TO: [illegible]

FROM: [illegible]

SUBJECT: [illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

7. [illegible]

8. [illegible]

9. [illegible]

10. [illegible]

11. [illegible]

12. [illegible]

13. [illegible]

14. [illegible]

15. [illegible]

16. [illegible]

מדינת ישראל
הדפוס הכללי
[ירושלים]

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

משרד הדתות

תאריך:

מספר:

איזור הכותל המערבי

פרוגרמה לעבודות 1972/73

1. פסגת הפעולה באופן כולל היא:

1. חשיפת חומת הר הבית המערבית (הכותל המערבי) לכל אורכה; סביבן המחכמה ועד לפינת הצפון-מערבית.
2. הכנת השטח לבקור קהל.

2. הכניית הפעולה והגבלותיה:

- א. מבחינה כוללת של הכנון העיר העתיקה ושקומה, הפעולה עצמה תיחת צריכה להיות חלק מהכניית כוללת לשקום האיזור הצמוד לחומה.
 - ההכניית צריכה לכלול:
1. שמירה על מבנים שהם בעלי ערך או ענין היסטורי-ארכיאולוגי, ושקומם.
 2. בדיקה מצב החומה על כל חלקיה.
 3. פנוי בתים שאינם ראויים לדירה, ויצירת דירה כמתחלף.
 4. הסרת מפגעים סניטריים באיזור כולו.
 5. שלוב הכניית איזור זה עם הכניית סביבת רחבת הכותל עד שער האשפות ומעבר לו.

- ב. הכניית כזו ובצועה דרושים כבר כעת לאור העזובה וההזנחה באיזור.
- עם גמר שקומה של הרובע היהודי כשכונה מודרנית בעלת אופי מיוחד, תהיה פעולה שקום באיזור הגובל הכרתית מבחינה מדינית וחברתית כאחד.
- המשך ההזנחה יזקף לחובת העיריה מממשלה ישראל.

1. בהנאים הסדיניים היום נראית כל פעולה שקום רחבת מדות באיזור זה כפגיעה 2/16/72
- התבוננות במקום ומעוררת התבוננות טבעי הואקף או האוכלוסיה הקיימת.

- ד. על כן, מבבלת פעולה חשיפת הכותל לחלקים מהחמה לפני הפרקע בקו לאורך החומה מדרום צפון, ובקו נמצב במזרח למערב (מתחת לרח' השלשלת).
- הגבלות אלו גורמות לקשיים טכנולוגיים בעבודה (כריית מנהרות, הטיחת חומות חמר מלוי, דרכי הובלה וכו'), יצירה גישה ובטיחות העובדים, ולבעיות יציבות וקונסטרוקציה וכן לבעיות טלוק מטרדים סניטריים עם נזילה מי בורות, מי ביוט ונקוז מי גשמים.

SECRET

NO. 10
1951
SECRET

SECRET

SECRET

I. General Principles

1. The purpose of this document is to provide a general outline of the principles governing the conduct of the work of the Commission.
2. The Commission is established by the Council of the League of Nations.

II. Composition and Functions

1. The Commission is composed of five members, who are elected by the Council of the League of Nations.
2. The Commission shall elect its own President and Vice-President.
3. The Commission shall elect its own Secretary.
4. The Commission shall elect its own members of the Secretariat.
5. The Commission shall elect its own members of the Advisory Committee.
6. The Commission shall elect its own members of the Executive Committee.
7. The Commission shall elect its own members of the Finance Committee.
8. The Commission shall elect its own members of the Legal Committee.
9. The Commission shall elect its own members of the Economic and Social Committee.
10. The Commission shall elect its own members of the Cultural and Educational Committee.

The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.

- A. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- B. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- C. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- D. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- E. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- F. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- G. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- H. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- I. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.
- J. The Commission shall have the right to request the Council of the League of Nations to take any action which may be necessary for the fulfilment of its functions.

מדינת ישראל
אדריכל יועץ לשר הדתות
[ירושלים]

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך:

מספר:

ה. גם פעולה מוגבלת זו מאפשרת היום את בדיקת המצב באיזור כולו,
דרך גלוי ירידי חומה הר הבינה המערבית המסוננים באדמה. היא
תאפשר מחקר הסטורי ושלוב בהכניה שקום כללי בעתיד.
ו. היות והאיזור כולו הוא המשך של הכוחל המערבי, נדחם משרד הדתות
לאחבר, יזם ותכנן את הפעולה וחוא אחראי לבצועה.

4. הפעולה בשנים 68-72 (השכ"ח - השל"ב) - ידמי הפעולה והכצוע, פורטו
בדין וחשבון מיוחד.

5. הכניה פעולה ממורטת לשנה 72/73 (השל"ב - ל"ג)
הפעולה הרצויה דלהלן מהווה קו מנחה כללי לפעולה באיזור, כסוה
וניחן לחזותם מראש.
לפי הנאי המקום והעבודות אשר נעשות על ידי גורמים אחרים ("התכנה
לשקום תרבות" ואחרים) יתכן ויהיה צורך בעבודות נוספות באחר, בשנויים
ובהתאמות.

חלק מהעבודות הן "זמניות" לחקופת מעבר עד 10 שנים, ויוחלפו על ידי
עצוב סופי במסגרת התכניות הסופיות לאיזור, הנמצאות בעבודה.
הפעולה מרכבה באופן כללי שני חלקים:
א. עבודות השימור הכוחל והשלכות ישירות.
ב. עבודות בהחבת הכוחל והגישת אליה.
לפעולות (א) נקבע סדר עדיפות בכצוע במסגרת של התקציב השנתי הכללי ~~ב~~
איר הועמד לרשות משרד הדתות והועבר למחלקת עבודות צבוריות.

הנאי העבודות במקום דורשים את נצול כוח העבוד ה הבסיסי של מועלים לפי
סדר העדיפויות. במדה וקיים עקוב סכני בכצוע באחר אחר, יש לנצל את כוח
העבודה באחר כפל עדיפות השניה או השלישית.

פעולות (ב) יבוצעו לפי ~~ה~~הצוב מיוחד לעבודות אלה או לפי הוראת מיוחדת
סדר משרד הדתות במסגרת התקציב השנתי הכללי.

מדינת ישראל
אדריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלמון 28371
ירושלים

תאריך:

מספר:

1. המסך החשופה כלפי צפון (א)

1 - (איזור הכותל הקטן)

- א. נקרי ה"כור". יש לקבוע את אופן הנקודי והוצאה המלוי במפלס התחתון או העליון.
- ב. ייצוב קירות הכור והקטן.
- ג. הקטע האחרון של המנהרה (1/כ-ל) החלפה המוכנה עץ במסוכנה בדול.
- העלאת החתיתה עד הסלע (השתייה החומה) הנמצא בעומק בין 1.0 - 1.50.
- ד. המסך החשופה צפונה מה"כור". קו העבודה יש לקבוע כפי הנהוגים במקום ובמו כן דרכי ה"צפון".
- קיימים במקום מספר בורות (ביוב ומים).
- ה. יצירת יציאה מסודרת מהמפלס התחתון לעליון דרך ה"כור" אחרי יצובו.
- היצאה חלשה מכחינה בטיחור העובדים והמבקרים.
- ניהן ליצור מעבר לחצר הכותל הקטן.
- ו. שקום ועצוב חצר הכותל הקטן ויצירת תבנית הסאטרים בקור לקהל (פעולה זו נחנה לבצוע חוץ האום עם יתר הורסים הנובעים באחר זה).

2. איזור אבני החומה הגדולים (א)

- 1/ M-5 א. חזק החקקה ע"י צפון והסוכנה כהתאם לתוראות (ירמון מס') בבצוע.
- ב. גמר נקודי מעל לצפון העץ, ויציקה במים להסוכנה כרזל עד לספלס ההעמקה.
- ג. תשלום "ההעמקה" בקו M-5 וחזק הקירות.
- ד. קטע קיר המדבק לכותל: יצירה קונסטרוקציה אשר האפשר הסרת קטע הקיר, סלוק הקיר נקודי אבני החומה.

תאריך:

מספר:

3. איזור אולם החשטונאים (א)

$E-X, E-X / 4-6$

- א. בדיקה חשמה הצר החשטונאים; רשום ומדידה של האתר.
- ב. נקודי ומבוי המדרום הסמוכים לצד מזרח/צפון יצירה מעבר לקהל מבקרים.

4. הקצה המערבי של הסנהרה (ב)

$H-L / 19$

- לפי מדידות שנערכו, ניתן לקשור את קצה הסנהרה עם רחוב הגיא בסביבת החנוה לספרים "בן ארזה".
- המחלק הסנהרה הוא כ 20 מטר.
- ניתן ליצור יציאת חרום ובעתיד קשר ישיר מרחוב הגיא לרחבת הכותל מחלק לסכנים (במקום הסכוב הנוכחי הקשור בעליה וידודה). לפעולה נדרש מאום עם רשות הכסחון.
- הסכנה באיזור נמצא בידי הצבא.

5. מבוי הסכנה בין המחסמה ובין בית שטרויס

ויצירה מדרגות מעבר מרחוב בשלשלת לרחבת הכותל (ב)

$L-F / 11-9$

- קיימות מדידות וחכניות עקרוניות. הבית במקום רחב ומסודק והוא מורכב סכנים שונים של בטון ובלוקים. המעבר רצוי מאד בכדי ליצור מעבר דרך רחוב השלשלת לפני בית שטרויס. מעבר זה יאפשר גם הצפייה מיוחדת כמינה לרחבת הכותל.
- יש צורך במבוי הבית והריסהו, יצוב הסכנה ובניה הסדרגות והמעבר בהתאם לחכניות.

UNITED STATES

OFFICE OF
SECURITY
ADMINISTRATION

DATE:

TO:

1. ()

-A-

2. ()

3. ()

4. ()

5. ()

6. ()

7. ()

-B-

8. ()

מדינת ישראל
אדריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך:

מספר:

6. יצירה מעבר וכניסה לאולמות הכותל

מצד הרחבה לפני בית שטרויס (ב)

B-C / 8-11

הפעולה דרושה ליציאת הכרחית לאולמות הכותל, ואפשרות
וסוג הקהל.

הפעולה התעכבה בגלל מצב המבנה (סעיף 5).

הפעולה מרכבה מהוצאות שרידי הרכות, יצוב
מבנים ושמוץ האולמות הבובלים.

7. הרחבה לפני בית שטרויס ומסד בית שטרויס (ב)

A-C / 11-18

קיימת הכניה ארכיטקטונית.

המסד הוא רצוע ומרכב מחלקי קירנה בסוף ואבני לקס

שנשארו אחרי פנוי שכוונה הסוגרבים והעסקת

העסקה. יש לייצב את המסד ע"י קיר אבן. נדרש

יישור העסקה, מכנה קיר הוסף ורצוף התחכה

המחשבה מעבר חשוב לרחבה הכותל במקומה של

5 - 3 שנים.

8. עמוד מתחת למחכמה (א)

C / 1-2

סחור עבודות פנוי באולמות הכותל ע"י רחבה הכותל

(מקום התחילה) נשאר עמוד זה היום והוא מייצב

חלק מרצפת המחכמה אשר נמצא מעליו.

רצוי למלא עמוד זה היום ותוא מבנה הצמוד לכותל

SECRET

NO. 10
SECRET
SECRET

SECRET

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET
SECRET

הדריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

תאריך:

מספר:

ומפריש ברציפות הכותל.
הדבר ניהן ע"י יציקת רצפה בטון קונסטרוקטיבי
בחלק המזרחי במחצית האחרונה בדיוק יסוד העמוד
הנך שימח לב ליציבות הכוללת של חלקי המבנה
באחד.
כמו כן יש לייצב את חלק מרצפת המחצית (איזור
מקלחות)
יש לקבל את הסכמת רשות הבטחון לבצוע העבודה,
להכין תכנית מפורטת לבצוע.

9. גוש אבנים המסמכים המיכה (א)

M-N / 4

הנך עבודה הנקרא באולם זה בשאר גוש אבנים
במקום המוסך במדה מה את הקטרוך. בקטרוך
נהגלו סדקים שלא נפתחו במקומות האחרונה
ולא התפתחו יותר.
רצוי לסלק את העמוד בבני לשקם את האולם
וליצור חלל אחיד. אמנם ייתכן שלא רצוי לשנות
איזור היציבות הקיימת במקום.
ההיתר ה"עמוד" נבדקה ואיננו מרצה בסוס
אלטרנטיבי לעמודי החליף.
א. יש לבדוק את האפשרויות לסלוק העמוד.
ב. באופן אלטרנטיבי יצוב העמוד וצמודו על ידי
רשת וסיכה כלל.

10. עבודות יציבות כלליות (א)

עבודות סניטריות ושפוף כללי

- כל העבודות במקום קבורות במדה נכונה של
עבודות לואי בלתי נראות מראש, המרכבות
בדלהלן:
- א. עבודות יציבות: הסוכות, בסוס,
 - ב. עבודות סניטריות: סלוק נזילות, גלוי
מקורות הנזילות, חסימת ביוב, נקודת מי גשמים,
ולימות מאסוקת מים לקרים.
 - ג. עבודות אדמה זמנית לצרכי עבודה,
שנוי קוי חשמל,
הכגון האורה קבועה.
 - ד. עבודות מסבדות - שפרי סגירת לוסות הקהל,
מרגבות עזר ומעבריים.
 - ה. עבודות שפוף: סיוע הלפי ורצוף אכזן למעבריים.

SECRET

FORM NO. 10
MAY 1962
GPO

SECRET

SECRET

1. SECRET

2. SECRET

3. SECRET

4. SECRET

5. SECRET

6. SECRET

7. SECRET

8. SECRET

9. SECRET

10. SECRET

11. SECRET

12. SECRET

13. SECRET

14. SECRET

15. SECRET

ב"ה ירושלים, כ"ג באדר א' תשל"ג

25 בפב' 1973

כ 15/14/36/

לכבוד
יו"ר הכנסת
ירושלים

א.נ.,

הנדון: גד זכרון ע"י הכותל

בהמשך לשיחתנו בענין הנ"ל בדקתי את ענין הצבת גד הזכרון ברחבת הכותל.
גד זכרון בעל משמעות ממלכתית ברחבת הכותל יהיה אוביקט פיזי בעל ממדים
נכרים, והצבתו בקרבת הכותל, בהתאם להצעה הועדה, היצור מוקד נוסף בעל
חשיבות עצמית ליד הכותל, ויהיה בבחינת כל המוסיף גורע.
לדעתי, אין מערבים קודש בקודש.
על כן יש לשקול מחדש את ההנחיות שינחנו למתכננים, הן לגבי האיתור, והן
לגבי ממדי "גד הזכרון".
בכל אופן נראה לי שאין לקשור סקסים ממלכתיים מחמירים לגד החמיר.

בכבוד רב ,

ז. ורהפטיג

ב"ה ירושלים, כ"ג באדר א' תשל"ג

25 בסב" 1973

15/4/36/כ

לכבוד

הרב הראשי לישראל

הגד"ש גורן שליט"א

ירושלים

כ"ה ר',

הגדוה: גר זכרון ע"י הכותל

אחרי שיתתי בגדון עם יו"ר הכנסת, בדקתי את הנושא פעם נוספת.

נמסרה לי החלטת הועדה והמלצותיה הן לגבי המקום המוצע (ע"י המדרון לשער המוגרבים)

והן לגבי העצוב (אבנים מסיני במסגרת לאש המיד).

ברור לי שכל גר זכרון בעל משמעות ממלכתית יהיה אוביקט פיוז בעל ממדים נכרים, במיוחד אם הוא עשוי אבן, והצבתו בקרבת הכותל היצור מוקד נוסף בעל חשיבות עצמית לעומת הכותל, ויהיה בבחינת כל המוסיף גורע.

לדעתי אין מערבים קודש בקודש.

גר זכרון צנוע כגר המיר בלי טקסים סביבו היה עונה על המקובל מדורי דורות במקום הפילה, ובמיוחד על יד הכותל.

בעצוב מיוחד בעל ממדים צנועים ניתן למצוא מקום על יד איזור החפילה (כגון הקיר המשמש בסיס לגרות חנוכה), ובחנאי שאין הרבר קשור למקסים מיוחדים אשר יגרמו לאספוח קהל גדול ומעורב במקום.

כאחד היוזמים החשובים בנושא הנני מבקש מכב" הרב הראשי לשקול את הענין מחדש ולהביא לידי מתן הנחיות חדשות למתכננים.

בכבוד רב,

ד. ורהפטיג

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך:

מספר:

ב"ה, ירושלים, כ' באדר א תשל"ג
22.2.73

15/14/36/2

לכבוד

כב' שר הדתות

ד"ר ז. ורהפטיג

משרד הדתות

ב"ה - שלג ה'תש"ג

הנדון: נר זכרון ע"י הכותל

בהתאם להוראות כב' השר השחתפתי בדיון בענין "נר הזכרון", לפי הזמנת יו"ר הכנסת, ובבקור הועדה ביום ג' 20.2.73.
הבעתי את חוות דעתי בקשר לאיתור הנר ולעצובו, יחד עם פרופ' דנציגר, אשר הוזמן על ידי הועדה לעצוב הנר. הצענו את השטח באיזור רחבת המים, כאלטרנטיבה למדרון הסוללה לשער המוגרבים.

לאור הכרעתו של כב' הרב הראשי שאין לפנות עורף או צד לפתח בטקסים אשר יערכו לנר הזכרון - החליטה הועדה לאתור הנר באזור המדרון של הסוללה.

השחתפתי היום 21.2.73 בסיור בחר סיני, לשם בדיקה אבנים הראויים לשמש כמסגרת לנר החמיד ולעצובו.

פרופ' דנציגר יפיע חכנית לוועדה בהתיעצות אחי, לאור העקרונות שעליהם החליטה הועדה.

החכנית חוגש עד 4.3.73.

בצו הנר מחוכנן עד ד' באייר תשל"ג.

משרד הכסחון - לשכת הבנוי - יבצע את העבודות בתקציב שהובטח ע"י יו"ר הכנסת וכפי שאני מכין ע"י משרד הכסחון (הנצחת החייל).

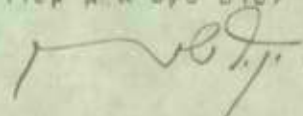
נר הזכרון בעל המשמעות הממלכתית המומלץ על ידי הועדה יהיה מוקד משנה באיזור הכותל ובמסדים בעלי השיבות עצמית לעומת הכותל, היות ומסדיו הפיזיים יהיו מותאמים למסדי הרחבה. יש לחשוב שיגרום לידי התקלות של קהל מעורב.

ולפי קשיים בסדורים היום-יומיים ברחבת הכותל.

מבחינה הכנונית יש להעדיף את המקום שהוצע ע"י פרופ' דנציגר על יד רחבת המים, היות ושם קיים וקלע סבבי של סלעים אשר יוסיף לאוירה, לעומת הרקע "הזמני" של המדרון לשער המוגרבים. המקום נמצא בשדה ראייה של הגישה לכותל, הן מצד שער האשפות והן מהמדרגות המובילות כציר ראשי מהרובע היהודי.

אם יסכימו למנוע מטקסים מיוחדים על יד נר הזכרון, לא קיימת הבעיה של הפנית עורף או צד לכותל על ידי הקהל.

ייתכן גם שיש לשקול עצוב "נר חמיד" כפליז, במסדים צנועים יותר מאשר ניתן לבצוע מאבן, ולהציב את הנר על הקיר המשמש ל"נרות חנוכה", אולם בהנאי שאין הדבר קשור לשום טקס אלא קשור בהתקלות.

בכבוד רב,

17 FEB 1956

י"א באדר א' תשל"ג

13 בפברואר 1973

15/14/36/2
פבלי לפגוע בזכויות

לכבוד

מר ש' בירגר, עו"ד

ת"ד 2472

ירושלים

ח"נ,

הנרון מר נחמיה עיני - מיצויים בגין נזיקין

סימוכין: מכתבך מיום 18.1.1972, מס. שב/311

שצילומי רצוף בזה

משרדנו מוכן לקבל את הצעתך המובעת במכתבך חנ"ל.

אנא העבר לפקודה משרדנו ש"ק צ"ט - 460. ₪.

בכרמל חברים

מ"ח בן-עמי, עו"ד

סגן היועץ המשפטי

ש. בירגר - א. גורן

משרד עורכי דין

S. BIRGER, ADVOCATE MJ

A. GOREN, ADVOCATE LLB, LLM

שמון בירגר - אברהם גורן

מכתב עמית

ש. בירגר, עורך דין MJ

א. גורן, עורך דין LLB, LLM

Jerusalem, Hassoreg St. near Israel Bank

P.O.B. 2472 - Tel. 28501

شارع هوروك - زاوية بنك اسرائيل
اورشليم - تلفون ٢٨٥٠١

ירושלים, רח' הסורג ליד בנק ישראל

ח.ד. 2472 - טל' 28501

Ref. שב/חד/ בתשובה נא להזכיר

Date 18 בינואר 1972 תאריך

מבלי לפגוע בזכויות

לכבוד
מ"ח בן-עמי, עו"ד
סגן היועץ המשפטי
משרד הדתות
ירושלים

א.נ.,

מר נחמיה עיני - פיצויים בגין נזיקין
מכתבכם מיום 22.12.71

מרבנו מר נחמיה עיני הנ"ל מוכן לקבל על
עצמו כפי שהודיע לכם בעבר לשלם את הסך - 460 ל"י
בגין מעשה שנגרם ע"י מר עיסא מחמוד אל-עגא, זאת
למרות שאין הוא חייב ברשלנותו של העובד שהוא
אחראי אישית לגבי מעשים שנעשו על-ידו הן חריגה
מעבודתו.

מרבנו חזר זה עתה משרות פלואיס כמנכ"ל והוא
מבקש מכם לתת לו ארכה של חדשים ימים ע"מ להסדיר
את העניין.

אני מציע לכם להמתיך הואיל ומכתבי זה בטל
ומבוטל במקרה שהבחרו להגיש הביעה מספסית מיד.

בכבוד רב,

שמאל בירגר, עו"ד

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

2. BIRGER ANDERSON, JR. - 1971 R - 1971 R

A. BIRGER, ANDERSON, JR. - 1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

1971 R - 1971 R

ב"ה. ירושלים, ד' בטבת תשל"ב
22 בדצמבר 1971

ר ש ו ם
מבלי לפגוע בזכויות

כ/36/14/15

(למחית אל)

(הקצ' 21/2)

לכבוד
מר נחמיה עיני
רחוב רב-צעיר 10
ירושלים

א.נ.א.

הנדון: תשלום פיצויים בגין נזיקין

ביום 30.12.70 נגרם ע"י פועל שעבד בשדותך, כר עיסא מחמוד אל עב"א, מעשה נזיקין לרכוש המדינה, דהיינו: שכירת צלחת האסבסט מסביב למחקן שהיה בכותל המערבי בירושלים.

באותו מעמד חתמת על התחייבות בכתב לממן את הנזק האמור.

אחר שלא מלאת את חובתך, תיקן משרדנו את הנזק הוצאות החיקון, שכללו החלפת המזרקה לשתייה, עלו למך של -460 ל"י, שהם: -440 ל"י מחיר המזרקה ו-20 ל"י מחיר ההובלה.

הנך נדרש לשלם את הסכום האמור במשרדנו תוך שבועיים ימים מהיום, אם לא תעשה כן יואלץ משרדנו לנקוט נגדך בהליכים משפטיים לכסוי הנזק הנ"ל, בצרוף הוצאות הסעם, ריבית ושכ"ט עו"ד.

בכבוד רב,

מ.ח. בן-צבי, עו"ד
סגן היועץ המשפטי

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

כל-בו הומינר

مجمع - هومينر

HOUMINER'S DEPT. STORE

חמרי בנין, אינסטלציה סניטרית, כלים לחקלאות
מוצרי אסבסט-צמנט, פיברגלס, אריחי-חרסינה, סבוניות וכו'
ירושלים - רחוב בצלאל 7 - טלפון 22028 - ת.ד. 630
JERUSALEM - 7 BEZALEL STREET - PHONE 22028 - P. O. B. 630

283

לפי הזמנה
מס' 578

N° 08299 / ב

אסמא
משרד החקלאות
רמת השרון

ל"י I. L.	א"י Ag.	מחיר החידה Price	סרטים Articles	כמות Qty.	ק"ג Kg.
			מזרחי	1	
			שטח		
440-			קטן		
			(קוטן)		
20			רזוז		
460					
			אסמא		
			בנין		

את הסחורה הנ"ל קבלתי בשלמות

המחסן: ירושלים, בנין טאנוס, רח' העמק, מרכז מסחרי, טל. 25474

הפצה: יאסבסט יורמיקוליט - קליקרי - יסלעני - ילנקו - פיברפלט

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, ז' חשרי תשל"ב
28 בספטמבר 1971

לכבוד

מר מנחם עיני

רח" בן סירא 4

ירושלים

א.נ.נ.

רצו"ב בזה העתק המחיבותך לתקון המזנקה ברחבת הכותל
וכן העתק חשבון ע"ס - 460 לירות ששולם ע"י משרדנו
למר הומינר עבור החלפת המזנקה.

נא להעביר את הסכום הנ"ל למשרדנו בהקדם לפי המחיבותך.

בברכה גמר חתימה טובה,

פ. זליקוביץ
ע/ר למנהל המחלקה

ברכה ושלום
על שאלתך למחלקה

ALMA L. BROWN II
ALLICE ADL BROWN

Mr. J. Brown

2000

11.2.73

תאריך:

327

מספר:

לכבוד

הרב ישראל וינברג

סמכ"ל

משרד הדתות

הכנון: תכנית לריבוח הכותל

מסמך מיום כ"א שבט תשל"ג (24.1.73)

שלום רב,

בענין רחבת הכותל הכין אדריכל ספדיה תכנית ומודל. אני מניח שתכנית זו חובא לדיון בהנהלת החברה לשיקום הרובע היהודי.

ראיתי את המודל בבקורי במשרדו של מר ספדיה כקטר לבעיות אחור בית הדין הרבני. המודל הוא בבצוע מעולה ומביע רעיון ארכיטקטוני רציני לגבי עיצוב הגבעה ורחבת הכותל.

אין באפשרותי בשלב זה לתת "בקורות" בקורת או הערות מצדנו, היות ולא היה מקום לבדוק את פרטי התכנית לאור ההתפתחויות בעצמן הכנת התכנית.

כירוע:

1. הוכן סקר מפורט לבעיות התכנון באיזור הכותל על ידי צוות אדריכלים בראשותי, הכולל בדיקת הנתונים והקטריגוריות לתכנון האיזור ובדיקת הצעות שונות. דו"ח מפורט הוגש בסעתו לכב"ר הדתות.
2. על בסיס הסקר וריבון החברה חברת הרובע לתכנון הגבעה הוצע צוות שותפת לתכנון האיזור מטעם משרד הדתות. הצוות צורף לנהלת הרובע ולנהלת החברה. בענין בין שר הדתות, ראש העיר ונהלת החברה.
3. הצוות לא הוקם עקב חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה לראש העיר מיום 30.7.72 המתנה כל תכנון באיזור בהקמת "ועדת הכותל". לאור חוות דעת זו אין שר הדתות ואין חברת הרובע בעלות סמכויות לתכנון ברחבת הכותל.
4. אף על פי כן הזמינה החברה את התכנון ורחבת הכותל אצל אדריכל ספדיה כהמסך להזמנתה לתכנון גוש הבתים על הגבעה (בתוך נימוקים טעניים טובים של החברה).
5. התכנית לא עובדה על בסיס הסקר אף על פי שהיתה התחשבות עם חלק מהנתונים, וכן לא נבדקה התכנית עדיין לפי הקטריגוריות ההלכתיות והמסורתיות, הפונקציונליות והזואליים שהומלץ עליהם.
6. נוסף על הבדיקה הכללית והמפורטת שעליה המליץ צוות הסקר, יש לשים לב במיוחד לבעיות:
 1. שטח התמלה הנוכחי בהיקפה
 2. בעיה מפלס שטח זה והרחבת כולה והעמקה עד מפלס ההורדיני
 3. הנישה לשער המוגרבים או החליתו
 4. בנוי קצה המדרון של הגבעה בתוך תחום הרחבת הנוכחית
 5. שער האשפות והבנוי על ידו כשירות להיירוס
 6. יעוד המפורט של הבתים בגוש 38 המשקיפים על רחבת הכותל וחצאיתם ל"מוסדות צבור" למיניהם.

7. יש למצא דרכים אקטיביים ומוסמכים לבדיקה כל פרטי התכנית, נוסף על בדיקתם ברשויות המוסמכות החוקיים הקיימים.

לכבוד רב

העקס:כב"ר שר הדתות

15/14/36/3

ב"ה כ"א שבט תשל"ג
24 בינואר 1973

לכבוד
מר יוסף שינברגר , אדיכל
רח' שטראוס 11
ירושלים

שלום רב,

בהנחלה הרובע מביאים לדיון אח בעיית חכנית המתאר של
רחבה הכוחל והגבקה. בכדי שאוכל לעמוד על דרישות
שר הדתות והמשרד, אבקשך להעביר אלי בדחיפות אח
ציקר הנקודות בהצעותינו בכתב.

מכבוד רב

ישראל צ' שינברגר
סגן המנהל הכללי

העתק: שר הדתות

15/14/36/2

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, כ' שבט תשל"ג
23 בינואר 1973

לכבוד
מר רפי ברעם
מנהל פרטומים
המגבית היהודית המאוחדת
ת.ד. 92
י ר ו ש ל י ט

א.ג.א.

הנדון: פכתבך מחאריך כ"ו בטבת תשל"ג (31.12.72)

כב' חשר העביר אלינו את המכתב הנ"ל בנוגע לחלונתך על
סדרן הכותל בעת בקורך במקום למטרת צילום וכו'.

פנינו מיד להרכיב גז, רב הכותל ורצ"ב חשוכו בגדון.

יחד עם זה הזמנו את הסדרן מר חיים טופר והוא הכחיש
בתוקף שאמנם התנהג בגסות וכו'.

עם כל זה חזרנו על ההוראות החמורות הקיימות מטעם
המשרד לכל סדרני הכותל שימשיכו להתנהג באדיבות
מקסימלית ובטבולנות יתירה ביחסי צבור תוך שמירה קפדנית
על המקומות הקיימות לשמירת קדושה וכבוד המקום. כי
החלונות מרובות הנה גם מצד צבור הרחב וגם ממוסדות
ממשלתיים על גבי הצלומים והתנהגות צלמים שונים המובעים
קשות ברגשי המבקרים להאחר הקדוש ביותר והיקר לכולנו.

בכבוד רב,
הרב ד. מרלא
מנהל המחלקה.

העתק: לכב' חשר

מר גרשון אבנר, הממונה על חלונות הצבור.

15/14/36/2

ט' שבט תשל"ג
12 ינואר 1973

אל : מ.ע.צ. מהנדס מחוז ירושלים.

הנדון: עבודה שפוז בית ששואב ע"י חברת המערכה.
מכתבם למר י. שינברגר מס. 5/32/2/6/6-7048 סיום 29.12.72.

אנו מתייחסים למכתבכם הנ"ל ליועץ האדריכלי של כב' שר הדתות
מר י. שינברגר ופמציאיתם לכם בצורך לכאן הזמנה לעבודה הנ"ל
בסכומה של 100,000 ל"י.

אנו מניחים כי הכצוע עד לסוף שנת הכספים הנוכחית לא תחרוג
מסכומה זו.

אנו מעריינים בתקציבנו לשנת 1973/74 50,000 ל"י נוספים לכסוי
התחייבותנו לבצוע העבודה בהתאם לתנאי המכרז.

ב כ ר כ ה,

י. יקרי
חשב פסדי הדתות

העתקו חשב מ.ע.צ. רח' לינקולן חל-אביב.
אד. י. שינברגר היועץ של כב' שר הדתות.
חרכ ד. מילא, מנהל הסת' למקדמות קרושים.

15/4/36/9

כ"ה ב' טבת תשל"ב
25 בדצמבר 1972

אל: הרב מ"ב, רב הכותל

העברתי לגזכרות חשלוס החוצאות למטמלים בבני-טצוה כשתח
הכותל לחדשים אוגוסט - נובמבר 1972.

מאחר וארבעה חדשי הנסיון כבר עברו, אבקש לקבוע
מביטת אצלי ועד מר י' יערי וזאת בבדי לבדוק
אם להמשיך ובאיזו מדה להמשיך.

ב ב ר כ ה

ישראל צ' וינברג
מבן המנהל הכללי

העמק: חשב המסרד

ב"ה ירושלים, ט"ו בטבת תשל"ג
20 בדצמבר 1972

כ 18/14/36/1

אל: ראש העיריה
מר ט. קולץ

הנדון: חשיפת הכותל

מכתבך לשר הדתות מיום ה' באלול תשל"ג (18.8.72)

מכתבך הנ"ל לשר הדתות לא נענה עד כה ועמך הסליחה.
בנתיים כידוע לך התקיימה ישיבה של ועדת ירושלים, ועדת הבטיחות
הורחבה והוסמכה לפעול.

בכבוד רב ,

זאב רוזנברג

עוזר השר

V

ראש הקיר
رئيس البلدية
MAYOR OF JERUSALEM

ירושלים, ח באלול תשל"ב

18.8.72

כ 15/14/36

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג,
שר הדתות,
משרד הדתות,
ירושלים.

הנדון: - חשיפת הכותל
מכתבך מיום ד' אלול תשל"ב (14.8.72).

כידוע לך הנישה ועדת הבטיחות את התפטרותה למזכיר הממשלה מר מיכאל ארנון, ולמעשה אינה פועלת יותר. הועדה מחכה להנדרה מדויקת יותר של תפקידה וסמכויותיה ע"י ועדת המנכ"לים - אלא שזו האחרונה טרם הורכבה.

אני מעריך את יכולתו של האדריכל שיינברגר אך נדמה לי שלטובת כולנו, נושא הבטיחות חייב להכרך ולהיות מושלם בכל 100 האחוזים, גם אם ועדת הבטיחות הפעל, קיימת הפרוצדורה החוקית שהיא אישור התכניות ע"י ועדות בנין ערים, ונדמה לי שגם אם לא פעלנו כך בעבר יש צורך לפעול כך בעתיד.

דכק/3 כק

ב ב ר כה,

שרי קולק

העתק: מר ע. יפה - מהנדס העיר

1000
1000
1000
1000
1000

1000 - 1000
1000 - 1000

1000 - 1000
1000 - 1000
1000 - 1000
1000 - 1000
1000 - 1000

1000 - 1000
1000 - 1000
1000 - 1000
1000 - 1000
1000 - 1000

1000 - 1000

1000 - 1000

1000 - 1000

15/14/36/כ

אורי
3

כ"ה כ' חכה חשל"ב
25 בדצמבר 1972

אלו הרב ס' גץ, רב הכוחל

העברתי לגזכרות תשלום החוצאות למשפלים ככני-מצוה כששה
הכוחל לחדשים אוגוסט - נובמבר 1972.

מאתר וארבעה חרשי הנסיון כבר עברו, אבקשך לקבוע
מגישה אצלי ועם מי י' יערי וזאת בכדי לכדוק
אם להמשיך ובאיזו מדה להמשיך.

ב ב ר כ ה

ישראל צ' וינברג
סגן המנהל הכללי

העמק/חשב הסדר

ועדת עורכי העיתונים היומיים במדינת ישראל

בית העיתונאים ע"ש נחום סוקולוב

תל-אביב, רחוב קפלן 4 • ת.ד. 7009 • טלפון 244433 • 255588

ISRAEL EDITORS' COMMITTEE

Sokolov House

Tel-Aviv, 4 Kaplan Street • P.O.B. 7009 • Phone 244433

תל-אביב, 14.12.72

כ 15/14/36

לכבוד
סר מ. דרוק
דובר משרד הדתות
ירושלים

א. ג.

אנו מאשרים קבלת סכתבכם מ-11.12.72 בדבר סיור בפותל

המערבי, לעורכי עיתונים.

רק בשבוע זה סיירו עורכי העיתונים בירושלים וכבר יש

לנו התחייבויות לסיורים למשך החודשיים הקרובים, מטעם הצבא ומוסדות

שונים.

אנו מציעים לכם להזמין את סכתבים הירושלמיים לרגל

הופעת הספר "פרק חדש בתולדות הכותל המערבי".

בכבוד רב

משה דרוק
מזכיר כללי

12/14/34

1934
12/14/34
1934

1934

1934

1934

1934

1934

1934

1934

1934

1934

1934

1934

כ"ז סיון תשכ"ז, חודש לאחר שחרור הכותל לאחר מלחמת ששת הימים, קבל משרד הדתות מידו הרבנות הצבאית לידינו את האדמניסטרציה של הכותל כתיאום עם רבנות הראשית לישראל. הדו"ח שאני מתכבד להציג בפניכם נותן סיכום של פעולות המשרד לתקופה של חמש שנים עד לפני מחצית השנה. בתקופה זו חשפנו את הכותל המערבי מ-28 מטר שהיו גלויים עד אז, עד 350 מ' מתוך 480 מ' שהוא ארכו המלא של הכותל. מ-3.5 מ' לעומק מזרחה עד ל-100 מ' העמקנו את גובהו של הכותל בשניים וחצי מטר. ובנקודות מסוימות הגענו עד לכל עומקו של הכותל.

ניקינו את כל רחבת הכותל מחורבות נבחים רעועים שהיו צמודים אל הכותל, ריצפנו את כל הרחבה. בנינו שירותים, תחנת מגן דוד אדום, מתקנים עתה את המשכן הארעי של בית הדין הרבני הגדול, ועל כולם עשינו כל הצריך לקליטת מאות אלפי מתפללים ומבקרים שבאים אל הכותל תמיד.

שלוש עקרונות הנחו את עבודתנו:

- א. המגמה והשאיפה לחשוף את הכותל המערבי לכל אורכו ולשחזר את המצב כפי שהיה בימי הבית השני, להחזיר עטרה ליושנה.
- ב. לעשות את המלאכה במקסימום של במיחות לאנשים שעושים במלאכה הקדושה, לכותל או לבתים הסמוכים שלא נועדו להריסה.
- ג. לעשות את המלאכה כך שלא תופרע בשום מקרה אפשרות להתפלל ולבקר במקום גם תוך כדי עבודה.
- ד. הדו"ח שנכתב על ידי יהודא האזרחי ושלמה רוזנר, מחולק לששה פרקים וכולל נספחים, מפות, תוכניות פיתוח וכן צילומים מרהיבים על הכותל בחיי יום יום. כמן כן שרטוטים של צוות התכנון לאזור הכותל המערבי מתוך הרעיונות שהעלו צוות האדריכלים.
- ה. סיכום ביניים של חקר תכנוני לאיזור הכותל המערבי הוכן על ידי ארתור קוצ'ר, אדריכל ושלמה אהרונסון, מתכנן עירוני ואיזורי, כשלידס יועצים האדריכלים יוסף טביד, מיכאל טרנר, אהוד מנצ'ל - בהנחייתו של יוסף שנברגר יועץ אדריכלי לשר הדתות. מסקנות ביניים והמלצות, הצעת הפתרון הקונקרטי לעיצוב הרחבה בדגם שהוגש על ידי האמן הנודע איסמו נוגוצ'י מיפאן, ישמשו חומר לדיון ועיון לגיבוש רעיונות כמהם עשויה לצמוח סינתזה, אשר תהלוס את מעמדו הרוחני תרבותי-היסטורי של מקום קדוש זה.
- ו. חשיפת אולם החשמונאים, שהוא, לדעת החוקר הבריטי צ'רלס וורן, המבנה העתיק ביותר בעיר העתיקה ומיוחס לתקופת החשמונאים, פארו היחסי מרמז, שהוא שימש לתכלית צבורית.
- ז. בחלק הנספחים מתפרסם, לראשונה, דו"ח על הסכנון הפקולטה להנדסה אזרחית על יציבות הכותל הדרומי. דו"ח זה הוכן על פי הזמנת שר הדתות כאחראי לשמירת המקומות הקדושים.

1. הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא
הוא הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא

2. הוא הוא הוא - הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא

3. הוא הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא - הוא

4. הוא הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא - הוא

5. הוא הוא הוא הוא - הוא
הוא הוא הוא הוא - הוא

החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ

ירושלים, כ"ב בכסלו תשל"ג
5 בדצמבר 1972

544

משרד הדיור
ומגורים בי"מ

א. פ. י. 3

13/14/36/7

לכבוד
מר יערי
חשב משרד הדיור
י ר ו ש ל י מ

, 2.8

הנדון: מנהרת סרוחים בבית

בהתאם למכתבו של מר וינברג מיום 26.4.72
הגנו מבקשים להעביר לנו חשלוס ראשון בסך - 100,000 ל"י
ע"ה השתתפותכם בביצוע המנהרה שידוע לכם נמצאת בביצוע.

בכבוד רב,

מ. אבניאלי
מנהל החברה

העוקב: כב"ר שר הדיור
מר שינברגר
מר וינברג
מר בריסברט ✓

15/14/36/5

עיקרי דברים של שר הדתות במסיבת עיתונאים שנערכה ביום ז' בטבת ה'ל"ג - 12.12.72.

בכ"ז סיון תשכ"ז, חודש לאחר שחזר הכותל לאחר מלחמת ששת הימים, קבל משרד הדתות מידי הרבנות הצבאית לידיו את האדמיניסטרציה של הכותל בחיאום עם רבנות הראשית לישראל. הדו"ח שאני מתכבד להציג בפניכם נותן סיכום של פעולות המשרד לתקופה של חמש שנים עד לפני מחצית השנה. בתקופה זו חשפנו את הכותל המערבי מ-28 מטר שהיו גלויים עד אז, עד 350 מ' מחוץ 480 מ' שהוא ארכו המלא של הכותל. מ-3.5 מ' לעומק מזרחה עד ל-100 מ' העמקנו את גובהו של הכותל בשניים וחצי מטר. ובנקודות מסוימות הגענו עד לכל עומקו של הכותל.

ניקינו את כל רחבת הכותל מחורבות ובהים רעועים שהיו צמודים אל הכותל, ריצפנו את כל הרחבה. בנינו שרונים, תחנת מגן דוד אדום, מתקנים עתה את המשכן הארצי של בית הדין הרבני הגדול, ועל כולם עשינו כל הצריך לקליטת מאות אלפי מתפללים ומבקרים שבאים אל הכותל תמיד.

שלוש עקרונות הנחו את עבודתנו:

א. המגמה והשאיפה לחשוף את הכותל המערבי לכל אורכו ולשחזר את המצב כפי שהיה בימי הבית השני, להחזיר עטרה ליושנה.

ב. לעשות את המלאכה במקסימום של בטיחות לאנשים שעושים במלאכה הקדושה, לכותל או לבתים הסמוכים שלא נועדו להריסה.

ג. לעשות את המלאכה כך שלא תופרע כשום מקרה אפשרות להתפלל ולבקר במקום גם תוך כדי עבודה.

ד. הדו"ח שנכתב על ידי יהודא האזרחי ושלמה רוזנר, מחולק לששה פרקים וכולל נספחים, מפות, תוכניות פיתוח וכן צילומים מרהיבים על הכותל בחיי יום יום. כמן כן שרטוטים של צוות התכנון לאזור הכותל המערבי מתוך הרעיונות שהעלו צוות האדריכלים.

ה. סיכום ביניים של חקר תכנוני לאזור הכותל המערבי הוכן על ידי ארתור קוצ'ר, אדריכל ושלמה אהרונסון, מתכנן עירוני ואיזורי, כסלידס יועצים האדריכלים יוסף שביד, מיכאל טרנר, אהוד מנצ'ל - בהנחייתו של יוסף שנברגר יועץ אדריכלי לשר הדתות. מסקנות ביניים והמלצות, הצעת הפתרון הקונקרטי לעיצוב הרחבה בדגם שהוגש על ידי האמן הנודע איסמו נוגוצ'י מיפאן, ישמשו חומר לדיון ועיון לגיבוש רעיונות כשהם עשויה לצמוח סינתזה, אשר תהלום את מעמדו הרוחני תרבותי-היסטורי של מקום קדוש זה.

ו. חשיפת אולם החשמונאים, שהוא, לדעת החוקר הבריטי צ'רלס וורן, המבנה העתיק ביותר בעיר העתיקה ומיוחס להקופת החשמונאים, פארו היחסי מרמז, שהוא שימש לתכלית צבורית.

ז. בחלק הנספחים מתפרסם, לראשונה, דו"ח על התכנון הפקולטה להנדסה אזרחית על יציבות הכותל הדרומי. דו"ח זה הוכן על פי הזמנת שר הדתות כאחראי לשמירת המקומות הקדושים.

ח. על פי המלצת פרופ' מ.ג. ויסמן שהכין את הדו"ח, נבנו כמה תמוכות ביטון גדולות לכוהל הדרומי כדי למנוע כל חשש של התמוטטות. העבודה הוזמנה ושולמה על ידי משרד הדתות, (עובדות אלה לא צוינו משום מה, בדו"ח שפרסם הטכניון לאחרונה בפרסום רשמי שלו).

ט. הקצים ההחזקה והפיתוח של רחבת הכוהל בסנים 1967-71 מסתכס ב- 4.490.000 ל"י מזה 973.000 ל"י להחזקה שוטפת סכום של 1,365.000 השקיע משרד הדתות בעבודות חסימה, 256.000 ל"י להתקנת האורה 348.000, לשיפוץ בית שטראוס, 926.000 ל"י לרצוף המפלס התחתון והמפלס העליון של רחבת הכוהל, מלבד הוצאות שונות.

י. החפירות ועבודות הניקוי מצפון לרחבת הכוהל המערבי כלפי צפון וכלפי מערב, שנהלו ע"י משרד הדתות הציגו בעיות בטיחות. צוות מהנדסי בטיחות ליווה כלהזמן את העבודה. בהמלצת של העבודות לא נפגע שום אדם מן העובדים או מן המבקרים. עובדה זו צוינה לטבח על ידי הענקת פרס הבטיחות לשנת תשל"א. גם דו"ח שלועדה אונסקו אשר פקחה שבע עיניים על כל הפעולות באיזור קבעה: "בכל עת שהתעורר אף שמץ של חשש לתנודות בקרקע נעשו כל עבודות החיזוק הנחוצות בפיקוח מהנדס בטיחות. ולכן ניתן לומר מבחינה זו שהיציבות עתה טובה יותר ממה שהיתה בעבר".

יא. בשנת זו הושלם שיפוצו של אולם נאה בחצר שטראוס לקיום חגיגות בר מצוה בצורה מכובדה, כן נבנו בחצר זו מערכת שרותים לגברים ונשים, נוסף על אלה שנבנו לפי 4 שנים ליד שער האשפות.

יב. נמסרה עתה למע"צ ביצוע בדיקה של יסודות הבית הרעוע שליד "הכוהל הקטן" כדי לאפשר את המשך עבודות החסימה.

יג. על פי החלטה של ועדה הסרים הוזמן סקר על מביבות חומות הר הבית ויציבותם של החומות. סקר זה נמצא בשלבי ביצוע.

יד. רחבת הכוהל נעשה מוקד מרכזי לתפילות בממדים בלתי ידועים בשום מקום אחר בעולם. מרכז לחגיגות דתיות וביקורים של יהודים ולא יהודיםמכל העולם. חגיגות בר מצוה נעשו למסורת לממית ולעיתים נערכות 200 חגיגות בכל אחד מימי הקריאה (שני וחמישי).

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year.

2. The second part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

3. The third part of the report deals with the financial statement of the year and the results of the various projects.

4. The fourth part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

5. The fifth part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

6. The sixth part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

7. The seventh part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

8. The eighth part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

9. The ninth part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

10. The tenth part of the report deals with the results of the work done during the year and the progress of the various projects.

15/14/36/5

מ ה ל י ס י ס :

א. מוקמת בזה ועדה לרחבת הכותל.

הרכב הועדה יהיה כדלקמן:

יושב-ראש: מנכ"ל משרד הדתות מר דולגין
חברים: מנכ"ל משרד הפנים מר קוברסקי, ממלא מקום היושב-ראש
מנכ"ל משרד המשפטים, מר צ. טרלו
מנכ"ל משרד החוץ, מר מרדכי גזית
ניצב שאול רוזוליו
נציג שר הכטחון
נציג ראש עיריית ירושלים
האדריכל י. שנברגר
היועץ המשפטי למשרד ראש הממשלה מר מאיר ארן

ב. הועדה תתכנס בקביעות אחת לחודש לפחות, או במועד חדיר יותר
כל אימת שבקשו זאת שלושה מחבריה.

ג. על הועדה להציע לוועדת השרים העליונה לענייני ירושלים הצעות
בדבר עקרונות התכנון והפעולות בשטח רחבת הכותל שבולותיו
מסומנים בהשרים המצורף להחלטה זו, ובדבר הבדלת החומי האחריות
של הגורמים השונים הפועלים בו.

ד. (1) הועדה תמנה בישיבתה הראשונה שתתכנס עוד בשבוע זה ועדה
בטיחות אשר תהיה כפופה לה.

(2) ועדת הבטיחות תתכנס בקביעות אחת לשבועיים, או במועדים
הדירים יותר על פא הזמנתו של היושב-ראש או על פי בקשת
שניים מחבריה.

(3) ועדת הבטיחות תמסור לוועדת רחבת הכותל דוחות חודשיים על
הבטיחות ברחבת הכותל וכן תדווח לוועדה בכל עת אחרת שתבקש
לעשות כן.

ועדת הבטיחות תהיה רשאית להחליט על כל מה שיהיה לה צורך
שאינם חברי הועדה.

ה. (1) ועדת רחבת הכותל תפקח על החפירות והציע לוועדת השרים הצעות בדבר היקפן וצורהן ובדבר בטיחות מבנים שבשטח.

(2) כל התכניות לבטיחות החפירה והמבנים שמעליה טעונות אישור מוקדם של הוועדה לבטיחות ושל ועדת רחבת הכותל.

(3) ועדת הבטיחות תקיים מעקב שוטף אחרי ביצוע הוראותיה.

ו. ועדת הבטיחות תוודא כי החפירות המתנהלות בחלקו הדרומי של הכותל המערבי ודרומית לכותל הדרומי לא יסכנו את הסוללה ואת הדרך שעליה המובילה לשער המוגרביס ויאפשרו את התנועה דרך שער האמצות.

15/14/366

15/14/366

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, ט' כסלו תשל"ג
15 בנובמבר 1972

לכבוד
מנהל חברה מגז
ירושלים

נכבדי,

הנדון: חנוכיה מגז שבשטח הכותל

בבכל שנה, אנו מעונינים בהעלאה נרות חנוכה מגז
על הגגון שבשטח הכותל המערבי.

אודה לך באם תואיל להת את ההוראות להחזיק את
האבוקות ולהרכיב מיכלי גז בכמות מחאימה.

הנר הראשון יידלק ביום ה', כ"ד בכסלו (30
בנובמבר 1972) לפנות ערב.

ב ב ר כ ה
מ. זליבניץ
סגן מנהל המחלקה

העתק: למר י. יערי, חשב המשרד

כ"ה, ב' כסלו תשל"ב
8 בנובמבר 1972

לכבוד
ר' יוסף שנברגר יצ"ו
היועץ לשר הדתות
שלוש וברכה

נכבדי,

בהמשך לשיחתנו, מצאתי נדבן אשר מוכן לחרוס את הקמת
ארון הקודש הגדול מאבן המחוכגן בכניסה לאולם החשמונאים.

מסרתי לו שלפי הערכתי הדבר יעלה כ 16,000 לירות.
שם הנדבן הוא מר אטלסוביץ ואודה לכב' באס יואיל לקבוע
פגישה עם הנ"ל בכדי לתאם את הפרטים.

בכבוד רב,

חבר מ.י. גץ
רב הכותל.

העמק: לכב' השר
לרב ד. מרלא, מנהל המחלקה למקומות קדושים.

מדינת ישראל

משרד הדתות
לשכה ואשית
ירושלים

תאריך: כ"א בחשוון תשל"ג
29 באוקטובר 1972

מספר

15/14/36/5

אל
סמנכ"ל משרדנו, מר דוד גלס
חשב המשרד, מר ישראל יערי

הנדון: דרישה פיצוי ע"י חברת "המנקים"

חברת "המנקים" הקשורה בהסכם עם משרדנו לניקוי רחבת הכותל, פנתה למשרדנו, ודרשה פיצוי עבור שני פריטים אלו:-

(1) פיצוי עבור הוספת עובדים בימי ביקורים גדולים (כגון ס' באב, חגים וכדומה) ועבודה לילה.

(2) פיצוי עבור הוספת בתי-שימוש נוספים ברחבת הכותל.

לדרישה הראשונה של החברה אין יסוד. בהסכם שחתם משרדנו עמה ביום י"א בניסן תשל"ב (26 במרץ 1972) נאמר במפורש (סעיף 3) החברה תדאג לניקיון מתמיד של רחבת הכותל במשך כל שעות היממה. ולא צויין שמגיע לה פיצוי עבור ימים מיוחדים.

החברה צודקת בדרישה השניה, סעיף 38(ב) להסכם הנ"ל קובע:

"אם ייוספו בעתיד בתי-שימוש נוספים ברחבת הכותל, אזי החברה מתחייבת בזה לראוב לנקיונם ולשיפוצם גם כן, כדין בתי-השימוש הקיימים כיום ברחבת הכותל, אלא שהחברה תהיה זכאית לשכר נוסף בגין שרות נוסף זה בשעור שייקבע, עפ"י הכרעה הסנהל הכללי למשרד הדתות."

יש להעביר איפוא ההכרעה בדבר גובה הפיצוי למנכ"ל משרדנו.

מ'ח' בן-עמי, עו"ד
סגן היועץ המשפטי

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

הכנסת

Handwritten signature/initials

השאלתא נרשמה ביום
נג חשוי תשלג 72 - 10 - 1
המועד האחרון למתן התשובה
ב
בכפוף לחוקת הכנסת

שלום כהן

15/14/36/3 ✓

ש א י ל ח ה

5294

אל: שר הדתות
מאח: ח"כ שלום כהן

פנה אלי "ארגון צלמי הכותל", מירושלים, אשר בו מאוגדים 12
צלמים שצילמו ברחבה הכותל המערבי, לדברי הארגון, מאז
שחורר, זה למעלה מחמש שנים. ב-20.8.72 קיבלו הצלמים חברי
ארגון זה מכתב מאח משרד הדתות, האוסר עליהם להמשיך ולעסוק
בעבודתם ברחבה הכותל. לאור טענתם של צלמים אלה, כי בכך
קופחה פרנסתם בשעה שצלמים אחרים מורשים לצלם באותו מקום,

אבקש את השר להשיבני:

1. האם העובדות שהבאתי מפני "ארגון צלמי הכותל" נכונות?
2. אם כן, מה הייתה העילה להפסקת סחן אפשרות להמשיך עבודתם
ברחבה הכותל המערבי?
3. מי החליט על כך?
4. האם יש בדעת כבודו להורות לבטל את האיסור כדי למנוע
קיפוח פרנסתם של הצלמים הנ"ל?

ח"כ שלום כהן

Handwritten signature of Shalom Cohen

20.9.72

Handwritten notes and signatures at the bottom

א' בכסלו תשל"ג
7 בנובמבר 1972

אל
מנכ"ל משרדנו, הרב י' דולגין,
מנהל המחלקה למקומות קדושים במשרדנו, הרב ד' שרלא

הגדרון: הצעות כ"כ הצלמים בשטח הכותל
סימוכין: מכתב הרב שרלא לשכתנו מיום כ"ה בחשוון תשל"ג, 5.11.72

הרבנים שרלא, בן ורר זליקוביץ מוחזו עמי אהמול בענין הנדון, והראו לי את החומר
המצוי ברשותם, שצריך ענינו מן החר בלעדי לקבוצה צלמים לצלם ברחבת הכותל המערבי,
למקומה נסיון אל חודש ימים. כמו-כן הובא אלי אהמול מכתבו של הרב שרלא לשכתנו,
המאזכר לעיל. והרי חוות דעתי לה מסכים גם כן הפיו-

1. לאור הנוסח הברור של החקנה 2(ב) להקנות השמירה על המקומות הקדושים
(הגבלות על עיסוק בתחום הכותל המערבי), תשל"ג-1972, אין כב' השר מוסמך
כלל ועיקר להם לצלם או לקבוצה צלמים החר לעסוק במלאכתם ברחבת הכותל
המערבי, ולצלם כל דיכפין בחמורה מסחרית. החר יכול להנמך ע"י שר הדתות
דק אה -

"הצילום נעשה למטרות חינוך, הרבות או דת, או לשם הגנה
בקולנוע או בתלויה".

2. גם אם היה מוסמך השר להחיר גילום למטרות מסחריות (ועל מנה שיחא מוסמך
לכן נחוצ רשות לכל לשנות אה לשון המקנות) - גם אז לא יהיה כב' השר מוסמך
לרעמי להם רשיון לקבוצה אנשים מוגדרת, ולהאכח למחזיקי מוגדוליין בלעדי לצילום
ברחבת הכותל. דבר זה נוגד אה ההגיון החיבורי, השולל סוגדוליין בעיקרה,
אלא אם הומדר הרבר בחיקוק. על כב' השר במקרה והשתנה המקנות, לעבר מערכת
הנחיות, על מיהן הוא יכריע בכל מקרה בו יחבקש למסור רשיון לעלוני לצלם
ברחבת הכותל המערבי. ועל מי מערכת הנחיות זו יפעל בעתיד. הסכם שיערך
ע"י משרדנו והמבטית בלעדיית ומוגדוליין לקבוצה צלמים כל שמה, לא יוכל
לעמוד בבקורה השטח.

נראה לי שסיכוייהם של הצלמים בפניהם לבב"א - , אם אומנם יסנו אליו, - מינם קלושים.

ב ב ר כ ה

ט"ח בן-עמר, עו"ד
סגן היועץ המשפטי

קומץ: מר ח' חפץ, עו"ד, היועץ המשפטי

15/14/36/5

✓

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, ט"ו חשוון תשל"ג
23 באוקטובר 1972

לכבוד
האדריכל י. שנברגר
רחוב שטראוס 11
ירושלים

א.ג.י.

רצו"ב העחק מכתב מהרבנות הראשית בנוגע לארונות
קודש בכותל המערבי.

למשומה לכך.

ב ב ר כ ה,

הרב ד. טרלא
מנהל המחלקה.

העחק/לכב' השר

הרבנות הראשית לישראל

רח' המלך ג'ורג' 58

THE CHIEF RABBINATE OF ISRAEL

בחסות ממשלת ישראל
מס. 12/10/58

בית ירושלים ת"י ל' תשרי תשנ"ג
Jerusalem P. O. B. 7323
Tel. 23212
ת.ד. 7323
טלפון 35212

לכבוד
הרב דב פריד
מנהל המחלקה למקומות הקדושים
משרד הדתות
ירושלים.

שלום רב,

הנדון: ארנוני הקודש בכותל המערבי

הנני להעביר בזה החלטה ועזת ההלכה למקומות הקדושים
מישיבתה האחרונה, כדלהלן: -

"יש לפנות למחלקה במשרד הדתות הבטחית בנדרון, לדרוש
סימון על ארנוני הקודש שריכת ובמורה סמך, שיהיו
כפי מנהג ירושלים מדור דור".

נא לעקוב לבצוע ההחלטה בהקדם.

בכבוד רב,

הרב עקיבא יצחק גוטליב
המזכיר הראשי

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

מדינת ישראל
הדריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

משרד הדתות

תאריך: ב"ה, ירושלים, בא' סר חשוון תשל"ג
19.10.72

מספר:

לכבוד

מהנדס מחוז מע"ץ

ירושלים

לחשומה לב סר גחר

הנדון: עבודות ע"י הכותל
הצעת חכנית לאורור ושרותים ע"י בית שטרויס
חשבון יושע שורץ 10.10.72

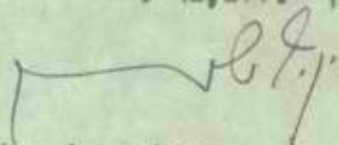
א.נ.

בהתאמה עם משרדכם הזמנתי בשעתו את חכמי ה לאורור ושרותים אצל יושע שורץ.
החומר הרגש לכם לבדיקה ולמכרז.

כעת קבלתי את חשבון המהנדס.

נא לאשר את החשבון אחרי בדיקה מצדכם, ולהסדיר את החשלוס מהוך תקציב
עבודות הכותל.

סכום החשבון - 1,177.ג'.

בכבוד רב,

העמק: הרב פרלא - מנהל המחלקה למקומות קדושים
סר יערי - חשב המשרד.

ירושלים, 10,10,1972
ח/1126/3107

לכבוד
אד"ר שגברגר
רח" שטראוס 10
ירושלים

א.נ.י.

הנדון: חשבון מס' 1 עבור הכנון אורור
בשרותי הכותל

בה בהתאם לתוצאות המכרז שהוצאנו ולמכתבנו אליכם מיום ה-18.8.72, אנו
מגישים חשבון זה כדלקמן:

1,574.- ל"א $\times 70\%$ = 1,102.- ל"א

חובאות הדממות
והוצאות המכרז

75.- ל"א

1,177.- ל"א

(אלף מאה שבעים ושבע לירות)

נודה לכם עבור אשר החשבון והעברתו להשלום לסמכות המתאימה.

בכבוד רב,

א. יוסף - א. שורן
א. גרינבוים

החש"פ הולמן ושות' אג"מ
יפא הולמן ושות' אג"מ

אדריכל יעקב
אג"מ (ירושלים)

האוצר
מס חשבונות שולם
מס' האישור - 501/2

1945
1946
1947

1948
1949
1950

1951
1952
1953

1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960

1961
1962
1963

1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970

1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980

ב"ה, ירושלים, ח' סיון תשל"ב

אל צבור החברים,

חזל אמרו: אחד מהחבורה טמא ידאגו כל החבורה.

כל שכן שעלינו לדאוג, כשבמשך חצי שנה נעדרו מאתנו, רובם ככולם בפתאומיות מבהילה, ששה מטובי חברינו לעבודה. כולם בגיל צעיר יחסית. בהשאירם אחריהם עוללים ויונקים אומללים ואלמנות כאובות. לב מי של איש יהודי-אבות לבנים ואמהות לילדים לא יזדעזע למראה מצב עגום זה. האם נוכל לעסוד מנגד בשויון נפש ובאדישות לנוכח המקרים המדעזעים האלה!

אם מלאך המוות עלה בחלונותינו, ובצורה כה אכזרית וכה מבהילה שמיום כינון משרדנו לא נפגענו בצורה קשה כזו, בודאי לא בחינם הוא בא. המהלומות התדירות הניתכות על ראשינו מחייבות אותנו, חובעות מאתנו, דומקים על לוח לבנו ודורשות מענה.

המענה היחיד הוא, כדרכו של יהודי מאמין - לפשפש במעשינו ולהיטיב את דרכנו.

מה ד' אלוֹקִיךָ דורש מעמך, כי אם ליראה. והקב"ה דורש מאתנו בצורה זו טאמנם משתמעת לפני פנים - שנקוב ליראה אותו על ידי הסבת דרכנו בכל טשחי החיים.

לאור המצב החמור שהשתרר במשרדנו, שומה עלינו לקבל על עצמנו:

א. לשים לב לצניעות שכידוע בגין זה פרצה מגיפה חמורה בדור המדבר, כאשר העם פרץ את גדרו הצניעות, עמנו נחפרסם מאז ומחמיר בצניעותו וכל שכן במקום שרבים מצויים שם. לצערנו הרב נפרץ גדר קדוש זה במשרדנו בצורה מדאיגה ביותר. ועלינו לקבל על עצמנו לסמור על דרכי הצניעות ולהוכיח בדברי נועם את אלה שאינן שומרות על כך.

ב. לדיוק בשעות העבודה, כדי שלא לעבור ח"ו על ספק גזל הרבים.

למלא את תפקידנו באמונה ולהיות מופת לאחרים.
ג. לטהר את תדירותנו בעיקר בקטרים שבין אדם לחברו. לא להסמיץ, לא להכעיס ולא ללכת רכיל אחד על השני, אלא לעשות כל מאמץ לעורר את האהבה המקננת בלב כל יהודי כלפי אחיו, ולהוציא אותה מן הכוח אל הפועל.

ד. לא לשכוח אף לרגע כי עלינו כיהודים דתיים לשמש דוגמא לאחרים באורח חיינו הפרטיים, במשא ומתן עם הצבור שאנו משרתים אותו, בזהירות קפדנית בכל מצווה החורה קלה כשבחמורה. ולא להתבייש בפני המלעיגים, כי בחיינו ובחיי משפחתנו הדבר.

בואו ונתפלל בצוותא שהקב"ה יערה עלינו רוח דעת ויראת ד'. כי כך זוהי הדרך היחידה המתאימה לנו, בתקופה הקשה שאנו חיים בה.

המעוררים

1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705 2706 2707 2708 2709 2710 2711 2712 2713 2714 2715 2716 2717 2718 2719 2720 2721 2722 2723 2724 2725 2726 2727 2728 2729 2730 2731 2732 2733 2734 2735 2736 2737 2738 2739 2740 2741 2742 2743 2744 2745 2746 2747 2748 2749 2750 2751 2752 2753 2754 2755 2756 2757 2758 2759 2760 2761 2762 2763 2764 2765 2766 2767 2768 2769 2770 2771 2772 2773 2774 2775 2776 2777 2778 2779 2780 2781 2782 2783 2784 2785 2786 2787 2788 2789 2790 2791 2792 2793 2794 2795 2796 2797 2798 2799 2800 2801 2802 2803 2804 2805 2806 2807 2808 2809 2810

0000000000

[illegible]

0000000000000000

[illegible][illegible][illegible]

... ..

מר מנחם מענדל

מר מנחם מענדל

מר מנחם מענדל

מר מנחם מענדל

100

אל צבור החברים,

חזל אמרו: אחד מהחבורה שמת ידאגו כל החבורה.

כל שכן שעלינו לדאוג, כשבמשך חצי שנה נעדרו מאתנו, רובם ככולם בפחאומיות מבהילה, ששה מטובי חברינו לעבודה. כולם בגיל צעיר יחסית. בהשאירם אחריהם עוללים ויונקים אומללים ואלמנות כאובות. לב מי של איש יהודי-אבות לבנים ואמהות לילדים לא יזדעזע למראה מצב עגום זה. האם נוכל לעמוד מנגד בשיוון נפש ובאדיקות לנוכח המקרים המזעזעים האלה!

אם מלאך המוות עלה בחלונותינו, ובצורה כה אכזרית וכה מבהילה שמיום כינון משרדנו לא נפגענו בצורה קשה כזו, בודאי לא בחינם הוא בא. המהלומות התדירות הניתכות על ראשינו מחייבות אותנו, חובעות מאתנו, דופקים על לוח לבנו ודורשנות מענה.

המענה היחיד הוא, כדרכו של יהודי מאמין - לפשפש במעשינו ולהיטיב את דרכנו.

מה ד' אלוקיך דורש מעמך, כי אם ליראה. והקב"ה דורש מאתנו בצורה זו טאמנם משמעת לחני פנים - שנשוב ליראת אותו על ידי הטבת דרכנו בכל טטחי החיים.

לאור המצב החמור שהשתרר במשרדנו, סומה עלינו לקבל על עצמנו:

א. לשים לב לצניעות שכידוע בגין זה פרצה מגיפה חמורה בדור המדבר, כאשר העם פרץ את גדרו הצניעות, עמנו נהפרסם מאז ומתמיד בצניעותו וכל שכן במקום שרבים מצויים שם. לצערנו הרב נפרץ גדר קדוש זה במשרדנו בצורה מדאיגה ביותר. ועלינו לקבל על עצמנו לשמור על דרכי הצניעות ולהוכיח בדברי נועם את אלה שאינן דומרות על כך.

ב. לדייק בשעות העבודה, כדי שלא לעבור ח"ו על ספק גזל הרבים.

למלא את תפקידנו באמונה ולהיות מועת לאחרים.
ג. לטהר את טיבותינו בעיקר בקטרים שבין אדם לחברו. לא להטמין, לא להכעיס ולא ל'כת רכיל אחד על השני, אלא לעסות כל מאמץ לעורר את האהבה המקננת בלב כל יהודי כלפי אחיו, ולהוציא אותה מן הכוח אל הפועל.

ד. לא לסכוח אף לרגע כי עלינו כיהודים דתיים לשמש דוגמא לאחרים באורח חיינו הפרטיים, במשא ומתן עם הצבור שאנו משרתים אותו, בזהירות קפדנית בכל מצוות החורה קלה כטבחמורה. ולא להחביש בפני המלעיגים, כי בחיינו ובחיי משפחתנו הדבר.

בואו ונתפלל בצוותא שהקב"ה יערה עלינו רוח דעת ויראת ד'. כי כך זוהי הדרך היחידה המתאימה לנו, בתקופה הקשה שאנו חיים בה.

סוגד לילים

להם לחכות לביאת המשיח ולא
בזמנם. את הקץ, אך בפניו אי
אבנים כנראה אין לסמוך עליו.

העמדת פנים אפורטוניסטית

אין לי שיגרשית עם אנשי הי
רבנות. הם יודעים כיצד למכור
את ענייניהם. אני יכול רק לקוות
שיבוא יום ויקומו כאמנים וישימו
קץ להפיכת דתם לקרדום לחפור
בו; לאמצעי להשתלטות פוליטית
וכלכלית — מימון עסקי העולם
הזה בעזרת העולם הבא, היתר
עיסקא לבגד אגודת ישראל ולחשי
קעות נוסח מאפיה, שלא להזכיר
אלא פרשות טריות אלו. כל מי
נזח הצרברות ביותר הן לאנשי
המחנה החילוני — והפועל לפני
כולם: כיצד הם משימים עצמם
שותפים להפיכת האקדמיה מלי
טאנס" (הבגסיה הרוחנית) למח
הפוליטי המתעצם ביותר בארץ
הזו!! כוח שבדידו וקשרי
לגבי כל שאלה: פמיניזם סגור ראש
עיר בירושלים, עד כל ענייני ה
אצות, החינוך דרכי הקליטה
השיכון, התחייבות — ועד להכי
רעה הפוליטית הקובעת ביותר.
על מי יישק כל דבר.

מי ישים קץ להעמדת הפנים הי
אפורטוניסטית, המבטת ולמנהג
הלב של שליטינו? אצל רובם
אין זו עוד אפילו העמדת פנים.
זה נחפץ להצלח, ומתרגל — הדרך
לצידוק אידאולוגי קצרה ביותר.
כל התבשרנו מפי ראשונותינו
שאנו אין להפריד בין דת יהודית
ולאמונת המדינה — כלומר רש
מית וחוקים במסכת מדינה יש
ראל להאקראטיה בניגוד למדי
לת העצמאות, בניגוד למגילת
זכויות האדם שחתמו עליה ובני
גוד לאינטרס הלאומי העליון של
קיבוץ גלויות — שהבגס הקלרי
קאלי כבר החל להתקש בו כי
גלוי (מסקל) ביוריונות. ועד
המפת הבנוניים לא לעלות מי
ברית המועצות.1.

עד מה-1

אם אנשי המסד הרבני תת
עלמו משאלתו ותוכנתו — אין
זה אלא טבעי. הם גילו מהר מאוד
שאף במאה העשרים ניתן להשי
תמש ביצירות מופלאה בשיטות
שאובות מחשבת ימיתובניים, וכל
מי שמבט את עסקי על טימטוס
התמונים — העלתו מהבטת. מה
ספחת מבין הוא כיצד ציבור
חילוני עצום — יותר מ-80% של
האוכלוסיה — הלך שולל אחר
המרונים אלה. כיצד סגלנות מר
עלית ואף סוציאליסטית לא חלו
ולא הרגישו כבוד מועד במטרי
תיה ובחשלותיה של מדינה
לקראת פוליטית רבתי עצמה
זו?

עירנותו המופתית של רב הכד
ת"י שמענו את גימנומו של הר
מתגסס המסכן ולא ידענו מה גומר
בנו יותר: העלבון, התרון או
הבושה כשהסביר שהוא חשב לי
חזמו כי אלו הן, אבנים ערביות.

מאת אריה יעדי

ובעקבותיו אף ארכיאולוג, איש
מצב נרתם להרעינו שאכן, אין
אלו אבנים קדושות של גורמים
(תמלך הצרים מנמ...), אלא בסך
הכול אבנים ערביות. גם לדעתו,
כנראה, נודעת לאבנים לא קדושה
בלבד, כי אם גם דת ולאומית.
אך כזה לא תם השיד — הוא
רק התחיל. ה, ראשון לציון תרין
מברק ותבע בו להעניש את ה
אבנים שבנינו נמסר המסל:
לחוס את הבית הטמא הממסא
את הסביבה הקדושה! מדי קולק
המועצות כינס ישיבה סודית של
עיריית הבירה, ראש העמדה
קלה במחירות ובתקשורת מוסמית,
במנותה ועדת חקירה שנתכנסה בו
בערב, עזת המאקנים נקראת לי
הפלת מתאגר לפני כחול. נחמה
פורתא מצאנו בידעה שרב ה
נחמל הספק לאסוף את הפירוים
שיצאו מתחורים ומועצת הרבנות
הדון ותחלים מה לעשות בתו, לא
אלמו ישראל.

יש יד המקבעת פירווי קדושה.
לנתי ישראל מצעים שמוכס

היו כמובן נטיבות מסויעות לי
הילכד במלכות הדתית, כגון פק
חוקם קצרת הטוח של מנהלמנט
שקלש לגיפס המנהלמנט
המנחת שלמות יונתנים. ואם
פארים שוה מיטה, הרי יורי
שלם שוה נופת (סביר), אלס
לא עבר זמן רב והיזרות נתי
חלפו, היום הפוליטיקנים כפופים
לאותו מיסד רבני שרוממוהו ב
קחתם להפיק ממנו תועלת. ה
מחומה המדינית קימה שפחה סביב
אריבת החורים האופללים שנקדחו
(מכוש) באתם מאבני הסחל
הקטן השפה את מידת הידרדרו
תם של המברה הישראלית — מ
המסד ועד הספחות — מאימה
המיסד הרבני. כ-12 מהדורות
חדשות שמענו בראש כל הידיעות
את תבשורת המועצות. שמענו את

עלבון. חרור וברשה

היו כמובן נטיבות מסויעות לי
הילכד במלכות הדתית, כגון פק
חוקם קצרת הטוח של מנהלמנט
שקלש לגיפס המנהלמנט
המנחת שלמות יונתנים. ואם
פארים שוה מיטה, הרי יורי
שלם שוה נופת (סביר), אלס
לא עבר זמן רב והיזרות נתי
חלפו, היום הפוליטיקנים כפופים
לאותו מיסד רבני שרוממוהו ב
קחתם להפיק ממנו תועלת. ה
מחומה המדינית קימה שפחה סביב
אריבת החורים האופללים שנקדחו
(מכוש) באתם מאבני הסחל
הקטן השפה את מידת הידרדרו
תם של המברה הישראלית — מ
המסד ועד הספחות — מאימה
המיסד הרבני. כ-12 מהדורות
חדשות שמענו בראש כל הידיעות
את תבשורת המועצות. שמענו את

לאמחות להשתתף בכוח
אחר, רק שכמה אחת של
ה מחוץ למעגל של התמי
מקבל הוא תמריץ שלילי
מי מעבד?

בתוצי המוסד לביטוח מאשימים
משדריהוצר בסטאטוס קו.
ורד האוצר, המשתמש בכספי ה

350 ל"י לחודש בגין שעות עבוי
זה ליום קבועה אף היא כאשר
רמתהשכר במשק עדיין הצדיקה
אותה. מיני תשלומים רבים הוחאמו
להתיקרות הכללית הקיימת במשק,
ומקרות מורשנות כוסלו בתחומים
שונים. משום כך אינה מוכנת ה
התעסקות לחזוק במצב אנאכרו
ניסתי אשר גורם נזק כלכלי, ושי
החוסכון אשר בו מתבזבז עליידי
המסד הכנסות במסים.

הסיבות צבאיות וחילופי-משטר.
הסתבר, שחמששלות הן שותף
כלתי-יצים ולא „כלכלי“. עד 1964
צבר „סולליבונג“ הפסדים של כ'
7.5 מיליון ל"י.
לבסוף השתכנעו גם ממשלת
ישראל וההסתדרות, שאין טעם
להמשיך בדרך פעולה זו. מתוך
התבררות המשותפות - 2 באסיה
וישראל, באפריקה, הוסלו או הועברו
6, ועתה נשארה רק חברת „סור
ניטרא“, המשותפת עם ממשלת
חוף-השנהב. היקף עבודותיה הניע
ב-1971 ל-10.2 מיליון דולאר ו'
היא צועדת מבחינת היקף העבור
דוח. כראש הארצות בהן עבד
„סולליבונג“ אותה שנה,
אח-עליפיוכין אין רואים כי
„סולליבונג“ את התקופה החיא
כ„אבודת“, לדעת יעקב שור, היה
זה שלבישעבר חיוני, אשר מוכותו
רכש נסיון ופולסה הדרך לפעולה
קבלנית עצמאית. החברה רכשה
מוניטין בינלאומי כקבלן רציני.
העומד בתחייבויותיו וכמעסיק
דגון, הדואג להכנסתם הנאותה וג'
לקידומם המקצועי של העובדים
המקומיים. מעמד זה והנסיון ש'
נצטבר הם שהניחו יסוד בריא

הפלסטיקה מענפי העתיד

נאמת עודד הון

יצרני מוצרי הפלסטיקה בישראל שערבו בשמוע שעבר
ת „השמוע“ שלהם, הציפו אותנו כגל מספרים, אולי מוג'
מבחינת יכולת הקליטה. אך הנתונים השאירו רושם
ב, אף על המצוי בהתפתחות המהירה של התעשייה ה'
ישראלית.

השקעות אה"ב בח

משרד המסחר של ארה"ב, ה
הברות-הענק, מירס מחקר על
של ארה"ב על מאווי-התשלומים.
נסות השוטפות מן ההשקעות
שמשיקיעה ארה"ב עתה בארצות
היא לעורר ספקות לגבי יעילות ה
מות עממה בארה"ב. עכיואת מבכ
המענה ששילוב חברות אמריקני
אחרות גוזל פרינסה של עובדים

בארץ כסרכיבים של מוצרי יוצא
ומצוריים לצריכה מקומית. בתתאם
לפתוכנן יספק הייצור המקומי תוך
שנים מספר את מרבית חומרי הג'
לם הפלסטיים שיידרשו למשק היי'
רצלי. תעזור בכך הקירבה למקורות
הנפט שהיא חומר מוצא להרבה חור
סרים פלסטיים.

מוצרים חדשים

ב-1971 ייצרה התעשייה המקומית
כ-35 אלף טונה חומרי גלם מתוך
500 אלף טונה שנצרכו בארץ. ה'
הצרכות לגפס של מוצרי פלסטיקה
עלתה בשנה שעברה והגיעה ל-23
ק"ג בתשואה ל-17 ק"ג ב-1968. מ'
דו צבנת חומרים למעגל הייצור מר'
צרים חדשים שפותחו, אלה מה'
לימים מוצרי יבוא ומוצרים מסור'
תים ומשקשים גם לייצור מוצרים
צרים חדשים נמנים אריות למזון
וכימוקלים. שקי פוליופריילן, מוצ'
רי הנעלה ותלבושה פלסטיק שמר'
ליף במידה מסוימת את העור. ב'
רישות המוצרים הסכניים, שאינם
לצריכה ישירה, ניתן לציון מוצרים
לגביה מחומרי פלסטיקה בשילוב עם

התעשייה הפלסטית הסכה בשנים
עסות התעשייה ועירה של כלריבת
עצומים לענף חדשני בו מוצרים
החבשים מחליפים בתכות קטיר
ת ואפילו אבזורים מכלודה. 350
עגלים המסטיקים למעלה מ-4000
בדים מייצרים כיום מוצרי פלס'
יקת שונים ותפוחם, הכוללת מסת'
מת ב-340 מיליון ל"י. יוצא הענף
לה על א מיליון דולר לשנה.

בעשור האחרון שינתה התעשייה
פלסטית את פניה. בעיקר מורגש
שינוי מאז מלחמת ששת הימים.
שנות 1961 ועד כה גדלה תפוקת
העשייה זו בשיעור ממוצע של 25%
שנה. עם הרחבת התפוקה ומספר
המפעלים בענף, חל שיפור ניכר ב'
יכות ובעיצוב המוצר. כך בכד עם
יתוח מוצרי פלסטיקה מוגברים התי'
תה ייצור עצמי של חומרי גלם
ולסטים כגון סיר, סיר, פוליאתיול
פוליאסטר ושרפים פלסטיים המשמ'
מים חומרי גלם בתעשייה הכימית.
ובעים וטקסטיילים.

הפלסטיקה משנה ההצרי צריכה

יתום של החומרים הפלסטיים

השקעות ארה"ב בעולם נאמדא,

לפי מקורות אחרים, 70-80 מר'
ליארד דולאר. מה השקיעה ארה"ב
בשנים האחרונות, כמה הכניסו לה
השקעותיה בעבר ומה ההפרש בין
ומרי-הון מנוגדים אלה? (במרי'
ליארדים דולאר)

שנה	השקעות	הכנסות
1971	1.7	1.3
1970	1.7	1.3
1969	1.7	1.3
1968	1.7	1.3
1967	1.7	1.3
1966	1.7	1.3
1965	1.7	1.3
1964	1.7	1.3
1963	1.7	1.3
1962	1.7	1.3
1961	1.7	1.3
1960	1.7	1.3
1959	1.7	1.3
1958	1.7	1.3
1957	1.7	1.3
1956	1.7	1.3
1955	1.7	1.3
1954	1.7	1.3
1953	1.7	1.3
1952	1.7	1.3
1951	1.7	1.3
1950	1.7	1.3

ב"ה, ירושלים, ח' סיון תשל"ב

אל צבור החברים,

חזל אמרו: אחד מהחבורה שמת ידאגו כל החבורה.

כל שכן שעלינו לדאוג, כשבמשך חצי שנה נעדרו מאתנו, רובם ככולם בפחאומיות מבהילה, ששה טובי חברינו לעבודה. כולם בגיל צעיר יחסית. בהשאירם אחריהם עוללים ויונקים אומללים ואלמנות כאובות. לב מי של איש יהודי-ה אבות לבנים ואמהות לילדים לא יזדעזע למראה מצב עגום זה. האם נוכל לעמוד מנגד בשיוון נפש ובאדישות לנוכח המקרים המזעזעים האלה!

אם מלאך המוות עלה בחלונותינו, ובצורה כה אכזרית וכה מבהילה שמיום כינון משרדנו לא נפגענו בצורה קשה כזו, בודאי לא בחינם הוא בא. המהלומות התדירות הניתכות על ראשינו מחייבות אותנו, חובעות מאתנו, דופקים על לוח לבנו ודורשות מענה.

המענה היחיד הוא, כדרכו של יהודי מאמין - לפשפש במעשינו ולהיטיב את דרכנו.

מ"ד אלוֹקִיךָ דורש מעמך, כי אם ליראה. והקב"ה דורש מאתנו בצורה זו שאמנם משתמעת לקני פנים - שנשוב ליראה אותו על ידי הסבת דרכנו בכל טטחי החיים.

לאור המצב החמור שהשתרר במשרדנו, שומה עלינו לקבל על עצמנו:

א. לשים לב לצניעות שכידוע בגין זה פרצה מגיפה חמורה בדור המדבר, כאשר העם פרץ את גדוי הצניעות, עמנו נחמרסם מאז ומחמיד בצניעותו וכל שכן במקום שרבים מצויים שם. לצערנו הרב נפרץ גדר קדוש זה במשרדנו בצורה מדאיגה ביותר. ועלינו לקבל על עצמנו לסמור על דרכי הצניעות ולהוכיח בדברי נועם את אלה שאינן שומרות על כך.

ב. לדייק בשעות העבודה, כדי שלא לעבור ח"ו על ספק בזל הרבים.

למלא את תפקידנו באמונה ולהיות מופת לאחרים.
ג. לטהר את טויותינו בעיקר בקטרים שבין אדם לחברו. לא להטמין, לא להכעיס ולא ללכת רכיל אחד על השני, אלא לעשות כל מאמץ לעורר את האהבה המקננת בלב כל יהודי בלפי אחיו, ולהוציא אוהה מן הכוח אל הפועל.

ד. לא לשכוח אף לרגע כי עלינו כיהודים דתיים לשמש דוגמא לאחרים באורח חיינו הפרטיים, במשא ומהן עם הצבור שאנו משרתים אותו, בזהירות קפדנית בכל מצוות התורה קלה כשבחמורה. ולא להתבייש בטני המלעיגים, כי בחיינו ובחיי משפחתנו הדבר.

בואו ונתפלל בצוותא שהקב"ה יערה עלינו רוח דעת ויראה ד'. כי כך זוהי הדרך היחידה המתאימה לנו, בתקופה הקשה שאנו חיים בה.

שרי-הדתות: יש לחשוף הכותל לכל אורכו ולהבטיח לתושבים דיור-חליף

מאת כתבתנו בכנסת

שרי-הדתות ד"ר זרח ורחמיסני אמר אתמול בכנסת, כדי שיבו לשכע הצעות לסדרי-היום על "הפניקה באבני הכותל", כי לדעתו יש לחשוף את הכותל המערבי לכל אורכו ולהבטיח לגושבים שימוני דיור-חליף.

אורך הכותל המערבי, לרבות ה"כותל הקטן, הוא לדברי השר, 484 מטר, מהם נחשפו עד כה 366 מטר, כך שנהוו עוד אגו מטר כלתי השופים. חלק מן הכותל נחשף בי ירד התיקרקעה (לכיוון צפון). כי יון שמשרד הדתות לא רצה לפגוע בחושבים הסתגוררים מדירות התי ליות מעל לקיסורים שתחתם נח שף הכותל, בעבודה קדושה זו, ה"סממשת זה ארבע וחצי שנים, לא פגעו בשום זכות, ואם הרטנו מספר כוכים או בתים, נתנו פיצויים ב"מיטב כספנו, או הבטתנו דיור-חליף". ביתם לעתיד, אמר השר, אין בדעת משרדו לזיום פיגוי מש"סחות מבלי להבטיח להן דיור אחר, טוב יותר מזה שיש להם עתה, אך בנושא זה תכריע הממשלה. מי ש"ביקר בכוכים אלה, המשיך השר, יודע מה גדול סבלם של הדיריים, איש אינו יכול לומר שיש קדושה ברפש, כובל ובבויב הוורמים מתחת לכותל, יש להמשיך במאמץ לנקות את הכותל".

לדעת שרי-הדתות, הבעיה איננה מי נתן את החוראה לקדוה באבני הכותל. היהודי שעשה זאת — עשה זאת לא בכונה רעה, יכול להיות שדרושים סידורים שיבטיחו שלא ייערכו חפירות ארכיאולוגיות ושי"פוצים ללא תיאום עם גורשות ה"מופקדת על המקום הקדוש. העם רוצה לשחור את הכותל למלוא אורכו.

השר ציון כי בתוך ימים ספורים, אולי שעות, תגיש ועדת קוברסקי את הדו"ח שלה לראש הממשלה והדברים יפורסמו. השר הציע, אי סוא, על דעת בעלי ההצעות לסדר היום, כי הכנסת תעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים. ספיאחד קיבי לה הכנסת הצעת זו.

בגין: לאחר שני חלקי הכותל מ. בגין (נח"ל), שהיה ראשון המציעים, תבע לאחד את שני חלקי הכותל. את הדירות של כמה מאות משפחות יש להחליף בדיור נאה, ברוח דומה דיבר גם י. רפאל (מפד"ל), ותבע, להרוס בקתה עליו בה ומזהמת, שחדר הביוב שלה נשען על הכותל, הוא התקוף את ראש עיריית ירושלים ושרי-החוק, שהתעצרו, למען הצלת מיכל ה"כויב", את הטיפול בכותל ובעיר ה"עתיקה יש למסור לרשות מלכותית בראשות שרי-הדתות.

אביזוהר: עבודת אבנים

מ. אביזוהר, שפרש לפני ימים אחדים מע"מ, ליגל על אלה ש"ביקשו מחילה מן האבנים מתקופת בית חליף אוסיית, ואינו אבנים מתקופת הורדוס. עד היכן מגיעה עבודת אבנים זאת שבשלה מזעיקים שמים וארץ?" שאל תגואס, הוא דחה דברי וילול של הרב סרלא, מנהל המחלקה למקומות קדושים ב"משרד הדתות, שאמר: "יש לתרום כמה בתים ערביים, שגרות בהם כמה מאות נפש". מה הוללול הזה ב"

אנשים אחרים, שגדלו בבתים אלה, שאל מ. אביזוהר, אם אפשר לחזק בית מט לנסול — חובתה של העיר יתה לעשות זאת".

מה למשרד הדתות ולארכיאולוגי ית? כל הארץ קדושה. האם משום כך צריך שר הדתות לחסור אותה לאורכה ולרוחבה?

ברוח דברי בגין דיברו גם הרב קלמן כהנא (פא"י), וא. שוסטאק (המרכז החופשי) שתומכי: זרים לא פגעו בכותל, אך בתקופת ה"

שולטן קולק פגעו ילד"ים". א. אבני רי הציע לכנסת להבחין בין יראת כבוד לכותל, לבין עבודת אלילים חדשה: במקום לעבוד כוכבים ו"מזלות, עובדים מעתה לאבנים ו"מזחות, ראש העיר איננו סיטוס קולק, אך הוא עשה מעשה בהרס את שכונת המוגרבים מייד אחרי המלחמה.

ש. לורנץ (אנ"י) הוהיר כי ה"חפירות הארכיאולוגיות מסכנות את הכותל והוא יכול להתמוסס.

שלושה ימים לאחר שעזר סיוור של שבוע ימים בגדה המערבית, העתונאי ממזרח-ירושלים אמר, כי איבנו סבור שלכילאני היתה סמכות כלשהי מטעם ממשלת ירדן לשאת ולתת עם ישראל, ואף פיקס אם בא

(יו"ס). — ראש עיריית חברון, שייך ג'עברי, אמר, אמש, כי שלח איגרת לחוסין, מלך ירדן, בו הוא דורש ממנו להפסיק את המסע נגד עריכת הבחירות לראשי העיריות בגדה המערבית.

מ. יערי בסניף

שותפות — דרכנו

"לא נלך למשא-
תחת תכתיב של

באסיפה רבת-משתתפים
המללי של מפ"ם, מאיר יערי,
ריים: השתתפותנו במערך
שלום ובמחנה.

ווילי, מזכיר הסניף, קידם בברכה
חמה את מאיר יערי בבואו לשוחח
עם חברים על הבעיות הבערות של
המפלגה והמדינה, הוא ציין, כי עם
פגישת זו מתחילה התארגנותו ר'
הערכותו של הסניף לקראת ועידת
המפלגה.
מזכיר-הסניף גם בירך את מאיר

ג'עברי אמר, כי הודיע לחוסין
שאל לו להתערב כמה שנעשה ב'
גדה, כיוון ששטח זה נמצא באחריות
הממשל הצבאי הישראלי. הוא אמר,
כי המסע הירדני נגד הבחירות עשוי
להביא רק קשיים על תושבי הגדה
המערבית.

נכבדים ערבים בגדה התייחסו
אתמול בביטול לודיעה, כי שליח
מירדן, ערך בשבוע שעבר סיור ב'
פרי הגדה כדי לגשש מהו יחס ה'
תושבים להסדר בין שתי המדינות.

בשידור-ישראל נאמר מפני מקור
רות ערבים כי, השליח הציג עצמו
כעתונאי אשר תפקידו היה לעמוד
על הלכי הרוח בקרב התושבים ביחס
לאפשרות של הסדר מדיני בין ירדן
לישראל. הראויו לא נקב בשמו
של השליח, אולם עתונאי ערבי מ'
מזרח ירושלים ויהא אותו ככמאל
כילאני, עתונאי ירדני ידוע, הוא
אמר עוד, כי בילאני חזר לירדן לפני

הפגנות תמיכה במקאריס

ג' קו ס' ת. — לימודיהם של כמה
אלפי ילדים קפריסאיים הופסקו את-
מול, כדי לאפשר להם להפגין את
תמיכתם בנשיא מקאריס לפני אר-
צון הנשיאות בניקוסיה.

שגריר ישראל באוג אצל אמין, המיפנה

"נוכחות ערבית עשויה להחליף הישראלית"
מאת כתבת, "על המשמר" בירושלים
שגריר ישראל באוגאנדה, דניאל לאור, עומד להיפגש

אספקת נשק בעומק ישראל

בבירות מזה עשועים מתבצע

אל צבור החברים,

חזל אמרו: אחד מהחבורה שמח ידאגו כל החבורה.

כל שכן שעלינו לדאוג, כשבמשך חצי שנה נעדרו מאתנו, רובם ככולם בפחאומיות מבהילה, ששה מטובי חברינו לעבודה. כולם בגיל צעיר יחסית. בהשאירם אחריהם עוללים ויונקים אומללים ואלמנות כאובה. לב מי של איש יהודי-אבות לבנים ואמהות לילדים לא יזדעזע למראה מצב עגום זה. האם נוכל לעמוד מנגד בשיוון נפש ובאדישות לנוכח המקרים המזעזעים האלה!

אם מלאך המוות עלה בחלונותינו, ובצורה כה אכזרית וכה מבהילה שמיום כינון משרדנו לא נפגענו בצורה קשה כזו, בודאי לא בחינם הוא בא. המהלומות ההדירות הניחוח על ראשינו מחייבות אותנו, חובעות מאתנו, דופקים על לוח לבנו ודורשות מענה.

המענה היחיד הוא, כדרכו של יהודי מאמין - לפשפש במעשינו ולהיטיב את דרכנו.

מה ד' אלוהיך דורש מעמך, כי אם ליראה. והקב"ה דורש מאתנו בצורה זו שאמנם משתמעת לפני פנים - שנשוב ליראה אותו על ידי הסבת דרכנו בכל שטחי החיים.

לאור המצב החמור שהשתרר במשרדנו, שומה עלינו לקבל על עצמנו:

א. לשים לב לצניעות שכידוע בגין זה פרצה מגיפה חמורה בדור המדבר, כאשר העם פרץ את גדרי הצניעות, עמנו נחפרסס מאז ומתמיד בצניעותו וכל שכן במקום שרבים מצויים שם. לצערנו הרב נפרץ גדר קדוש זה במשרדנו בצורה מדאיגה ביותר. ועלינו לקבל על עצמנו לשמור על דרכי הצניעות ולהוכיח בדברי נועם את אלה שאינן שומרות על כך.

ב. לדייק בשעות העבודה, כדי שלא לעבור ח"ו על ספק גזל הרבים.

למלא את תפקידנו באמונה ולהיות מופת לאחרים.
ג. לטהר את מידותינו בעיקר בקשרים שבין אדם לחברו. לא להשמיץ, לא להכעיס ולא ל'כת רכיל אחד על השני, אלא לעשות כל מאמץ לעורר את האהבה המקננת בלב כל יהודי כלפי אחיו, ולהוציא אותה מן הכוח אל הפועל.

ד. לא לשכוח אף לרגע כי עלינו כיהודים דתיים לשמש דוגמא לאחרים באורח חיינו הפרטיים, במשא ומתן עם הצבור שאנו משרתים אותו, בזהירות קפדנית בכל מצוות התורה קלה כשבחמורה. ולא להתבייש בטני המלעיגים, כי בחיינו ובחיי משפחתנו הדבר.

בואו ונתפלל בצוותא שהקב"ה יערה עלינו רוח דעת ויראת ד'. כי כך זוהי הדרך היחידה המהימנה לנו, בתקופה הקשה שאנו חיים בה.

בדיון בכנסת על פרשת הקידוחים בכותל

תביעה לאפשר המשך חשיפת הכותל המערבי לכלל אורכו

הרב לורנץ: תופעות הזלזול הרוחני בכותל גרמו לפגיעה

— מאת סופרנו בכנסת —

ההתמרמרות הנרחבת בצבור היהודי לכל שדרותיו, בי גלל הפגיעה בכותל המערבי כתוצאה מקלות דעת, באה א" תמול לביטוי במליאת הכנסת ע"י כל נציגי הסיעות, ובדבריו מרבית הנואמים הובעה התביעה להמשיך בחשיפת הכותל המערבי לכל ארכו.

ח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הח"כ הרב שלמה לורנץ, שהביא ד' הארכאולוגיות המסכנות את יציבותו מה יקרה אם יתחל אסון כזה — את דבריו לא רק במליאת הכנסת, אלא גם במועצה הלאומית, ועל ידי כך הציג את

הד הדי

שגריר בריה במפתיע בא

וולטה יום ג' — שגרירה
סקי יצא היום ממלטה לאחר

העקבות ביקור זה נפצו שמועות
שסמירנובסקי — המכהן כשגריר הן
בבריסטניה והן במלטה חזר וביקש
את השלטונות המקומיים שירשו לו
בריה"מ לתקום שגרירות באי.
נודע כי לאחרונה רכשו הרוסים וולטה
רחבת ממדים בקרבת וולטה.

סמירנובסקי נפגש אתמול לשיחה
שנמשכה 3 שעות עם מר מינסוף, ה"ר
שירות תוארר למועילות ופרדות "ו"
מנוגעות לענינים בעלי ענינים חשובי
ביות לשתי המדינות.

לא מרמזה כל הודעה האשר
השירות.

בריטניה ונאט"ו הציעו 14
מיליון ליש" לשנה למאלטה

בריטניה ונאט"ו הציעו לראש ממשלה
של מאלטה, דום מינסוף, תשלום
שנתי של 14 מיליון ליש" משך 7.4
שנים, החל מאוקטובר אשתקד וסיוע
כלכלי של 2 מיליון ליש" תמורת
הסכם צבאי, משביע רצון — הכריז
היום שר התגנה הבריטי, לורד קארי
למסור, בבית האלורדים הבריטי, במאמר
הו על המצב בדומא.

אנו מסיפים לקוות כי

מ/ה פרשיות משונות מתרחשות
באשדוד, שהיות מדימה נתגלתה ב"ר
אחד המוסדות החשובים בחיי העיר ו"ר
המדינה. עובדים בכירים של חברת
"עמידר" נעצרו בתוך של קבלת שר
חד מידי אזהרים כדי לאשר להם דירות
מכאן שהם זכאים לכך. הפרשה הולכת
ומסתבכת, גילוי רודף אחר גילוי
וכדור השלג הולך ומתגלגל במהירות
גדולה.

נניח את הטיפול המשפטי לבית ה"ר
משפט ולא נוציא פסק דין על החשוד
דום. אך יש מקום לשאול, אחת מן
סדרים שוררים בחברה ציבורית ממי
שלחית כמו "עמידר" עד שאפשר לו
נהוג שם בשרירות לב כזו, ללא פיקוח
וביקורת. כיון שמדובר לא במקרים
בודים, אלא בשדורה של מעשי ש"ר
חיתה וקבלת שחד שלא יתכן ש"ר
שאר בנדר סוד בין המעורבים כפרי
שית אלה.

מסתבר שגם בעבר היו מקרים כאלה
בחברה "עמידר" כמו בפרשת פינטי
משפחות ממשכנות עוני בישר והמעמק
טרשטש בחורי חדרים. היתכן שהנצי
שה בחברה לא היה יודע להנהיג או
שלא חששו מפני מפולה עד שהעדיפו
להשאיר את המרשה בידן המשפחה.
האם חברה ממשלתית כמו "עמידר"
אינה יודעת לסגל לצמצם משטר וסדר
ציבורי שימנע אפשרויות של שחד
ועיות החלטות מדוע מהכים תמיד
עד שצריכים לכבות שריפות ולא דר
אנים מראש להנהיג סדרים חקיקים
שיבטיחו את שוחר המידות.

אפשר גם לשאול: היכן היתה ה"ר
ביקורת הממשלתית במקרה זה. אם היא
לא הגיעה לשורש השחיתות האת
מי יודע לתכנן עוד חדרה השחיתות

מ/ה בשתי מדינות אפריק-
איות שהיו ידידותיות לישראל פור-
סמו לאחרונה דברים שיש בהם כדי
לסתור ידידות זו. נשיא סנגל שהיה
ראש משלחת הנשיאים, ביקש מישראל
אל להמזיז כי היא נגד סיפוחים ב"ר
אופרד ישראל היא המנועת הסדר
של שלום בינה לבין מצרים. במדינה
אפריקאית אחרת מרמזה בימים ה"ר
אחרונים הודעה אנטי ישראלית שה"ר
הויאה את משרד החוץ בירושלים. היה
זה לאחר ביקור של שליט לוב באר
גנדה שהיתה יודעה עד למנן האחרון
כמדינה ידידותית לישראל.

אפשר להבין את ההודעה שנמלה
במשרד החוץ. מאמץ כביר והשקע ב"ר
משך שנים לטפח את יחסי הידידות ש"ר
בין ישראל עם מדינות אפריקאיות.
ישראל השקיעה גם מאמץ כספי ניכר
למטרה זו. באוגדה מתגלה כמה
פדריקטים ישראלים. ביניהם גם בנין
שרה תשעה גדול. עתה מתעורר ספק
באפשרות של נוכחות ישראלית במ"ר
דינה זו לנכח התחברבות בין שליטה
לבין שליט לוב שהוא מצטיין בביוטי
איבה כלפי ישראל.

הממשלה משתדלת להבהיר את מ"ר
סכת היחסים עם סנגאל. שליה מיוחד
יצא בימים אלה להביא תבהרות לסני
נר נשיא סנגל שקודם לכן התבטא
באורח ידידותי. בודאי יעשה מאמץ
להבהיר את מירקם היחסים עם אוגנ-
דה שם מסתמן מיפנה מדאג. בודאי
נשמע בקרב הבהרות ממסוג החכי
היות ששמענו כבר בעבר. לעתים אנו
מנמים להכביר זאת בלחצים שמפעילים

15/14/36/כ

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, י"ד חשוון תשל"ג
22 באוקטובר 1972

לכבוד
ס. מהנדס המחוז, ס.ע.ץ.
גב' ע. לוקסמבורג
רח' הנביאים 52
ירושלים

ג.נ.ג.

הנדון: עבודות ע"י הכותל המערבי - מצב הכספי
מכתבך מתאריך 8.8.72 למר י. שנברגר והעתק להח"מ

בכדי שנוכל לתכנן סופית העבודות בדחבת הכותל כולל
ההזמנות שלנו מתאריך 6.9.72, 15.10.72, נודה לכב'
אם ~~תוכל~~ להמציא לנו בחוזר המצב הכספי הסופי עד
לתאריך 30.9.72 ועד בכלל.

ב.ב.ר.ה,

הרב ד. מרל
מנהל המחלקה

העתק: למר י. יערי, חשב משרדנו
ליועץ האדריכלי, מר י. שנברגר

י"א
כ"ב/ט"ו/תש"ג
ב"ח, ט' חשוון תשל"ג
17. 10. 72

אל: הרב ד. מרלא

הנדון: אישור כניסה לרכב מס' 546-639 לרחבת הכחל

אבקש לטור לי אישור כניסה לרחבת הכחל עם
מכונת המסרד.

בברכה,

הרב א.י. דולגין
המנהל הכללי

ארגון צלמי הכותל
ת.ד. 14137 ירושלים
ירושלים

רשום דחוף

לכבוד
שר הדתות
זרח ורהפטיב
משרד הדתות
ירושלים

23.8.72

א.נ.נ.

הנדון: רשיונות לצלום ברחבת הכותל

הננו למנות אל כב' בענין כדלקמן:
עקב קבלת מכתב מיום 20.8.72 מהרב פרלא. מנהל המחלקה למקומות
הקדושים,

מפסיק את עבודתנו בצלום ומוניע מאותנו למרנס את משפחותנו.
לאחר פניות מרובות בע"פ וכן קבל מאיתנו חמונות ושמות הרב גץ.
בכדי להוציא לנו רשיונות לפי התקנות החדשות מיום 3.2.72.
רשיון מאת שר הדתות,

הצלום נעשה למטרות חינוך ותרבות או דת ומזכרת.
אנו משרתים צבור דתי אשר אין ברשותם מצלמות ורוצים שיהיה להם
המונות למזכרת מהמקום הקדוש ביותר לעם ישראל.

החלטת הרבפרלא. פובעה בפרנסת משפחותנו המרובות ילדים
ובוזלה מהם את פה לחמם.

אי לכך אנו מבקשים מאת כב' להתיר לנו לעבוד עד הוצאת רשיונות
עבודה זאת היא מקור מחייה ומרנסה משך תקופה שלחמש שנים ואין
לנו כל פרנסה אחרת,

העתקים:
הרב פרלא
הרב גץ
משרד ישראל

בכבוד רב

בשם ועד ארגון הצלמים
ברחבת הכותל

15/14/36/כ

1/10/72

ב"ח, א" דרשש חרש חסון
8. 10. 72

לכבוד
עו"ד אמיר אלעד,
רח" יפו 36,
ירושלים.

א.ס.נ.

הנדון: צלמי רחבת הכהל המערבי
בחשובה למכתבו לשר מיום ג' תשרי תשל"ג שהועבר אלי,
הנני להודיעך שהרב פרלא מוכן להפגש אתך לבוא לידי הסכם
למי ההנחיות שהצעה. נא לסדר אתו פגישה.

אקוה שהעניין יגמר בכי טוב.

בכבוד,

הרב א.י. דולגין
המנהל הכללי

העמק: הרב ד. פרלא, מנהל הסה" למקומ"ק.

12/1

ב"ה, א' ירשט חדש חשוון תש"ג
S. 10. 72

לכבוד
עו"ד אמיר אלעד,
רח" יפו 36,
ירושלים.

א.מ.נ,

הנדון: בלמי רחבת הכחל המערבי
בחשוכה למכתבו לסר מיום ג' תשרי תשל"ג שהועבר אלי,
הנני לחודיך שחרב פרלא מוכן לחתש אחר לבוא לידי הסכם
לפי ההנחיות שהצעת. נא לסדר אהו פגישת.

אקוה שהענין יגמר בכי טוב.

בכבוד,

הרב א.י. דולבין
מנהל הכללי

העמק: הרב ד. פרלא, מנהל המה" למקום"ק.

AMIR ELAD

ADVOCATE

36 Jaffa Rd

JERUSALEM

Tel. 221933

امير الاعد

محامي

شارع يافا 36

اورشليم القدس

تلفون 221933

אמיר אלעד

עורך-דין

רחוב יפו 36

ירושלים

טל. 221933

1129.72 שחרי תשכ"ג

Ref. 2/1/2 סטפרנו
رقمنا

לכבוד

כבוד שר בדתות

משרד הדתות

רח' יפו 30

ירושלים

שר נכבד מאד.

הנדון: צלמי רחבת הכהל המערבי.

בשם מרשי, קבוצה אנשים המוצאים פרנסתם בצילום מבקרים ברחבת הכהל, הריני לפנות לכבודו כדלקמן:

1. ביום יח' בשבט תשל"ב (3.2.1972) פורסמו ונכנסו לתוקף השמירה על המקומות הקדושים (הגבלות על עיסוק ברחבת הכהל), תשל"ב - 1972 (להלן "התקנות") על סעיף 2 (א) לתקנות נאסר הצילום ברחבת הכהל ע"מ לקבל תשלום או שכר אחר ברחבת הכהל ללא רשיון.
2. עמי' המכתב ששלח כב' הרב פרלא מנהל המחלקה המקומות הקדושים ביום 20.8.1972 הופעלה הוראת החקנה כלפי מרשי והכניסה לרחבת הכהל לצורך צילום נאסרה עליהם.
3. בשיחה שנחסימה בין כבוד הרב פרלא לביני בנוכחות מזכירי ביום כס' באלול תשל"ב 8.9.1972 ערה"ש הבאתי את הצעת מרשי לפתרון הבעיה, כבוד הרב פרלא טען כי לאור הוראת התקנות אין הסמכות לדון ולהחליט בהצעה והציע שאביא את ההצעה ישירות בפני כבודו.
4. להלן ההצעה:

- א. יוקם תאגיד שייאגד בתוכו את מרשי 9 גברים ו-3 נשים העוסקים בצילום ברחבת הכהל.
- ב. לתאגיד יינתן רשיון קבוצתי לעסוק בצילום ברחבת הכהל המערבי.
- ג. לתאגיד יימסר משרד מחוץ לרחבת הכהל המערבי במקום שייקבע מאוחר יותר ובו תחבלנה הזמנות לצילום ויוסדר התשלום.
- ד. המזמין צילום במשרד ייקבל אישור על הזמנתו בסופס שייקבע להלן ("סופס הזמנה") וכן צלם או שניים ובידם העתק סופס ההזמנה שיורשו להיכנס לרחבת הכהל המערבי לצורך ביצוע ההזמנה.
- ה. ייאסר על חברי התאגיד לצלם בתוך רחבת הכהל מי שאין בידו סופס הזמנה כנ"ל.
- ו. בכל מקרה לא יעסקו בצילום בתוך רחבת הגדרים יותר משני גברים חברי תאגיד וברחבת הנשים יותר מאשה אחת חברת התאגיד.

AMIR ELAD

ADVOCATE

36 Jaffa Rd.

JERUSALEM

Tel. 221933

امير الاعد

محامي

شارع يافا ٣٦

اورشليم القدس

تلفون ٢٢١٩٣٣

אמיר אלעד

עורך-דין

רחוב יפו 36

ירושלים

טל. 221933

Ref. מספרנו
رقمنا

- 2 -

- ז. חברי התאגיד יחולקו לשתי קבוצות שחברותיהן בכל מקרה לא יעסקו בצילום בעת ובעונה אחת. יותר מחברי קבוצה אחת. שעות העבודה בקבוצות חועברנה באופן שוטפי לנציגי משרד הדתות.
- ח. חבר התאגיד הנמצא בעבודה ילבש בגד אחיד וכ"א יישא תווית ובה שמו המלא.
- ט. בחקנות התאגיד ייקבע העריף צילום להעריפים אלה יובאו לאישור רשיונות משרד הדתות.
- י. חברי התאגיד יבררו בהנהלה שתהא אחראית על ביצוע מלא של חנאי הרשיון בפני רשויות משרד הדתות.
- יא. בחקנות התאגיד ייקבעו אמצעים משמעתיים נגד חבר התאגיד שיפר את הוראות הרשיון.
- יב. חנאי הסדר זה ייקבעו ברשיון וקיומם יהא חנאי לחידוש הפרת חנאי הרשיון ע"י חבר התאגיד גביא לביטול הרשיון.
5. ער אני לכך כי סמכות השר להעניק רשיון מוגבלת עפ"י הוראות סעיף 2 (ב) של החקנות לכך שהצילום נעשה למטרות חינוך חרבות או דת או לשם הצגה בקולנוע או בטלוויזיה. הענין זה דעתי היא שניתן לפרש את הוראת החקנות כך שצילום מבקרים ומתפללים ברחבת הכותל עפ"י בקשתם הוא למטרה חרבותית.
- מכל מקום יכול כבודו כמי שהתקין את החקנה לשנותה או להוסיף עליה.
6. אין צורך לפרט בפני כבודו את מצבם האישי של מרשי שחלקם הגדול אנשים מבוגרים בעלי משפחות מרובות ילדים וחלקם אנשים חולים ונכים. אי הענקת הרשיון עפ"י ההסדר המוצע תמיס עליהם ועל משפחותיהם חרפת רעב.
7. יותר לי עוד להוסיף כי לעניות דעתי יש לעבודת הצילום ברחבת הכתל אספקט ציבורי מועיל. הכתל המערבי בגלל היחוד קדוש ביותר לעם ישראל בארץ ומחוצה לה מביא אן המבקרים והמתפללים והחוגגים בו לרצון להנציח את ביקוריהם, תפילותיהם, ושמחותיהם בו. רבבות מאנשים אלה אין בידם האמצעי לרכוש מצלמה או לשכור צלם שיבוא במיוחד מחוץ לרחבת הכתל.
8. אסיים פנייתי זו לכבודו בבטחון שחובא לדיון דחוף ובברכת גמר חתימה טובה ושנה טובה לכבודו ולכל עם ישראל

בכבוד רב

א. אלעד, עו"ד

העתק: ברב ד, פרלא

SECRET
100-100000
100-100000
100-100000

100-100000
100-100000
100-100000

100-100000
100-100000
100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

1. The first part of the report is a summary of the work done during the last year.
2. The second part of the report is a summary of the work done during the last year.
3. The third part of the report is a summary of the work done during the last year.
4. The fourth part of the report is a summary of the work done during the last year.
5. The fifth part of the report is a summary of the work done during the last year.
6. The sixth part of the report is a summary of the work done during the last year.
7. The seventh part of the report is a summary of the work done during the last year.
8. The eighth part of the report is a summary of the work done during the last year.

The first part of the report is a summary of the work done during the last year. The second part of the report is a summary of the work done during the last year. The third part of the report is a summary of the work done during the last year. The fourth part of the report is a summary of the work done during the last year. The fifth part of the report is a summary of the work done during the last year. The sixth part of the report is a summary of the work done during the last year. The seventh part of the report is a summary of the work done during the last year. The eighth part of the report is a summary of the work done during the last year.

The first part of the report is a summary of the work done during the last year.

9. The first part of the report is a summary of the work done during the last year.
10. The second part of the report is a summary of the work done during the last year.
11. The third part of the report is a summary of the work done during the last year.
12. The fourth part of the report is a summary of the work done during the last year.
13. The fifth part of the report is a summary of the work done during the last year.
14. The sixth part of the report is a summary of the work done during the last year.
15. The seventh part of the report is a summary of the work done during the last year.
16. The eighth part of the report is a summary of the work done during the last year.

SECRET

100-100000

✓
לשכת סגן ראש הממשלה
ושר החינוך ותרבות

ירושלים, כ' באב תשל"ב
31 ביולי 1972

אל: שר הדתות

אני מאשר בחודה את קבלת מכתבך מיום י"ג מנ"א
תשל"ב (24.7.72) בענין הבתים באזור הכותל הקטן.

בשעתו טיפלתי בנידון כמ"מ ראש הממשלה ושר המשפטים
כאשר ראש הממשלה היתה בחו"ל. עתה, משחזרה לארץ העברתי
אליה את מכתבך.

אבקשך שלא להתחיל בשום עבודות חשיפה ליד הכותל
הקטן בטרם תקבל את אשורה של ראש הממשלה.

ב ב ר כ ה

יגאל אלון

העתק: היועץ המשפטי
ראש העיר

... ..
... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..
... ..

מדינת ישראל
אגודת כל יועץ לשר הדתות
[ירושלים]

משרד הדתות

תאריך: ב"ה, ירושלים, ז' מנ"א חשל"ב
18.7.72

מספר:

לכבוד

שר הדתות

ד"ר ז. ורהפטיג

משרד הדתות

ירושלים

הנדון: המשך חשיפת הכותל המערבי לצפון.

השר מאד נכבד !

בהתאם לבקשתו, הנני מסכם להלן את המצית העניינים, כפי שהבאתי אותם לפני כב' השר ביום ב' מנחם-אב, בענין המשך חשיפת הכותל:

1. בהגיע עבודות החשיפה ~~על~~ לאיזור "הכותל הקטן", התקרבונו לתשתית הסלע אשר עליו מוצבת חומת הר הבית בעומק של כ 1.50 מ'. כמו כן הצטמצם הפרש הגובה בין רצפת "המנהרה" והחצרות אשר מעליה לכ 4.50 מטר.

2. מצב זה, והתנאים שנוצרו מסביב לבעיות "הכותל הקטן", אינם מאפשרים המשך העבודה בדרך פשוטה של חפירת מנהרה, וייתכן שנוי אופן העבודה באיזור, הוך יצירת גישה דרך הבור העתיק אשר נמצא מתחת ל"בית הקטן", בהתאם לחצותי. הדבר מתעכב למעשה עקב עבודות שפוף וחזוק הבתים המבוצעות ע"י העיריה ומע"ץ, לפי הוראת הממשלה.

3. היות וועדת הפנים החליטה על המשך החשיפה, ויחד עם זאת הוחלט על ייצוב הבתים והחזרת החושבים, לפחות חלקית, יש צורך לחנן את חשיפת הכותל בהיקף רחב יותר, אם באמת רוצים בחשיפת חומת הר הבית ממערבית, ועצוב הסביבה.

4. החלק הצפוני של הכותל נמצא, כידוע, בלב הרוכע המוסלמי, כשבתים וחצרות סמוכים אליו.

קיים הרצון לחשוף ולנקות את הכותל לכל ארכו מסעמים של שמירה על קדושת הכותל ומקום המקדש ומסעמים לאומיים, אולם הדבר לא ניתן על ¹³פעולת רחפורים. לעומתו, קיימים שקולות מדיניים כלליים ומניעים מדיניים עכשויים. כמו כן אין להתעלם מבעיות עצב בודדות של מבנים בעלי ערך או בעיה עצוב כולל, כמו בתכנון הרוכע היהודי.

5. קיימות בעננות חברתיות וכלכליות באחר והאיזור למעשה הוא מוזנח, ובהגדרת חכנון עיר מהוה איזור "שקום" הדורש ולדול אוכלוסיה, הריסה חלקית ובנוי מחדש.

6. האחריות על האחר היא על ממשלת ישראל ועיריית ירושלים. אולם, אם יגשו היום ללדול האוכלוסיה, פנוי חלקי ופעולת שקום, יעורר הדבר התנגדות האוכלוסיה ויגרם לבעיות מדיניות. לעומת זאת, תקבל תכניה וזכות אחרת לאחר מספר שנים, כשהרובע היהודי יהיה בנוי ומאוכלס, ויהיה שקום לחפארת. אז תהעורר תכניה שממשלת ישראל ועיריית ירושלים הזניתו את האוכלוסיה הערבית ולא דאגו לשקום / האיזור המוסלמי באותה מדה בה טפלו ביהודים.

7. אני יוצא מהנחה שבעיר העתיקה תהיה אוכלוסיה מעורבת ושפש לחכנון את שקום העיר העתיקה כולה כחלק אינטגרלי של ירושלים, תוך שמירה על זכויות חוקיות של אזרחיה. כחכנון חלק מה של העיר יש להביא בחשבון מראש את עקרון חשיפת חומת הר הבית ויצירת איזור צבורי חפשי לארכו, תוך עצוב מתאים לאחר. בצוע עבודות באיזור יעשה בשלבים, במסגרת חכנית אב כללית.

8. הכנה חכנית אב זו דורשת הכנת סקרים פיזיים, יציבות מבנים, היסטוריים, סניטריים דמוגרפיים, חבריים כלליים. על הכנה סקר חלקי לאיזור הומלץ על ידי ועדת קוברסקי, בקשר לבעיות הכותל הקטן.

הוכן סקר חלקי על ידי האריות לשם הכנה חכנית מתאר חוקית לעיר העתיקה (צוות שרון ברוצקוס). החומר נמצא בידי העירייה. הובסח סקר כללי לואקף על ידי השר אלון, בשעה בקור עם נציגי הואקף השנה. נודע לי על הכנות לסקר בעת ביזמת ראש העיר (טלמון צפרוני) לעבודות החכנון לרחבת הכותל ע"י צוות המחכננים שהיינה השלכות והשפעות גם לאיזור הצפוני.

9. סכום: הנני מציע שכב' השר יפנה לראש הממשלה ולסגן ראש הממשלה (ועדת ירושלים), לראש העיר ועוד, וידרוש שבכל פעולה חכנון באיזור ובצורם, יוצא בחשבון בצורה ברורה עקרון חשיפת הכותל המערבי ועצוב סביבתי מתאים, וכן יציע את שחוף משרד בעבודות הכנה לחכנון ובצוע. כמו כן יש להעביר המלטה על פעולות חלקיות באחר לחשיפת הכותל ופתיחתו לרשות הצבור במסגרת החכנון הכולל המוצע.

כ- 15/14/36

ב"ח כ" בתשרי תשל"ב
28 בספטמבר 1972

אל : משטרה נפת ירושלים

מאת: משרד הדתות

הצלט א. צוקרמן נחקש לערוך צילומים עבורנו לי הכוחל
המערבי בהושענא רבא. נבקש לכן לאפשר לו להכנס לשטח
עם קטנוע והציוד הדרוש לכיצוע העבודה.

בברכה

מ.פ. דרוק
דובר המשרד

15/14/36/2

ב"ח ז' תשרי תשל"ב
15 בספטמבר 1972

לכבוד
מר צבי דינגרסן
עוזר ראשי לסמנכ"ל לאמריכלות
ה ש ר י נ ו

נכבדי

כרגשות סעורבים קבלתי את מכתבך אשר לכל הדעות איננו לא
לכבוד המען ולא לכבוד המוען. יש לי מסתיק עבודה בכוהל,
ואין לי שום כוונה להיכנס לנעליו של אתר. לכן אין צורך
לשחררני כי אינני ככול.

לעצם הענין - מזכירות בחי"ד העליון מנחה רשמית לסמנכ"ל
משרדנו הרב דולגין, אשר הוא הורה במכתב לשים שוטר כפתח,
ובחוקי המסדי מניחי בטלפון אליך ולסמנכ"ל גלס להסדיר את
הבעיה.

לכן אני רואה את מכתבך כגדון במיוחד לחלוטין, ואמר הסליחה.

בברכה במר החימה טובה

הרב י.מ. גץ

העמקו הרב דולגין ✓
מר גלס
הרב מרלא
ש. הדס

15/14/36/10

15/14/36/10

ב"ה י"ט כאלול תשל"ב
29 באוגוסט 1972

אלו הרב י"ג גץ, רב הכותל

הנדון: בעלי קוראים בכותל
מכתב מ"ס מ"א ש"ז

הנני להודיעך החלטת המנהל המסד. אנו מוכנים להסביל
הצעתך בענין בעלי קוראים לבר מצוה ליד הכותל בטקס
שלושה חודשי נסיון ובמקרה שההוצאה החדשה לא תעלה על
1,000.-

בכדי שאוכל לבצע את החלטתי, אבקשך למסור פירוט מלא בסוף
כל חודש.

בסוף 3 חודשים יש להעביר אלינו דו"ח על הצלחת המבצע.

ב ב ר כ ה,

ישראל א. וינברג
מנן המנהל הכללי

העוקב מר י' יערי
הרב ד' מרלא

15/11/36/2

ב"ה ירושלים, כ"ד באילול תשל"ב
2 בספטמבר 1972

אלו מר ח. קוברסקי, מנכ"ל

משרד הפנים

2.1.

מצ"ב צילום של קטעים מדו"ח הועדה שעמדה בראשה.
נמסר לנו שהעיריה מבצעת את החיפונים בבית ליד הכוחל
מקטן ללא אישור של הועדה המקומית והמחוזית וללא שהוגשה
בקשה לעבודות חשיפון וזאת בניגוד למסקנות של ועדה קוברסקי.
אודה לך באם חבדוק את העניין ותחן הוראות מתאימות למר דפי
לוי.

בברכה כחיבת וחתומה טובח

דאב רוזנברג

עוזר השד

15/14/36/3
 חתום: [Signature]
 תאריך: 15/14/36/3

בחלק אג הכבוד וזראי לעזריא ישראלי

זוהי אחים!

חב גדול לנו לרגל הצלחתנו הכבירה לעצור את השתלטות הציונים על הכותל המערבי באמצעות חשיפה חת-קרקעית. זה קרוב לשנה שהם לא הצליחו לחשוף אפילו זרה אחת!

הרקע, והכינוס

הצלבנים, ואחריתם הממלכיים הידועים בקנאותם, אשר הצטיינו ברדיפת היהודים, הכינו כמה חשב להרחיק את היהודים מן הכותל, הם צברו לידו ערימות אשפה, ועליהן הירבו לבנות עד שהקיפו את הכותל בשדרה בנינים שהשתירו את רוב הכותל מעיני היהודים ומענו מהם מלגט ולהתפלל, וכך הצילוהו מידם.

לאסוננו הסירו החורכים את האשפה ליד קטע קטן של החומה, ומיד חפסו היהודים את הקטע הזה. ועדת הכותל של חבר הלאומים חילקה את הכותל, והרשה ליהודים להפיל רק בקטע הקטן שהיה גלוי. הועדה לא הבינה את הסכנה הנשקפת לנו כשם היהודים לקודשיתם. מי יודע אם היו הישראלים מעיזים לכווש את עיר הקודש חוץ מהגברות על פחדם מדעת הקהל העולמית, לולא רצונם העז להגיע לכותל.

במלחמת ששת הימים הם ביטלו את חלוקת ארצנו ואת חלוקת ירושלים, החלו לשחרר את הכותל וכמעט שהצליחו לבטל גם את חלוקת הכותל.

הם מעיזים לעצור סמדינתם איננה יצירה אימפריאליסטית חדשה, מנותקת מהעבר, חסרת קשר וזכות לארצנו, אלא שהיא המשיכה של הקופת בית שני ומגשימה של כלום שהלך כל הדורות. הכותל הוא הטרד היחיד שנשאר להם מבית שני שעליו הם יכולים להראות ולסעוד שהייתה אליו כמיהה רצופה של אלה וחשק מאות שנים.

זוהי הסכנה העיקרית המונחת ביסוד שאיפתם לחטוף את הכותל. הם מרגישים שכל עוד לא יגלו את הכותל לכל אורכו ולא יחזירוהו כולו לקדושת היהדות, לא יאמין להם העולם התרבותי שכל הכותל קדוש להם, אלא יראה בהם נסע זר בטכונתו וכובש זר בעירנו.

הם נבחו לדעה כי מאטציהם לאכלס ביהודים את העיר העתיקה אינם מצליחים, וכי הנהירה ההמונית לסט היא רק בגלל הזיקה החזקה לכותל, ובגלל היותו מקום קדוש, ולא אחר היסטורי או ארכיאולוגי שאותו סורחים לבקר רק לעתים ידירות (כמה פעמים בימי חייו מכר בכר רומאי בקולוסאום, או יהודי במגדל דוד?). רצונם לעודד הנועה יהודים בעוד כמה מרחובותינו, שבהם אין עתה דריסת רגל יהודית.

הם לא הסתפקו במקום שהוקצב להם לחפלה בחסד לאומים, ובחוצפתם הרחיבו בחפירות את מקום החפלה כדי להדגים את סיוכות הכותל להם, וכדי לחקוץ יחד בלב שכונתנו ועירנו, על מנת להעמידנו בפני עובדות מוגברות כאשר הוזחד לנו אל-קודש. לבעלי הבתים הציעו פיצויים, ואת הדיירים פיתו לעבור לדיירות מודרניות.

בלימת הכובשים

כל הפניות לאו"ם ולמנהיגים ציוניים לא נסאו פרי. הכובשים הישראלים הלכו והתקדמו ללא מעצור בחפירת מנהרה חת-קרקעית לאורך הכותל, עד המקום הידוע זה שנים רבות בערבית בסם "אל-מבכה אל-ז'ר" = מקום הבכי (= הכותל) הקטן, ("אל-ז'ר" כדי להבדילו מ"אל-מבכה", הוא הכותל שליד החנה הכותל), וסם הם נחלו לראשונה חנוטה, שסמנה לא התאושטו. אכן מקום בכיה לדורות הוא להם! ידידנו הצליחו לבלום אותם ליד בית שהבי הרעוע, ובור שופכים הצמוד לכותל ליד הבית משפט חיץ המונע את הרחבת המקום הקדוש ליהודים.

כמה עלובים הכובשים המהוללים, שנעצרו על ידי בוגר שופכים ובית רעוע, ואינם מסוגלים להתגבר עליהם, והם מפחדים להתקדם אפילו במחשת, בקומה כפופה, במקום הקדוש להם ביותר!

קרן תקוה נשקפת לנו מהלך הרוח אצל כמה יהודים של הינתקות מהיהדות, וההבנה שאין לראות במדינה ומשך לעבר ואין לבנות אותה על יסודותיה, כי הלך רוח זה שמיט שחת רגלי הציונים את הבסיס המוסרי והרעיוני לשענתם לזכות בארצנו.

למזלנו, השיטת החומה המערבית בידי יהודים דתיים היא למורת רוחם של קומץ יהודים מסכילים, בעלי השפעה במסדרים מסלחתיים ובקצריה, והם משתפים פעולה עמנו. ההנגדותם לדתיים הביאה אותם להיות תמימי דעים אתנו כי אין לכבד את מקומות הקודש והעבר של היהודים, ו"דיף להשאיר אפילו אשפה, בתי שמש ובורות שופכים המכסים את הכותל, מאשר לפתוח קטע נוסף של הכותל המערבי בפני יהודים מחפילים.

ידידנו הבטיחו לנו להמשיך ולעכב את ההתקדמות בכל החירוצים ותכסיסי ההסתיה האפסריים. אמנם הם אומרים שהם מתנגדים רק להשתלטות הדת היהודית והיהודים הדתיים על הכותל, אבל באופן מעשי אין זה מסנה, ולא מפחית מתשובות מעשיהם. עבורנו חשובה רק החוצאה של פעולת העיכוב, ולא המניעים.

הם עשו הכל למעננו, ובהגנתם על האינטרסים שלנו לא נרתעו מלהתייצב בודדים נגד עמם, ולא חששו מהגל העבור המוקיע את כל העוזר לערבים (אין אנו יכולים אפילו לנקוב בשם, כדי שלא נגרום להם צרות). הלוואי שחשיפת החומה המערבית תהפך לענין דתי, כי אז יתנגדו לה אנשים נוספים.

ידידנו יכולים להיות בטוחים שלא ניתן לשכוח כי רק הם מצליחים לעכב את גילוי הכותל. שם יתנוסס בספרי ההיסטוריה כניצוצי אור בפרשה האפילה של שחרור הכותל ע"י השיפתו בידי עם ישראל.

לדאבוך לבנו לא ניתן לנו למנוע כליל מהיהודים מלבוא בהמוניהם לכותל. אך אל לנו להתיאס! זאת נחמתנו כי למרות כיבוש עירנו, נמצא הר הבית בידינו, ואף אין היהודים יכולים לגשת לרוב רובו של הכותל המערבי.

מגיני אל-קודש והחומה המערבית

חבורה

The first of these is the fact that the system is not self-sufficient. It is necessary to import a large quantity of raw materials and components from abroad. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which is a net importer of foreign exchange.

Disadvantages

The second disadvantage is the high cost of the system. The cost of the system is very high, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The third disadvantage is the lack of flexibility. The system is not very flexible, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The fourth disadvantage is the lack of control. The system is not very controlled, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The fifth disadvantage is the lack of security. The system is not very secure, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The sixth disadvantage is the lack of stability. The system is not very stable, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The seventh disadvantage is the lack of efficiency. The system is not very efficient, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

Conclusion

The system is not self-sufficient, it is very expensive, it is not flexible, it is not controlled, it is not secure, it is not stable, and it is not efficient. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The first of these is the fact that the system is not self-sufficient. It is necessary to import a large quantity of raw materials and components from abroad. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which is a net importer of foreign exchange.

The second disadvantage is the high cost of the system. The cost of the system is very high, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The third disadvantage is the lack of flexibility. The system is not very flexible, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The fourth disadvantage is the lack of control. The system is not very controlled, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The fifth disadvantage is the lack of security. The system is not very secure, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The sixth disadvantage is the lack of stability. The system is not very stable, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The seventh disadvantage is the lack of efficiency. The system is not very efficient, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The system is not self-sufficient, it is very expensive, it is not flexible, it is not controlled, it is not secure, it is not stable, and it is not efficient. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

The system is not self-sufficient, it is very expensive, it is not flexible, it is not controlled, it is not secure, it is not stable, and it is not efficient. This is a serious disadvantage, especially in the case of a country like India, which has a large population and a low per capita income.

מדינת ישראל

משרד הדתות - המחלקה למקומות קדושים

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך:

הודעה לצבור

מספר:

א. טקסי בר מצוה:

למען שוות מעמד מכובד לחוויה המרשימה של עריכת
"בר מצוה" ליד הכותל המערבי, יתקיימו בכל ימי שני
וחמישי בבקר, מנינים מרכזיים בשעות הבאות:
7.00 - 7.45 - 8.30 - 9.15 - 10.00 - 10.45
על ההורים המעוניינים לקיים את טקס העליה לתורה
ליד הכותל, להחקשר עם המחלקה למקומות הקדושים
במשרד הדתות (טל. 228371) או ללשכת רב הכותל
(טל. 83442) ולציין את השעה הרצויה להם.

אנו מזכירים שוב שאין הדבר כרוך בכל תשלום שהוא.

ב. בקורים במחילות:

המחילות והקשת שליד הכותל יהיו פתוחים לצבור
המבקרים כדלהלן:

בבקר: ימים א, ג, ד, בין השעות 8.30 - 14.00
" ב, ה, " " 11.30 - 15.00
יום ו' 8.30 - 12.30

בערב: ימים א-ה, 18.00 - 20.00

בימי שבת וחג ובערביהם, אין בקורים.

בכבוד רב,

הרב פרלא

מנהל המחלקה למקומות קדושים

15/14/36/5

ב"ח ירושלים, ר' באלול חס"ב
14 באבוסט 1972

לכבוד

מר מדי קולק

ראש הקיר

ירושלים

א.ג.א.

קיבלתי מכתבך מיום ל' באב חס"ב (10.8.72), בענין חשיפת הכותל.
כידוע לך, עבודות החשיפה מכוצעות חתה החשבתה המלכה של יו"ר ועדת הבטיחות האזרחית
שימור.
ועדת הבטיחות מונחה ע"י ועדת השרים לעניני ירושלים והיא המלווה את עבודות החשיפה
ומפגינה עליהם, כך התנהלו הדברים עד כה לשביעות רצונם המוחלט של כל הגורמים וההצלחה
מלאת, עבודות החשיפה זכו עד כה לשבחים רבים ונלהבים מכל הגורמים. בדרך זו שכבר הוכיחה
את עצמה כנחג גם לעצמה. |

בברכה,

ד. ורמטיג

16/14/36/כ

ראש הקיר
رئيس البلدية
MAYOR OF JERUSALEM

ירושלים, ל, באב תשל"ב.
10.8.72

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
שר הדתות
משרד הדתות
י ר ו ש ל י מ

אדוני השר,

הועברה אלי התכתבות בן סגן ראש הממשלה וכינך בענין חשיפת הכותל.

תרשה לי להביא לידיעתך שלפי חוק התכנון והבניה עבודות החפירה והחשיפה צריכות לקבל אשור של הוועדות המוסמכות.

ע"מ שכאשר תתקבל החלטה בדרך המדיני המתאים לא יחול עכוב נוסף, אבקשך להגיש את התכניות המתאימות בצרף דו"ח של אמצעי הבטיחות לוועדות.

בתודה מראש

ו ב ב ר כח,

טדי קולק

1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000

מדינת ישראל

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ו' מנחם-אב תשל"ב
17.7.72

מספר:

אלי' מהנדס מחוז מע"ץ ירושלים
לחשפת לב מר גמר

מאת: יוסף שנברגר

רצוף לזה זכרון דברים ספבישת תאום מהיום.

בהתאם למדובר ביננו, וככדי לאפשר שקול נכון מקביעת סדרי
העבודה, הוך גצול נכון של התקציב העומד לרשותנו וכוחות
מעבודה הקיימים, אבקש להעביר לי את הנחונים דלהלן:

1. התקציב שהועבר למע"ץ ממשרד הדתות לעבודות ע"י הכותל
2. הסכומים שהוצאו כבר או שהוקצבו ע"י הזמנה לקבלנים.
3. אומדן התוספת המשוערת לעבודה כביה שפרויס.
4. עודף הסכום העומד לרשותנו לעבודות החטיפה ועבודות
שונות באיזור הכותל.

העק: מר אלי ברייטברס
הרב פרלא

אדריכל/יועץ/לשר הדתות
(ירושלים)

SECRET

TO: [illegible]
FROM: [illegible]
SUBJECT: [illegible]

DATE: [illegible]

BY: [illegible]

מדינת ישראל

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ב"ה ירושלים, ז' סנ"א תשל"ב
18.7.72

מספר:

אל: הרב פרלא

מאת: יוסף שנברגר

בכדי לאפשר בצוע חקין של העבודות שהוחלט עליהן בפגישת
האום מהיום, בהתאם לזכרון הדברים הרצוף לזה, אבקש
לרכז את הנתונים התקציביים בענין בעזרת סר בריסכוס.

1. מה הסכום שהועבר למע"ץ.
2. מה הסכום הכללי שעומד, עדיין, לרשות המחלקה לעבודות
באיזור הכותל עד סוף 1972.
3. האם קיימת אפשרות להקצאה נוספת, ולא יזה סוג עבודות.
בקשר להכנת התקציב 72/73, אבקש להעביר לי כעור סוער את
הצעת המחלקה בכדי לשאכל לעזור בהשלמת התוסף והגשתו,
ובכדי למנוע שבויים בתאור העבודות.

בברכה,

אדוניכל יועץ לשר דתות
(ירושלים)

OFFICE REPORT

OFFICE REPORT

OFFICE REPORT
OFFICE REPORT
OFFICE REPORT

OFFICE REPORT

OFFICE REPORT

15/14/36/5

✓
המחלקה למקומות קדושים
י"ז אב תש"ב

לכבוד
מ.פ.א.
ירושלים

א.ב.ב.

עם היוזק הקטנות, שבוצעה לפי התכנית
המפורסמת, יש לבטל מיד להפסיק חסימת הכותל
במבוא ולשקום ה"בור", במתכונת שלפני
ההפסקה הזמנית, הודך בקיטת האמצעים הדרושים
בעצת האדריכל שבגר, היועץ שלבו.
בא לתת את ההוראות המתאימות לקבלן.

בברכה

הרב דב פרלא
מנהל המחלקה

✓
חתימה: כמ"י המר
האדריכל שבגר

ב"ה, ירושלים, ז' מנ"א חשל"ב
18.7.72

תאריך:

מספר:

לכבוד

שר הדתות

דר' ז. ורהפטיג

משרד הדתות

ירושלים

הנדון: המשך חשיפת הכוחל המערבי לצפון.

השר מאד נכבד !

בהתאם לבקשתו, הנני מטכס להלן את חשיפת הענינים, כפי שהבאתי אותם לפני
כב' השר ביום כ' מנחם-אב, בענין המשך חשיפת הכוחל:

1. בהגיע עבודות החשיפה עו/לאיזור "הכוחל הקטן", החקרנו לתשתית הסלע
אשר עליה מוצבת חומת הר הבית בעומק של כ 1.50 מ'. כמו כן הצטמצם הפרש
הגובה בין רצפת "המנהרה" ותחצרות אשר מעליה לכ 4.50 מטר.

2. מצב זה, והתנאים שנוצרו מטביב לבעיות "הכוחל הקטן", אינם מאפשרים המשך
העבודה בדרך פשוטה של חפירת מנהרה, וייחכן שנוי אופן העבודה באיזור,
חור יצירת גישה דרך הבור העתיק אשר נמצא מתחת ל"בית הקטן", בהתאם להצעתו.
הדבר מתעכב למעשה עקב עבודות שפוף וחזוק הכיתים המבוצעות ע"י העיריה
ומע"ץ, לפי הוראה הממשלה.

3. היות וועדת הפנים החליטה על המשך החשיפה, ויחד עם זאת הוחלט על ייצוב
הבתים והחפירת החושכים, לפחות חלקית, יש צורך להכניס את חשיפת הכוחל
בהיקף רחב יותר, אם באמת רוצים בחשיפת חומת הר הבית המערבית, ועצוב
הסביבה.

4. החלק הצפוני של הכוחל נמצא, כידוע, בלב הרובע המוסלמי, כשבתים ותחצרות
סמוכים אליו.

קיים הרצון לחשוף ולנקות את הכוחל לכל ארכו מטעמים של שמירה על קדושת
הכוחל ומקום המקדש ומטעמים לאומיים, אולם הדבר לא ניתן על פועלה וחפירות.
לעומתו, קיימים שקולות מדיניים כלליים ומניעים מדיניים עכשויים. כמו כן
אין להחלים מבעיות עצב בודדות של מבנים בעלי ערך או בעית עצוב כולל, כמו
בהכנון הרובע היהודי.

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

ויקרא

ויקרא

ויקרא

ויקרא

ויקרא

ויקרא

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

ויקרא

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

ויקרא ואלה שמות בני ישראל אשר יקראו להם

5. קיימה בענות חבירות וכלכליות באתר והאיזור למעשה הוא מוזנה, ובהגדרת הכנון עיר מהות איזור "שקום" הדורש ולדול אוכלוסיה, הריסה חלקית ובנוי מחדש.

6. האחריות על האתר היא על ממשלת ישראל ועיריית ירושלים. אולם, אם יבשר היום לדלול האוכלוסיה, פנוי חלקי ופעולת שקום, יעורר הדבר התנגדות האוכלוסיה ויגרם לבעיות מדיניות. לעומת זאת, מקבל הכעיה דמות אחרת לאחר מספר שנים, כשהרובע היהודי יהיה בנוי ומאוכלס, ויהיה שקום להפארת. אז תהווה חביעה שממשלת ישראל ועיריית ירושלים הזניחו את האוכלוסיה הערבית ולא דאגו לשקום האיזור המוסלמי באותה מדה בה ספלו ביהודים.

7. אני יוצא מהנחה שבעיר העתיקה חיה אוכלוסיה מעורבת ושפש לחכנון את שקום העיר העתיקה כולה כחלק אינטגרלי של ירושלים, חרף שמירה על זכויות חוקיות של אזרחיה. כחכנון חלק של העיר יש להביא בחשבון מראש את עקרון חשיפת חומת הר הבית ויצירת איזור צבורי מפשי לארכו, חרף עצוב מתאים לאחר. בצוע עבודות באיזור יעשה בשלבים, במסגרת הכניה אב כללית.

8. הכנה חכניה אב זו דורשת הכנה סקרים פיזיים, יציבות מכנים, היסטוריים, סניטריים דמוגרפיים, חבריים כלליים. על הכנה סקר חלקי לאיזור תומלץ על ידי ועדת קוברסקי, בקשר לבעיות הכוחל הקטן.

הוכן סקר חלקי על ידי העירייה לשם הכנה חכניה מתאר חוקיה לעיר העתיקה (צוות שרון ברוצקוס). החומר נמצא בידי העירייה. הוכנה סקר כללי לואקף על ידי השר אלון, בשעה בקור עם נציגי הוואקף השנה. נודע לי על הכנה לסקר כעת ביזמת ראש העיר (טלמון צמרוני) לעבודות החכנון לרחבה הכוחל ע"י צוות המככנים תהיינה השלכות והשפעות גם לאיזור הצפוני.

9. סכום: הנני מציע שכ" השר יפנה לראש הממשלה ולסגן ראש הממשלה (ועדת ירושלים), לראש העיר ועוד, וידרוש שבכל פעולת הכנון באיזור ובצועם, יוצא בחשבון בצורה ברורה עקרון חשיפת הכוחל המערבי ועצוב סביבתי מתאים, וכן יציע את שחוף משרד בעבודות הכנה לחכנון ובצוע. כמו כן יש להעביר המלטה על פעולות חלקיות באחר לחשיפת הכוחל ופתיחתו לרשות הצבור במסגרת החכנון הכולל המוצע.

עיריית ירושלים
بلدية اورشليم - القدس

י ד תקנז תשל"ב 2.6.72

ירושלים
اورشليم - القدس

בנ"מ 4/72

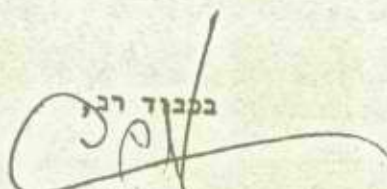
מס' התיק
رقم الملف

לכבוד
הרב דב פרלא
הממונה על המקומות הקדושים
משרד הדתות
י ר ו ש ל י מ

א.נ.י.

הנדון: חשיפת הכותל - חיצוק החקרה

הנני מחבד להודיעך כי אין להמשיך בחפירות ובחשיפה כל
שהיא, מבלי להבטיח את בטיחות העובדים, את יציבות המבנים הנמצאים
מעל לשטח החפירה ומבלי פיקוח הנדסי מוסכם, מקובל ומאושר. לאחר
שיומצאו לי מסמכים המבטיחים את הנ"ל ובקשה לחפירות אפנה לוועדות
המחאימות בקשר למחן רשיון.

במבד רכב

מהנדס העיר

אא/

15/14/36/3

ב"ה, ירושלים, ט"ו בתמוז תשל"ב
27.6.72

תאריך:

מספר:

לכבוד

מר עמיקם יפה

מהנדס העיר

עיריית ירושלים

מר יפה הנכבד!

הנדון: הכוהל הקסן - ביה רעוע
מכתב סיום 22.6.72 למר גיל-סתנדס סהוד מע"ץ.

קבלתי את העתק מכתב הנ"ל, ונתבקשתי להבהיר את ענין ה"בור".

1. ה"בור" הוגדר על ידי משמר הסונוסנטים באגף עתיקות, אג"ב יוחנן מינסקר, ככונה עתיק וראוי לשמור.

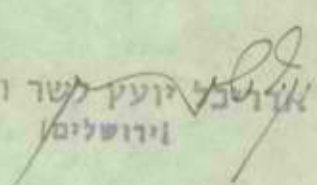
2. היות והוא נמצא באיזור הבית הרעוע על יד הכוהל הקסן, יש הכרח לחזק את הקירות ואת התקרה, בכדי לייצב את הסביבה, וזה לפי הוראות מהנדסי מע"ץ, אחרי ההיעצות עם מומים בדבר, ועריכת מדידה של האתר וסביבתו.

3. אחרי יצובו יכול האתר לשמש כמבוצ לשם חרוס מהמנהרה (חסימת הכוהל).

4. היות ולפי החלטת הממשלה, נקדה המנים של הכנסה, והעדות שטעמו בענין מבחינה הנדסית יש להמשיך בחשימת הכוהל בכיוון צפון, יהיה ה"בור" אחרי ייצובו נקודה המבוצ להמשיך עבודות החשימה.

5. ה"בור" אמנם נוקה מה"כיוב" שנשפך לו דבר על ידי חושבי הסביבה, אבל עבודות נקרי וייצוב עדיין לא נעשו.

6. העבודות המבוצ באמצעות החלקה עבודות צבוריות לפי הזמנה משרד הדתות.

בכבוד רב:
אגודת יועץ לשד הדתות
(ירושלים)

העתק: מהנדס סהוד מע"ץ - מר גיל
הרב מרלא - משרד הדתות

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET

SECRET

15/14/36/2

2.2.18

15/14/36/2

15/14/36/2

15/14/36/5

ב"ה ירושלים, י"ג מנ"א תשל"ב

24 ביולי 1972

אל: מר י. אלון, סגן ראש הממשלה

א.נ.א.

בעקבות שיתחננו בענין שני הבתים באזור "הכוחל הקטן", דסיינו הבית הקטן
המכיל 3 חדרים והבית היוהר גדול בכוון צפון מאחוריו, ובעקבות הדיונים
בענין בועדת הפנים, הריני בא להזכירך בזה כי הדעה הרווחת בענין בועדה
ועד כמה שאני מבין גם המוסכמת, הייתה, שיש לצמצם את המקום לבית הגדול
בלבד, ולהחזיר את החושבים לבית הזה, הן יצירת אפשרות כניסה ויציאה
לבית לא סגור "הכוחל הקטן", ואילו הבית הקטן ישאר לפי שעה במצבו הנוכחי,
אחרי שהוא נחמד כהלכה. עבור החושבים המעטים במכנה קטן זה מן הראוי
לחפש דרכים לדיוור אלטרנטיבי, כך שבמשך הזמן ובשעה המתאימה לכך ניתן
להרוס את הבית ולפנות חלק נוסף על יד הכוחל הקטן.
אני סבור שברגע שיתחילו לתקן את הבית הגדול אוכל להורות להמשיך בעבודות
החשיפה.

בברכה,

ד. ורהפטיג

העמק: מר שמגר, היועץ המשפטי לממשלה

מר קולק, ראש עיריית ירושלים

15/14/36/כ

V

סיוטא

לכבוד

מר טדי קולק

ראש עיריית ירושלים

הנדון: בית רעוע ע"י הכוחל הקטן

הנני מצרף בזה העתק מכתבי לשר אלון לחשומת לבך.

עם שקום הבית, בהתאם להחלטה, יש לפעול לדעתך גם להמשך עבודות החשיפה וברוח אותה החלטה. על כן יש לכלול בעבודות אה פנוי הבור ושקום, הנמצא מחת לבית הקטן.

שקום אחר זה אינו מהווה הפרעה ליחיד העבודות. בחזק "הבור" יש משום חשיבות עצמית בגלל עתיקותו, והוא מהווה נקודת מוצא לבדיקות יציבות ולהמשך חשיפת הכנחל.

אני מבין שעבודות שקום המבנים הוס/לו על מחלקת עבודות צבוריות, אשר באמצעותה מבצעים גם אה עבודות חשיפת הכוחל מעם משרדי. על כן אין שום קושי, לדעתי, בשלוב המבצע.

בברכה,

י.צ.

המחלקה הכלכלית

מחלקה כלכלית
מחלקה כלכלית
מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

מחלקה כלכלית

12.7.72

תאריך:

מספר:

הבית הרעוע (הכוהל הקטן)

ישיבה אצל היועץ המשפטי לממשלה מר שמגר.
בהשתתפות: ראש העיר, סגן ראש העיר מרינוב, א. גרוסמן, ג'ורג (כנראה
מספל בערבים), סיון (משרד המשפטים), ממזכירות הממשלה (נדמה לי
מיכאל ניר).

1. לאור פניה של מע"ץ להקצבה לתקון הבית העמיד ראש העיר את בבעיה המשפטית
שיש למסור את העבודה לתקון הבית בלי מכרז והעיריה אינה מסוגלת לכך,
על כן הוא מציע בצוע באמצעות מע"ץ בהוראה ישירה.

2. הוזמנה לישיבה עקב המלצה ועדה מומחים לתקון הבית, שעמדה בראשה;

3. נודע לי בישיבה, שלפי הזמנה גיל (מע"ץ) ויפה (מהנדס העיר) הוזמנה
חכניה לתקון "הבית" אצל אכרס-ורשבסקי (המהנדסים שחכנו את "החורים")
והוכן אומדן לתקון "הבית" בסך 240,000 ₪. החכניה נמצאה אצל מע"ץ
אולם לא נדרש רשמי היוזם ולא קיימה "הזמנה" למהנדסים.

4. ראש העיר העמיד את הענין כאילו שר המשפטים כיו"ר ועדה ירושלים החלטה
בשעתו וחודיע (?) על מקום "השלם" של הבית לפי מתכונת קבועה ולא לפי המלצה
ועדה המומחים להשאת החסוכות הזמניות. התברר שהודעה בענין זה לא נמסרה
על ידי שר המשפטים.

5. מצדי הבהרחי ולהלן:

1. עם מסירת דו"ח הועדה לשר המשפטים במכתבי מיום 20.4.72, סיימה ועדה
המומחים והיו"ר שלה את התפקיד שהוטל עליהם.
פנייתו של סגן ראש הממשלה יגאל אלון במכתבו אליי מיום 4.2.72 היא, עלכן,
לכתובת לא נכונה, בהיותי בלי חפקיד בענין ובלי מכשירי בצוע.
2. אני מוכן, אמנם, להסביר את העובדות וזה על ידי מפת מידות מדוקדקות
של המבנים אשר שוזמנה על ידי ונמצאת בידי.
1. הבית ה"רעוע" הוא הראשון אחרי חצר הכוהל הקטן, והוא נבדק על ידי
ועדה המומחים, ועליו המליצו לפי מכתבי מיום 20.4.72
על ההמלצה בשתי אלטרנטיבות לא באה החלטה משום צד.

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

תאריך:

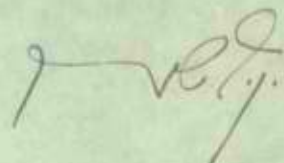
מספר:

ועדה המומחים בראשותי המליצה להחליף את המסוכות הזמניות במעבר התחתון משום עצם עבודות הבטון הקפוגות באופיו של המבנה ומשום חסר כל יחס בין הוצאות החמיכה בבטון (120,000 ₪) - לפי אומדן מע"ץ) וההוצאה לקיימא 2 חדרים בקומה א וחדר אחד בקומה ב.

ועדה המומחים בקרה, לפי בקשה מהנדס העיר, גם בבית השני, וזה אחרי שסימה כבר את פקידה והמליצה על תקון על ידי חגורת ברזל מסביב לקומה העליונה, ובחוכה בבצוע מהנדס העיר. בית זה פגום פחות ותקונו קל וזול יותר, והוא מכיל יותר חדרים. מספר חדרים על יד החצר רעועים ונדרש בהם תקון.

סכום על ידי שמגר

1. הבית הראשון: 1. מעבר להשאיר המסוכות ברזל זמניות חוץ יצירת מעבר חפשי יותר.
2. קומה א להחליף מסוכות עץ בבטון (לא דחוף ביותר).
3. הבית השני: לתקן לשם החזרת החושבים.
4. התכנון הנמצאות אצל מע"ץ יועברו לחוות דעה שנברגר.
5. מע"ץ יעביר אומדן העבודות ליועץ המשפטי לעבודות החקון.
6. היועץ המשפטי יפנה לאוצר לשם קבלת התקציב הדרוש.
7. היועץ המשפטי יורה למע"ץ לבצע את העבודה.

15/14/36/כ

ירושלים, כ"ב בתמוז תשל"ב
4 ביולי 1972

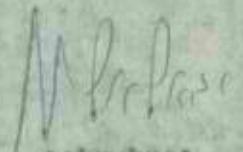
1040

אדריכל שנברגר הנכבד,

הנדון: תב"ת ליד הכותל הקטן
מכתב מיום ו' באדר תשל"ב (20.4.72)

בהמשך למכתבו של שר המשטרה מיום ז' באדר תשל"ב (22.2.72) ובהתאם לסכום
הדיון שנתיים במועד הנ"ל, הנני מבקש להמשיך בפעולתכם ולגשת בהקדם לעבודת
השיקום של תב"ת.

בכבוד רב,

יורם אלון

לכבוד
אדריכל יוסף שנברגר
רחוב שטראוס 11
ירושלים

הפקד: 1. שר הדתות
2. ראש העיר, ירושלים.

ש/קרון - איתמר
בקר קרון

✓

RECEIVED BY THE DIRECTOR
JAN 11 1951

5115

RECEIVED BY THE DIRECTOR

RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR (JAN 11 1951)

RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR

RECEIVED BY THE DIRECTOR

RECEIVED BY THE DIRECTOR

RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR

RECEIVED BY THE DIRECTOR
RECEIVED BY THE DIRECTOR

מדינת ישראל

משרד הדתות
לשכה ראשית
ירושלים

תאריך כ"ה ד' בסיון תשל"ב
(17 במאי 1972)

מסמך

15/4/36/2

לכבוד
ד"ר זרח ורהפטיג
סר הדתות

אישי השר,

כהגובה למכתבו של מהנדס גיל מאריך כ" בסיון דנא, הריני להביא בפניו את
הדיוקים הבאים:

א. מהנדס קיסין לבקשה אדריכל שנברגר הכין הכניה מפורטת לחזוקים מברזל במקום
התמיכות הנוכחיות העשויות מעץ (קסיטות) וזאת לאור ההחלטה של הועדה שהוקמה לאחר
הקדוחים בכותל הקטן ואשר התנתה בכך את המשך עבודות החשיפה של אבני הכותל בצפון.

ב. לא היתה כל מחשבה להתחיל כביכול "בפירוק התמיכות ובהמשך העבודות החשיפה"
כמובא במכתב הנ"ל, מר קוזניץ, בהוקף הקפידו כמהנדס האחראי מטעם החברה הקבלנית
בקש להכין את מקומות הנחת החמרים המפורטים בתכניתו של המהנדס קיסין.

ג. גם לא היתה כל כוונה מכל צד שהוא להמשיך בעבודות החשיפה ללא תאום מלא עם כל
הגורמים ובראש ובראשונה עם אדריכל שנברגר. איננו פחות חרדים לחיי אדם ממישהו
אחר.

ד. אין כל צורך בשטור פלאחר כל הנ"ל חסוהה מאד עמדתו של מהנדס המחוז של מע"צ,
מר גיל ומגמהה היא בלתי מובנת לחלוטין.

בכבוד רב

הרב ד. פרלא
מנהל המחלקה למאמנות קדושים

הערה: לאדריכל י. שנברגר.

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET
(S) (U) (C)

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET

SECRET

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET

הקדמה

1. החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי (להלן "החברה") מסרה את הכנת תכנית אב ותכנית בנוי לגוש 38 וחזית הרובע כלפי הרחבה לידי האדריכל משה ספדיה.
 2. כב' שר הדתות הזמין וקיבל סקר תכנוני - דו"ח פרלימינרי (להלן "הסקר") מאת אדריכל יוסף שנברגר וצוות מיוחד להכנת הסקר - האדריכלים אהרונסון - קוצ'ר סורנר ומנצ'ל.
 3. המשלחת הארכיאולוגית (להלן "המשלחת") הפועלת בחלק של השטח שמדובר עליו, ובידה המידע והאפשרות להציע הצעות לשיקום ולשחזור השטח.
 4. קיימות מספר נקודות מעשיות אשר דורשות פתרון מתאים, והן:
 - א. שמירת הערכים הדתיים ההיסטוריים הארכיטקטוניים והאסתטיים באיזור הכותל.
 - ב. דרכי גישה, תוך התחשבות ומציאת פתרון לבעיות החניה, אוטובוסים ומוניות וכו', וגישה לרכב פרטי לאיזור הכותל.
 - ג. בדיקת צירי הולכי רגל מכל הכיוונים, לרבות בגוש 38 המתוכנן ע"י אדריכל ספדיה.
 - ד. בדיקה לגבול מפלסים בכל האיזור.
 - ה. תיאום שרתי תשתית עם כל יתר חלקי העיר העתיקה.
 - ו. מיקום שרתיים כגון מגן דוד אדום, משטרה, מכבי אש וכו'.
 - ז. תיאום מערכת צירי הליכה בין הרובע היהודי אל הכותל, וזה בהתחשב עם הכניסות השונות לעיר העתיקה כגון: שער יפו, החניון ברובע היהודי וכניסות אחרות, הן למתפללים והן לתיירים.
 - ח. תנאי בטיחות של הצבור הנצפה שיבקר באיזורים אלו.
 - ט. מיקום מוסדות צבור תורתיים ואחרים באיזורים הבנויים.
 - י. התייחסות לגישות לכותל דרך גוש 38, לקו הרקיע בגוש 38 ולמיקום שפת הבניינים בגוש 38 במקום המגע עם רחבת הכותל המערבי.
 - יא. כל שנוי במפלסים תעשה אך ורק בהסכמת שר הדתות.
 - א. לצורך טיפול בנושאים הנ"ל והכנת תוכנית אב כוללת, יוקם צוות עבודה משותף שהצדדים ימנו את נציגיהם בצוות, להלן הצדדים: - משרד הדתות, העירייה, והחברה לשיקום הרובע.
- המטרות העיקריות של הצוות יהיו להכין תכנית אב אשר תשתרע על כל השטחים בהם הם פועלים, כל זאת בהתחשב בשטחים הגובלים והמשפיעים על חכנון השטח המגודר.
- לצורך קידום המטרות הנ"ל נפגשו הצדדים:
- כב' שר הדתות ד"ר ורהפטיג
- ראש העיר מר קולק
- הנהלת החברה, מר תמיר ומר אבניאלי
- ואישרו בעקרון את הנקודות הנ"ל, כמו כן סמכו את ידם על הרכב הצוות כדלקמן: -

מטעם שר הדתות - אדריכל יוסף שנברגר
מטעם ראש העיר והחברה לשיקום הרובע - אדריכל מ. ספדיה.

(ב) שטח הפעולות

1. תכנית אב שהוזמנה מצד החברה אצל אדריכל ספדיה לגוש 38
2. שטח רחבת הכותל (בגבולות:
צפון: בנין מחכמה, בית שטרויט וכו'
מערב: גוש 38
דרום: חומת העיר
מזרח: חומת העיר
הכותל הדרומי והמערבי

(ג) תפקיד הצוות

1. רכוז מידע לשטחי הפעולה.
2. בחינת הרעיונות המופעים ב"סקר" שהוגש לשר הדתות.
3. הכנת תכנית אב כוללת תוך שימת לב לנקודות שפורטו בהקדמה הנ"ל (4)
4. תכנון שלבי בצוע בהתחשב עם לוח זמנים משוער בתאום עם "המשלחת"
הארכיאולוגית לשחרור הדרגתי של שטחי פעולתם.
5. הצוות יחוייב לקבל הנחיות בענייני הלכה מהרבנות הראשית ובנושא
הארכיאולוגי מהמשלחת הארכיאולוגית.

(ד) תכנית אב

- התכנית תתואם על ידי כל הצדדים ובמסגרת תכנית זו יפעל כל צד.
- (ה) שום צד מהצדדים לא יהיה רשאי לתת פרסום תכנית בטרם תאושר לפרסום על ידי הצדדים.
- (ו) כב' שר הדתות מקבל על עצמו להביא לידיעת יו"ר ועדת ירושלים את הסיכום המצוץ.
- (ז) שר הדתות יתיעץ בעניין עם הרבנות הראשית.
- (ח) לאחר אישור התכנית ישמשו מבצעים כיועצים לביצוע בשטח.

החברה לשיקום ופתוח הרובע
היהודי בעיר העתיקה

ראש העיר

שר הדתות

ירושלים

15/11/36/כ

ב"ה, כ"ב חשוון תשל"ב
4 ביולי 1972

אל: מר ד. גלס, סמכ"ל משרדנו

נכבדי,

הנדון: בעלי קוראים בכוחל

הנני מאשר את קבלת מכתבך מיום י"ז בנא בנדון ומעיר
על כך שמטרה, בדרשי ארבעה בעלי קוראים, היא לשנות
מעמד מכובד בטפול בבני מצוה הבאים בעשרותיהם (כ"י)
לעלות לחורה לכוחל. המספר שנקבתי אינו שרירותי אלא
מחויב המציאות. השניים שאושרו אינם עונים על חכיה
ועוד יימשך המצב של "חטיפות" ו"סחר מכר" הגורם
לבזיונות לא מעטים.

אני מדגיש שהמטפחות הרגילות לפצות את המטמל בהן,
חתיבה את הרומוניהן ישר לקופת הצדקה או ללשכהנו וכוה
יצא "הפסד" החסלוס של בעלי הקוראים ב"סכרס".

אני מבקש לדון שנית בעניין ולהענות בחיוב לבקשתי.

בתורה ובברכה,

הרב מ. י. גץ

רב הכוחל המערבי.

הערה: הרב ד. פראל, מנהל המחלקה למקומות קדושים

הרב י. ויינברג, סמכ"ל משרדנו

למר י. יערי, חשב משרדנו

15/4/51
כ/א/ב

מדינת ישראל

משרד הדתות

לשכת השר

אורכ"ק

המזכיר

אנ"ק
בברכה

ELAZAR: 'What had to be done'

LOD AIRPORT. — "We did what had to be done... it was a very successful operation," said the Chief of Staff, Rav-Aluf David Elazar, in summing up the military operation which secured the release of the hijacked Sabena plane, its crew and passengers.

Speaking to newsmen, R/A Elazar said that at no stage during the protracted negotiations with the hijackers was there any intention of yielding to the terrorists' demand to release convicted saboteurs in exchange for the passengers.

He said communications with the hijackers during Monday night were carried on by means of radio. Sometimes the captain relayed messages from the terrorists, in English, and sometimes the terrorists themselves spoke, in Arabic.

"The Red Cross people conscientiously carried out their mission, going back and forth, conveying messages at great risk to themselves," the Chief of Staff said.

The operation was carried out by a group of well-trained soldiers who did their job perfectly, the Chief of Staff said. "They stormed the plane, used their weapons. There was a brief fight, the terrorists fired, and the whole thing was over." (The soldiers were disguised as mechanics in white uniforms.)

There were no sophisticated devices involved in the operation, the Chief of Staff added. It was carried out by a group of brave young men. "If all other countries did the same hijacking would come to a halt."

Transport Minister Shimon Peres, who had maintained contact with newsmen throughout the entire episode, paid tribute to Captain Levy, the crew, and the passengers, for their exemplary behaviour.

The captain of the Sabena plane, Reginald Levy, meeting the press at the side of Transport Minister Shimon Peres. (Starphoto)

Congratulations pour in; Haifa reader starts fund

Jerusalem Post Staff
Congratulations continued to pour in this week to the Army for its action Tuesday in rescuing the Sabena jet hijacked to Lod Airport by Arab terrorists.

Dr. Sande Berkes of Haifa sent *The Jerusalem Post* a cheque for IL100, requesting that it be sent on to Moshe Dayan for distribution among the men who freed the plane. Dr. Berkes wrote that he hoped other *Post* readers would follow his example.

Belgium's Ambassador in Israel, Mr. Frans Willems, cabled Foreign Minister Abba Eban in the name of the Belgian people to express his "thanks and gratitude for the Israel Defence Forces' daring and swift action in putting an end to the suffering of the victims of a blatant act of air piracy."

Defence Minister Moshe Dayan received dozens of messages from all over the world for his role in

the operation. The Belgian Airline Pilots Association cabled him their "congratulations and grateful feelings for the efficient conclusion" of the action, and the Israel-France Friendship League sent Mr. Dayan "congratulations to yourself and Zahal for once again having set a fine example for the free world."

The Ellat Town Council sent Mr. Dayan its congratulations and added an invitation to the men of the unit that freed the plane to spend a weekend as guests of the Municipality. Another weekend invitation to the men came from a new Netanyahu hotel, while the owner of a Jerusalem hotel was standing free champagne for the plane's rescuers all day Thursday.

A cable received by *The Jerusalem Post* Thursday from Amsterdam read: "27 Dutchmen congratulate Israel Army and people on action—the talk of the town."

President toasts plane liberators

President Shazar on Friday expressed the nation's gratitude to the soldiers and El Al personnel who played the major role in liberating the hijacked Sabena airliner at Lod Airport last Tuesday. Two of the four "Black September" hijackers were killed, and two — both women — were captured.

The men were introduced to the President and Mrs. Shazar by the Chief of Staff, Rav-Aluf David Elazar, in the presence of the Chief of Intelligence, Aluf Aharon Yariv, and the O/C Central Command, Aluf Rehavam Ze'evi.

After raising a toast to the men, the President said that surrender to the hijackers would have led to future disasters throughout the world and would endanger Israel's

ATTENTION NEW IMMIGRANTS, DIPLOMATS, TEMPORARY AND RETURNING RESIDENTS

Save money and import directly!
We are wholesalers and exporters for:

High Fidelity Equipment. TV sets, airconditioners, refrigerators, washing machines and all electrical household goods.

Please write to:
**DONAT HORWITZ,
EXPORT-GROSSHANDEL**

West Germany, 2 Hamburg 13,
Isenstrasse, 41, Telefon: 46 30 93

Belgians after terrorists' accomplices

The Belgians have started an extensive search for the accomplices of the four hijackers, whom they believe are still in Belgium, the general manager of Sabena, Mr. Armand Dieu, said in an interview on the Television Newsreel over the weekend.

Mr. Dieu reported that the hijackers tried to contact him while the plane was at Lod through the Sabena representative in Beirut, but that he did not reply to them.

Under persistent questioning by the interviewer, Dr. Shlomo Aharonson, Mr. Dieu said that he is not empowered to decide whether or not to place armed guards on Sabena planes. This has to be decided by the national security council which deals with issues such as sabotage and hijackings.

'Creating the conditions' to free the hijacked plane: Dayan

General Dayan, you spent 21 hours at the airport this week, all the time that the Sabena plane was held by the hijackers. What did you feel during those 21 hours?

I felt that the point was not to make a right decision, but to create a situation that would enable us to free the passengers. I never thought during these hours that the question was just to take a decision one way or another. It was not the case. The case was to build up a situation in which the danger of using force would be a minimum one, or that we should have a chance to get the passengers without using force.

Did you at any point consider giving in to the hijackers' demand to release Arab terrorists imprisoned in Israel in exchange for the passengers and crew of the plane? No, not for a moment.

What then was the question?

The question was (A) how to prevent them from taking off with the passengers, because they could have taken off and gone to Cairo or somewhere else with the passengers. The second one was how to prevent them from blowing up the airplane if we refused to agree to their request. So there were two questions. How to keep them on the ground and, at the same time, not to respond to their demands, and not to bring them to the point where they would say, "All right, you don't want to, then we are going to blow up the plane." These were the two main questions. The third was how to get a happy end to it.

In those early hours...

The decision-making at Lod during the tense hours leading up to the release of the hijacked Sabena plane on Tuesday is described by Defence Minister Moshe Dayan in an interview with Andrew Meisels, over Israel Radio. The text is given here.

you ensure that the terrorists would not in fact take off?

Well, that was a question. Of course there are many very simple ways to do it. You can just put a truck in front of the airplane and that's it, but then you run into two dangers, two risks. The first one is of course the terrorists can tell you, take away the truck or we shall blow up the plane, exactly as they said, "release the terrorists in your prison or otherwise we blow up the plane." I mean, basically, they would have put us in the same position, and the second is the emotional one. We had to take it that people coming to Israel, to land here in Lydda — not sending their demands from Cairo or Syria — we had to consider that they were ready, really, to commit suicide and blow up the plane, otherwise they wouldn't have come here, wouldn't have chosen Lydda of all places. So even if you prevent their taking off, not by something that can be repaired right away but by such a way that they will say, "all right the Israelis do not leave us a way out" — for instance, if you come to plane and you blow something, that's it.

So if psychologically these people are ready to commit suicide and to blow up the plane, they would say "well that's it," and they might do it, so this is another way how not to do it. I suppose that the right way to do it is by keeping two points in mind. One is, in this case, to have the airplane out of order, but in such a way so that they can say that something went wrong, whether the oil is leaking or the pressure is down and something like that but not that the Israelis will say that's if and finished; and secondly, all the time to let them think that they still have a way out.

What was the role of Capt. Levy in all of this?

He took care of his passengers. He was a very good model to his helpless passengers and at times actually he represented the terrorists' demands only in order to convince us that the situation was really dangerous. The way that he put it, that "they mean business" and because he was there, and because we knew that he wasn't just threatening us — he didn't want to blackmail us — and that we trusted his judgement, it was very convincing.

ing what he said, that "I want you to know that all the technical arrangements for blowing up the plane are made and made properly," then we took it very seriously.

This was a foreign plane and there were foreign passengers aboard. Did you come under any foreign pressure?

I wouldn't say pressure, but we were approached by some foreign governments, and they suggested to help us, by using political means, contact with the Arab countries, and ways to buy off the terrorists, and we told them that it wasn't practical and that we didn't want to, and as things stood at that time the matter would be decided on the spot, there within the radius of 3 kms. — that was the distance between the tower of the airfield and the grounded Sabena. We told them, now look here, nothing outside this circle will affect anything, now we are going to decide it here and we hope that we shall solve it right.

You feel that it was worth the risk?

I think that under the circumstances it was worth while, that is to say that by the end of the second day we felt there was a way to release the passengers without giving in and freeing any of the terrorist prisoners in our prisons, and without really putting the passengers too much in danger. We felt it that way. I will not go into details to explain what were all the elements that affected our considerations and the actual situation there, but we felt at that time that it was not only worth while, but it was very promising to take the military way in order to release the passengers.

to help you

When you're in Israel should you require emergency assistance, contact a Magen David Adom first aid station. MDA also provides life giving blood, ambulances and mobile cardiac services twenty-four hours a day to all visitors, as well as Israelis.

to help us

At home join and support the Friends of Magen David Adom to keep this vital MDA lifesaving program available to all in Israel.

"Give the Gift of Life"

American Red Magen David for Israel

888 7th Ave.
New York, N. Y. 10019

212-757-1627

I want to Give the Gift of Life.

☐ Chapter Member (\$10)
☐ Chai Member (\$18)
☐ Blood Bank Member (\$25)

Name _____

Street _____

City _____

State _____ Zip _____

Vigil at the Wall

No matter what time of the day or night — the Western Wall is never alone. Someone is always standing before it, pouring his heart out. In this article, MOSHE AKIVA DRUCK describes the Wall — and some of its visitors — during the silent hours from midnight to morning. Mr. Druck himself is a "regular": his daily visiting time is 4 to 6 a.m.

THE Divine Presence, according to Jewish tradition, has never departed from the Western Wall. And just as God never leaves the Wall, so we, the Jews, have never left it, for even one moment, since we were privileged to return to it five years ago last Friday.

There is always someone there, in secret conversation with his Creator. There are some people who simply cannot satisfy their craving to be there, to return again and again. They themselves cannot explain this desire, but they are enslaved by it.

★ ★ ★
ONE night I stood by the Wall watching a gentle-faced, white-bearded patriarch. Silently I approached him, almost removing my shoes — as he himself had done. An ignorant stranger might have thought he was following the Moslem rite of removing the shoes at a holy place. But I knew better. I knew that Reb Moshe — this is his name — was about to sit down cross-legged on his small reed mat and begin his mournful recitation of the *Tikkun Hatzot* (the midnight lamentation for the destruction of the Temple): "By the waters of Babylon, there we sat, yea we wept as we remembered Zion..." and Psalm 137: "If I forget thee, O Jerusalem, let my right hand forget its cunning..." In this setting the sad verses took on a particularly dramatic significance.

Reb Moshe did not remain alone for long, sunk in his sad thoughts. Within minutes another group of mourners who had emerged from the alleyways of the Old City were seated nearby, muttering his solemn dirges. The little congregation of mourners, silhouetted in the harsh arc-lights, threw me into a sad and pensive mood.

But it didn't last for long. Reb Moshe and his companions were soon on their feet, and approaching the Wall with deference, showered it with kisses. "What sense is there in these kisses?" I made bold to ask. One of the group replied with a mischievous smile: "What can we do if the Wall returns our kisses?"

Not new face

Reb Moshe is not a new face at the Wall. He lived in the Jewish Quarter before the State, and spent many long months in Jordanian captivity when the Old City fell in 1948, before he rejoined his family who had been "exiled" with the others to new Jerusalem.

He was not a new face to me either. A man without pretences to prophetic insight, he had never fallen prey to the pessimism which overtook us all when the Old City fell; the feeling that many generations would pass before we set foot there again. In his heart of hearts he always believed we would return there one day, and he himself would return to his humble home in Rehov Hayehudim.

As I watched him, deep in mourning at one moment, joyful the next, I remembered that day five years ago, when King Hussein signed the pact with President Nasser of Egypt and all of us in Israel were filled with trepidation. I happened to meet Reb Moshe. He was bubbling over with joy. Why the cheerfulness, I asked him. His reply came back without a moment's hesitation: "You'll see, by Shavuot we'll be praying by the Wall again." At the time I thought he was day-dreaming.

★ ★ ★
THE little band of mourners for Zion gradually melted away, some going home to their beds, others crossing the plaza to the office of Rabbi Meir Yehuda Getz, the Rabbi of the Wall, where they spend the midnight watch studying the Kabbala, the sacred mystic lore of the Holy Ari and Rabbi Haim Vital.

Since my concern is not with the secret lore of the Kabbala, I returned to the Wall to see what was happening there during these after-midnight hours. It was no surprise to find a young *yeshiva* student who had just completed his *shmur* in Talmud before retiring, had come to offer a short prayer for his mother lying sick in hospital. But I was surprised to see a Jerusalem businessman I knew who could not hide his embarrassment at being "caught" at the Wall at the dead of night. A short "interrogation" elicited his explanation. "Listen," he said, "since the liberation of the Wall, I haven't passed a day without at least a look at it. Today I was out of town on business and on

Early-morning study group at the Western Wall.

returning to Jerusalem I came here before going home. What was the reason for this strange "hobby" I asked him. "I can't explain it myself," he said, "but it is a very old love of mine. I am a Jerusalemite by birth and in the old days too I never let a day go by without visiting the Wall. I am not religious, but the attraction to this place is in my blood. How can one explain this to someone who doesn't understand?"

As we spoke, a taxi drew up almost alongside the Wall itself. A young woman dragged herself out with difficulty. One could see at a glance that she was in labour. She managed to drag herself to the Wall, kiss it and mumble a few words of prayer before returning to the car. As she prayed the driver told me how he had been called to her house to take her to hospital, after she felt her labour pains come on. But on the way she whispered to her husband how much better she would feel if she could first pray at the Wall. The driver overheard the conversation and interrupted without being asked, promising to drive the mother-to-be to the Wall, without delaying her arrival at the hospital.

The clock-hands moved on. The young couple had reached the hospital, the Talmud student had said his prayer and gone, for a moment it seemed that the Wall would remain alone. But very soon another taxi pulled up at the gate. From the distance I could see its roof laden with suit cases. Six figures emerged and hurried to the Wall. They were an American Jewish family who had just flown in from New York, but before going to their hotels had come to the Wall. The head of the family stopped and gathered the others around him. The scene aroused my interest. The father pulled out a pocket-knife and slashed the lapel of his jacket as Jewish law demands of one "who sees the Temple in its ruin."

As they departed, another car appeared. This time a group of young tourists emerged, airport-bound, but intent on a short prayer before returning home.

Policemen are witnesses

I chatted to the police or guard at the gates and asked them what they thought of these strange and moving scenes. They, though, witnessing such scenes day and night did not hide their feelings. Even an Arab policeman did not hide his emotions, but asked, rather hastily "What did the Jews do all those years when the Wall was barred to them?" There was really no need to answer him. He himself lowered his eyes before the penetrating look of his Jewish colleague, a look that accused the Jordanian Government of stealing the precious spiritual possession of millions of Jews for so many years.

Meanwhile, the first harbingers of the new dawn were beginning to arrive: those whose particular *mitzva* it is to begin morning prayers literally at sunrise, and who precede their prayers with an hour long recital of Psalms. They are a group of ordinary workers and traders who have not missed this pre-dawn service for even one day since the Wall was restored to us.

One of them seemed rather strange, standing about at the upper section of the plaza, walking back and forth as if searching for something he had lost. It soon became clear that he wasn't looking for anything. Reb Pinhas (that was his name) was throw-

ing seeds to the pigeons that have made their nests in the crevices of the Wall. He believes, with a pure and simple faith, that the Temple will soon be rebuilt and then the pigeons will be fed and fattened to be offered as sacrifices.

Legends abound concerning the pigeons which swoop around the Wall. One relates that the pigeons too left the Wall with the exile of the Jews, and returned with the paratroopers on that morning of the 28th of Iyar 5727.

Some of the pre-dawn regulars scornfully dismiss his strange behaviour, but in order not to hurt his feelings they leave Reb Pinhas in peace.

Pre-dawn study

By now a substantial number of pre-dawn worshippers had arrived by car and truck. They did not make straight to the Wall, but proceeded first to the office of Rabbi Getz, where they study Talmud in two separate groups. One class, in Hebrew, is conducted by the Porat Yosef Eides, one of the principals of the *Neturei Karta*. Among the students I recognised several vegetable dealers from the Mahane Yehuda and Bokeria quarter markets and artisans and clerks, all wearing *tallit* and *tefillin* and listening with rapt attention to the words of their rabbi.

In the adjoining room was the group studying in Yiddish. Again the same intent faces. Here the rabbi was none other than Rabbi Yeshayahu Sheinberger, once better known as the "Foreign Minister" of the "Neturei Karta," the Mea Shearim fanatic group. Today he looks back on that period as on some youthful aberration best forgotten. Apparently, the Wall has profoundly changed his way of life and outlook on the world. Not one of his students was a member of "Neturei Karta." Most were elderly, regarded their rabbi with profound respect, and had no interest in his former political activities.

Catside, meanwhile, the groups of worshippers continue to arrive, through the alleyways of the *suk*, among them a group of women, both old and young, who have also adopted the custom of praying at the Wall each day at dawn. They pray quietly, their lips scarcely moving, like Hannah before Eli the High Priest. But now and then one hears a stifed sob, a cry from the heart of some troubled woman.

As the day unfolds. Some come, some go, yet the *minyanim* never disturb each other. As in the days of the Temple, "no-one said the place is too crowded." Ashkenazim and Sephardim, *vatikim* and recent immigrants and tourists, Jewish and non-Jewish — all approach the Wall with affection and respect, a hand on its stones, and whisper a prayer. No-one disturbs them. For is it not written: "For My House shall be a House of Prayer for all peoples?"

I once saw a clergyman from New Orleans hiding the *ches* on his breast before entering the plaza, in order not to offend the feelings of other worshippers. His long beard almost misled the Habad group around their *tefillin* stall, who invited him to carry out this *mitzva*, but, with delicate politeness, he pointed out that he was not Jewish. There was once another Christian who, with even greater politeness, agreed to put the *tefillin* on and mumbled a prayer without revealing his true identity, thinking that it was a duty incumbent on all visitors, like covering the head.

Shalva Tavdidashvili has barely learned Hebrew during his five months in Israel. Most of the time the former animal trainer for the Moscow State Circus is preoccupied with his dream of establishing a circus in Israel. He outlined his plans to Robert Gary.

A three-ring dream

IMMIGRANTS come to Israel with many different dreams. But few arrive with the dream of Shalva Tavdidashvili, lately of Moscow and Tbilisi.

"I'm going to set up a circus, a first-rate circus of international repute, an Israeli State Circus with a dozen different variety acts: clowns, acrobats, animals, everything, even better than we had at the Russian State Circus, and that's the best in the world."

He knows that others before him have tried and failed. "But believe me, the Tel Aviv Cinemas is going to have its circus!"

And as he paces about his modest but comfortably furnished room at the Beit Brodetsky Absorption Centre in Ramat Aviv, vividly and logically outlining his plans in a jumble of broken Hebrew, broken English and broken German, his confidence proves infectious; you are convinced that the dream will be fulfilled. For Tavdidashvili is not only a Jew

from Georgia; he is also a professional animal trainer. He combines two unconquerable qualities: the obstinate persistence of the Georgians and the endless patience of the trainer of wild animals.

"The basic ingredient for success of the circus, or anything else for that matter, is professionalism. And you only achieve that by work, discipline and more work. We also need some money to pay for the animals and some equipment. Yes, the Jewish Agency is helping a little, but one always has the feeling that the Israelis aren't really interested in *kultura*." And culture, to him, means the circus.

Varied talents

The 46-year-old Tavdidashvili told his widowed mother at the age of four that he planned to become a watch repairman, auto mechanic, athlete and actor.

"And I did just that," he says. He also became an outstanding water polo player, winning the Soviet title of Master of Sports. He even had time to become an accomplished ballroom dancer.

"This was actually very revolutionary in pre-World War II Soviet Georgia," he remarks with a laugh. "Salon dancing was considered immoral, but I couldn't overcome my passion for music, movement — and women, of course."

He later attended the local dramatic studio. "I acted a little on the stage, appeared briefly in five films, but didn't feel I was moving ahead fast enough," he notes. Twenty-three years ago he decided to enter the world of the circus. He moved to Moscow and studied under two of the world's most prominent animal trainers, Vladimir Durov and Valentin Filatov.

How does one train animals? "Lots of patience, lots of firmness and some talent." He specialized in the training of bears and dogs. "The bears should be three to four months old when you start to train them. They are smart and with the right teacher can pick up a number of tricks in a few months: bicycling, dancing and pushing a baby carriage."

While acquiring the art of training animals, he was also appearing in various roles, as a clown and Master of Ceremonies. He later developed into a director and instructor of aspiring animal trainers.

"It was a very good life," observes Tavdidashvili, without any hint of nostalgia. "A three-room apartment in Moscow, another in Kiev, and two cars: a Mercedes and a Volga. Best of all was the constant travelling — all over the Soviet Union and Eastern Europe, of course, but also throughout Western Europe, North and South America, as well as the Far East."

During his travels Tavdidashvili acquired a wife. "A Jewish girl from Riga which proves, I guess, that despite my running and playing around, I was never very far from my traditional Jewish upbringing." But he found it impossible to settle down. They were divorced 12 years ago after having two children, who were to prove one of the chief reasons for their father's decision to immigrate to Israel.

Did he suffer from anti-Semitism? "No, I can't say I did. So many of the people in the arts are Jewish although many of the bureaucrats are not." But to be on the safe side, he registered for his passport as a Georgian, not as a Jew. "We all know that the Russian was, is and always will be anti-Semitic," he says, "and so I didn't want to take any chance that I'd be prevented from travelling because of my Jewish nationality."

Just over a year ago his former

wife informed him that she and the children wished to immigrate to Israel. He says that the same thought had already crossed his mind. He agreed that they go. A few months after they had departed, he was supposed to leave with the circus for a trip to Western Europe. For the first time, he was refused an exit visa. He says he learned that the authorities feared he might take "unauthorized leave" while abroad so as to join his children.

"I frankly don't know whether or not I would have done it, probably not. But it made me decide that I no longer had a future in Russia. The K.G.B., which had been following me on and off ever since my family left the country, now kept me under constant surveillance. I was immediately dismissed from the State Circus, but I had enough savings and things to sell. I was even able to help other Jews who didn't have enough money to pay for all their travel arrangements to Israel. He himself arrived here five months ago.

Looking ahead

Tavdidashvili has already begun to implement his plans, although, like most people in show business, he prefers to keep the details a secret until the right moment. "Every day at the ulpan I'm planning, writing scenarios for my trained bears, instead of concentrating on my Hebrew. I must get back to work."

He and three fellow-immigrants from Russia, together with an Israeli impresario, are taking the first steps to set up the circus. He is going shortly to St. Gallen, Switzerland, where, he says, bears are raised for circuses throughout the world. "I need four bears for three acts, which should be ready after about three or four months of training. I'll teach them to play ice hockey like I did in Russia. And I'll have two teams of dogs playing football."

The five partners estimate that IL200,000 is needed to set up the circus. But for Tavdidashvili it is only the beginning.

"What we really aim to do is to raise \$200,000 to open our own circus stadium. The circus might only appear two or three times a week, while the other nights will be devoted to concerts and the big main floor itself will be built so that it can become an ice skating rink. We will have special caravans to house our performers and we will travel to all parts of the world, even to Russia. Imagine a parade of dogs and bears marching down the Moscow Circus Palace carrying Israeli and Soviet flags!"

And for a start he has shortened his name to Tavid — Shalva Tavid, a name to remember.

Shalva Tavdidashvili training his bears in Moscow. Starting with very young animals, three or four months old, he teaches them to ride bicycles, dance and push a baby carriage in a few weeks.

Chemicals and Phosphates rids itself of unprofitable subsidiary

An expensive amputation

By YA'ACOV ARDON
Jerusalem Post Reporter

HAIFA. — CHEMICALS and Phosphates, the country's largest chemical enterprise and the main producer of agricultural fertilizers, has been separated from its perennial liability, the Negev Phosphate Company. The dissolution has retroactive effect to March 31, 1971, but the Ministries of Finance and Development have only recently completed the formalities of buying back the unprofitable Negev enterprise from the sound Haifa company.

The latter had to pay a heavy price for this wholesale surgery: Mr. Sapir insisted that the status of the companies be restored to the position prior to the merger and that C. & P. should repay the Government the IL32m. accumulated deficits written off six years ago.

In its report for the year ending March 31, 1971, (delayed because the auditors first wanted to see the separation formalities completed) the board of directors notes that "the separation from a company bearing continuous losses means a relief from the point of view of current activities, but it also involves a capital loss of IL32m. . . . The Company (C. & P.) has found it necessary to write off in full its investment at Arad amounting to nearly IL3.5m., although it will continue with its efforts to collect this amount." The balance sheet, which on March 31, 1970, still showed an accumulated profit of IL12.5m., showed an accumulated loss of IL13m. a year later. Share-

holders will therefore see no dividends for this year.

But for the expensive divorce, C. & P. would have been well in the black and earning good money. The directors report that the production capacity of various plants was increased by technical improvements carried out in the course of maintenance operations, especially in the case of the dicalcium phosphate and phosphoric acid plants. The production of the liquorice extraction plant was raised from 3.5 to 4.5 tons a day to meet the growing demand of the cigarette and food industries. The output of granulated fertilizers rose to a new peak of 80,000 tons a year.

Sales surpassed expectations and rose by 17.6 per cent over those for 1969-70. The demand for phosphatic fertilizers and compound fertilizers with a phosphatic content increased because a deficiency in citrus groves and field crops. Another product which Israel's farmers are buying in increased quantities is basic zinc sulphate and because of its high quality this is also beginning to find markets abroad.

On the other hand, the rising costs of raw materials and wages were only partially offset by the authorized increases of sales prices so that the operational profit shrank to about IL3.5m.

The erection of the new ammonia and urea plants was completed, but regular operation was delayed because of an explosion in January, 1971. In the course of repairs, new solutions were found to certain technical problems, and crews were

trained for operating and maintaining the complex equipment. Laboratory research produced original processes and new know-how, and products based on these advances are already being marketed. Last year the board of directors approved the erection of a new sulphuric acid plant to replace the one now in use for 20 years. No decision has yet been taken on its production capacity.

The report records that a subsidiary producing detergents, in which a 60 per cent interest was sold to a U.S. firm, Witco Chemicals, paid C. & P. IL366,000 in 1970-71. The detergent plant continues to be a good earner and is benefiting from the know-how of the American majority owner.

Since May, 1971, the managing director of Chemicals and Phosphates has been Dr. Max W. Reis, previously senior engineer of the company and in recent years managing director of Miles Laboratories Ltd. Mr. J. Ben-Yehuda, managing director of Israel Chemicals, was recently elected chairman of C. & P.'s board of directors, his predecessor, A. Manor, remaining a member of the board.

Sudarsky to head Daylin

Jerusalem Post Reporter

TEL AVIV. — Mr. Jerry Sudarsky, former chairman of the roof body of Israel's chemical industries, was last week appointed chairman of the board of the Israel subsidiary of the U.S. chainstore "Daylin" and a member of the U.S. firm's board of directors.

The appointment was announced by the Israel-born chairman of the board of "Daylin" in the U.S., Mr. Amnon Barness, who also installed Mr. Sudarsky as chairman of the board of trustees of his higher education foundation.

The "Daylin" chainstore has 700 branches throughout the U.S., and others in Canada, Europe and the Far East. His firm employs 12,000 persons and has an annual turnover of \$500m.

Mr. Sudarsky will be in charge of "Daylin's" business in Israel in tourism, industry and trade.

Other appointments made by Mr. Barness include: Mr. Raphael Elitan, former senior government official, as "Daylin" representative in Israel; a director of "G and G" foreign trade company; Mr. Ron Slater as general manager of Caravan Hotel Company in Sharm el-Sheikh and a trustee of Mr. Barness' higher education foundation; and Mr. Kurt Rodan as director-general of the educational foundation.

State to provide 43,000 flats in '72

By HIRSH GOODMAN
Jerusalem Post Reporter

Housing Minister Zeev Sharef told the Knesset last week that the Government will provide 43,000 dwelling solutions this year — almost twice as many as were made available in 1970/71, and 10,100 more than during the past fiscal year.

The number of flats earmarked for young couples has been increased by 3,000 to 7,430 (in addition to another 2,500 for which easy loans will be provided), while slum dwellers and families who live in crowded conditions will receive a total of 12,813 dwellings — 3,800 more than last year. The total number of apartments which have been made available to young couples and slum dwellers has been increased by 120 per cent over the past two years, the Minister noted.

With regard to young couples, the Minister said that by 1975/76 all young couples in the country should have housing. He noted that of the young couples who married in 1968, 63 per cent had managed to buy their own apartments by 1971. Of those who married in 1970, over 16 per cent were still living with their parents and only 45 per cent had bought their own flats.

He conceded there were still problems with regard to housing for slum dwellers.

Firm finds markets for new Israeli discoveries

By DAVID KRIVINE

Jerusalem Post Economic Correspondent

A YOUNG Hebrew University scientist, Amos Bunin, has discovered that clay ear be an effective control agent when attached to chemicals used underground or in the human body.

His discovery is now in business, thanks to an American company called Scopos Scientific Corporation, whose purpose is to search out innovations in Israel's prolific scientific laboratories that can be given an industrial application.

S.S.C. has a subsidiary in Israel to manage its affairs, called Scopos Scientific Industries, headed by Mr. Jack R. Carlin. He has created two daughter companies for S.S.C. so far: Transionic Chemicals and Scopos-Tronics.

The first project for Transionic Chemicals is to build a pilot project for Dr. Bunin's device. Fertilizers today are usually bound with an organic chemical called a chelate, which makes sure that the beneficial material is released gradually, and at a controlled rate. The use of clay under Dr. Bunin's system is cheaper and less harmful. Chelates are currently under scrutiny in the U.S. as an environmental pollutant and may be banned, says Mr. Carlin.

The market for chelated materials in the world, just for micro-nutrients, is \$50m, and growing. Israel's imports come to \$1m. yearly. Clay can also be used for pesticides and herbicides preventing them from being quickly dispersed and destroyed (which necessitates constant re-application. Clay may also be eaten without ill-effects — so it can be used with medicaments, to maintain a constant therapeutic level.

Like other project, developed by S.S.C., this is something totally new, and has a world market. The formula for going into production is to partner with a large Israeli chemical concern, and a contract is under negotiation. Scopos-Tronics, as its name suggests, is concerned with electronics, and two products it is developing will be produced by the company itself, which intends to conclude licensing agreements with firms abroad.

The first product is the motor-guard. The inventor's time is a graduate student at the Technion, Yigal Porat, who thought up the idea while working for his Mas-

CARLIN ROMEO

input until the proper voltage is restored. A manufacturer of air-conditioners for export to Iran has already ordered 9,000 volt-guards. The price varies from \$10 to \$25.

A third commodity is waiting to come into production. It monitors the frequency of voltage from generators, and automatically corrects it, so as to maintain an even frequency. This is particularly important where generators feed a timing mechanism. The use of electronic timing methods is on the increase, e.g., in irrigation systems and this "stabilizer" will become a must.

Founded two years ago, S.S.C. is a science-based industry in the strictest sense of the term. Everything it plans to make so far is new, unprecedented and exclusive. It has an original device, yet, which was explained to this correspondent but remains on the secret list. All we can say is that it is electronic, and concerns tourism.

The man who runs the Israel operation (and S.S.C. is up to now entirely concerned with operations in Israel) has a thoroughly technology-oriented background. Mr. Carlin discovered Israel when Miles Chemicals made him managing director of their Israeli subsidiary from 1964 to 1966. In 1966 he returned to the parent company to head their Research Products Division. After four years in that post, he resigned and came to settle in Israel. Chairman of S.S.C. in the U.S. is a non-Jew, Dr. Vincent Romeo, who was Executive Vice-President of Miles Laboratories (the parent company of Miles Chemicals), until 1970.

Questioned about the problems facing his enterprise in Israel, Mr. Carlin spoke about his raw material, the scientists. They have a choice between publishing learned papers, which adds to their scholastic prestige, or making discoveries for sale to industry, which should (in theory) earn them money.

"But it doesn't in Israel, owing to the prohibitive tax system," says Mr. Carlin. The net earnings they receive after tax are not so tempting as to make them sacrifice the honour of scientific renown.

Mr. Carlin would like to see some tax relief for income from royalties. As this does not seem to be on the cards, the alternative is probably to give his scientists shares in the producing company. "Whichever it is, we have to offer scientists the prospect of getting rich," he grins — "if we want results."

PROSPECTIVE SETTLERS — OLIM!

WE OFFER YOU COUNTRY-WIDE SERVICE IN ISRAEL

- Purchase of all duty-free appliances (local and foreign): ELECTRICAL APPLIANCES — FURNITURE — CARS.
- To ensure delivery on arrival, book your car in advance with \$250 deposit.
- Everything cleared by us and delivered to your home anywhere in the country, on request. • Insurance.

Ask for our new free catalogue. For further information and orders please apply to:

B.G.S. GENERAL SERVICES LTD.

HEAD OFFICE:
TEL AVIV: JERUSALEM:
Shalom Tower, Migdal Rassco,
18th floor, 23 Rehov Hillel,
Tel. 58810. Tel. 221011.

MOVING TO ISRAEL?

Mr. Greenfield is now in New York and will be happy to help you with any of the problems relating to your aliya and new home in Israel.

GIFT CERTIFICATE

A gift certificate is available in any amount through our New York office only. A perfect way to help a new settler in Israel.

MURRAY S. GREENFIELD LTD.
Duty-Free Shopping • Real Estate • Insurance

TEL AVIV: 106 Hayarkon St., opposite Dan Hotel, Tel. 23-22-21
U. S. A.: 21 West 39th St., New York City, 10018, Tel. 212-736-1842, 239-0451
ENGLAND: 321-7 Finchley Road, London N.W. 3, 6 EP, 01-794-4401/2/3.

EXPLOSIVES 'SNIFFER' DEvised

TEL AVIV. — An artificial nose for sniffing out explosives, a foam gun and a system for spotting people who have been using firearms were among the anti-crime devices described to the press at Beit Sokolov here Tuesday by the police and the office of the Defence Ministry's Chief Scientist.

The super-sensitive explosives sniffer, star of the joint press conference, won a \$10,000 international prize in 1971 as the year's most important application of technology to police work. The device's inventor, Dr. Amos Levinberg, said that the sniffer can smell out the characteristic odours of explosives even when tens of thousands of other odours are present.

The hand-held foam gun, intended for humane anti-crime and anti-riot use, was authorized for use only a few days before. Its developer, Dr. Amnon Jacobson, said that the vapour stayed within a small target area. It did not affect bystanders.

The system for spotting weapon-users was developed at the Atomic Energy Commission's Nahal Sorek installation. It includes chemical means of telling whether a gun has been fired recently from the hand. Another system turns up marks left on the hands by revolvers or burglar tools.

Other crime-fighting techniques described included a study on training dogs to spot explosives, an automated system for identifying and comparing fingerprints, and a device for determining the age of metal fragments. Also mentioned was work done in conjunction with the U.S. Department of Defence in developing a lie detector that works by analysing the voice of the person under investigation.

(Itim)

Sex education symposium here in July

Jerusalem Post Reporter

TEL AVIV. — The first international symposium devoted solely to sex education will be held from July 2 through July 7 at the Sheraton Hotel.

"This is the first time that such a symposium has concentrated on sex education; until now sex education has only been a sidelight of other international conferences devoted to other problems," states Dr. Moshe Lancet, head of the Department of Obstetrics and Gynecology, of Kaplan Hospital in Rehovot, an affiliate of the Hebrew University-Hadassah Medical School. Dr. Emanuel Chigier, Director of the Medical Services of Youth Aliya, is the secretary of the organizing Committee, which includes: Professor J. Medalie, of Tel Aviv University; Dr. A. Bloch, of Ashkelon; Dr. Z. Segal, of Haifa, and Mrs. Ada Kimche, in charge of sex education at Kupat Holim.

Some one hundred outstanding scientists, many of them physicians, others psychologists, are expected from abroad, and letters of attendance have already been received from Scandinavia, five South American countries, the U.K., (which is also sending a B.B.C. TV team), West Germany, the U.S., Canada, and Turkey. They will be joined by about 250 of their Israeli colleagues active (in one form or another) in the field.

According to Dr. Lancet and Dr. Chigier, probably the most interesting session will be by youth discussing and revealing their own thoughts on the problem, while other sessions will deal with the methodology of sex education, training sex education teachers and "sex and religion."

PAGE FOUR

SANDBERG PRIZES TO AGAM, EFRAT

The Sandberg Prize — Israel's biggest art prize — was awarded Thursday for the years 1970 and 1971. The 1970 prize was given to Ya'acov Agam — one of whose works, a sculpture with movable parts, is on display at the Israel Museum. Agam received the prize for his contribution to kinetic art during the past 20 years. The 1971 prize was awarded to Beni Efrat, in recognition of his unique contribution of new concepts in the use of conventional materials and shapes. The prize is in the amount of IL18,000. The Aika Prize for young artists, a IL2,000 award named after the artist Aika Braun who died in an accident in France, was awarded to Israel Hadani, for his originality in outlining space by modular geometric shapes.

Rehavva Adivi dead at 73

ASHKELON. — The Mayor of Ashkelon, Mr. Rehavva Adivi, died at the local hospital here Saturday after a long illness. The funeral took place Sunday at the old cemetery at Ashkelon.

Born in Russia in 1899, his parents sent him to Palestine at the age of eight. He settled in Ashkelon in 1950 and was one of the founders of Afridar, where he was also chairman of the citizens' committee. He served as manager of Ashkelon's own citizens' bank, and later as the manager of Bank Leumi in town.

In 1965 he led a Gahal list to a formidable victory and in 1969, at 70, he led Gahal to another victory, taking seven of the 15 municipal seats in a town which voted solidly with the Alignment in the Knesset elections.

Mr. Adivi is survived by his wife Lina, his daughter Varda and three grandchildren.

J'lem Day marked by peace prayers

JerusalemPost Reporter

With prayers for the peace of Jerusalem, 15,000 Jerusalemites and pilgrims from around the country filled the Western Wall plaza Thursday to commemorate the fifth anniversary of the return to the Old City.

The thanksgiving prayer service was the central event of Jerusalem Day in the Capital. During the day, wreaths were laid at monuments for fallen soldiers around the city. On Ammunition Hill, bereaved families gathered in the afternoon for a memorial service which was addressed by Foreign Minister Abba Eban. In the late afternoon, members of the reserve paratroops brigade which captured the Old City met together on the slopes of Mount Scopus with members of their families. Addressing them was Motta Gur, O/C Northern Command, who was the brigade commander during the war.

Thousands of out-of-towners came up to the city to share in the celebrations, including 1,000 new immigrants. For many it was the first visit to Jerusalem.

Thousands came to the Western Wall throughout the day, but the main ceremony got under way at 5 p.m. from a large platform set up in the plaza. President Zalman Shazar was among the prominent personalities leading the crowd in prayers. Others included Aluf (res.) Uzi Narkiss, who commanded the central front during the war; Knesset Speaker Israel Yeshayahu; and the Minister for Religious Affairs, Dr. Zerach Warhaftig. Students lit 18 torches in memory of the 181 soldiers who died in the battle for Jerusalem. Large groups of religious students danced *horas*, boys and girls separately.

The Foreign Ministry's annual Jerusalem Day for foreign trainees, on Sunday, featured an international folklore show at the Jerusalem Theatre, which was taped for local and foreign television. The show included such numbers as "Karate Sword Dance" (Japanese), "Karate-with-Sticks" (Nigerian) and "Bamboo Dance" (Philippines).

CLASSIFIED ADVERTISEMENTS

Business Offers

INVESTMENT OPPORTUNITY. local Jerusalem builder interested in serious cash investors for specific building projects: P.O.B. 5097, Jerusalem.

INVESTMENT REQUIRED, looking for persons with talent and experience in the following fields: cabinet or carpentry shop, manufacture of wood and steel furniture and cabinets, iron works, erection of steel building frames, building of all types and every phase, structure, plumbing, electrical, plastering, etc., send resume. P.O.B. 5097, Jerusalem.

Dwellings

JERUSALEM AND VICINITY

TO LET, 2-room fully furnished flat, telephone, vacant August, for 1-2 years, excellent location, Ha'ari Street, Tel. 02-64745, Jerusalem (call at 9 a.m.).

JERUSALEM, apartment for rent, new, furnished, 2 rooms plus kitchen, heating, Leibner, 44 Shevet Hayamin Street, Tel. 02-8281.

FURNISHED ROOM for religious boy, July-August, magnificent view, telephone, \$50 month, R. Aron, 5/B Harav Reines Street, Jerusalem.

NOT AS EXPENSIVE as you think, to fit your needs, flats from \$20,000, Shimon Real Estate, Jerusalem, 6 King George Avenue, P.O.B. 463, Tel. 02-2584.

ARE YOU LOOKING for a building? An institution? Boarding house? Rest home? School? Entire new building for rent in Bayit Yegon (religious area) Jerusalem, comprising 29 rooms, central heating, parking, ground floor area 60-100 sq.m. (possible dining-room, library, etc.), Anglo-Saxon Real Estate, 2 Ha-sorek Street, Jerusalem.

TEL AVIV AND VICINITY

TO LET, June 30-August 21, in Ramat Gan, 5 minutes from Tel Aviv, spacious first floor, 4-room furnished flat with telephone and appliances, for couple (adults) only, \$300 per month, Bikman, 61 Neuba Street, Ramat Gan.

IN TEL AVIV near Sheraton Hotel beach, 3-room newly furnished flat to let, available now. Contact Ben-Gad, 1 St. Mary's Crescent, London N.W.4. Tel. 01-293-9061.

SUMMER RENTALS, fully-equipped seaside flats, Nobil-Greenberg Realty, 2 Ussalinski Street, Netanya. Tel. (053) 28735.

HAIFA

TO LET, 3 furnished rooms, all conveniences, reasonable No. 9995, P.O.B. 4810, Haifa.

OTHERS

TO LET, rooms and apartments, short/long term — summer and year around, Plaut, 42 Rose Avenue, Great Neck, N.Y.

Freij named Mayor of Bethlehem

Jerusalem Post Arab Affairs Reporter

Mr. Elias Freij was Thursday named Mayor of Bethlehem, after being recommended to the post by a majority of the newly elected municipal council. Mr. Freij is the head of Bethlehem's Chamber of Commerce.

Mr. Freij, who heads a four-man bloc in the local nine-man council, won the vote by obtaining the support of Ibrahim Abu H'moud, who himself swept the Bethlehem election of May 2. Mr. Abu H'moud, a teacher at the Bethlehem Terra Sancta school, Thursday issued a statement saying he had joined Freij, "in response to the call of sacred duty and for the sake of the unity of rank and word."

Mr. Abu H'moud's move put an end to a 10-day deadlock during which the mayorality was swinging between himself, Mr. Freij and Mr. Ayyoub Mosallem (who heads a three-man bloc).

The Commander of Judea and Samaria, T/A Rafael Vardi, will this week deliver official letters of appointment to the new mayors of 13 Judean towns, thus wrapping up the West Bank municipal elections which began in Samaria on March 28.

U.S. grants Israel \$50m.

WASHINGTON. — The U.S. and Israel Tuesday signed an agreement for a grant of \$50m. to Israel to buy commodities which will be used to offset its heavy defence burden and the cost of resettling Soviet Jews.

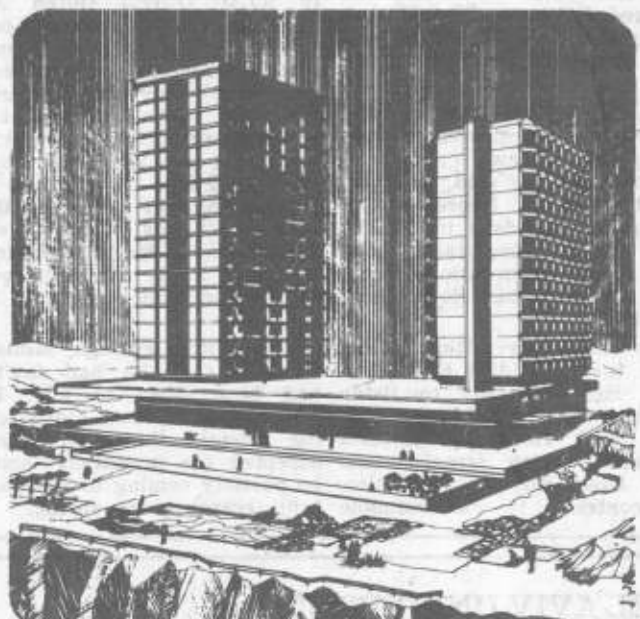
Ambassador Yitzhak Rabin, who signed the agreement on behalf of Israel, said that the U.S. decision to include Israel — after a lapse of ten years — in the category of nations receiving economic supporting assistance helped Israel's inner strength. Dr. John Hannah, administrator of the Agency for International Development (Aid), announced at the signing ceremony that President Nixon had authorized an additional \$2m. to facilitate the movement of Jewish immigrants from the Soviet Union to Israel.

\$450,000 CANCER STUDY GRANT

TEL AVIV. — The American National Cancer Institute has awarded Tel Aviv University researcher Dr. Jafa Keydar a \$450,000 grant to study the causes of breast cancer.

The grant will enable Dr. Keydar, of the microbiology department, to further her study of the connection between viruses and breast cancer for two more years. The project involves isolating and growing viruses from human milk and seeing to what degree they resemble viruses which cause cancer in animals.

Dr. Keydar conducted similar work for two years at Columbia University in New York.

ISRALOM

ISRALOM-ISRAEL HOMES & REAL ESTATE CORP. LTD.
71 A BEN YEHUDA STR. TEL-AVIV. P.O.BOX 3450. ISRAEL

DANIEL APARTMENT HOTEL HERZLIA

In Israel's leading resort town directly on the sea and enjoying all the advantages of a first class hotel (top restaurant, lounges, swimming pool etc.) you can now be the owner of your own luxury apartment furnished and equipped to the ultimate of contemporary standards. It is obviously a must. 1 & 2 room apartments and large penthouses.

The new fun show at the Youth Wing marks a new departure in Israeli art for adults as well, writes Post art editor MEIR RONNEN

"SCULPTURE Games," the bright new show in the Youth Wing of the Israel Museum is a milestone in Israeli art, a show for adults every bit as much as for their children. No longer is there a barrier between the viewer and what is viewed. There is total participation.

There is also another lesson: you don't have to be a professional sculptor or an easel painter or a "serious artist," to make living sculpture of your own. You can have it made for you, if you have the ideas. One of the nicest "games" in this show is by a musician, Yossi Mar Haim, and designed by sculptor Israel Hadany—and made by a relative unknown, Dan Ogen, a fine craftsman who makes displays. The field of swaying, clashing silver balls is a great entrance into the Youth Wing. Nearby are some fine, snake-like forms (there are a great many phallic forms in the show) made of metal and internal coiled springs that can be moulded at will, by Zelig Segal, better known till now as a jeweller. Then there is a striking forest of movable coloured balls by Dan Reisinger, better known as a graphic artist. Their work competes admirably with other fun works by "established" sculptors.

Kinetic

Significantly, most of the works are kinetic; they move or can be moved. The most sophisticated of them is a do-it-yourself multi-dimensional projector of electrically-operated coloured perspex combinations by Ami Shavit. Other works can be climbed through and sat on, like the playground merry-go-rounds by Yitzhak Shmueli; or joyously jumped all over, like the gigantic shaped pillows by William Weiss. Then there are puzzle games, to be manipulated in three dimensions (notably one by Edith Macover), some of them translated on to paper in the catalogue, like Moscovich's "combi-snake puzzle" which is being patented for commercial exploitation. The catalogue, a box of illustrated cards and cutouts, is itself great fun and in it each contributor explains, in a few lines, his approach to his "game."

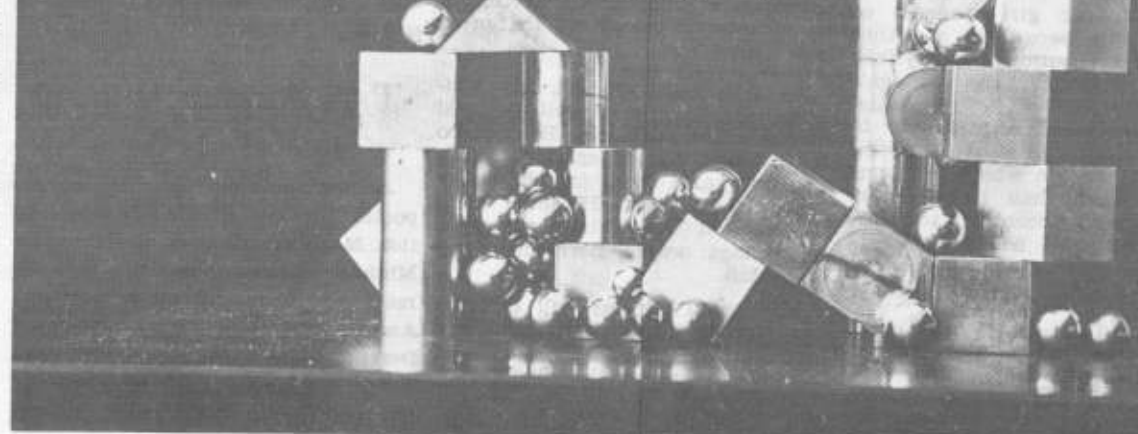
Great charm and originality is

evident in the water and wood sculpture by Noam Kirschner, where you can bob coloured cylinders up and down in a transparent perspex tank of water.

All this is a far cry from "pedestal" sculpture or any concern with the human figure, an image from which the world of art is still struggling to free itself. Instead, we have a fun configuration of elements that derive from Dada on the one hand and constructivist geometry on the other. The materials are gay, made up of colour rather than painted (the painted works are generally the only ones in the show of poor finish). Coloured perspex and plastic are often employed; so is anodized metal, as well as bright synthetic fabrics. Despite the fact that the participant can take a hand in shaping a work or altering its composition or make it move, the creators here always have the last word: how the artist makes his shapes dictates how they will be used. The almost uniform level of success among the 22 participants in the show is remarkable, though no doubt much of this is due to the foresight and zeal of the moving spirit of the show, Yitzhak Gaon, a Youth Wing curator and teacher, who not only mounted the show but often had to help translate the artist's sketch or model into its present full-scale reality.

SCULPTURE GAMES

AT THE
ISRAEL MUSEUM

Ami Shavit's movable magnetic geometrical forms.

Forest of movable coloured balls by Dan Reisinger.

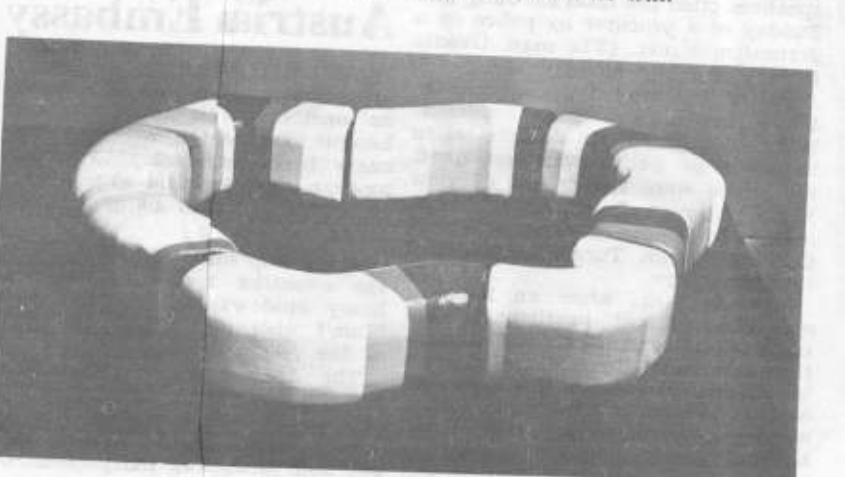
Isela Gaon, spirit behind "Sculpture Games," relaxes on coloured cubes

Conceived by Yossi Mar Haim, designed by Israel Hadany and made by Dan Ogen, this field of silver balls makes "music" as you walk through.

Zelig Segal's metal snake can be moulded at will.

Moscovich's "combi-snake" has a myriad configurations.

Michael Eisemann with his "please touch me" forms that are weighted in the base like old Japanese toys. They roll in every direction.

(photos by Nir Bareket)

William Weiss' shaped "pillows" a snakes are jumped on and thumped by young kids and can be pulled into endless combinations.

TUESDAY, MAY 16, 1972

THE JERUSALEM POST WEEKLY

THE JERUSALEM POST WEEKLY

TUESDAY, MAY 16, 1972

PAGE THIRTEEN

Earthquake 'ear' dedicated in Eilat

Jerusalem Post Reporter
EILAT. — The Weizmann Institute last week dedicated the Adolph Bloch Geophysical Observatory in the "Lost Valley," 15 kilometres north of Eilat.

The observatory is one of the most advanced in the world, with sensitive electronics equipment recording and measuring the earth's crust movements and seismic waves throughout the globe. It is headed by Prof. Ari Ben-Menahem.

A research project for the U.S. Air Force on methods to distinguish between detection of atomic explosions and earthquakes is also being conducted there. The observatory is the one in which Dr. Dror Sadeh of Tel Aviv University conducted his research, leading to the controversial report on the discovery of gravity waves.

Mr. Adolph Bloch, a noted publisher from Brazil and a member of the Weizmann Institute Board of Governors, and Mrs. Bloch, attended the dedication. Present were Prof. Albert Sabin, the Institute's president and Aluf Ariel Sharon, O/C Southern Command.

Yeshiva students won't be counted

LOD. — Students at three Be'er Ya'akov yeshivot have announced that they will oppose the May 20th population census on the grounds that it violates *halacha* (Jewish law).

The students' announcement comes despite a ruling by the Chief Rabbinate that, as the counting will be done by computers rather than by human beings, the census does not violate Jewish law. As the Be'er Ya'akov yeshivot do not recognize the spiritual authority of the Chief Rabbinate, it is considered unlikely that they will change their stand.

Cabbie fined IL1,500 for over-charging

A Jerusalem cabbie was fined IL1,500 for overcharging on the Jerusalem-Tel Aviv short route, in the Magistrate's court recently. He was also ordered to post a bond of IL1,500 for two years.

The cabbie had demanded a higher price than permitted, according to a Transport Ministry spokesman, but refused to issue receipts for the amount he charged. When some of the passengers objected, he threatened to leave them en route, refraining from doing so only after other passengers intervened.

Arab college girls join Women's Lib.

HAIFA. — Arab girl students at the University here and at other educational institutions have joined the local branch of the Women's Liberation League.

They meet once a fortnight to hear lectures and to debate the status of Arab women whose problems are more acute than those facing Jewish women, according to Marcia Friedman, who heads the W.L.L. here.

Religious girls volunteer

RAMAT GAN. — Dozens of religious girls who opted out of military service have answered the call of a group of Bar-Ilan professors to enlist for military or social service, in border villages, University Rector Menahem Kadari said last week.

The group of religious professors began their campaign to convince the girls to sign up several months ago. They said that they could not see why girls avoiding military service on religious grounds enjoy jobs and university study while their classmates go into the Army and later have to adjust to civilian life.

Prof. Kadari said that Bar-Ilan was now working on a plan that would help direct religious girls into nursing, teaching and social work. The programme, which would be operated at the University's Safad, Ashdod and Jordan Valley branches, would be free of charge. Girls taking part would later be given preference on getting into Bar-Ilan.

Arabs come to see Israel

Jerusalem Post Reporter

Work is under way to provide normal tourist facilities to the 150,000 visitors from Arab lands expected to cross Allenby Bridge into the West Bank this summer. The projected figure constitutes an increase of just under 50 per cent over the record of 107,000 who crossed over in 1971.

Last year's stream of Arab visitors changed the entire nature of tourist traffic across the Jordan. It is no longer limited to family visits, but is motivated in large part by the desire to see Israel, Director-General Hanoch Givon of the Tourist Ministry told the press last week.

To satisfy this interest, the Ministry is setting up a well-equipped tourist office at Allenby Bridge (so far the sole point of entry for Arab visitors), and offices in all major West Bank towns. Hitherto such Government travel bureaus were maintained only in Bethlehem and Ramallah.

The usual facilities will now be available to these visitors, including information, guides, and a choice of tour itineraries. For the time being, the tours are to be limited to one-day excursions, beginning and ending in the West Bank.

Shlomo Ambar (Israel Sun)

T/A Ambar to head postal services

A new national director of the postal services in the Communication Ministry has been appointed by Minister Shimon Peres. The new director is Tat-Aluf (Res.) Shlomo Ambar, who has headed the Civil Defence since 1968. He replaces Mr. Alfred Rannan, who has served in the post since 1950, and is now retiring.

The deceased is survived by two daughters, Rachel Lifshitz and Haya Asseo, and two grandchildren. Mrs. Asseo, who has been acting manager of the hotel for some time, will now run the Eden.

Founder of Eden Hotel in Capital laid to rest

Avraham Lifshitz, owner and founder of the Eden Hotel and doyen of Jerusalem's hoteliers, who died May 7, aged 76, after a long illness, was laid to rest last Monday at the Har Hamenuhot cemetery. It was his personal approach to every guest which made the Eden Hotel a Jerusalem landmark and a centre of political and social activity throughout the years.

The Eden Hotel was founded in 1928 on Rehov Ben Yehuda by the deceased and his wife, who died five years ago. Ten years later it moved to Rehov Hillel.

At the beginning of 1948, the Eden served as temporary Hagana headquarters. Shortly after the establishment of the State, former Premier David Ben-Gurion made the Eden his Jerusalem home for over a year and the late President Weizmann stayed there before the opening of the Knesset session.

Leading Cabinet Ministers such as Finance Minister Pinhas Sapir and Knesset Members still hold their regular business luncheon meetings at the Eden Hotel.

The deceased is survived by two daughters, Rachel Lifshitz and Haya Asseo, and two grandchildren. Mrs. Asseo, who has been acting manager of the hotel for some time, will now run the Eden.

Mrs. Norbert Schmelzer, wife of the Dutch Foreign Minister, cuts the ribbon at a ceremony dedicating Holland Square on Friday. Dr. Schmelzer, Foreign Minister Abba Eban and Mayor Teddy Kollek look on. Also present at the ceremony were Dutch officers in the U.N. truce observer teams in Israel and the Dutch Ambassador, Gerrit Jan Jongejans. Dr. Schmelzer announced that Holland would supply tulips for the square, as "a lasting symbol of the unshakable friendship" between the two countries. Mayor Kollek also awarded Dr. Schmelzer the special Medal of Jerusalem, designed by sculptor Jacques Lifshitz, which until now has been awarded to only 10 other persons. The square, at the junction of the roads to Kiryat Hayovel, Bayit Vegan and Ein Kerem, was designed by architect Felix Darnell. It will be completed no later than 1975. Mr. Kollek said.

Dutch F.M. leaves after meeting Meir

Jerusalem Post Diplomatic Correspondent

Holland's Foreign Minister, Mr. Norbert Schmelzer, left for home Sunday afternoon following a four-day official visit to Israel. Mr. Schmelzer wound up his visit with a call on Premier Golda Meir at her office in Jerusalem. They talked for some 90 minutes, reviewing Middle East issues and relations between their two countries.

Earlier, Mr. Schmelzer summed up his visit to local and foreign journalists at a news conference. He had obtained, he said, a "good, first-hand, personal impression of life, thoughts and ideas in Israel," and this might prove valuable to him in future international contacts — including his forthcoming trip to Cairo.

He stressed, however, that he had not come to the Middle East as a mediator. His aim was to listen and to learn. He did not think that the fact that Holland maintains good relations with Israel would adversely affect his visit to Cairo. On the contrary, it was valuable

for at least a few countries in the world to have good relations with both sides, Mr. Schmelzer said. His talks with Foreign Minister Eban had been held in "a very good atmosphere." Mr. Schmelzer stressed. One outcome would be the inauguration of a fourth weekly KLM (Royal Dutch Airlines) flight on the Amsterdam-Lod route. (Israel had agreed in principle to Holland's request for another flight, and now only the technicalities were left to be worked out by the relevant authorities.) Israel had not demanded an additional flight for El Al on the Amsterdam run in return, but had asked for Holland's help in El Al's efforts to establish new runs to South America. Holland will study Israel's request and respond constructively, Mr. Schmelzer said.

The Dutch Foreign Minister announced that he had invited Mr. and Mrs. Eban to visit Holland, adding that he and his wife "enjoy the thought that the Ebans have accepted the invitation" and would be possibly coming to Holland in the tulip season next spring.

Clal nets 20% profit

By MOSHE ATER

Jerusalem Post Economic Editor

CLAL Investment Company was set up 10 years ago with a registered share capital of IL180m. (equal to \$60m. at the then exchange rate), most of which was expected to be subscribed by Latin-American Jewry. It took several years before the first IL75m. was raised, but even that amount of capital grew into a business volume almost too great for this country.

The company's balance sheet published recently totalled IL291m. But the consolidated balance sheet

totalled IL535m., apart from IL27m. of non-consolidated sundries. The company's subsidiaries now number 57—ranging from real estate to overseas trade, and from industry to scientific translations—to which must be added a number of affiliates in which it holds a substantial minority interest, such as Tefahot Mortgage Bank, Israelom (the joint venture selling Israel property to foreign investors) and the Forum public relations agency.

The consolidated balance sheet shows IL83m. of investments (including IL38m. of shares, the rest mainly loans and debentures), IL92m. of fixed and "other" assets (mainly buildings and construction work in progress), IL170m. of outside loans (half in mortgages), and IL174m. current assets. Long-term liabilities amounted to IL255m., short-term ones to IL144m. Most of the long-term liabilities — IL167m. — were incurred by Clal proper, and served for financing loans to its subsidiaries. Incidentally, the consolidated balance sheet indicates a decline of the subsidiaries' indebtedness to the parent company.

Clal's consolidated income amounted to IL73m. in 1971, and its operational profit before tax to IL25m., i.e., 5 per cent of the total assets and 20 per cent of the company's total share capital (including foreign shareholders). Most of the gross in-

come came from the subsidiaries' profits on industrial, building, commercial and service operations (IL38m.) and from interest (IL29m.) though this last item was almost balanced by the group's own financing costs (IL26m.). Incidentally, the profit margin of Clal's non-financial subsidiaries averaged as much as 15 per cent. The group's after-tax profit — including substantial capital gains — was IL20m., of which IL5m. goes to outside shareholders. The company's own gross income amounted to IL27m., consisting of IL16m. interest and the rest mainly dividends. The net operating profit amounted to IL114m., a rise of 25 per cent compared with 1970. However, the company also acquired IL3.5m. net in capital gains, a rise of 40 per cent compared with 1970. The aggregate net profit was almost 20 per cent of the share capital, compared with less than 14 per cent in 1970 and 12 per cent in 1969. The 10 per cent cash dividend distributed for 1971 (against a little more 8 for 1970) absorbed a little more than one half of the net profit earned, so that a substantial sum was available for transfer to reserves. Small wonder that the company — obviously anticipating further expansion of business and profits — decided to cap the cash dividend by a 10 per cent share bonus.

Jarring was pro-Nazi, paper says

U.N. Mid-East envoy Gunnar Jarring was a member of a pro-Nazi party in Sweden until 1939, according to a prominent Swedish daily newspaper.

Israel Radio reported from Sweden Wednesday, that the daily, "Aftonbladet," carried this story Tuesday on its front page, under the headline "sensational disclosure," and "supported by documented evidence. According to the report, Jarring was a member of the National Unity Party from 1926 to 1939. In 1936, he was one of the Party's candidates for the Parliament, on a platform which included "safeguarding Sweden from foreign immigrant elements," and withdrawal from the League of Nations. "Had he been elected," "Aftonbladet" says, he might have gone on to a political career instead of a diplomatic one.

The report goes on to say that Jarring wrote articles in the Party's organ condemning the natives of Kashmir as racially inferior, and saying that "Jews, Armenians and Greeks have as a characteristic trait — cheating their neighbours." One of Jarring's activities, the report said, was the compiling of a list of the Jewish students in Swedish institutions of higher learning. His purpose was not clear.

TAX-FREE CARS

Tel Aviv • Rome • Paris • Zurich
Send for 120-page catalogue with 88 colour pictures and information how to purchase
TAX-FREE CARS
Send coupon and one dollar to:
MURRAY S. GREENFIELD INC.
21 W. 39th St. New York City
106 Hayarkon St., Tel Aviv, Israel.

Name _____
Address _____
City/State _____ Zip No. _____

BEIT-OREN GUEST HOUSE

near Haifa
Rooms, Restaurant, Swimming Pool in the Mountain Scenery of the Carmel Forests
Half-an-hour's drive from the centre of town.
Comfortable rooms with central heating and private facilities.
Ideal starting point for private or organized trips to Central and Northern Israel.
Congenial kibbutz atmosphere. Rates for full board from \$10 on.
To book rooms contact your travel agent, or call directly.
Tel. (04) 22111.

APPLICANTS NOW ACCEPTED FOR
AMERICAN ISRAEL YESHIVA HIGH SCHOOL PROGRAMME
at Yeshivat B'nei-Akiva Tikvat Ya'acov, offering an accredited high school programme of religious and secular studies, trips and work camps.
All grade 9-10 students are eligible.
For further information contact:
Rabbi C. Abramchik, Sde Ya'acov, Tel. 04-931477.
Registration ends July 10, 1972.

IMMIGRANTS TEMPORARY & RETURNING RESIDENTS DIPLOMATS
Concentrate your duty free purchases in one place
LESHERUT HAOLEH LTD.
ONLY THE BEST INTERNATIONAL AND LOCAL MAKES OFFERED. SPECIAL DEPARTMENT FOR FURNITURE, CURTAINS AND RUGS. GUARANTEE AND AFTER-SALES-SERVICE ON ALL APPLIANCES. MAIN OFFICE IN EL AL BUILDING, 4TH FLOOR OPEN DAILY 8.30 A.M.-6.30 P.M. (FRIDAY 8 A.M.-1.30 P.M.)
For the convenience of customers
• BRANCH & SHOWROOM IN TEL AVIV: 113 ALLENBY ROAD, Tel. 611966
• BRANCH IN BEERSHEVA: UNICO PASSAGE
LESHERUT HAOLEH LTD.
TEL AVIV, EL-AL BUILDING, 32 BEN YEHUDA ST., SUITE 433 P.O.B. 26201, Tel. 52720 / 52776 Suite 433

Both sides restrained in peaceful J'lem rally

Jerusalem Post Reporter

Restraint on the part of police and student demonstrators brought a peaceful conclusion Monday to a "free speech" demonstration in Davidka Square.

The demonstration, called to protest the police dispersal of a demonstration on May 1, had been organized by the "May 2 Movement," an ad hoc group of students, mainly from the Hebrew University. Also on hand were students from Haifa University and Tel Aviv University as well as local Black Panthers.

A succession of speakers denounced the police, accusing them of interfering with free speech and indiscriminate use of force. Several speakers cited the fatal shooting last Sunday of a procurer by police on a Jerusalem street. (The man, Ovadia Harari, died last Monday night.)

Unlike the May 1 demonstration, Monday's had a police permit. Where at the earlier demonstration hundreds of police were on hand, the police were totally out of view Monday except for a solitary van in which Deputy Jerusalem Police Chief Avraham Turgeman watched the proceedings.

At 5.30 p.m., after an hour of speeches, student participants announced the end of the demonstration and called upon those present to disperse and not to head for the centre of town. A breakaway group, however, headed down Jaffa Road bearing black flags. Before they reached King George Ave., they encountered a line of police backed by a water cannon.

J.D.L. protest at Austrian Embassy

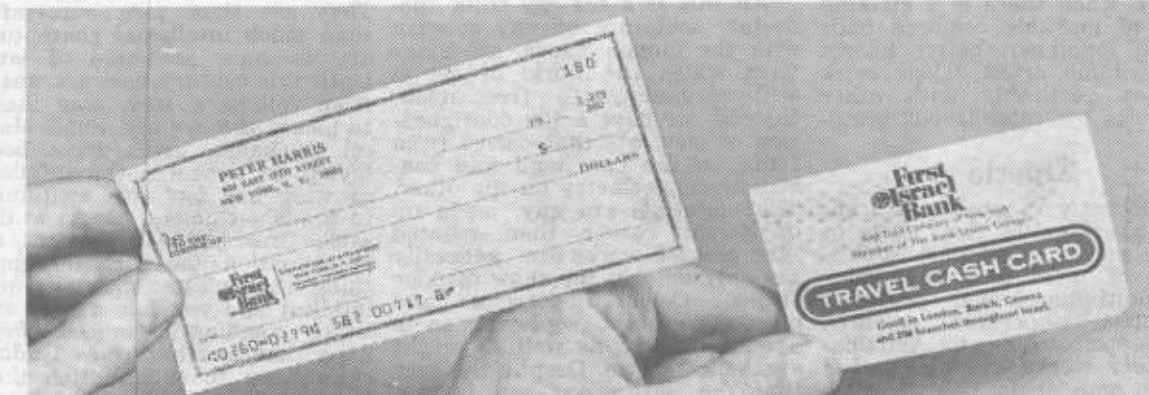
WASHINGTON (AP). — About 25 young men, identifying themselves as members of the Jewish Defence League, invaded the Austrian Embassy here last Monday to protest against what they said were lenient sentences and squabbles of Austrian Nazis.

The group hug a Nazi flag with the swastika, one of the embassy windows and a poster saying "Don't visit Austria" on the wall of the reception room.

The Ambassador, Dr. Karl Gruber, finally received three members of the group at explained that in bearing black flags, they engaged and juries were independent of the government.

The group later left the embassy.

Going abroad?

This check with this card gets you up to \$500 cash at any of our banks in London, Paris, Zurich, Geneva or 220 branches in Israel!

Ofcourse, you'll take along as much in travelers checks as you expect to need. But what about "unexpected" expenses?

You can apply for a Free Travel Cash Card before going abroad . . . if you have a CosLess Checking Account at First Israel. Your checks will be honored without delay, or up to \$500 cash at any of our family banks—Anglo-Israel Bank in London; Bank Leumi le-Israel in Paris; Cifco Leumi Bank in Zurich or Geneva and at 220 Bank Leumi and Union Bank branches throughout Israel.

So join the family! Open your CostLess Checking account, and apply for your free TravelCash Card today.

It's nice to know you have it when you need it.

If you can't come in, open your account by mail!

First Israel Bank, 579 Fifth Avenue, New York, N.Y. 10017
Please open a CosLess Checking Account for me. (No charge for checks or service with \$300 minimum balance. If it falls below \$300, the cost is \$3 for the month.) I enclose ☐ Check ☐ Money Order for \$ _____
☐ As an individual account. ☐ As a joint account.
Please send signature cards and a receipt for my deposit to:
NAME _____ Please print carefully
ADDRESS _____
CITY _____
STATE _____ ZIP _____ PHONE _____

First Israel Bank
AND TRUST COMPANY OF NEW YORK
A subsidiary of Bank Leumi le-Israel
Member Federal Deposit Insurance Corporation
A Full Service Bank

579 FIFTH AVENUE/47TH ST., NEW YORK 60 WALL STREET, NEW YORK 1412 BROADWAY, NEW YORK

15/14/36/2

Abbe Institute

IN THE CITY OF NEW YORK

SCHOOL OF BUSINESS ADMINISTRATION
TRAINING SCHOOL FOR SECRETARIES
SCHOOL OF FINE ARTS

100 FIFTH AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10011
WA 4-4364

May 4, 1972

State of Israel
Ministry of Religious Affairs
Department for Contact with the Diaspora
Jerusalem, Israel

Gentlemen: Attention: J. Ralbag

This is in response to your letter of April 25,
wherein you returned my check for \$18.00
which had been deposited in the charity box
near the Kotel Hama'arav. (Water had ruined it)

I am enclosing another check and since you
were put to the expense of returning it I am
increasing the amount.

Respectfully yours,

Dr. Leonard S. Friedman

15/14/36/3

15/14/36/3

ב"ה ירושלים, י"ז בחשוון תשל"ב
29 ביוני 1972

אל: הרב מ.י. גץ, רב הכותל המערבי

הנדון: בעלי קוראים

מכתב: מכ"ר בסיון תשל"ב

לאחר בירור עם הסמכ"ל מר י. וינברג ועם חשב המשרד
חנני להודיע כי אנו מוכנים שתעסיק 2 בעלי קוראים
לימי שני המישי ושבח בשבוע.

התקציב יבוא מכספי הכותל. בא לחאט המרמית עם מר
וינברג.

ב ב ר כ ה

15/14/36/3

דוד גלס

מנן המנהל הכללי.

העתק: הסמכ"ל י. וינברג
חשב המשרד י. יערי

15/14/36/2

ב"ה ירושלים, י"ד' בתמוז תשל"ב
26 ביוני 1972

אל: יגאל אלון,

מ"מ ראש הממשלה ושר המשפטים

הגרוף הכוחל הקטן

מכתבך מיום י"ג בתמוז תשל"ב 25.6.72

הריני לאשר קבלה מכתבך הנ"ל.
אני סבור שלפני שתיפול החלטה בענין עלינו להיפגש
על מנת שאסביר לך ברורה עמדותי בענין.

בברכה,

ז. ורהפטיג

ראש הממשלה

ירושלים, י"ג בתמוז תשל"ב
25 ביוני 1972

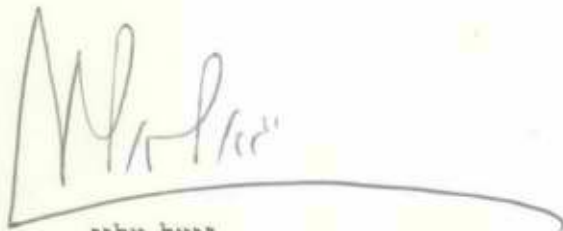
א ל : שר הדתות

מאת: ממלא-מקום ראש-הממשלה ושר המשפטים

הנדון: הכותל הקטן

קבלתי עתה את מכתבך מיום י"ב בסיון תשל"ב (25 במאי 1972) אל שר המשפטים.

לאור החלטתה של ועדת השרים לענין ירושלים מיום 29.2.72 ובעיקר לאור סעיף ב' להחלטה אשר התיחס לשיבה שקוימה אצל שר המשפטים ביום ו' באדר תשל"ב (21.2.72) לא נוכל לדעתי לקבל הצעתך וצריך לבצע את הפעולות אשר התחייבו עליהן.

יגאל אלון

ממלא-מקום ראש-הממשלה
ושר המשפטים

15/14/36/5

ד"ר

ב"ה ירושלים, י"א בתמוז תשל"ב
23 ביוני 1972

אלו הרב י. מ. שכטר

הנדון: שבתות וחגים
מכתבך מ" בתמוז תשל"ב

לא אוכל להיענות לבקשתך שכן כפי שהודעתך במכתבי
אליך מיום כ"ב בתשרי תשל"א (23.10.70) הסתיים
ההסדר עמך ב-31.3.71.

החשבון מוחזר לך בזה.

ב ב ר כ ה ,

דוד גלס
טבן המנהל הכללי.

✓ העמק: חשב המשרד
מנהל המה" למקומות קדושים.

15/14/96/5

ח' בתמוז תשל"ב
20 ביוני 1972

אל
חשב המשרד, מר י' יערי
מנהל המחלקה למקומות קדושים, הרב ד' מרלא

הגדון: אחריות צד ג' באחריות ליד הכותל המערבי
סימוכין: מכתבי אליך מיום כ"ג בסיון תשל"ב (5.6.72)

בהמשך למכתבי הנ"ל ולמכתבי הקודם, ובעקבות שיחתי עמך ועם מר זליקוביץ, מהמחלקה
למקומות קדושים, בע"מ, נהגתי לי פניית אלו-

(א) משה"ב שוב אינה מועסקת כקבלנית ע"י משרדנו באופן ישיר, וממילא סיוטות ההסכמים
שצדתי למכתבי שסימוכין אינן רלבנטיות;

(ב) מע"צ הוא המעסיק את משה"ב בביצוע עבודותיה ברחבת הכותל המערבי.

לעיון של ענין נראה לי שעל מע"צ לדאוג להוצאת פוליסת ביטוח, שתבטח את הסדינה
מפני סיכוני צד ג' כללים, כלמי כל מבקר בשטח, מטענה בגופו או ברכושו, עקב או בגין
העבודות המבוצעות בשטח.

קים טען רציני, לדעתי, בשאלה אם פוליסת הביטוח הכללית שהוציאה משרדנו ב"יובל" ושנוקדת
לכסות נזקי מבקרים במקומות הקדושים תהפוך גם במקרה כן מבוצעת עבודה רחבת היקף ברחבת
הכותל, כבמקרה זה.

מטעם זה כתבתי למע"צ את מכתבי הרצוף, ומצאתי לנכון להביאו לידיעתכם.

אם מע"צ, ישחמט מאחריותו, לא יהיה מנוס מהוצאת הפוליסה האמורה על ידינו אנו.

ב ב ר כ ת

מ"ח' בן-עמי, מ"י
סגן מיועץ המשפטי

15/14/36/5

מדינת ישראל

רחוב יפו 30
טלמון 28371
ירושלים

הדריכל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

משרד הדתות

תאריך: ב"ה, ירושלים, כס' בסיון תשל"ב
11.6.72

מספר:

אל: זאב רוזנברג
מנהל לשכת השר
סאה: יוסף שנברגר

הנדון: דו"ח הכוחל המערבי

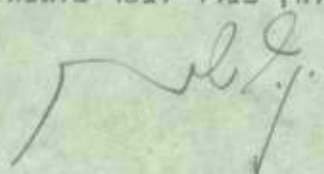
שלום וברכה !

רצוף לזה התדפיס של הדו"ח כפי שהוכן על ידי יהודה האזרחי.
החומר עבר קריאה בקורה כללית מצד כב' השר, ואושר לדפוס.
צבי שסייגר עסוק בהכנת הצלומים, המפות והעימוד.

השר הבטיח לכתוב סבוא וכן יש צורך לקבוע באופן סופי את
"השם" וכן את אופן הזכרת העורכים ואת הפעילים בשטח.

בשלב זה נראה לי שיש צורך להפעיל את מר עקיבא זרוע, דובר
המשרד, אשר נסיון רב לו בהוצאת חומר הסברתי, ואני מציע
שכב' השר יבקש ממנו לפעול בכל מרצו בענין, במיוחד:

1. בקריאה בקורה סופיה לדפוס.
2. בהשלמת נחונים הנדרשים מצד המשרד.
3. בכח לחץ מצדו לגמר מלאכה.

בברכה,

SECRET

NO. 101
10111
10111

SECRET, SECRET, SECRET, SECRET
SECRET

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET: SECRET

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET
SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET

15/14/36/p

מדינת ישראל

אדריכל יועץ לשד הדתות
[ירושלים]

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ב"ה, ירושלים, כס' כסיון תשל"ב
11.6.72

מספר:

איזור הכוחל - שנוי מפלס כביש גישה

מכתבי לחברה מיום

פגישה במקום: סמנכ"ל החברה לשקום הרובע היהודי ד. צפרוני, אדריכל שנברגר

1. בסביבת נקודת הבקורת המשטרה הנוכחית יונמך הכביש כ 3.0 מטר. המעבר לרחבת הכוחל יוצר על ידי שפוע (ולא מדרגות) של בערך 10% עד החחלה הרצוף הקיים.
2. השטח בין סכוב הכביש (מגן דוד אדום, הקיוסק) יקבל שפוע טבעי אחיד.
3. היות ויש לראות בפעולה פתרון זמני בלבד (תקופה 3 - 5 שנים) עד לבצוע חכנית הכנוי הסופית של הרחבת לפי חכנית צוות הכוחל, יקבעו פרטי צפוי השטחים (1) ו (2) חוץ מהלך העבודה.
4. לצד השטח של החפירה הארכיאולוגית תגרום הנמכת מפלס הכביש להקטנת הפרש הגובה בין הכביש ושטח החפירה. לאור אופי הזמני של העבודה לא מוצעים קירות תומכין למטיכת קצוות הכביש. פרטי העבודה ייקבעו בהחיעצות עם מהנדסי בטיחות.
5. ערוי העבודה
 - א. לפי הודעת מר צפרוני ניתן להתחיל בעבודה כאמצע יולי.
 - ב. לרגל קרבת תקופת החגים (החחלה ספטמבר) הוצע לחלק את העבודה לשלבים דלהלן:
 1. קטע מתיכתא- פורת יוסף : 15.7 - 1.9
 2. קטע פורת יוסף-שער האשפות: לחלק לחצי רוחב הכביש, בחלק החחתון בכדי לאפשר גישה חמידית משער האשפות לרחבת הכוחל.
 - הקופת הבצוע החל מאוקטובר 1972.
6. פרטי החכנון בסביבת

הפעולה הנ"ל דורשת הכנת פרטים להתאמה לנחונים קיימים (גישה לס.ד.א., קיוסק וכו') הוצע שיוטל על צוות האדריכלים אשר יעבוד במסגרת הכללי לאיזור הכוחל למפלס בפרטים הדרושים.

לידיעת: כב' שר הדתות
הרב פרלא

העתק: דוד צפרוני

SECRET

SECRET
NO FORN DISSEM
EXCEPT BY AUTHORITY

TO: SAC, NEW YORK, FROM: SAC, NEW YORK
NY 100-100000

SUBJECT:

ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

1. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

2. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

3. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

4. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

5. ALGERIA - NEW YORK

6. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

7. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

8. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

9. ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

10. ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK
ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK - ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK

ALGERIA - NEW YORK

מאבקן של נזירות אלה לצדק בעולם אינו מסתמסם במאבק למען שוויון זכויות הנשים, בכנסיה ומחוצה לה. הן סצילוח מאד במאבק למען יהדות ברוית המופצות, ובטרם יצא הנשיא גיטסון למוסקבה התקיימו רבבות אורחים על סבתבים לגשיא. לפעול למען זכויות יהודי רוסיה לקיים לאומי עצמאי ולאפשר להם לצאת לארץ מולדתם. ישראל. או לכל מקום אחר.

הנזירה מרגרט טרקסלר היא ידודה גדולה של העם היהודי. היא שאינה באירופה מציקה לה ולחברותיה. הן ביקרו בסמנת ההשמדה ועוררו את הנזירות בגרמניה לפעול למען היהודים. כדי לכפר על החטא שחטאו כלפיהם. במאי הקדימה צאתה לקפריסין וביתרה בארץ משך כמה ימים. היא נפגשה עם מנהיגים נוצרים וערכים בשטחים בירושלים. בבית לחם. ביריחו. היא מלאת התפעלות ממה שראתה וחזרה מצוידת טוב יותר בתשובות לתעמולה הערבית המתנהלת בשיקאנו. ואשר לדבריה היא ארסית ביותר.

אך, דבר אחד, לדבריה, זועזע אותה כאן: המחיצות שליד הכותל המערבי. התפרדה בין נשים לגברים.

התביישתי לספר לה. שאצלנו הדת אינה חלונטארית אלא נכסית מכוח חוק גם על נשים וגם על גברים — אך לנשים אין אפילו זכות בחירה למועצות הדתיות ולרבנות הראשית. לה הן חייבות לציות. אין להן מעמד בבתי הדין הרבניים הסיסקים בענייניהן ומעמדן בישראל גרוע מזה שבכנסיה הקתולית. שכןגדה היא מנהלת את מאבקה. נשים בהפקדים של כמורה, כמו בגרמניה המזרחית או במועצות דתיות עליונות כמו בגרמניה המערבית. לא זו בלבד שאינן בנמצא אצלנו — איש אפילו אינו מעז לחלום על כך.

כאמור, כל זאת לא סיפרתי לה. אני מקוה, שהסימסד הדתי שלנו והומכיו בממשלה הקואליציונית לא יאשימו אותי בהסתה ובפגיעה בקודשיותם בכך שסיפרתי על המאבק המתרחש בעולם הקאטולי.

וכי אפשר לחלל את הקודש יותר משעושים זאת הרב אוגוסטין ושרי הדתות וההפטינג. בעזרתו של שר המשפטים, במאבק המתקיים לנגד עינינו ערב הבחירות הנידחות לרבנות הראשית ומה טעם לדרוש שיתוף נשים בנוף הבוחר, שעה שיש ספק סביר אם בכלל התקיימה בחירות? אל נשכח שהעניין כבר נידחה מספר פעמים ומספר שנים. האם בעלי יצר שררה ורדיפת כבוד ומסך כמו אלה אפשר להניע להעביר חלק מסמכויותיהם לנשים? מסה שטות.

הנזירה מרגרט הייתה אר מרת שזה הסר צדק. או מה? שהגיד, מי מתחשב במה שאומרים הגויים.

לחיים אלה

מדינת ישראל

משרד הדתות
לשכה ואשית
ירושלים

תאריך כ"ג בסיון תשל"ב
5 ביוני 1972

מספר

כ/136/15

6.6.72
מ"ח
מ"ח
מ"ח

אל
הסמנכ"ל, מר דוד גלס
החשב, מר י' יערי
מנהל המחלקה למקומות קדושים, הרב דב פרלא

הנדון: אחריות צד ג' בחפירות ליד הכותל המערבי
סימוכין: מכתבי משה"ב שהועברו לידיעתכם במכתבי אליכם מיום 29.5.72

בהמשך למכתבי הנ"ל, ולאחר חיפוש בחיקית המסמכים היוצאים מלשכתנו, גליתי את סיוטות שני
ההסכמים שנכתבו על ידי, ושענינם הסכמים עם משה"ב בקשר עם בנין שטראוס ובקשר לעבודות עפר
בכותל. סיוטות ההסכמים הנ"ל הועברו לעיונכם, בצרוף מכתב לוואי בחתימתי בתאריך 8 ביולי
1970.

עפ"י הסעיף 9 לסיוטת ההסכם הראשון, ועפ"י הסעיף 11 לסיוטת ההסכם השני, חלה חובת הביטוח
כנגד סיכוני צד ג' על "משה"ב.

אין לי שום ידיעה אם אומנם נחתמו סיוטת ההסכמים הנ"ל, ע"י משה"ב ומשרדנו, כך שהפכו הם
להסכמים מחייבים. אין לי שום ידיעה אישית - בהנחה שהסכמים אלו אומנם נחתמו, - אם שונה
בכל אחד מהם הסעיף הרלבנטי הנזכר. לצערי איש לא החזיר לי את ההסכמים כשהם חתומים, וגם
לא דיווח לי מה עלה בגורל הסיוטות שחיברתי.

אני מצרף לכאן תצלום סיוטות ההסכמים האמורים, בלווי מכתבי הלוואי שלי.

אם אומנם נחתמו ההסכמים האמורים, בנוסף שהופיע בסיוטות, אזי חלה חובת הביטוח במפורש על
משה"ב, ויש להודיע לה על כך בצורה דחופה ונמרצת ביותר.

בברכה

מ"ח בן-עמי, צו"ד
סגן היעץ המשפטי

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

1450

14/5

- אלו: 1. טמנכ"ל משרד חרות, מר ד. גלס.
2. חשב המשרד, מר י. ארני.
3. מנהל המחלקה למקומות קדושים, מר ד. פרלח.

מאת: סגן היועץ המשפטי למשרד חרות.

הנדון: הצעת הוצאה עם מסה"ב לכעוץ עבודה ב"בית שפראוס".

רצ"ב הריני מסביר לעיונכם מיוסר החוזה המתייחס לכעוץ העבודה בבית שפראוס עם מסה"ב הצעת מסה"ב, וכחב חכמויות לעבודות השפוע המסתכמת בסך 198,060.14 ל"י.

ברצוני להסיר את החשדות הבאוחז-

1. החשב מר יערי הודיעני כי נערך מכרז חוקי וכי הצעתה של מסה"ב נתקבלה ע"י משרדנו (כנראה בהסלפתו של האדריכל שיינברגר). לא מצאחי רשומים על כך פרט להחלטתו בכתב של האדריכל מיום 20.4.69 המצויה בתיק. מגוף החלטתו זו נראה לי כי לא התקיים מכרז חוקי, וזאת מכסה טעמים, ובין היתר: לא התקיים מכרז פומבי אלא רק מכרז דוטה שאינו יכול לבוא בחשבון לגבי הזמנות בסדר גודל של פחות אלפי לירות. החלטתו של האדריכל עומדת על נמוקים, כלדעהי, לא היו מתקבלים כנמוקים סבירים בבית המספט העליון. לסיכך נראה לי, כי על המדינה היה לערוך מכרז פומבי וחוקי במתכונת האמורה ע"י החשב ויש להצטרף שמסה"ב החלה בעבודתה מבלי שתקבלו הליכי מכרז כחוק.
2. אני מתייחס בהצעתה זו רק לעבודה כמי שתוכננה עם מסה"ב כחב חכמויות ועבודות השפוע של האדריכל שיינברגר מסבירי 1969 וחמסתכמת ב-198,060.14 ל"י. מר יערי הודיעני כי בינתיים נעשו עבודות הורחה אולם לא נמסר לי חיקפן. אם ברצון המשרד שיערוך הוצאה עם מסה"ב גם לגבי עבודה אלו, יש להודיעני ולהתמציא לי טירוס מדויק של טורי עבודות ההרחבה והתנאים על מיהם התחייבה מסה"ב לבצע עבודות אלו, וכן יש להסיר את חכמויות לעבודות השפוע בהכניה עבודה מפורטת שהסומה לחסכם החדש. *נא להסיר את חכמויות השפוע בהכניה עבודה*
3. לא קבעתי האריך מיום העבודות עם מסה"ב חסכם המס"ב היות והאריך זה לא נמסר לי, ועל המשרד לסלק את החתריך המוסכם עם מסה"ב.
4. אני מעטיר שחחוזה הינו בעל אופי רטרספקטיבי מובהק, אולם למעשה נחקשתי להכינו באופן פורמלי רק השכור, להבא יש להקפיד שהחסכמים יכתבו לפני בעוץ כל עבודה.
5. חכסמתי הורחה ברבר ערכי בנקאיה של הקבלן לגבי סיב בשוץ עבודתו עם חחוזה המסנדרטי של העבודה עם הקבלנים.
6. לחסכם מערכתי יש לערוך בנזוף לכתב חכמויות ועבודות השפוע של האדריכל גם סקיצות הנדסיות מפורטות ופרוט של העבודות שצריך לבצען עם חסכם. נסמחים אלה יפורמו יהדיו ויהיו נסמח "א" לחסכם.
7. לבסוף, יש לבייל את החסכם בזמן.

חברות

הצעת מסה"ב להוצאה עבודה ב"בית שפראוס" - 14/5

מ. ח. טרסמני, עו"ד.
סגן היועץ המשפטי.

העקזו מר חפץ, היועץ המשפטי.

שנערך ונחתם בירושלים ביום לחדש תש"ל
ביום לחדש 1970.

ב י י

מדינת ישראל, באמצעות משרד הדתות, ע"י מורשי החתימה מטעם המשרד: מר דוד גלס,
סמנכ"ל המשרד, ומר י. יערי, חשב המשרד (להלן: המדינה);

מצד אחד

ל ב י י

משה"ב, חברה לבניין ומתווה, חברה רשומה כחוק בע"מ, עפ"י מקודה החקרות, ע"י
מורשי החתימה שלה מר ומר (להלן: הקבלן);

מצד שני

והמדינה מעוניינת בבצוע עבודות שיפוץ, שיחזור, חסירה, הריסה,
פינוי, ניקוי ובניה (להלן: העבודה), באתר הידוע כבית שטראוס,
השמוך לכוהל המערבי (להלן: בית שטראוס), וזה על מנת להכשיר את
הבנין לשמש כמקום ספריה, חדרי עיון וכאחר ביקור להיירים, והכל
כמפורט בהכנית העבודה, חישובי הכמויות והמקצות החנדסיות המפורטות
והסגורות להסכם זה ומתווה חלק בלתי נפרד ממנו ומסומנות כולן
יחדיו כנספח "א";

והוא י ל והקבלן זכה במכרז לבצוע העבודה האמורה עפ"י הצעתו בסך כולל של
194,060.14 ל"י (מאה תשעים וארבע אלף וששים ל"י וארבע עשרה אב"),
וזאת עפ"י ההלטת ועדה המכרזים מיום

והוא י ל והקבלן החל בעבודתו כבר בחדש 1969, אולם עד עתה
לא נחתם אתו הסכם פורמלי;

והוא י ל וברצון הצדדים להמדין את ביצוע העבודה בבית שטראוס במסגרת
בצוע המכרז בנספח "א" עפ"י הנאיו והוראותיו של הסכם זה;

לפיכך נערך ונחתם הסכם זה בין הצדדים כדלקמן:-

1. ההקדמה להסכם זה מתווה חלק בלתי נפרד ממנו והצדדים מצהירים בזה על נכונותה.
2. הקבלן מתחייב לבצע את העבודה אך ורק עפ"י הכנית הפעולה המפורטת בנספח "א"
להסכם זה, הכוללת בין היתר תאור מדויק פלווה בשרטוטים ובחישובי כמויות של
העבודה.
3. העבודה תבוצע בשלבים עפ"י סדר העדיפויות וההוראות שייגהנו מפעם לפעם לקבלן
ע"י המדינה באמצעות המנהל הכללי של משרד הדתות, או מי שימונה על ידו לכך
בכתב. (להלן: המנהל).

4. לצורך ביצוע הסכם זה ימנה המנהל יועץ אדריכלי שתעמו וכן רשאי המנהל למנות מהנדסים ומפקחים אחרים ככל שימצא לנכון. היועץ האדריכלי, המהנדסים והמפקחים (להלן: יועצי ההנדסה) ייצגו את המדינה במני הקבלן, בכתיבות להנחיות המנהל. הודעה שמיט בדבר מינוי כל אחד מיועצי ההנדסה תשלח ע"י המנהל לקבלן.

5. לפני בצוע כל אחד משלבי העבודה המפורטים בנספח "א" יבדקו יועצי ההנדסה את מצב המבנים והקרקע בהם מתבצעת העבודה, וימסרו לקבלן פקידות הנדסיות והוראות מפורטות בכתב לבצוע כל אחד משלבי העבודה. ההוראות תכלולנה גם שיטות בצוע ואמצעי בטיחות וזהירות שיש לנקוט בהם על מנה להבטיח שיטת עבודה בטוחה. הקבלן לא יהיה רשאי לבצע שום שלב משלבי העבודה המפורטים בנספח "א" אלא לאחר שקבל את הסקידות הג"ל וההוראות האמורות בסעיף זה.

6. שני הצדדים להסכם זה ינהלו יומן עבודה יומי משותף בו ימורטו מדי יום העבודות שניתן אשור לביצוען ע"י היועצים ההנדסיים, אופן בצוע אותן עבודות וכן מירוס העבודות שבוצעו אותו יום הלכה למעשה. ביומן העבודה המשותף יירשמו:-

- א. מספרם של העובדים לסוגיהם, המועסקים ע"י הקבלן בבצוע העבודה.
- ב. כמויות החמרים למינהם המובאים למקום העבודה ע"י הקבלן או מוצאים ממנו.
- ג. כמויות החמרים שהושקעו ע"י הקבלן בביצוע העבודה.
- ד. רשימה של הצידוד המכני המובא מדי יום למקום העבודה והמוצא ממנו.
- ה. השימוש בצידוד מכני לשמוש בעבודה.
- ו. הנאי מזוג האויר השוררים במקום העבודה.
- ז. הקלות והטרעוה שארעו בבצוע העבודה באותו יום.
- ח. ההתקדמות בבצוע העבודה במסך היום.
- ט. הוראות שנתנו לקבלן ע"י המנהל או היועצים ההנדסיים.
- י. הערות המנהל או היועצים ההנדסיים בדבר בצוע מהלך העבודה באותו יום.
- יא. כל דבר אחר שלדעת הקבלן, המנהל או היועצים ההנדסיים ש בו כדי לשקף את המצב העובדתי במהלך בצוע העבודה באותו יום.
- יב. היומן יחתם מדי יום כיומו ע"י המנהל והקבלן.

7. על מנה למנוע ספקות מודגש כי, המנהל וגם/ואו היועצים ההנדסיים רשאים לבדוק ולהשגיח על בצוע כל אחד משלבי העבודה, לרבות בדיקת טיב החמרים וטיב המלאכה הנעשית ע"י הקבלן בביצוע העבודה. כן רשאים הם לבדוק אם הקבלן מבצע כהלכה הסכם זה, לרבות הוראות המנהל.

8. א. הקבלן מתחייב להעסיק על חשבונו ואחריותו את העובדים הדרושים לביצוע העבודה וההשגחה על העבודה, לרבות אמצעי תחבורה גסבילם, וכל צורך אחר שימקדור עקב העסקתם. "עובדים" לענין הסכם זה כוללים, בין היתר, עובדים מכל מין וסוג, לרבות מהנדסים, מנהלי עבודה, מפקחים ועובדים אחרים ללא יוצא מחלל, שיודשו לביצוע העבודה.

ב. הקבלן יבטח על חשבונו את העובדים, הן בביטוח לאומי והן בקרנות תגמולים ותבטוח הסוציאלית, בשיעור ובאופן שיקבע לגבי כל עובד ע"י ארגון העובדים היציג לגבי אותו סוג עובדים, והן בביטוח סכוני מעבידים כולל בחברת בטוח מאושרת, עליה תבוא הסכמה המנהל.

ג. הקבלן מתחייב להעסיק עובדים רק באמצעות לשכה העבודה, בהתאם להוראות חוק שירות המעסוקה, תשי"ט-1958, והקבלן מתחייב לשלם את שכרם של העובדים שיועסקו בעבודה ולקיים את יתר הנאי העסקת העובדים, כקבוע ע"י האיגוד המקצועי המייצג את המסטר הגדול ביותר של העובדים במדינה באותו ענף, עבור עבודה דומה באותו איזור.

ד. אם במהלך בצוע העבודה יהיה צורך להעסיק עובדים בעלי רשיון, רישום או היתר מיוחד על פי דין, מתחייב הקבלן להעסיק רק עובדים בעלי רשיון, רישום או היתר מיוחד על פי דין, מתחייב רשומים בעלי רשיון או היתר כאמור.

ה. הקבלן מחייב להכניס הנאי בטיחות ותנאים לשמירה בריאות העובדים ורווחתם ע"י כל דין שהוא, ובאין הוראה מפורשת בדין, כגדרש ע"י מפקחי העבודה במובן חוק הרגון ומקום על 8888 העבודה, תשי"ד - 1954.

ו. לבקשת המנהל ימציא הקבלן למנהל אישורים של חסוד לבטוח לאומי, המאשרים כי הקבלן מלא את חובותיו לביטוח לעובדים בעבודה על פי חוק הבטוח הלאומי, תשי"ד - 1953 על הקנותיו וצויו. כל ימציא הקבלן למנהל ע"י בקשתו, אשרים כאמור מקרנות התגמולים והבטוח הסוציאלי בהם ביטח את העובדים, ועוהקים מפוליסות הביטוח בהם ביטח את העובדים מפני סיכוני מעבידים.

ז. כל סעיפי המשנה המוזכרים בסעיף זה למרש ולרבות הם באים, ואינם באים למצות את אחריותו המשפטית הכוללת של הקבלן אלהעסקת עובדים שהיא מוחלטת וללא שום סייג.

9. מוסכם בזה, כי הקבלן יהיה האחראי היחיד והבלעדי לכל נזק שייגרם, אם ייגרם, עקב וחור מחלך בצוע העבודה לאדם כל שהוא. לענין סעיף זה - "אדם" משמעו: לרבות צד ג' מכל מין וסוג, המנהל, היועצים ההנדסיים, עובדי המדינה, סוכניה, שליחיה, קבלניה והמועלים בשמה, לרבות עובדי תאגידים שלמדינה אינטרס בהם, וכן עובדיו, סוכניו, שליחיו והמפעלים בשמו של הקבלן, לרבות קבלני משנה המועסקים על פי הוראותיו של הקבלן בבצוע העבודה.

10. מוסכם בזה כי הקבלן יהיה האחראי היחיד לשלמות הרכוש המופעל בבצוע העבודה או המובא או המוקם במקום העבודה בגין בצוע העבודה, בין אם היה הרכוש בבעלותו או בבעלות אחרת מלשהיא, לרבות בעלות המדינה, והוא יישא באחריות לנזק מכל מין וסוג שייגרם לרכוש האמור, לרבות נזק עקיף. "רכוש" - לרבות מבנים, חמרים וציוד.

11. הקבלן מחייב לבטח בבטוח כולל ומלא: א. את פרויקט העבודה הכולל, מפני סכונים שייגרמו לאדם כל שהוא עקב בצוע העבודה או בגללה. לענין סעיף זה - "אדם" משמעו כאמור בסעיף 9 לעיל.

ב. את כלל הרכוש המובא למקום העבודה לצורך ביצוע העבודה, או בגינה, לרבות רכוש שאינו בבעלותו, ולרבות רכוש המדינה. הביטוח יכלול גם נזקים עקיפים שייגרמו לרכוש ויוצא מלכתחילה ע"ש הקבלן והמדינה כנהנים מהרכוש לצורך בצוע העבודה. לענין סעיף זה - המונח "רכוש" משמעו כאמור בסעיף 10 לעיל.

ג. לבקשת המנהל ימציא הקבלן לעיונו של המנהל עוהקים מפולסות הבטוח האמורות בטעימים א. ו-ב. לעיל.

12. הקבלן ישמח את המדינה בשימוי מלא על כל סכום שמישם בו, אם מיסא בו, מכוח שחק דין, פסק בוררות, או הסכם שטרה בגין נזק שייגרם לאדם כל שהוא עקב בצוע העבודה, או בגלל בצוע העבודה. לענין סעיף זה המונח "אדם" יתפרש כהגדרתו בס' 9 לעיל. כמו כן ישמח הוא את המדינה בשימוי מלא על כל נזק ישיר או עקיף שייגרם לה או שמישם בו עקב אבדן הרכוש המופעל בבצוע העבודה, או המובא בו המוקם במקום העבודה עקב ובגין בצוע העבודה. המונח "רכוש" - יתפרש כהגדרתו בסעיף 10 לעיל.

13. הקבלן לא יהיה רשאי להעביר בצוע העבודה על פי הסכם זה, או חלק ממנה לצד שלישי כל שהוא. הוא יהיה רשאי להעסיק קבלני משנה לביצוע חלקים מהעבודה ע"י הסכם זה, אך ורק בהתקיים שני תנאים אלו: א. החקבל על כך הסכמה בהכתב מראש מאת המנהל, שחשט את היקף וטיב העבודה שתבוצע ע"י הקבלן המשנה; ב. העסקת קבלני המשנה לא תגרע מאחריותו הבלעדית והכוללת של הקבלן לבצוע העבודה ע"י הסכם זה על כל תנאין.

14. מוסכם בזה בין הצדדים כי אם יתגלו טריקים בבית שטראוס חור כדי מהלך בצוע העבודה, או יתגלו חומצות אחרות המעידות עלסכנת התמוטטות או חטר יציבות בבית שטראוס, חובה על הקבלן להפסיק מיד את העבודה ולהודיע על כך ליועץ האדריכלי וליועצים ההנדסיים, ואין להמשיך את העבודה אלא לאחר שתחקבל חות דעת של היועצים ההנדסיים בדבר בצוע העבודה בטיחות, שעל מיה חייב הקבלן למעול.

15. א. תמורת כל התחייבותיו ע"י הסכם זה לבצוע העבודה מביח שטראוס, כמאוזכר בנספח "א" ותמורת כל יתר חיוביו והתחייבותיו של הקבלן ללא יוצא מחלל, ישולם לקבלן סך של 194,060.14 ל"י (מאה השעים וארבע אלף וששים ל"י וארבע עשרה אב"י) שהוא הסכום אותו הציע הקבלן במכרזו - להלן "המחיר".
- ב. הקבלן מאשר בזה, כי המחיר שיקבל מהמדינה כאמור לעיל הוא מחיר סופי והחלטי וכי הוא לא יועלה על ידו אף אם יעלו מחירי שכר העבודה או החמרים או מטעם אחר כלשהו.
16. הקבלן יהיה אחראי באופן בלעדי למלוי מדויק של הדינים והחוקים או הוראות אחרות שענינן בטיחות בעבוד קבלנית מהסוג האמור. לא תשמע טענהו בשום מקרה כי לא ידע דבר קיומן של דינים, חוקים או הוראות כאמור.
17. במקרה של גלוי חרמים, מטבעות או עתיקות אחרות במשך העבודה, יהיה הקבלן חייב לדווח על כך מיד למנהל ולקודים על כך לאגף העתיקות, משרד החנוך.
18. המנהל, היועצים ההנדסיים, וכל מי שהמנהל הסמיכו לכך, בין כע"פ ובין בכח, יהיו רשאים להימצא במקום העבודה על מנת להשגיח על אופן בצוע העבודה בכללותה ע"י הקבלן, לרבות בדיקת הציוד, החמרים והעובדים המועסקים בבצוע העבודה. כמו כן יהיו הם רשאים להעיר לקבלן על אופן התקדמות העבודה או על דרך בצורה או על התאמתה לטקציות ותוראות העבודה שהגיש המנהל, והקבלן יהיה חייב להשמע להערותיהם.
19. למען מנוע סחירות מוגזר בזה, כי הקבלן יהיה האחראי באופן בלעדי עבור טיב החמרים וטיב העבודה המבוצעת ע"י תנאי הסכם זה. אע"פ שליועצים ההנדסיים נמנה זכות לפקח על מהלך העבודה, לא יתפרש הדבר כאילו יש בעבודה זו לשנות את היקף אחריותו הכוללת והבלעדית של הקבלן ע"י כל הנאיו של הסכם זה לרבות אחריותו הבלעדית ע"י דיני הנזיקין במדינה.
20. הקבלן יספק על חשבונו את כל החמרים והציוד הדרושים לבניה וביניהם:
 - א. מכונות, מכשירים, כלי עבודה, פיגומים וכל דבר אחר הדרוש לבניה;
 - ב. האורה להגנה הציוד והמועלים;
 - ג. חגנה בפני שטפונות תדרושה במקומות הבניה;
 - ד. סידורי תברואה לשמוש העובדים כהתאם לתקנון משרד הבריאות;
 - ה. צמורות, על אביזריהם, להספקת המים הדרושים לבניה במקום הבניה (תשלומים בעד המים יהיו על חשבון המזמין);
 - ו. צריפים למשרדי באי-כח/הסנדרט והקבלן, מטיטוס ומגדול סאודים ע"י ההנדס, ובכלל זה הריחוט הדרוש למשרדים אלה;
 - ז. צריפים להחשנת החמרים והכלים;
 חץ כל המכשירים הדרושים לסימון העבודות ולמידתן, וכן המכשירים הדרושים למעגרים לביקורת.
21. בנוסף לכל התחייבותיו כמפורט לעיל, יהיה הקבלן חייב לדאוג לשמירת אקום העבודה על חשבונות בשעות ובימים שבהם אינה מבוצעת שם העבודה, כולל הלילות.
22. המנהל וגם/ואו היועצים ההנדסיים יהיו רשאים לפסול חמרים או ציוד כלשהו שחובא ע"י הקבלן לצורך העבודה, אם לרעהם הציוד או החמרים אינם מתאימים או הינם בעלי איכות ירודה או בלתי בטוחה. נפסלו החמרים או הציוד כאמור, יהיה הקבלן חייב להמציא חמרים לשיקוף רצונם של המנהל וגם/ואו היועצים ההנדסיים.

23. א. כל החברים והמוצרים או חלקי הבנין שהשמש בהם הקבלן לצורך עבודתו יתנו ע"י התקן המאושר של מכון התקנים בישראל.
- ב. השנהל וגם/ואו היועצים ההנדסיים יתנו רשאים מפעם לפעם או בראות עינם לערוך בדיקה טיב של החברים, המוצרים וחלקי הבנין האמורים במכון התקנים בישראל. אם תעלה הבדיקה כי החברים, המוצרים וחלקי הבנין לא עמדו בבדיקת התקן של מכון התקנים יתנו הקבלן חייב להרוס אותם חלקי בנין בהם אשם השמש החברים והמוצרים שלא עמדו בתקן, ולבנות מחדש, וזאת ללא כל חוספת שכר שחיא.
24. הקבלן יקבל את המסיר בתשלומים דו חדישים ע"י חשבון שיגיש מדי חדישים לחשב משרד הדמות, ובמנאי שהשבון זה יישא חתימת אשור מהיועץ הממנהג האדריכלי המאשר בחתימת ידו כי פרטי המחקר המופיעים בחשבון יש לשייכם לעבודה שכבר בוצעה ע"י הקבלן.
25. בגמר כל העבודה על הקבלן לפנות על חשבונו את מקום העבודה - בית ששראוס - מכל פסולת, שיירי בנין וחברים שהובאו למקום, ולחשאר את המקום נקי, לשביעות רצונו של המנהל.
26. להבטחת מלוי ההחייבויותיו ע"י הסכם זה, וכמנאי להכנסו של הסכם זה לחוקף, ימציא הקבלן לממשלה, עם חתימת החוזה, ערבות כנקאית או ערבות של חברת בטוח להנחת דעתה של הממשלה ובנוסף שיאשר ע"י היועץ המשפטי של משרד הדמות, בגובה של 12,500 ל"י (שנים עשר אלף וחמש מאות ל"י).
27. הקבלן מתחייב להשלים את העבודה האמורה בנספח "א" עד ליום
28. דמי ביול הסכם זה יחולו שווה בשווה על המדינה ועל הקבלן.
29. הצדדים מוותרים בזה על הצורך במשלוח המראות נוטריוניות או על הזכות לקבלן.
30. כתובות הצדדים להסכם זה הם כדלקמן:

- א. המדינה - באמצעות משרד הדמות, רח' יפו 33, י-ם.
- ב. הקבלן - "משה"ב" - חברה לבנין ופיתוח בע"מ, רח' בן יהודה 3, י-ם.

כל דבר אשר שישלח בדאר רשום מצד אחד למסנהו ייחשב כמגיע להעודתו כעבור 7 ימים מיום המשלוח.

ולראיה בוא הצדדים על החתום בהאריך הנקוב בראשו של הסכם זה:-

בשם "משה"ב" - חברה
לבנין ופיתוח בע"מ

בשם המדינה - באמצעות
משרד הדמות

מנהל,

דוד גלס, סמנכ"ל

מנהל,

ישראל יערי, תושב

W'D ✓

14/5

משרד הדתות

ד' תמוז, תש"ל
8 יולי 1970

1. סמנכ"ל משרד הדתות, מר ד. גלס.
2. חשב המשרד, מר י. יערי.
3. מנהל המחלקה למקומות קדושים, מר ד. פרלז.

טא: סגן חירוף המספסי למשרד הדתות.

הנדון: הסכם עם מסח"ב לעבודות עמר נוספות בכוהל המערבי בסכום של 160,000 ל"י.

רצ"ב חירוף מספסי לעיונכם פירוט הסכם שיש להתווסף עם הנ"ל, לגבי בצע העבודות האמורות, לגבי התקופה שער 31.3.71 ברצוני להעיר את הערות הבאות:-

1. הסכם זה חינו הסכם מספסי, ונראה לי כי התנאים המוספיים בו הם בבחינת המינימום ההכרחי למשרדנו, ולרעתי אין לסגת מהם.
2. אני חוזר טעם נוספת על פכתבו של מר חפץ ועל פכתבי שלי, המתייחסים לחוזים קודמים עם מסח"ב, בהם דרשנו לקיים מכרז סמכי מורמלי לפני חתימת הסכם כלשהו. חוראה החשב הכללי וריוני המנהל העיבורי אינם מוותרים כל מקום לספק בדבר החברה לקיים מכרזים לגבי העבודה שהתבצע עמ"י הסכם זה, (כסם שהיבו עציכת מכרזים גם לגבי הסכמים קודמים). לפיכך נראה לי שאין להתווסף על החוזה הא"כ ייערך מכרז סמכי מורמלי כד"ן.
3. הכנסתי לחוזה חוראה בדבר ערכות בנקאיה של הקבלן, וזה בהתאם להנחיות המופיעות בחוזים סטנדרטיים של קבלנים כפי שנוסחו ע"י המספלה.
4. לא הכנסתי בהסכם זה חוראה בדבר אמטרויות סיוני בהכנית העבודה והגדלתה גם מעבר לחיקף המסוער של 160,000 ל"י, מהסעם הבשור, כי בכל מקרה בו יוחלט על הגדלת חיקף העבודה (כלומר סיוני נספח ב' לחסכס המוצע) ועל הגדלת הסכום המסוער שחללה עבודה זו, יש לערוך ממילא מכרז חדש.
5. יש לצרף לחסכס זה, כנספת א', את החוזה הראשון שנחתם עם מסח"ב בדבר בצע עבודה בשווי של 250,000 ל"י, שנחתם ביום 11.5.69, וכן את הנספת לחסכס זה, המחורה את הכנית העבודה שלו.
6. יש לצרף לחסכס זה, כנספת ב' את החסכס הנוסף עם מסח"ב שערבתי לאחרונה, ושחיני יודע את אמנט נחתם, על פיו הוגדלה העבודה עד לחיקף של 500,000 ל"י (כלומר, נוספת של 250,000 ל"י על החסכס הראשון), וכן את הנספת לחסכס הגדלת זה, המחורה את הכנית העבודה המוגדלת.
7. יש, כמובן, לצרף, בנספת ג', את הכנית העבודה המופיעה בשווי מסוער של 160,000 ל"י.
8. יש לדאוג לבירול החסכס חוך 30 יום פיוס החיכתה.

בהרבה,

ח. כ. בן עמר, עו"ד.
סגן חירוף המספסי.

הנ"ל
מ. י. יערי
ח. כ. בן עמר

שנערך ונחתם בירושלים ביום לחדש חש"ל, ביום..... לחדש 1970.

ב י ו

מדינת ישראל, באמצעות משרד הדתות, ע"י מורשי התימה מטעם המשרד; מר דוד גלס, סמנכ"ל המשרד, ומר י. יערי, חשב המשרד (להלן: המדינה),

מצד אחד

ל ב י ו

משה"ב, חברה לבניין ופתוח בע"מ, חברה רשומה כחוק בע"מ, עפ"י פקודה החברות, ע"י מורשי ההתימה שלה מר ומר (להלן: הקבלן),

מצד שני

והמדינה התקשרה ביום כ"ג באייר תשכ"ט (11.5.69) בהסכם עם הקבלן, (להלן: ההסכם הראשון), על פיו בצע הקבלן עבודות חשיפה ברחבת הכותל המערבי עפ"י נטמח שזורף להסכם הראשון, ומהווה חלק בלתי נפרד ממנו, בסכום כולל של 250,000 ל"י (מאתיים וחמשים אלף ל"י);

והמדינה התקשרה בהסכם נוסף, שנחתם ב..... 1970, על פיו הורחבו מעבודות הקבלניות שבצע הקבלן עד לסכום של 500,000 ל"י (חמש מאות אלף ל"י); להלן ייקרא הסכם זה "ההסכם השני";

והוא יל וברצון המדינה להמשיך בבצוע עבודות החשיפה ברחבת הכותל המערבי, כפי שיפורטו בהסכם זה ועל פי הנאי הסכם זה, בסך של 160,000 ל"י (מאת ושישים אלף ל"י); להלן ייקרא הסכם זה "ההסכם השלישי";

והוא יל והקבלן מוכן לקבל על עצמו בצוע עבודות נוספות אלו כמפורט בהסכם שלישי זה ועל פי הנאי;

לפיכך הוחתם והוסכם בין הצדדים כדלקמן:

1. המבוא להסכם זה מהווה חלק בלתי נפרד ממנו והצדדים מצהירים בזה על נכונותו.
2. ההסכם הראשון על נטמחיו, וההסכם השני על נטמחיו מהווים חלקים בלתי נפרדים מהסכם שלישי זה, ויסומנו להלן כנטמחים "א" ו-"ב" בהתאם - להסכם שלישי זה.
3. הקבלן מתחייב בזה להמשיך לבצע עבודות חשיפה ברחבת הכותל המערבי, אשר היקפן הכספי המשוער הוא 160,000 ל"י (מאת ושישים אלף ל"י).
4. העבודות תבוצענה בהתאם לתכנית מעולה מפורטת שתצורף כנספח "ג" להסכם זה, ושתכלול תאור מדויק, מלווה בשרטוטים ובחשובי כמויות של עבודות הבניה, הדיסה, הפירה, מנזי וניקוי, ועבודות נוספות שונות שברצון המדינה לבצע ברחבת הכותל ובבניינים שברחבת הכותל המערבי.

5. העבודות מבוצעות ע"י סדר העדיפויות וההוראות שינתנו מפעם לפעם לקבלן ע"י המדינה באמצעות המנהל הכללי של משרד הדתות או מי שימונה על ידו בכתב לצורך הסכם זה, (להלן: המנהל).
6. לצורך הסכם זה ימנה המנהל יועץ אדריכלי מטעמו וכן רשאי המנהל למנות מהנדסים ומפקחים אחרים שיטפצו לנכון. היועץ האדריכלי, המנהנדסים והמפקחים, (להלן: יועצי ההנדסה), ייצגו את המדינה בכתימות להנחיות המנהל ^{המנהל} הודעה שנית בדבר מינוי כל אחד מיועצי ההנדסה משלה ע"י המדינה לקבלן.
7. לפני בצוע כל אחד משלבי העבודה המפורטים בנספח "ג" יבדקו יועצי ההנדסה את מצב המכנים והקרקע בהם מתבצעת העבודה, וימסרו לקבלן סקיצות הנדסיות והוראות מפורטות בכתב לבצוע כל אחד משלבי העבודה. ההוראות תכלולנה גם שיטות כצוע ואמצעי בטיחות וזהירות שיש לנקוט בהם על מנת להבטיח שיטה עבודה בטוחה. הקבלן לא יהיה רשאי לבצע שום שלב משלבי העבודה המפורטים בנספח "ג" אלא לאחר שקבל את הסקיצות הנ"ל וההוראות האמורות בסעיף זה.
8. שני הצדדים להסכם זה ינהלו יומן עבודה יומי משותף בו ימורסו מדי יום העבודות שניתן אשור לביצוען ע"י היועצים ההנדסיים, אופן כצוע אותן עבודות וכן טיפ העבודות שבוצעו אותו יום הלכה למעשה.
ביומן העבודה המשותף יירשמו:-
א. מטרם של העובדים לסוגיהם, המועסקים ע"י הקבלן בבצוע העבודה.
ב. כמויות החמרים למיניהם ממוכאים למקום העבודה ע"י הקבלן או מוצאות ממנו.
ג. כמויות החמרים שהושקעו ע"י הקבלן בבצוע העבודה.
ד. רשימה של הציוד המכני המוכא מדי יום למקום העבודה והמוכא ממנו.
ה. השמוש בציוד מכני לשמוש בעבודה.
ו. תנאי מזג האויר השוררים במקום העבודה.
ז. תקלות והפרעות שארעו בבצוע העבודה באותו יום.
ח. התקיימות בבצוע העבודה במשך היום.
ט. הוראות שנתנו לקבלן ע"י המנהל או היועצים ההנדסיים.
י. הקרות המנהל או היועצים ההנדסיים בשבר כצוע מהלך העבודה באותו יום.
יא. כל דבר אחר שלדעת הקבלן, המנהל או היועצים ההנדסיים יש בו כשי לשקף את המצב העובדתי במהלך כצוע העבודה באותו יום.
ביומן ייחתם מדי יום ביומו ע"י המנהל והקבלן.
9. על מנת למנוע טפחות מודגש כי, המנהל וגם/ואו היועצים ההנדסיים רשאים לבדוק ולהשגיח על כצוע כל אחד משלבי העבודה, לרבות בדיקת טיב החמרים וסיב המלאכה הנעשה ע"י הקבלן בבצוע העבודה. כן רשאים הם לבדוק את הקבלן מבצע כהלכה הסכם זה, לרבות הוראות המנהל.
10. א. הקבלן מחייב להעסיק על חשבונו ואחריותו את העובדים הדרושים לביצוע העבודה וההשגחה על העבודה, לרבות אמצעי החבורה בשבילם, וכל צורך אחר שיעורר עקב העסקתם. "עובדים" לענין הסכם זה כוללים, בין היתר, עובדים מכל מין וסוג, לרבות מהנדסים, מנהל יעבודה, מפקחים ועובדים אחרים ללא יוצא מהכלל, שיידרשו לביצוע העבודה.
ב. הקבלן יבטח על חשבונו את העובדים, הן בביטוח לאומי והן בקרנות התגמולים והבטוח הטוביאלים, בשיעור ובאופן שיקבע לגבי כל עובד ע"י ארגון העובדים היציב לגבי אותו סוג עובדים, והן בביטוח טכני מעבירים כולל בהבטח בטוח מאושרת, עליה מבוטח הסכמת המנהל.
ג. הקבלן מחייב להעסיק עובדים רק באמצעות לשכת העבודה, בהתאם להוראות אמוק שירות התעסוקה, תשי"ט - 1958, והקבלן מחייב לשלם את שכרם של העובדים שיועסקו בעבודה ולקיים את יתר תנאי העסקת העובדים, כקבוע ע"י האיגוד המקצועי המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה באותו ענף, עבור עבודה דומה באותו איזור.

ד. אם במהלך בצוע העבודה יהיה צורך להעסיק עובדים בעלי רשיון, רישום או היתר מיוחד על פי דין, מתחייב הקבלן להעסיק רק עובדים רשומים בעלי רשיון או היתר כאמור.

ה. הקבלן מתחייב להטות תנאי בטיחות והנאים לשמירת בריאות העובדים ורווחתם עפ"י כל דין שהוא, ובאין הוראה מפורשת בדין, כנדרש ע"י ספקי העבודה במובן חוק ארגון וסקוח על העבודה, חסי"ד - 1954.

ו. לבקשת המנהל ימציא הקבלן למנהל אישורים על המוטד לבטוח לאומי, המאשרים כי הקבלן מלא את חובותיו לביטוח העובדים בעבודה על פי חוק הבטוח הלאומי חסי"ד - 1953 על הקנותיו וצויו. כן ימציא הקבלן למנהל עפ"י בקשתו, אשורים כאמור מקרנות התגמולים והבטוח הטוציאלים בהם מיטת את העובדים, ועותקים מפוליסות הביטוח בהם ביטח את העובדים מפני סיכונים מעבידים.

ז. כל סעיפי המשנה המוזכרים בטעיף זה לפרט ולרבות הם באים, ואינם באים למצות את אחריותו הממשמית הכוללת של הקבלן להעסקת עובדים שהיא מוחלטת וללא שום סייב.

11. מוסכם בזה, כי הקבלן יהיה האחראי היחיד והבלעדי לכל נזק שייגרם, אם ייגרם לתוך מחלך בצוע העבודה לאדם כל שהוא. לענין סעיף זה - "אדם" משמעו: לרבות צד ג' מכל צמין וסוג, המנהל, היועצים ההנדסיים, עובדי המדינה, סוכניה, שליחיה, קבלניה והמועלים בשפה, לרבות עובדי תאגידים שלמדינה אינטרם בהם, וכן עובדיו, סוכניו, שליחיו והמועלים בשמו של הקבלן, לרבות קבלני משנה המועסקים על פי הוראותיו של הקבלן בבצוע העבודה.

12. מוסכם בזה כי הקבלן יהיה האחראי היחיד לשלמות הרכוש המופעל בבצוע העבודה או המובא או המוקם במקום העבודה כגין בצוע העבודה, בין אם היה הרכוש בבעלותו או בבעלות אחרת כלשהיא, לרבות בעלות המדינה, והוא יישא באחריות לנזק מכל מין וסוג שייגרם לרכוש האמור, לרבות נזק עקיף. "רכוש" - לרבות מבנים, חמרים וציוד.

13. הקבלן מתחייב לבטח בכטוח כולל ומלא: א. את פרויקט העבודה הכולל, מפני פכונים שייגרמו לאדם כל שהוא עקב בצוע העבודה או בגללה. לענין סעיף זה - "אדם" משמעו: כמובא בסעיף 11 לעיל.

ב. את כלל הרכוש המובא למקום העבודה לצורך ביצוע העבודה, או בנינה, לרבות רכוש שאינו בבעלותו, ולרבות רכוש המדינה. הבטוח יכלול גם נזקים עקיפים שייגרמו לרכוש ויוצא מלכתחילה ע"ש הקבלן והמדינה כנהנים מהרכוש לצורך בצוע העבודה. לענין סעיף זה - המונח "רכוש" משמעו: כאמור בסעיף 12 לעיל.

ג. לבקשת המנהל ימציא הקבלן לעינו של המנהל עותקים מפוליסות הביטוח האמורות בסעיפים א. ו-ב. לעיל.

14. הקבלן יטת את המדינה בשיפוי מלא על כל סכום שמישא בו, אם תשא בו, מכוח מסך דין, מסך צוררות, או הסכם משה בגין נזק שייגרם לאדם כל שהוא עקב ביצוע העבודה, או בגלל ביצוע העבודה. לענין סעיף זה המונח "אדם" יתפרש כהגדרתו בסעיף 11 לעיל. כמו כן יטת הוא את המדינה בשיפוי מלא על כל נזק ישיר או עקיף שייגרם לת או שמישא בו עקב אכדן הרכוש המופעל בביצוע העבודה, או המובא או המוקם במקום העבודה עקב ובגין ביצוע העבודה. המונח "רכוש" - יתפרש כהגדרתו בסעיף 12 לעיל.

15. הקבלן לא יהיה רשאי להעביר ביצוע העבודה על פי הסכם זה, או חלק ממנה, לצד שלישי כל שהוא. הוא יהיה רשאי להעסיק קבלני משנה לביצוע חלקים מהעבודה עפ"י הסכם זה, אך ורק בהתקיים שני תנאים אלו: א. תתקבל על כך הסכמה בכתב

מראש מאח המנהל, שתפרט את היקף וטיב העבודה שתבוצע ע"י קבלן המסנה;
ב. העסקה קבלני המסנה לא תקרע פאדירותו הבלעדית והכוללת של הקבלן לבצוע
העבודה עפ"י הסכם זה על כל תנאיו.

16. תמורה כל תחייבויותיו של הקבלן על פי הסכם זה יהיה זכאי הקבלן:
א. להחזרת כל הוצאותיו שהוציא בביצוע העבודה בסעיפים 17 ו-18 ו-19.
ב. למשלום שכר מדינה כפי שיפורט בסעיף 20 להלן.

17. מדי שבועיים ימסור הקבלן למנהל השבון מפורט של ההוצאות שהוציא בביצוע
העבודה עפ"י הסכם זה. החשבון יתבסס על הרישומים ביומן העבודה המשותף,
(סעיף 8 לעיל), והוא יכלול פירוט מדויק ומקיף לגבי כל אחד מפרטי
הוצאותיו של הקבלן עפ"י הסכם זה להקופת השבועיים שחלפו, לרבות שכר
עבודה, בטוח עובדים, תנאים סוציאליים לעובדים, הוצאות חמרים שהשתמשו
בהם בעבודה, הוצאות כלליות וכדומה.

18. המדינה תפרט מדי שבועיים את החשבון האמור שיוגש לה באמצעות פטב אמרד
הדמות, אך ורק אם החשבון האמור ייבדק על כל פרטיו ע"י המנהל והיועץ
האדריכלי, ובשוליו תומיע המסקה הבאה: "אנו, המנהל הכללי של משרד הדמות
ואו מי שימונה על ידו לצורך זה) והיועץ האדריכלי של משרד הדמות (שמונה
לכך ע"י המנהל) מאשרים בזה כי בדקנו את החשבון הזה על כל פרטיו, ואנו
מאשרים מידענו האישית כי הוא הואט במדויק את הוצאות העבודה שבוצעו
למעשה ע"י הקבלן בהקומה שאליה מתייחס החשבון, והוא מבוסס על הרישומים
ביומן העבודה היומי ועל מחירי השוק של הפריטים המופיעים בו ושחוצאו
למעשה לצורך ביצוע העבודה". (על אישור זה בשולי החשבון, יחתמו בחתימת
ידם המנהל והיועץ האדריכלי. להלן ייקר לחשבונות המאושרים כנ"ל) לא של
הקבלן "חשבונות מאושרים".
השבון שלא אושר כאמור ע"י המנהל והיועץ האדריכלי לא תהיה לו שום פסקות
משפטית, והמדינה לא תהיה חייבת לפרעו.

19. במקרה ויתגלו חלקי דעות בין הקבלן לבין המנהל והיועץ האדריכלי בדבר
גובה מחירי השוק של ההוצאות שהוציא הקבלן, כאמור בסעיף 18 לעיל, יובא
הענין לעיונו של מנהל מע"צ בירושלים, והכרעתו בדבר גובה ההוצאות, לפי
מחירי השוק, תהיה המרעה חותמת שתחייב את הצדדים להסכם זה, ואין אחריה
ולא כלום. לא תהיה שום אמעדות לקבלן לערער על טרובט של המנהל והיועץ
האדריכלי לאחר שפרט מטויים בחשבון שהגיש הקבלן לא בוצע על ידו למעשה.

20. שכר מדינה של הקבלן יהיה כדלקמן:
א. משלום של 15% מכלל הוצאותיו של הקבלן עפ"י החשבונות המאושרים שהגיש,
למעט הוצאות שהוציא כמשלום לקבלני מסנה שהעסיק בביצוע העבודה.
ב. משלום של 8% מכלל הוצאות שהוציא לקבלני המסנה שהעסיק בביצוע העבודה,
בתנאי שסעיף העסקה קבלני המסנה יופיע בחשבון המאושר.
שכר מדינה של הקבלן, בשיעורים דלעיל, ייפרע ע"י המדינה, מדי פעם,
במועד הפרעון של כל אחד מחשבונותיו המאושרים, כאמור לעיל, ובהתייחס
לכל אחד מחשבונות שייפרע.

21. החשבונות המאושרים ושכר מדינה של הקבלן הממייחסים לכל השבון ייפרעו ע"י
הטב משרד הדמות הוך חדש ימים מיום הגשת החשבון.

22. להבטחת מלוי התחייבויותיו עפ"י הסכם זה, וכתנאי להכנסו של הסכם זה לתקף,
ימציא הקבלן לממשלה, עם המימת ההוצאה, ערבות בנקאית או ערבות של חברה
בטוח, להנחת דעתה של הממשלה ובנוסף שיאשר ע"י היועץ המשפטי של משרד
הדמות, בגובה 11.000 ל"י (אחת עשרה אלף ל"י).

23. המנהל, היועצים ההנדסיים, וכל מי שהמנהל הסמיכו לכך, בין בע"פ ובין
בכתב, יהיו רשאים להימצא במקום העבודה של מנה להשגיח על אופן ביצוע

העבודה במללוח ע"י הקבלן, לרבות בריקת חציור, החסרים והעובדים המועסקים
בביצוע העבודה. כמו כן יהיו הם רשאים להעיר לקבלן על אופן התקדמות
העבודה או על דרך ביצועה או על התאמתה לסקיצות והוראות העבודה שהגיש
המנהל, והקבלן יהיה חייב להשמע להערותיהם.

24. המדינה תחיה רשאית לחביא לידי גמר הסכם זה בכל שלב משלבי העבודות, וזה
ע"י משלוח הודעה בכתב ע"י המנהל אל הקבלן, שבו יודיע המנהל על כוונת
המדינה לחביא לידי גמר את ההסכם, וכן את התאריך שבו ייכנס הביטול
לתקפו. ההודעה תשלח לפחות חדש ימים לפני תאריך הביטול. המעילה המדינה
זכונה זו - יהיה הקבלן זכאי לתשלום חשבונותיו המאושרים ושכר סדמתו
רק עבור העבודה שבצע בטווח עד ליום הכנס הביטול לתקפו, והוא לא יהיה
זכאי לשום מיצוי נוסף עקב הביטול.

25. הקבלן מתחייב להשלים את העבודה האמורה בנספח "ג" עד ליום 31.3.1970.

26. דמי ביול הסכם זה יחולו שווה בשווה על המדינה ועל הקבלן.

27. הצדדים מוותרים בזה על הצורך במשלוח התראות נוסדיוצניות או על הזכות לקבלן.

28. כתובות הצדדים להסכם זה הן כולקמן:

א. המדינה - באמצעות משרד הדחום, רח' יפו 30 ירושלים.

ב. הקבלן - "משה"ב" חברה לבנין וטיחוח בע"מ, רח' בן יהודה 3 ירושלים.

כל דבר דאר שייטלח בדאר רשום פחד אחד לכשנהו ייחשב כמגיע לתעודתו
כעבור 7 ימים מיום המשלוח.

ולראיה באו הצדדים על החתום בתאריך הנקוב בראשו של הסכם זה:

בשם "משה"ב" חברה
לבנין וטיחוח בע"מ

בשם המדינה - באמצעות
משרד הדחום

מנהל,

דוד גלס, סמנכ"ל

מנהל,

ישראל יערי, ההשב

15/14/36/5

מדינת ישראל

משרד הדתות
לשכה ראשית
ירושלים

תאריך כ"ב בסיון תשל"ב
5 ביוני 1972
מספר

לכבוד

מר ש'ז' סונדמנסקי, עו"ד

משרד איסקין-פרוינר, עו"ד

ת"ד 1425

ירושלים

מבלי לפגוע בזכויות

ח"נ,

הנדון: תביעת מר אברהם יודלביץ בגין פגיעה ברחבת הכותל

סימוכין: מכתב מיום 25.5.1972

אבקש להפנות את תביעתך האמורה ל"יובל, חברת הביטוח לישראל בע"מ" (משרד בירושלים) רחוב קרן היסוד 27, מאחר שמשרדנו מבוסס אצלה מפני סיכוני פגיעות צד שלישי שייגרמו למבקרי המקומות הקדושים בארץ.

מכתבי זה אינו מהווה הודאה או הסכמה כל שהיא לחבות משרדנו לפצות את מרשך, בסכום הנחשב או בסכום אחר כל שהוא, עקב ובגין הארוע המתואר במכתבך.

בברכת חברים

מ"ח' בן-עמי, עו"ד

סגן היועץ המשפטי

העמק לחשב המשרד, מר י' יערי (בלווי צילום מכתב התביעה)

הנהגות

הנהגות
הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

הנהגות

א. א. איסקין - פ. פרוינד, עורכי דין ונוטריונים
E. A. ISKIN - P. FREUND, ADVOCATES & NOTARIES

שניאור ז. פונדמינסקי עורך דין • SHNIOR Z. FUNDAMINSKY ADVOCATE

ירושלים - רחוב הרברט סמואל 2-4 - ת.ד. 1425 - טלפון 234251
JERUSALEM-ISRAEL - 2-4, Herbert Samuel St. - P.O.B. 1425 - 'Phone 234251

Jerusalem,

25.5.72

ירושלים.

ר ש ו ס - מבלי לפגוע בזכויות

Our Ref.:

לכבוד

הנהלת משרד הדתות

רחוב יפו 40

ירושלים

א.נ.,

הנדון: פגיעה מיום 1.3.72 הנפגע: אברהם יודלביץ
מקום הפגיעה: ליד הכותל המערבי

מרשי, מר אברהם יודלביץ, שהינו צעיר בגיל 25 שנה, תושב ירושלים נפגע
שעה שהתפלל ליד הכותל המערבי.

המקרה אירע כתוצאה מנפילתה של אבן שהתדרדרה ופגעה בראשו של מרשי.

פרטים אודות המקרה ניתן למצוא בין היתר בתיק המשטרה ח.פ. 96, מח' החקירות
משטרת ירושלים.

מהנדס מבנים מסוכנים שביקר במקום קבע כי המקום הינו מסוכן.

המקרה אירע בגין רשלנותם המליאה, המוחלטת והבלעדית של הממונים מטעם
משרד הדתות על המקומות הקדושים ובכלל זאת על הכותל המערבי.

כתוצאה מהפגיעה הנ"ל נגרם למרשי חתך עמוק בראשו, הוא הועבר למחלקה הכירורגית
של ביה"ח "הדסה" שם קיבל טיפול רפואי שכלל בין היתר תפירת מקום הפגיעה. לאחר
מכן המשיך מרשי לקבל טיפול רפואי בקופ"ח שטראוס.

בנסיבות המקרה היתה לפגיעה האמורה השפעה חמורה במיוחד שכן מדובר באדם חולני,
אשר על אף גילו הצעיר סובל ממחלות פנימיות קשות.

בגין הפגיעה נאלץ מרשי להיעדר מהעבודה משך שבועיים ואף לאחר מכן הוגבל בעבודתו
שכן סבל מכאבי ראש ומכאבים עזים במקום הפגיעה.

מאז המקרה ובגינו, נאלץ מרשי להיעדר מעבודתו לעתים תכופות ביותר וכנראה שמצב זה יימשך
גם בעתיד.

סכס נזקיו של מרשי בגין הפגיעה הנ"ל הינו - 14,550 ל"י לפי הפירוט הבא: -

2./.

ל"י	1,000.--	טיפול רפואי (כולל הוצאות נסיעה וכו')	א.
"	50.--	נזק לביגוד	ב.
"	500.--	הפסד משכורת במשך שבועיים	ג.
"	3,000.--	הפסד משכורת צפויה בעתיד	ד.
"	5,000.--	טיפול רפואי בעתיד	ה.
"	5,000.--	צער, כאב וסבל	ו.
ל"י	14,550.--	סה"כ:	

מרשי רואה, כאמור, במשרד הדתות ובממונים מטעם אחראים לנזקיו וזאת בגין רשלנות שלימה מליאה ומוחלטת לגרם הפגיעה.

גודה לכם אם תבדקו דרישת מרשי ותעבירו לו באמצעות משרדנו הסכום הנדרש בהקדם האפשרי.

מכבוד רב,

ש.ז. פונדמנטקי עו"ד
א. איסקין - פ. פרוינד
עורכי דין.

מדינת ישראל

15/14/36/6

משרד הדתות
לשכה ואשיות
ירושלים

יד
3

תאריך כ"ג בסיון תשל"ב
5 ביוני 1972
מסמך

לכבוד

"יובל, חברה הביטוח לישראל בע"מ"

רחוב קרן היסוד 27

ירושלים

א"נ,

הנדון: תביעת פד אברהם יודלביץ בגין פגיעה ברחבת הכוחל המערבי

רצ"ב הריגו מצרף את תביעתו של פד אברהם יודלביץ, כפי שנוסחה ע"י ב"כ עו"ד ש"ז פונדמינסקי.
תביעתו מדברת בעד עצמה.

כיון שמשרדנו מבוסס אצלכם בפני סיכוני צד ג' העלולים להגרם למבקרים באחרים הקדושים
בארץ, אבקשכם לטפל במכתבו של הנ"ל כראות עיניכם כמזכר-כן אבקשכם להוריעני את הוצאות
הטיפול.

בכבוד רב
פ'ח' בן-עמי, ש"ד
סגן היועץ המשפטי

העתק למר ישראל יערי, חשב המשרד

הודעה

לשם

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

הודעה

15/14/26/7

ב"ה ירושלים, 3 בסיון תשל"ב
5 ביוני 1972

לכבוד

אדריכל שיינברגר

הנדון: הנחלת עבודה בכוחל

הנני מביא בכוב דיוק העניינים שהיו אחרול בכוחל.
המנהל עבודה הראשי מנחם זילברגר נעדר מהמקום בגלל מחלתו. כידוע לך יש לנו עוד
מנהל עבודה במקום - יעקב שמרן, וראש צוות משה ירושלמי אחרי שיחה אחר 12.00
אחרול - בא אמרה שנציג מע"ץ לא מצא שום אחראי במקום. הגעתי מיד לכוחל, והנני
מעיד שמרן וטר ירושלמי היו נוכחים במקום. מחברר שמרן היה נאלץ ללכת
לשעה קלה אבל האחראי במקום נשאר מר ירושלמי. מר ירושלמי במ רשום במשרד העבודה
בחור מנהל עבודה שלי במקום.

אני מכור שמסדורים שלנו הם מעבר לכל המקובל דוק בגלל רגישות המקום והאינטרסים
חלא עניינים של גורמים שונים.

ב ב ר כ ה ,

קו"נ
קו"נ

העמק: שר הדחוח

חרב פרלא

מע"ץ

כ"ג בסיון תשל"ב

5 ביוני 1972

לכבוד

"יובל", חברה הכיסוח לישראל בע"מ

רחוב קרן היסוד 27

ירושלים

א"נ,

הנדון: תביעה מר אברהם יודלביץ בגין פגיעה ברחבת הכוחל המערבי

רצ"ב הרינו מצדד את תביעתו של מר אברהם יודלביץ, כפי שנוסחה ע"י ב"כ עו"ד ש"ז מונדמינסקי.
תביעתו מדברת בעד עצמה.

כיון שמשרדנו פבוטח אצלכם במני סיכוצי צד ב" העלולים להגרם למבקרים באחרים הקדושים
כארץ, אבקשכם לספל במכתבו של הנ"ל כראות עיניכם; כמו-כן אבקשכם להודיעני את תוצאות
הטיפול.

בכבוד רב

מ'ח' בן-עמי, ש"ד

סגן היועץ המשפטי

העתק למר ישראל יערי, חשב המשרד

15/14/36/5

כ"ג במיון השל"ב

5 ביוני 1972

מבלי לפגוע בזכויות

לכבוד

מר ש"ז סוגדמנסקי, עו"ד

משרד איסקין-פרוינר, עו"ד

ח"ד 1425

ירושלים

ח"נ,

הנדון: פגיעה מר אברהם יודלביץ בגין פגיעה ברחבת הכותל

סימוכין: מכתב מיום 25.5.1972

אבקש להפנות את פגיעתך האמורה ל"יובל, חברת הביטוח לישראל בע"מ" (משרד בירושלים)
רחוב קרן היסוד 27, מאחר שמשרדנו מבוסס אצלה מפני סיכוני פגיעות צד שלישי שייגרמו
למבקרי המקומות הקדושים בארץ.

מכתבי זה אינו מהווה הודאה או הסכמה כל שהיא לחבות משרדנו לפצות את מרשך, בסכום
הנתבע או בסכום אחר כל שהוא, עקב ובגין האירוע המתואר במכתבך.

בברכת חברים

מ"ח' בן-עמי, עו"ד

סגן היועץ המשפטי

העתק לחשב המשרד, מר י' יערי (בלווי צילום מכתב התביעה)

א. א. איסקין - פ. פרוינד, עורכי דין ונוטריונים
E. A. ISKIN - P. FREUND, ADVOCATES & NOTARIES

שניאור ז. פונדמינסקי עורך דין • SHNIOR Z. FUNDAMINSKY ADVOCATE

ירושלים - רחוב הרברט סמואל 2-4 - ת.ד. 1425 - טלפון 234251
JERUSALEM-ISRAEL - 2-4, Herbert Samuel St. - P.O.B. 1425 - 'Phone 234251

Jerusalem,

25.5.72

ירושלים,

ר ש ו ס - מבלי לפגוע בזכויות

Our Ref.:

לכבוד

הנהלת משרד הדתות

רחוב יפו 40

ירושלים

א.נ.,

הנדון: פגיעה מיום 1.3.72 הנפגע: אברהם יודלביץ
מקום הפגיעה: ליד הכותל המערבי

מרשי, מר אברהם יודלביץ, שהינו צעיר בגיל 25 שנה, חושב ירושלים נפגע
שעה שהתפלל ליד הכותל המערבי.

המקרה אירע כתוצאה מנפילתה של אבן שהתדרדרה ופגעה בראשו של מרשי.

פרטים אודות המקרה ניתן למצוא בין היתר בתיק המשטרה ח.פ. 96, מח' החקירות
משטרת ירושלים.

מהנדס מבנים מסוכנים שביקר במקום קבע כי המקום הינו מסוכן.

המקרה אירע בגין רשלנותם המליאה, המוחלטת והבלעדית של הממונים מטעם
משרד הדתות על המקומות הקדושים ובכלל זאת על הכותל המערבי.

כתוצאה מהפגיעה הנ"ל נגרם למרשי חתך עמוק בראשו, הוא הועבר למחלקה הכירורגית
של ביה"ח "הדסה" שם קיבל טיפול רפואי שכלל בין היתר תפירת מקום הפגיעה. לאחר
מכן המשיך מרשי לקבל טיפול רפואי בקופ"ח שטראוס.

בנסיבות המקרה היתה לפגיעה האמורה השפעה חמורה במיוחד שכן מדובר באדם חולני,
אשר על אף גילו הצעיר סובל ממחלות פנימיות קשות.

בגין הפגיעה נאלץ מרשי להיעדר מהעבודה משך שבועיים ואף לאחר מכן הוגבל בעבודתו
שכן סבל מכאבי ראש ומכאבים עזים במקום הפגיעה.

מאז המקרה ובגינו, נאלץ מרשי להיעדר מעבודתו לעתים תכופות ביותר וכנראה שמצב זה יימשך
גם בעתיד.

סכס נזקיו של מרשי בגין הפגיעה הנ"ל הינו - 14,550 ל"י לפי הפירוט הבא:

2./.

ל"י	1,000.--	טיפול רפואי (כולל הוצאות נסיעה וכו')	א.
"	50.--	נזק לביגוד	ב.
"	500.--	הפסד משכורת במשך שבועיים	ג.
"	3,000.--	הפסד משכורת צפויה בעתיד	ד.
"	5,000.--	טיפול רפואי בעתיד	ה.
"	5,000.--	צער, כאב וסבל	ו.
ל"י	14,550.--	סה"כ:	

מרשי רואה, כאמור, במשרד הדתות ובממונים מסעו אחראים לנזקיו וזאת בגין רשלנות שלימה מליאה ומוחלטת לגרם הפגיעה.

נודה לכם אם תבדקו דרישת מרשי ותעבירו לו באמצעות משרדנו הסכום הנדרש בהקדם האפשרי.

מכבוד רב,

ש.ז. פונדמנטקי עו"ד
 א. איסקין - פ. פרוינד
 עורכי דין.

15/14/36/3

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, י"ג סיון תשל"ב
26 במאי 1972

לכבוד
מר קובי
סגן מפקד מכבי אש
ירושלים

נכבדי,

אודה לאדוני באם יואיל להתמנות בכדי ליעץ לנו
על סוג וכמות המכשירים לכבוי אש ומקומם בשטח הכוחל
המערבי.

אני עומד לרשותו ביום ובשעה שימצא לנכון.

בחודה מראש
ובכבוד רב,
משה זלזקוביץ
ע/ר למחלקה.

הערת: מפקד משטרת העיר העתיקה
מר י. יערי, חשב המשור
מר י. הלוי, מנהל המשק

15/14/36/3
יושבי ראש
ועדת הפנים

הכנסת

2504

ירושלים י"א בסיון תשל"ב

24.5.72

לכבוד

הרב דב פרלא

הממונה על המקומות הקדושים

משרד הדתות

ירושלים

הרב פרלא הנכבד,

ברצוני להודות לך בשמי ובשם חברי לסיור
ועדת הפנים באיזור הכותל המערבי עבור ההדרכה
והאירוח שזכינו לו בביקורנו.

כולנו התרשמנו בצורה חיובית ממפעלכם לחשיפת
שריד מקדשנו והחזרת עטרת בירתנו ליושנה ומאחל
לכם לראות בעבודתכם שרות היסטורי לאומי הבא
לשוות למקום את הודו ותפארתו הראויים לו.

יישר כוחכם.

בכבוד רב,

מ. סורקיס

יו"ר ועדת הפנים

15/14/36/5

בכדי לקדם את המטרה הנעלה והשוטפת הוחלט להקים צוות הכותל המערבי - גוף פנימי ולא רשמי שידון ויטפל בכל העניינים הקשורים בכותל המערבי.

חברי הצוות והמקידם העיקרי:

יו"ר - שר הדתות - ד"ר זרח ורהפטיג - ראש הצוות קובע במדיניות ומחליט הסופי בכל דיוני הצוות הרב ד. פרלא - יטפל בענייני מדיניות יקשר עם גופים פוליטיים כגון העיריה, משרדי הממשלה, מנהלי הרובע היהודי והמשלחת הארכיאולוגית.

הרב מאיר יהודה גץ - יטפל בענייני הלכה יקשר עם גופים רבניים כגון רבנות הראשית מועצה הדתות וכו' יוסף שיינברגר - יטפל בענייני ארכיטקטורה יקשר עם גופים טכניים כגון מע"ץ אדריכלי הרובע, מומחי הטכניון, מחלקת מהנדס העיר, ועדת הבטיחות.

מאיר קוזניץ - יטפל בענייני בצוע פעולות שנקבעו ע"י המועצה הזו יקשר עם גורמי בטחון כגון הצבא ומשטרה ואם מהנדס קיסין

ד"ר אריה קימלמן - יעמוד לרשות הצוות ויטפל באיסוף מידע שיעזור לצוות בדיוניו חיים חפץ - יעמוד לשרות הצוות בכל בעיות יורידיות.

הוחלט וסוכס בין כל הנ"ל שכל הפעולות לקראת חשיפת הכותל, עיצוב איזור הכותל (זמני וסופי) וסידורים היום יומיים לגבי מתפללים ומבקרים ידונו בצוות הנ"ל וכל אחד מהצוות יטפל בתחום סמכותו לפי החלטת הצוות.

אין רשות לאף אחד מחברי הצוות להפגש עם גורם חיצוני (המפורטים למעלה) בלי לקבל אישור והנחיות מיתר חבר הצוות.

במקרה של חילוקי דעות יחליט השר בישיבת הצוות.

כל דיוני ופעולות הצוות יישמר בסוד וקו פעולה אחיד יחייב כל חברי הצוות.

... and
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

... ..

... ..

15/14/36/3
15/14/36/3

ב"ה, י"ג סיון תשל"ב
26 במאי 1972

לכבוד
אדריכל ר' יוסף שנברגר יצ"ו
שלום וברכה

אחדשה"ט,

הנני למכט בכחב מה שהוחלט "במעמד שלשה" עה בקר כב"
השר עם אדוני והרב פרלא בעבודות הכותל המערבי.

(א) יש צורך בהזמנת שני ארונות קדש (כדוגמת החדשים)
עם כתובת מתאימה פרוכת, שלשאות וכו'.

(ב) להזמין כתובות על שלשה ארונות הקדש.

(ג) להקים מקום אחסון יפה מאבן לספרי החזרה בקיר
המערבי של החדר הראשון באולם החשמונאים.

אני מוכן לקבל על עצמי כל משימה שהוחל עלי.

בכבוד רב,

הרב מ.י. גץ
רב הכותל המערבי.

העתק: לכב' השר

הרב ד. פרלא, מנהל המחלקה למק"ק
מרי י. הלוי, מנהל המשק

15/14/36/9

1. הקדמה
החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי (להלן "החברה") מטרתה את חכנת חכניה אב וחכניה בנוי לבוש 38 וחזית הרובע כלפי הרחבה לידי האדריכל משה טמדיה.
2. כב' שר הדתות חזמין וקיבל סקר חכנוני - דו"ח פרליטינרי (להלן "הסקר") מאת אדריכל יוסף שנברגר וצוות מיוחד להכנת הסקר - האדריכלים אהרונסון - קוצ'ר, טורגר ומנצל.
3. המעללת הארכיטולוגית (להלן "המעללת") המוקלת בחלק של המטה שמיוצר עליו, ובזיה המידע והאפשרות להציע הצעות לשיקום ולשחרור המטה.
4. קיימות מספר בקורות מעטיות אשר דורשות סדרון מהאיים, והן:
א. שמירת הערכים הדתיים ההיסטוריים הארכיטקטוניים והאסתטיים באיזור הכותל.
ב. דרכי גישה, תוך התחשבות ומציאת סדרון לבעיות החניה, אוטובוסים ופוניות וכו' וגישת לרכב פרטי לאיזור הכותל.
ג. בדיקה צירי הולכי רגל מכל הכיוונים, לרבות בגוש 38 המחוכנן ע"י אדריכל טמדיה.
ד. תיאום שדותי תשתית עם כל יתר חלקי העיר העתיקה.
ה. בדיקה לגבוש ממלטיים בכל האיזור.
ו. מיקום שדותים כגון מגן דוד אדום, מוטרה, מכבי אש וכו'.
- ז. תיאום מערכת צירי הליכה בין הרובע היהודי אל הכותל, וזה בהתחשב עם הכניסות השונות לעיר העתיקה כגון: שער יפו, החניון כרובע היהודי וכניסות אחרות, הן למתפללים והן למיזורים.
- ח. תנאי בטיחות של הצבור הנמצא שיבקר באיזורים אלו.
- ט. מיקום מוסדות צבור דורמיים ואחרים באיזורים הבנויים.
- י. המתיחסות לגישות לכוהל דרך גוש 38, לקו הרקיע בגוש 38 ולמיקום מטה חכנוני בגוש 38 במקום המבד עם רחבת הכותל המערבי.
- יא. כל שנוי מהותי בממלטיים המטה אך ורק אחרי הסכמת שר הדתות.
- א. לצורך מיטול בנושאים הנ"ל והכנת חכניה אב כוללת, יוקם צוות עבודה מסותף שהצדדים ימנו את נציגיהם בצוות, להלן הצדדים - משרד הדתות, העירייה והחברה לשיקום הרובע. המטרות העיקריות של הצוות יהיו להכין חכניה אב אשר השואר על כל השטחים בהם הם פועלים, כל זאת בהתחשב בשטחים הגובלים והמסמיעים על חכנון המטה הסוגדר. לצורך קידום המטרות הנ"ל נמנשו הצדדים:
כב' שר הדתות ד"ר ורחמיטיג
ראש העיר מר קולק
הנהלת החברה, מר חמיר ומר אבניאלי
ואשרו בעקרון את הנקודות הנ"ל, כמו כן סמכו את ידם על הרכב הצוות כדלקמן:-

10/10/44

1. The first of these is the fact that the
... ..
2. The second is the fact that the
... ..
3. The third is the fact that the
... ..
4. The fourth is the fact that the
... ..
5. The fifth is the fact that the
... ..
6. The sixth is the fact that the
... ..
7. The seventh is the fact that the
... ..
8. The eighth is the fact that the
... ..
9. The ninth is the fact that the
... ..
10. The tenth is the fact that the
... ..
11. The eleventh is the fact that the
... ..
12. The twelfth is the fact that the
... ..
13. The thirteenth is the fact that the
... ..
14. The fourteenth is the fact that the
... ..
15. The fifteenth is the fact that the
... ..
16. The sixteenth is the fact that the
... ..
17. The seventeenth is the fact that the
... ..
18. The eighteenth is the fact that the
... ..
19. The nineteenth is the fact that the
... ..
20. The twentieth is the fact that the
... ..

15/14/36/כ

ב"ה ירושלים, י"ב בסיון תשל"ב
25 במאי 1972

אל: שר המשפטים

הנדון: הכותל הקטן

קבלתי העתק מכתבו של אדריכל שנברגר אליך מיום ו' באייר תשל"ב (20.4.72),
וסכרם המלצות ועדת המומחים שנחשבתה על ידך בענין הנ"ל.

אני מבין שבוצעו בבנין הנ"ל השפוצים הדחופים הדורשים והרוחות רצונו. כמו כן
הנני מבין שניתן לחזק את הבית בדרכים שונות אשר עליהם יש עדיין להתחיל ולהורות
על הבצוע.

מאחר והבית לכל הדעות אינו מתאים למגורים, ישן, חרב ואין בו מתקנים סניטריים
ראויים לשמו ואם הדיירים יוחזרו לבית הרי יהפכו אותו מחד למקור של סכסוך ולכלוך.

סבורני, כי יש לעיין מחדש בענין החזרה הדיירים. לדעתי יש לתת לדיירים דיור
אלטרנטיבי יותר טוב, ולא להחזירם למבנה שאין בשום אופן להתאימו למקום מגורים
נאות.

אם עדיין לא הורסים את הבית הרי לפחות יש להשאירו ריק, ללא דיירים.

ב ב ר כ ה ,

ז.ז.ז.ז.ז.

יוסף שנברגר • דיפל. אינג. אדריכל • ירושלים
JOSEF SCHONBERGER • DIPL. ENG. ARCHITECT • JERUSALEM
רחוב שטראוס 11 • ת.ד. 5287 • טלפון 24797 • P.O.B. 5287 • ירושלים

ירושלים, ו' באייר תשל"ב
20.4.72

✓
אצור

לכבוד
שר הדתות
ד"ר ז. ורהפטיג

הנדון: הבית הרעוע ע"י הכוחל הקטן

השר נכבד מאד !

הנני מתכבד לצרף העתק סכמתי מהירם לכב' שר המשפטים בענין הנ"ל,
יחד עם דו"ח ביניים מצדו המומחים.

הנני עומד לרשות כב' השר לסמן מספר נוסף.

בכבוד רב,
אדריכל יועץ לשר הדתות
[ירושלים]

ירושלים, ו' באייר תשל"ב
20.4.72

לכבוד
כב' שר המשפטים
מר י.ש. שמירא
משרד המשפטים
ירושלים

הנדון: הבית הרעוע ע"י הכרחל הקטן

כב' השר הנכבד !

בהתאם להודעה כב' השר על מנוי צורה מוסמכת בענין הנ"ל, נפגש הצוות לחמש ישיבות.

1. הבית נחשף באמצעים זמניים ואין סימנים להתפוררות נוספת.

2. הוכנה תכנית לחזק הבית ע"י מהנדס ש. ירון, בהתיעצות עם הפרופסורים שפיירא וויסמן מהטכניון.

3. התכנית הובאה לדיון צוות המוסמכים בשיבת ביום 18.4.72, והנני מצרף מרשומי המדע של דיוני הצוות.

4. סכום והתשלוח:

1. מהבור שלעצם מכנה המבורים (3 חדרים) אין ערך עתיקה אלא ערך מבורים בלבד.

2. שטח הבית לצורך מבורים האומדן ע"י החלפת המוכות העץ במפלס (2) בהמוכות בטון שטח הקירות והתקרות.

3. המיכת הבית בקומה החצר אפשרית על ידי השארת התמוכה העשניה מברזל, או על ידי החלפתה בקשתה בטון.

היתרונות והחסרונות של האלטרנטיבות פורטו בדו"ח מספר 5 של ישיבת הצוות, המצורף לזה, והצוות מוכן להתחברות נוספים אם יהיה צורך בכך.

5. עלי להעיר ששטח המכנה מבחינה קונסטרוקטיבית אינו משפר את המצב הסניטרי למבורים הקיימים במקום, שהם מהחל לפטנדרד המינימלי ביותר.

יוסף שנברגר - אדריכל
יו"ר הועדה

איוור הכותל

דיון עם כב' השר

10.4.72

1. חוברת דו"ח

הערות השר ירוכזו אצל "יובל"

לקבל ביום ב' 24.4

להעביר להאזרחי ולשפייזר להדפסה.

2. חשיפת הכותל

הסיכת הבית הרעוע ע"י הכותל הקטן - ראה דו"ח הועדה מיום 19.4

- חשיפת הכותל: תמוכות עץ יוחלפו בתמוכות ברזל.

הצעה מהנדס ירון הועברה לקיסין לחרוט, ואחר כך למ"ץ לדיון ולכצוע.

3. בין דין רבני (זמני)

המעלהי לחץ על החברה (צמחוני) ועל האדריכל (יקונט) לסיים

הוך 3 ימים את המפרטים למכרז ולתחילת העבודה.

הובטחה פעולה מיידית.

4. בית דין רבני (חכונ)

1. מתכנס לאחר סופי של חשטה לפי חכנית בנוי סמרי.

2. יש להסדיר את הוראות ההקצית והכצוע עם מע"ץ (מכתבי לשרון עוזר למנכ"ל).

5. ועדה בטחנות

מחוסר הגדרה טכנות אין חברי הועדה מוכנים לפעול.

שנכרגר יפנה לשר בעניין בכתב.

יש להתוות הנחיות לפעולת ועדה הבטיחות.

הוצע שועדת הטיחות תחכנן את הסקר שהוצע בוועדה קובדמקי.

6. עמוד טאולס ראשון ע"י הכותל

לפי הוראות השר והמסקה עבודה האבן. לאחר סקור במקום עם

מהנדס מע"ץ הוצע הקדן לפי הדשים מיום 10.4.72, תשלים

את האבן בשטח 60 כלפי מעלה.

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

הרב מרלא יבדור את רשות הצנא האם ניתן לקבל צשור בכתב לעבודה סדירה בסתכסה בתקופה של חששים בכדי לחזק את הרגפה ולאפשר את סלוק העמוד. במדה והדבר ניתן - אין לשפץ את העמוד. הכרור צריך להיות חור שבועיים. במדה ובתקופה הקרובה אין אפשרות לסלק את העמוד, יש לשפצו לפני החכניה.

7. עבודה סקר במנהרות דאולס החשפנאיים

1. נקבעה פגישה בעניין עם דר' בירן ליום 5.5.72. אחרי שהתקיים ברור פוקדט בין דר' בירן ושנברגר נסגר דו"ח למר על הוכן השיחה.
2. בנתיים אין להרשות סקר בכל צורה שהיא ע"י תמשלחת.

8. רסב"ן -

- נקבעה פגישה אצל הסר לדר' נכרן, סנאי, פרו, 'אבי-יונה וכו' ליום 4.5.72. סר קופלוביץ ירכז את הנחונים להקציב עבור עבודה ל 5 חששים. (אבי הישוב, החכרה לשקום הרובע, מסדו הרחבה).

9. צווח אורככלים להבנרן אינור הכוחל

- הסר קבל דווח על התכן סכת ספדי לשנברגר בעניין.
- נקבעה פגישה אצל הסר עם ראש העיר וחמיד ליום 28.4.72.

10. מדרגות לרחבת הכוחל (לפני בית שטרויס)

- במקום המדרגות הקיימות.
- הסר קבל דווח בעניין בקשר לבצוע המדרגות ע"י החברה לשקום הרובע.

בקשר להסגר עבודה הרחבת הרצע להתיצץ עם מע"ץ ולבדור אפשרות בצוע וקציב.

עירית ירושלים
بلدية اورشليم - القدس
C 0 6 9

א טבת תשל"ז = 19.12.71

ירושלים
اورشليم - القدس

מס' התיק
رقم الملف

לכבוד
מר י. שיינברגר
רח' שטראוס 11
י ר ו ש ל י מ

א.נ.,

קבלתי עותק מדו"ח על פגישתך עם פרופ' וייסמן מיום 29.11.71.

לא נראית לי ההצעה של המודלים לפחות בשלב זה אולם חשוב מאוד לערוך הבדיקות והמעקב לפי הבדיקות הגיאופיזיות. נא הודיעני מה התקדמותם בנדון.

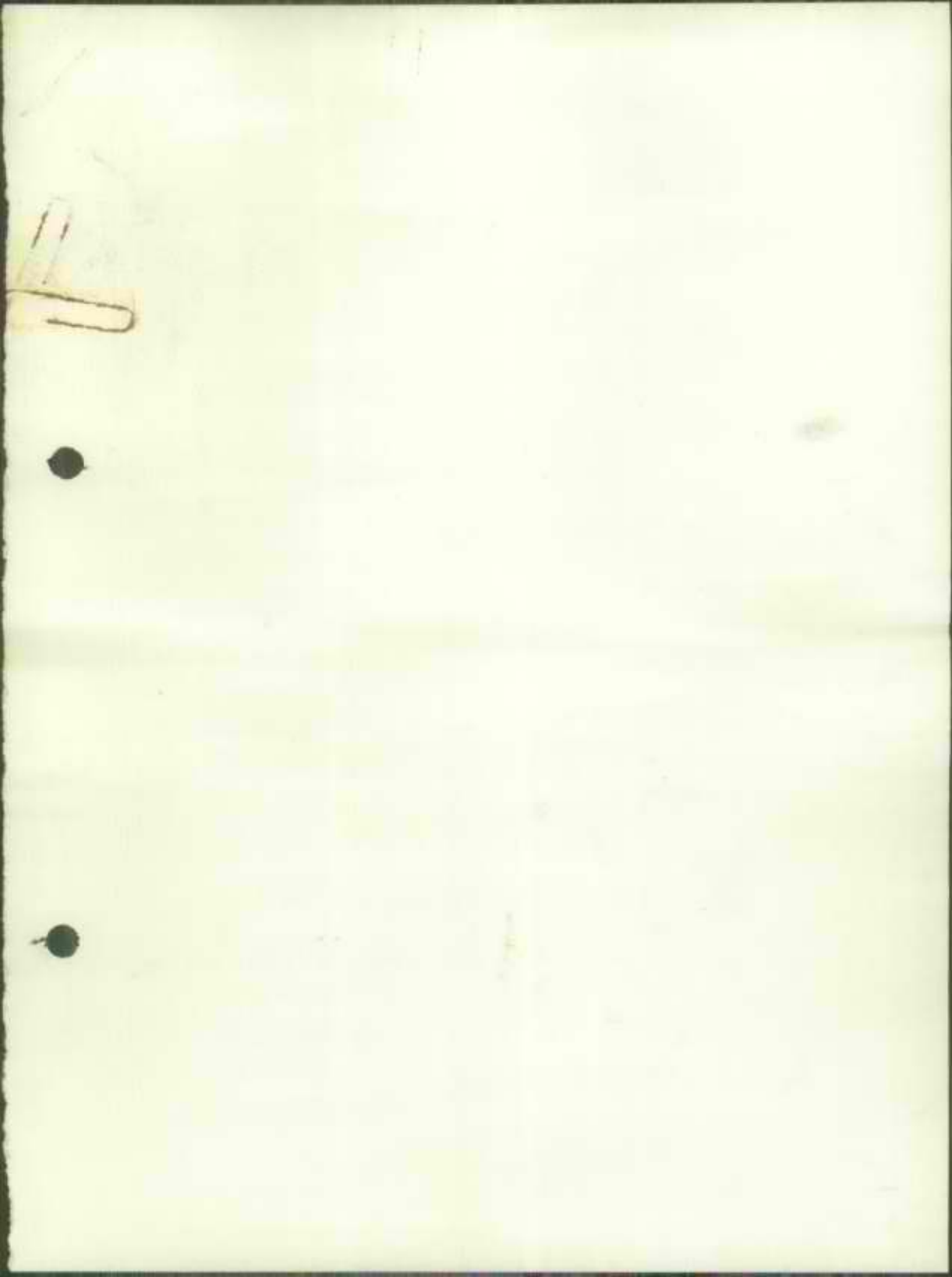
במקביל, וזאת בהמשך לשיחותינו, נא רכז ותאם פגישה עם הפרופסורים מהטכניון כדי שיערכו בדיקה יציבות החומה. ליד החפירות הארכיאולוגיות ויקבעו הנחיות ברורות.

בכבוד רב,

מהנדס העיר

עותק: מר ש. בנארי מהנדס בנינים מסוכנים

אא/

15/14/36/5

ב"ה ירושלים, י"ב בסיון תשל"ב
25 במאי 1972

אלו שר המשפטים

הנדון: הכוחל הקטן

קבלתי העתק מכתבו של אדויכל שנברגר אליך מיום ו' באייר תשל"ב (20.4.72),
וסכום המלצות ועדת המומחים שנחמנה על ידך בענין הנ"ל.

אני מבין שבוצעו בבנין הנ"ל השפוצים הרחופים הדרושים והרוחות רגוע. כמו כן
הנני מבין שניתן לחזק את הבית בדרכים שונות אשר עליהם יש עדיין להחליט ו להורות
על הבצוע.

מאחר והבית לכל הדעות אינו מתאים למגורים, ישן, חרב ואין בו מתקנים סניטריים
ראויים לשמו ואם דיירים יוחזרו לבית הרי יהפכו אותו מהר למקור של טחר ולכלוך.

סבורני, כי יש לעיין מחדש בענין החזרת הדיירים. לדעתי יש לתת לדיירים דיור
אלטרנטיבי יותר טוב, ולא להחזירם למבנה שאין בשום אופן להתאימו למקום מגורים
נאות.

אם עדיין לא הורסים את הבית הרי לפחות יש להשאירו ריק, ללא דיירים.

ב ב ר כ ה ,

ד. ור הפטיג

מדינת ישראל

משרד הדתות

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

15/14/36/ב

תאריך: י' בסיון תשל"ב
23.5.72

מספר:

אל: זאב רוזנברג
מנהל ליכח שד הדתות
מאת: יוסף שנברגר

שלום וברכה !

לכבוד לזה שיוטא לפניה שד הדתות אשר המשפטים בענין
"הכוחל הקטן", כפי שנבקשתי להכינה על ידי כב' השד.

נא לתקנת ולשלימה על דעת השד.

בברכה, י. קלס

STATEMENT

UNITED STATES

THE DEPT OF
TREASURY
WASHINGTON

DATE

NO.

OFFICE OF THE

COMPTROLLER OF THE

CURRENCY

FOR THE YEAR ENDING

1900

THE FOLLOWING

STATEMENT

IS

THE

RECORD

OF

THE

RECORD

OF

מדינת ישראל

משרד העבודה

מחלקת עבודות ציבוריות

מחוז ירושלים

תאריך ה' בסיון תשל"ב

18 במאי 1972

מספר 5/32/2-2065

אל : מנהל לשכת שר הדתות, משרד הדתות, ירושלים

הנדון : עבודות חציבה של הכוחל המערבי

למען הסדר הטוב אבקש לאשר קבלת מכחבי מס' 2057-
מיום 15.5.72 אשר נשלח ביד לשר הדתות.

בברכה,

א"ב
מהנדס המחוז

2/10

OWAY T. SCOTT
UNION STATE SENATOR
CAP. BUILDING

OFFICE OF CONSTITUTIONAL
COMMISSIONER

ROOM 100-1000

DATE: SEPTEMBER 11, 1950, NEW YORK, N.Y.

TO: THE COMMISSIONER OF THE STATE DEPARTMENT

RE: YOUR LETTER OF SEPTEMBER 8, 1950, TO THE
COMMISSIONER OF THE STATE DEPARTMENT.

Yours very truly,

OWAY T. SCOTT
COMMISSIONER

cc

15/14/36/כ

ב"ה ירושלים, י"ב בסיון תשל"ב
25 במאי 1972

לכבוד
ט"ר א. גיל
מחנך המחוז
משרד העבודה
ירושלים
א.ג.

הריני לאשר קבלת מכתבך מיום ב' סיון תשל"ב (15.5.72),
לשר הרהות בענין עבודת הציבה של הכוהל המערכי.

ב ב ר כ ה ,

זאב רוצנברג
עוזר השר

15/14/36/כ

מדינת ישראל

א. מ. י. ג.
18

משרד העבודה

מחלקת עבודות ציבוריות
מחוז ירושלים

תאריך ה' בסיון תשל"ב
18 במאי 1972

מספר 5/32/2/6-2066

אל : חשב משרד הדתות, ירושלים

בנוסף: עבודות חציבת של הכותל המערבי

הנני להודיעך שהחל מיום 15.5.72 הסקנו את הפיקוח על העבודות המבוצעות על ידי "משהב" הן מבחינה הנדסית והן מבחינה כספית, ועל כן לא יחתמו על ידנו כל חשבונות שיוגשו עבור עבודה שבוצע אלא לאחר תאריך זה.

ב ב ר כ ה

א. מ. י. ג.
מהנדס המחוז

הערה: המטונה על אגף התקציבים, האוצר, ירושלים
מר שנברגר, אדריכל, רח' שטראוס, ירושלים

p/10

UNITED STATES

DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION

MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR
FROM: SAC, NEW YORK (100-100000)

SUBJECT: [REDACTED]

Re New York letter to Bureau dated 10/1/50.

Enclosed for the Bureau are two copies of a letterhead memorandum (LHM) dated and captioned as above.

The LHM is being prepared by the New York Office under the supervision of the Special Agent in Charge, New York. It contains information regarding the activities of [REDACTED] and [REDACTED] in the New York area, and is being prepared for the Bureau for its information.

Very truly yours,

[Signature]
Special Agent in Charge

Enclosed for the Bureau are two copies of a letterhead memorandum (LHM) dated and captioned as above.

WJG

מדינת ישראל

משרד העבודה

מחלקת עבודות צבוריות - מחוז ירושלים

משרד מהנדס המחוז

רחוב הנביאים 52, ירושלים

ת.ד. 132 - טלפון 21141

ירושלים, כסלו תשל"ב

15 במאי 1972

מספר: 2057-

אל : שר הדתות, משרד הדתות, ירושלים

כבוד השר,

הנדון : עבודות חשיפת הכוחל המערבי מתחת לפני הקרקע

ביום 14.5.72 התגלה למהנדס מע"צ, מהנדס צ' גחר, באופן מקרי ומפתיע - שהחלו בפירוק התמיכות ובהמשך העבודות בחשיפה, וזאת מבלי לחאס את הדבר מראש אהנו - כנאמנים וכמפקחים על העבודה, ואף בניגוד מוחלט לסיכום מקצועי-הנדסה בגידון שנתקבל לאחר התמוטות הבית שעל יד הכוחל הקטן בהשתתפות מומחי הטכניון, אדריכל שנברגר, מהנדס העיר והח"מ.

אינני יודע מי אחראי אישית למעשה חמור זה - שעלול לגרום גם לאסונות בנפש וגם לנזקים אחרים קשים וחמורים, אך אני מוכן לציין שהמהנדס האחראי מטעם משה"ב - מהנדס קוזניץ - שותף ישיר למעשה זה, אף כי ידוע לו אישית האיסור על המשך העבודות.

אין מע"צ יכולה ורוצה לשמש כשוטר ועל כן מהיום אנו מפסיקים את הפקידנו כנאמן על ידכם בעבודה זו.

את חשבונות העבודה הנ"ל שטפלנו בה - נאמר רק עד ליום 15.5.72.

בכבוד רב,

א"ב
מהנדס המחוז

העתק: מנהל מע"צ, חל אביב

מר שנברגר, אדריכל, רח' שטראוס, ירושלים
ראש העיר, ירושלים
מהנדס העיר, ירושלים
מהנדס קיסין, רח' פינסקר 12, חל אביב

ס.מ.מ.

מר צ' גחר

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

יושבי ראש
ועדת הפנים

הכנסת

2504
ירושלים י"א בסיון תשל"ב
24.5.72

כ / 36 / 11 / 15

לכבוד
הרב דב פרלא
הממונה על המקומות הקדושים
משרד הדתות
ירושלים

הרב פרלא הנכבד,

ברצוני להודות לך בשמי ובשם חברי לסיור
ועדת הפנים באיזור הכותל המערבי עבור ההדרכה
והאירוח שזכינו לו בביקורנו.

כולנו החרשמנו בצורה חיובית ממפעלכם לחשיפת
שריד מקדשנו והחזרת עטרת בירתנו ליושנה ומאחל
לכם לראות בעבודתכם שרות היסטורי לאומי הבא
לשוות למקום את הודו ותפארתו הראויים לו.
ישר כוחכם.

בכבוד רב,

מ. טורקיס
יו"ר ועדת הפנים

תאריך: י"ז באייר תשל"ב
1.5.72

מספר:

איזור הכותל

עבודות הסנהדרה ובית שטרויס

פגישת תאוס 24.4.72

מהנדס גור - ס"ץ

מהנדס קוזניץ - משהב

פנהס - משהב

בחלק מהפגישה - הרב גץ

אדריכל שנברגר

1. סדורי עבודה כללית - נקבע וחוזר ונקבע שיש לתאם את כל סדרי העבודה עם מהנדס גור - ס"ץ.

הוראות מהנדס גור יירשמו כיוצא דברים ומהותם מוסמך לבצע.
מהנדס קוזניץ מחויב לקבל אחר משרד גור על כל שנוי מהוראות אלו וכן עליו לדווח למהנדס גור באופן מחמיד.

2. הקצית עבודות חריגה - הרב פרלא יודיע על הסם גרם הכללית של הקצצת העבודות עד 15.5.72 כדי לכוון את היקף העבודות.

3. בית שטרויס - מהנדס פריידיך הכין חכניה מחוקנה לשרותים לפי תנאי המקום וכן חכניה השלמה ושנויים של המדרגות לקומה ב' בבית שטרויס.
הקבלן ליפשיץ נחבקש להגיש הצעת מחירים לשנויים לאזור מע"ץ.
על מהנדס פריידיך להוסיף נקודה נקודת האדום לפי הרב גץ.

4. נחקבל ואר"ר לבצוע חכניה החסיכה של מהנדס קיסין לפי יומן מיום 23.4.72

5. המשרד חשיפה: מר קיסין מכין חכניה מפורטה לחסוכות בכדי לאפשר המשך העבודה.

6. אדריכל שנברגר משרד אינפורמציה על שנוי מדרגות הגישה מרח' השלטת לרחבה הכותל. העבודה דורשה בקשר למנהרת השרותים שנמסרה לבצור לקבלן על ידי החברה לשקום הרובע היהודי.

המדרגות יבוצעו על ידי החברה לשקום הרובע היהודי, ובחקציבה. יחד תנאי הבצוע לפי סמכת שנברגר לחברה מיום 11.10.70
הרב גץ יקבל העתק ממכתב זה, ויהיה אחראי לתאום במקום.
הורעה מפורטה בענין נמסרה לרב פרלא.

תאריך:

מספר:

קיימת הכניה להמשך הרחבה ושפוף המסד לכניה שטרות (הכניה פריזריד,
הכניה קונסטרוקציה החברה לשקוט הרובע, אומדן הוצאות 100,000 ל"י - 80,000 ל"י)
בצוע עבודה זו תלוי: 1. בסדורי עבודה במקום (הוצאות המרום, עבוד בכניה שטרות)
2. בשחרור תקציב לבצוע בחוף מסגרת התקציב השנתי.

7. בקשה לעבודות המדרגות לפי (5) ים לק קבלן הרצוף את הצריף מהמקום.
(הוראת ע"י מהנדס גהר)

8. רצוף הרחבה - בשלב זה נגמר הרצוף. יש ליטור את הקצוות על ידי משחתי הצץ
בכדי לחנוע רכוז מים.
(הוראות בצוע: מע"ץ)

9. בקשה לגמר הרצוף נהעורר הצורך למנוע עליה כלי רכב לשטח הרצוף.
הגישה לכלי רכב תהיה לחלק הבלתי מרוצף בלבד, ^{הכלי} ~~הכלי~~ במקרי חרום.
על בן יש להכניז גושי אבן או בטון בעצוב מחאים. גושים אלו יוצבו במרחק
של 1.50 מטר בקצור הרצוף.
להכנון: י. ש. ברנר

10. כיור לנטילת ידיים: להחליף כיור אבן קיים בכיור עם כלי קבול יותר גדול
וכן להכניז נקוד ברצפה.

15/14/86/5
STATE OF ISRAEL

Ministry of Religious Affairs

Department for Contact with the Diaspora

Dr. Leobard S. Friedman,
100 Fifth Avenue,
New York, N.Y. 10011,
U.S.A.

Jerusalem, Iyar 24, 5732
May 8, 1972

Dear Sir:

This is to acknowledge receipt of your check in the amount of \$25.-, as a replacement for the damaged check found in the charity-box near the Kotel HaShaaravi.

Thank you for your prompt reply, and for the increased amount.

Enclosed please find an official receipt, No. 50513 13

Respectfully yours,

Rabbi J. Ralbag

encl: receipt

15/4/36/5

החוק המסירה על המקומות הקדושים, השכ"ו-1967
הקנוה בדבר הרחקת מסדידים מהכותל המערבי

החוק המסירה על המקומות הקדושים, השכ"ו-1967
הקנוה בדבר הרחקת מסדידים מהכותל המערבי

בחוק מסכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, השכ"ו-1967, ולאחר
התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מחקין הקנוה אלה:

1. הגדרות
"איש מרוח" - שוטר, סדרן, או איש משמר
"איש משמר" - אדם הנמנה עם יחידה משמר שמבנה, הרכבה, סמכויותיה, חובותיה, ובמיוחדת ייקבעו ע"י שר המשטרה, בהסכמת שר הדתות.
"הממונה" - מנהל המחלקה למקומות הקדושים במשרד הדתות או אדם אחר שנחטבה לענין הקנוה אלה על ידי שר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל.
"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין הקנוה אלה.
2. צלמים ופושטי יד
אסור לצלמים מקצועיים ולפושטי יד להימצא בתחום הכותל המערבי אלא ברשיון בכתב של הממונה.
3. הרחקת צלמים ופושטי יד
איש מרוח חייב להרחיק מתחום הכותל המערבי כל צלם מקצועי ופושט יד שאין בידו אישור כאמור בתקנה 2.
4. חנאי ואיסור
הממונה רשאי להתנות ברשיון הניתן לצלם מקצועי או פושט יד להימצא בתחום הכותל המערבי כל חנאי שימצא לנכון בדבר קביעות מקום ודרכי התנהגות של מקבל הרשיון.
5. איסור מוחלט
הממונה רשאי לאסור על הימצאות צלמים מקצועיים ופושטי יד בתחום הכותל איסור מוחלט, לכל הקומה ובכל עת שימצא לנכון. הכרזה על איסור מוחלט חגורסת ברשומות.
6. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על ידי הממונה ועל ידי איש מרוח.
7. עונשין
צלם מקצועי ופושט יד העובר על הוראה מהקנוה או נוהג בניגוד לחנאי שנקבע ברשיון לפי התקנוה וכן כלל אדם המפרע לאיש מרוח במילוי הטקידו, דינו - מאסר ששה חודשים או קנס של חמש מאות לי או שני העונשים כאחד.
9. השם
להקנוה אלה יוקרא: "הקנוה הכותל המערבי (צלמים ופושטי יד), השל"א-1971.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE PRESENT TIME

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES. VOL. I.

LONDON: Printed by J. DODD, in Pall-mall, 1790.

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE PRESENT TIME

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES. VOL. I.

LONDON: Printed by J. DODD, in Pall-mall, 1790.

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE PRESENT TIME

BY SAMUEL JOHNSON

15/11/36/6

1. נתגלה הסלע שעליו עומד הכותל המערבי

בהמשך העבודות לחשיפת הכותל המערבי, נחשפו כמאתים מטר לצד צפון של רחבת הכותל, שהם כ-330 מטר מהפינה הדרומית של הכותל המערבי.

לאורך כל הכותל נתגלו אבני הכותל האורגניליות, בעלי הסתוות המיוחד. נתגלו אבנים שנשטרו חלקות להטליא בצורת סמותק המקורית, מבלי שנפגעו בידי אדם או בחשפח האקלים.

נתגלו נדבכים בגודל עצום של יותר מ-3 מטר גובה ואורך מ-8 עד 12 מטר. עד כה היו ידועות רק אבנים בגובה של שני מטרים, אך מחיבורי יוסף בן מתייתו היה ידוע כי בטטיר הסזרחי של הר הבית היו אבנים בגובה 6 אמות ובאורך 20 אמה, כלומר כמו בגודל האבנים שנתגלו בכותל המערבי.

נתגלו גם פראות שנמצאו בתקופות שונות ונשתמו באבני גויל ואבני לקס בתקופות אחרות.

כמאמץ טכנולוגי מיוחד נפתרו בעיות כריה המנהרות, הסוכות ומינוי קטר שנצטבר, על ידי צוות עובדים בעלי מסירות (בהדרכת מהנדסי מחלקת עבודות ציבוריות, המהנדס ד. קיסין ומהנדס קוזנץ, בהדרכת כללית של האדריכל שנברגר).

כנקודת מוקד מיוחד בעבודת החשיפה נתגלה בימים אלה בחוף בורות הצמודים לכותל, ה ס ל ע עליו מיוסד הכותל המערבי.

בבורות אלה רואים את המסגרת החלק של הסלע המקורי, שעליו נצב הנדבך המחתון של הכותל. במקומות אלה גלוי אפוא הכותל מן המסד.

בארובת נסיון שחפר וורן לפני 104 שנה, הפתוחה עדיין ליד קשת וילסון, נמצא הסלע בעומק רב יותר.

באמצעות נקודות אלה מתאשרת הנחת וורן בדבר קו הסלע המקורי שעליו נבנה הכותל.

1. How much water will the pump pump?

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

How much water will the pump pump? The pump will pump 100 gallons of water per hour.

תאריך: ב"ה, י"ח אייר תשל"ב
2 במאי 1972

מספר:

לכבוד

מר דוד מנחם פלישמן

שכון פאג"י

ירושלים

א.מ.נ.

הנדון: קבצנים וצלמים ברחבת הכותל
סימוכין: מכתבין בענין אשרי הדתות והמשפטים ולמבקר המדינה

מכתבין הועברו לידיעתי ולטיפולי והריני משיב לשתי תלונותיך, האחת בדבר שהות
צלמים ברחבה והשניה בדבר העדרם של הקבצנים ממנה.

בעקבות תקנות שהותקנו ע"י שר הדתות - ושאושרו בחוק רק לפני זמן קצר נקטה המחלקה
למקומות קדושים במשרד הדתות בצעדים הבאים:

(1) הגענו לידי הסדר עם הצלמים העובדים במקום לפיו תהנהל העבודה במשמרות כאשר
בכל משמרת 2 צלמים בלבד.

(2) הודענו לצלמים שגם הסדר זה הוא נסיוני ובכל מקרה ודרך עבודתם חשוב וחהווה
מסדר למבקרים מכל סוג שהוא יבוסל ההסדר כליל וסופיה.

(3) אנו מקיימים פיקוח קפדני ומעקב מהמיר על ביצוע ההסכם הנ"ל, הן ע"י סדרני
הכותל והן בטיפול נמרץ בכל תלונה הטגיעה מהציבור. עם זאת, נבצר מאתנו לספל
באופן מעשי בתלונתך החסרה פרטים מדויקים על המקרה.

עלי לציין שמחלקתי פעלה בדרכים רבות במשך כל השנים לצימצום ההסדרה מצד הצלמים
ואישור התקנות הנ"ל בא לתת הסמכה מצד החוק למאמצינו המרובים בנדון זה. עם זאת,
הרשינו לצלמים להימצא ברחבה במידה מצומצמת מתוך התחשבות בדרישות מרובות מצד חיירי
ומבקרים להצטלם במקום.

באשר לעיקר תלונתך - סילוקם של קבצנים למיניהם מהרחבה - הרשה לי להסב חשומה לבך
למספר הערות:

- (1) אין ספק שיש אנשים יראי שמים הזקוקים באמת לכספי צדקה ואוספים כספים בצנעה.
אולם ידועים לנו מספר "אנשי מקצוע", וביניהם גם צעירים, הגורמים המרדה רבה
בחופפתם ומביאים להילול שם שמים והילול המקום המקודש בפרהסיא.
- (2) קיימות במקום קופות צדקה רשמיות של משרד הדתות. הכספים הניתנים שמה בצינעה
ומתוך מתן בסתר אמיני מחולקים לנזקקים מוכרים וידועים ע"י ועדה מיוחדת. דומני
שכך פועלים אנו מתוך התאמה מדויקת לפסק ההלכה המובא ברמב"ם (הלכות מחנות
עניים, פרק י' הלכה ח') הקובע באופן ברור שדוקא צורת צדקה כזו עדיפה.
- (3) התקנות המאושרות בחוק בדבר הרחקה קבצנים מרחבת הכותל הותקנו ע"י שר הדתות באישורו
של שר המשפטים. מאמצים רבים הושקעו בהתקנתן כדי להסדיר סוף סוף מצב שגרם הילול
שם שמים בפרהסיא וזכות גדולה היא לנו לחקן תקנות שהן לפי ההלכה ולטובת הציבור.

בכבוד רב,

הרב ד. מ. מלא
מנהל המחלקה

העתק: שר הדתות

מבקר המדינה

שר המשפטים

15/4/36/5

הצעה לסיכום פגישה אצל שר הדתות עם ראש העיר
מיום 10.8.71

הקדמה

1. התכנה לסיכום וסיכומה הרובע היהודי (להלן "התכנה") מטרתה את הכנת תכנית אב ותכנית בנאי לגוש 38 וחזית הרובע כלפי הרחבה ליד האדריכל משה ספדיה.
 2. כב' שר הדתות הזמין וקיבל סקר הכנוני - דו"ח פולימינדי (להלן "הסקר") מאת אדריכל יוסף שוברגר וצוות מיוחד להכנת הסקר - האדריכלים אהרונסון - קוצ'ר, שוברגר ומנצל.
 3. המטלת האדריכלים (להלן "המטלה") המועלת בחלק של השטח שמדובר עליו, והיזהר המידע וההמסדות להציע הצעות לשיקום ולשחרור השטח.
 4. קיימות מספר נקודות מעטיות אשר דורשות פתרון מתיים, והן:
 - א. שמירת המרכיבים הארכיטקטוניים ההיסטוריים האסטרטגיים והדתיים באזור הכותל.
 - ב. דרכי גישה, תוך התחשבות ונציאת פתרון לבטיחות התכנה, אוטובוסים ומנויות וכו' וגישה לרכב פרטי לאזור הכותל.
 - ג. בדיקה ציורי אולכי רגל מכל הכיוונים, לרבות בגוש 38 הממוכנן ע"י אדריכל ספדיה.
 - ד. תיאום שירותי התכנה עם כל יתר חלקי העיר העתיקה.
 - ה. בדיקה לגבולות מעלטייה בגל האזור.
 - ו. מיקום שירותים כגון מגן דוד אדום, משטרה, מבני אש וכו'.
 - ז. תיאום מערכת ציורי הליכה בין הרובע היהודי אל הכותל, וזה בהתחשב עם הכניסות התכנה לעיר העתיקה כגון: סקר יפו, התכין ברובע היהודי ובניטות אחרות, הן למחללים והן לתחירים.
 - ח. תנאי בטיחות של הצבור הנמצא סיבקר באיזורים אלו.
 - ט. מיקום מוסדות צבור הדתיים ואחרים באיזורים הכנוניים.
 5. התייחסות לויטות לכותל דרך גוש 38, לקו הרקיע בגוש 38 ולמיקום שטח הבניינים בגוש 38 במקום המועד עם רחבת הכותל המערבי.
 - א. לצורך טיפול בנושאים הנ"ל והכנת תוכנית אב כוללת, יוקם צוות עבודה משותף שהצדדים ימנו את נציגיהם בצוות, להלן הצדדים - משרד הדתות, העירייה, משלחת התפירות והחברה לשיקום הרובע.
- המטרות העיקריות של הצוות יהיו להכין תוכנית אב אשר תשקף על כל המסמכים בהם הם פועלים, כל זאת בהתחשב בשטחים הנוגעים והמסמכים על הכנון השטח המוגדר.
- לצורך קידום המטרות הנ"ל נמצאו הצדדים:
- כב' שר הדתות ד"ר יורחמיג
ראש העיר מר קולק
הנהלת החברה, מר תמיר ומר אבניאלי
ואישורו בעקרון את הנקודות הנ"ל, כמו כן סמכו את ידם על הרכב הצוות כולקמן : -
מטעם כב' שר הדתות - מר שיגברגר
מטעם כב' ראש העיר -
החברה לשיקום הרובע - מר מ. ספדיה
מטעם המשלחת הארכיטקטית - מר מ. ספדיה

(ב) שטח הפעולות

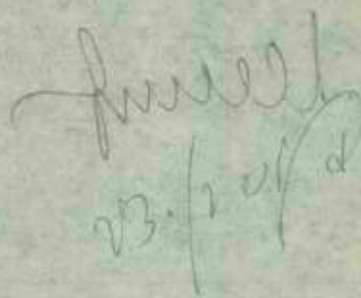
1. תכנית אב שהוזמנה ע"י החברה אצל אדריכל טפדיה לגוש 38 (בהתאם לתדשים הרצוף בזה).
2. התכנית תכלול: את דחבת הכוחל הדרומי והמערבי.
3. קטע בין בית נבנצאל, מ.ד.א. וכו'.
4. השטחים הגובלים והדרומיים לשם השלמת תוכנית האב.

(ג) תפקיד הצוות

1. רכוז מידע לשטחי הפעולה.
2. בחינת הרעיונות המופעים ב"סקר" שהוגש לשד הדתות.
3. תכנת תכנית אב כוללת תוך שימת לב לנקודות שפורטו בהקדמה הנ"ל (4).
4. תכנון שלבי בצד בהתחשב עם לוח זמנים משוער בתאום עם "המשלחת" לשחרור הדרגתי של שטחי פעולתם.

(ד) תכנית אב

- התכנית תתואם על ידי כל הצדדים ובמסגרת תכנית זו יפעל כל צד.
- (ה) שום צד מהצדדים לא יהיה רשאי לתת פרסום לתכנית בטרם תאושר לפרסום על ידי הצדדים.
- (ו) כבוד שר הדתות מקבל על עצמו להביא לידיעת שר המשפטים את הסיכום המוצע.
- (ז) לאחר אישור התכנית ישמשו מבצעים ביצועים לביצוע בשטח.

13.1.74